

Antagen av
kommunfullmäktige
2014-05-13

MED FOKUS PÅ LANDSBYGDSUTVECKLING

Översiktsplan 2030

Enköpings kommun

UTGIVARE

Enköpings kommun

Kungsgatan 42, 745 80 Enköping

Tfn: 0171-62 50 00

Fax: 0171-392 68

E-post: information@enkoping.se

Webbplats: www.enkoping.se

Antagen av kommunfullmäktige 2014-05-13

ÖVERSIKTSPLAN 2030 FÖR ENKÖPINGS KOMMUN
MED FOKUS PÅ LANDSBYGDSUTVECKLING

FOTO

Enköpings kommuns bildarkiv, på respektive förvaltning,
om inget annat anges. Foto bildkollage, omslag: Getty Images
och Kristina Gylde.

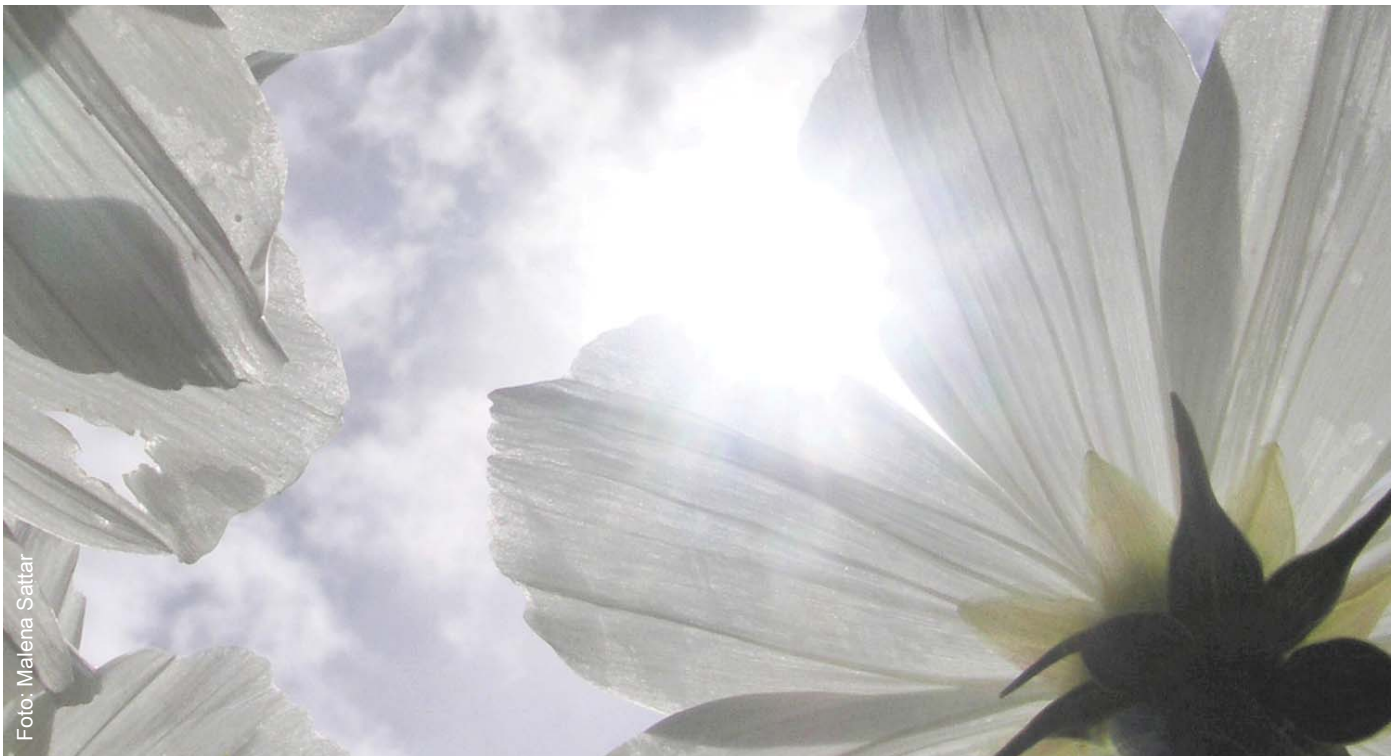

Foto: Malena Sattar

Enköping fortsätter växa

Enköping är idag en kommun i utveckling, befolkningen ökar, nya bostäder byggs och näringslivet blomstrar. Enköping befinner sig mitt i den expansiva Mälardalen, med närhet till flera större städer - Stockholm, Uppsala och Västerås.

Enköping är en attraktiv kommun att bo, leva och verka i. Kommunen är belägen vid Mälaren med sitt rena vatten, vackra omgivningar, naturnära områden och underbara parker. Idag bor ungefär 40 000 personer i kommunen varav nästan hälften bor i kommunens mindre tätorter och på landsbygden.

En ny översiktsplan för Enköpings kommun har nu arbetats fram. Den visar framför allt hur landsbygden ska utvecklas med sikte mot år 2030.

Kommunens vision, flertalet planeringsunderlag och det inledande programmet ligger till grund för planförslaget.

Anna Wiklund
Kommunstyrelsens ordförande
2014-03-04

Sammanfattande övergripande utvecklingsstrategi

Översiktsplanen kan sammanfattas i sex stycken utvecklingsstrategier. Sammantaget ska dessa leda till en positiv utveckling av kommunens tätorter och landsbygd samtidigt som höga natur- och kulturvärden bevaras. En fokusering på dessa områden kopplas till kommunens vision för 2030 och ett uttalat befolkningsmål för samma år. Genom att sammanfatta och lyfta fram de sex strategiska utvecklingsstrategierna blir det lättare att förhålla sig och ta tillvara på översiktsplanens intentioner i efterföljande planering och utvecklingsprojekt kring kommunens mark- och vattenanvändning. Delarna som bygger upp de sex utvecklingsstrategierna återfinns i översiktsplanens olika kapitel.

VISION 2030

Våren 2013 beslutade kommunfullmäktige i Enköping om en vision för år 2030.

Visionens budskap är:

”Enköping är inspirerande med en livsmiljö där alla kan utveckla sitt allra bästa jag.”

Vidare säger visionen:

”Enköping ger alla bästa möjliga livskvalitet i livets alla skeden. En trygg ålderdom är självklar, likaså omvårdnad med kvalitet. Kommuninvånarna är delaktiga och upplever att de har inflytande över kommunens utveckling.

En dynamisk samverkan mellan utbildning och arbetsliv gör att medborgarna ständigt kan vidareutvecklas. Ett entreprenöriellt förhållningssätt genomsyrar det livslånga lärandet.

Enköping är en del av en större kunskapsregion som ger möjlighet till utbildning i eller i närheten av kommunen. Enköping berikas och stärks av jämställdhet, mångfald och en god integration. Kommunen har en väl utbyggd infrastruktur med god tillgänglighet för alla.

Hållbar miljö och energi ingår som en självklarhet i allt samhällsbyggande. Det finns attraktiva boendeformer i hela kommunen som utgår från de behov som finns i olika faser i livet.

Kommunen har ett rikt och kreativt kultur- och fritidsliv med många spännande mötesplatser för invånare och besökare. Kulturlandskapet och besöksmålen ger en ständigt ökande ström av besökare till en sjudande och aktiv landsbygd. Enköpings välkänt goda företagsklimat gör kommunen till en självklar plats att etablera, driva och utveckla företag i.

Enköping har ett öppet förhållningssätt till övriga världen. Kommunen har minsta möjliga klimatpåverkan på lokal, regional och nationell nivå samt globalt. Kommunen driver högklassiga miljöprojekt och hushållar med jordens resurser. Det är naturligt för Enköping att samverka i vår närhet, inom EU och globalt.”

Befolkningsmål: 50 000

Enköpings kommun är en växande kommun i en växande region. Kommunen har som uttalat mål att växa i invånarantal. Målet är att 2030 vara 50 000 invånare i Enköpings kommun. Denna tillväxt ska enligt kommunens mål vara attraktiv och hållbar.

UTVECKLINGSTRATEGIER

Vidareutveckla kommunens mindre orter

För att möta den ökade befolkningen behöver kommunens tätorter växa. Befolkningsstillväxten kan ske både inom tätorterna och i anslutning till dem för att understödja den service som finns samt för att skapa underlag för en utökad service. För att arbeta vidare med kommunens tätorter med omland finns behov av ett mer djupgående arbete. Under de kommande åren kommer kommunen därför att arbeta vidare i de mindre tätorterna med hjälp av så kallade ortsanalyser. Ortsanalyserna innebär ett utåtriktat arbete där orternas identitet, karaktär, styrkor, svagheter och utvecklingsmöjligheter kartläggs tillsammans med dess invånare.

Ambitionen är att denna översiktsplan ska kompletteras med mer detaljerade utvecklingsstrategier för de mindre tätorterna med utgångspunkt i ortsanalysarbetet. Detta kan med fördel ske i samband med en aktualitetsprövning av översiktsplanen.

1

Bygg vidare på den traditionella strukturen

Utvecklingen av den fysiska miljön tar avstamp i kommunens traditionella bebyggelsestruktur med en centralort, ett antal mindre tätorter med servicefunktioner samt mindre samhällen och byar. Denna utveckling bör värnas även i framtiden då den under lång tid har präglat landskapet och bosättningsmönstren i Enköpings kommun.

Ny bebyggelse kan med fördel lokaliseras i anslutning till tätorter och byar för att förtäta. En sådan förtätning, där man bygger vidare på strukturer, kan bidra till ökat underlag för infrastruktur, transporter och service. Genom att utgå ifrån platsers struktur ökar möjligheten för större utbud av kulturella och kommersiella verksamheter samtidigt som satsningar på miljövänliga transportsätt möjliggörs.

2

Bebyggelseutveckling kräver ett helhetstänkt så att helheten betraktas och isolerade lösningar undviks. Med andra ord bör varje område betraktas som en del i ett nätverk av orter, samhällen, knutpunkter och funktioner som är mer eller mindre beroende av varandra.

Främja en levande landsbygd

Det är en stabil byggnation av villor på landet i Enköpings kommun. En förutsättning för detta är att den politiska viljan är att man ska få bygga på landsbygden. Landsbygdens attraktionskraft kan även avläsas i kommunens inflyttningsstatistik. Av de nyinflyttade till kommunen bosätter sig cirka 30 procent på landsbygden.

Byggande på landsbygden får däremot inte ske okontrollerat. Fokus ska ligga på lokaliseringar som förbättrar förutsättningarna för att tillgodose behoven av service och infrastruktur och som anpassas och integreras med värdefull jordbruks- och rekreationsmark.

3

Jordbruksmarken är en viktig resurs för framtiden. Klimatförändringar och en ökande befolkning kan komma att påverka jordbruket och matproduktionen. Därför ska inte åkermark bebyggas. Produktionsvärd mark ska hushållas med och utrymme ges för de djur- och växtarter som förknippas med odlingslandskapet.

För att en levande landsbygd är även upplevelse-, rekreations- och kulturvärden viktiga, både för boende och besökare. Att ta tillvara och utveckla alternativa näringar som kan fungera som komplement till jordbruket ger förutsättningar för en levande landsbygd.

Förstärk utvecklingen i kollektivtrafiknoder

Resor och transporter ökar kontinuerligt. En stor del av dessa transporter består av arbetspendling där man bor i en ort och arbetar i en annan. I Enköpings kommun pendlar 7500 ut till arbete i annan kommun och 3500 pendlar dagligen in till kommunen för att arbeta. En stor utmaning ligger i att skapa ett hållbart transportsystem som kan tillgodose befolkningens behov av resor till arbete, utbildning, kultur och fritidsaktiviteter. I Enköpings kommun försvåras utmaningen av att ungefär hälften av befolkningen bor på landsbygden, där det till viss mån saknas underlag för att skapa hållbara transportsystem.

Att koncentrera ny bebyggelse i anslutning till kollektivtrafikstråk och stationslägen främjar i flera avseenden en hållbar utveckling. Tack vare goda möjligheter till kollektivt resande kan en icke-önskvärd ökning av motorburen personbilstrafik motverkas. En ökad bebyggelseutveckling längst kollektivtrafiksstråk ökar även kundunderlaget för kollektivtrafiken vilket kan komma att skapa nya stråk och noder. Därmed gäller att bebyggelseutveckling även kan lokaliseras där man ser en utveckling av framtida kollektivtrafiknoder.

Vidareutveckla kommunens identitet som Mälarkommun

Mälarstränderna och vattenområdena utgör ovärderliga inslag i kommunens livsmiljöer, de utgör väsentliga resurser att värna ur flera aspekter. De vattennära områdena är viktiga ur rekreationssynpunkt men de utgör även en konkurrensfaktor för kommunen i form av attraktiva boendemiljöer. De senaste årtiondena har efterfrågan på bostäder i mälarnära områden ökat samtidigt som nya bebyggelseområden har skapats. Att bygga mälarnära innebär inte att bostadsbyggande ska ske inom strandskyddet utan det handlar snarare om att fånga känslan av att man befinner sig nära vattnet. I vissa fall kan dock strandskyddet komma att upphävas för bebyggelse, nämligen där man anser att ny bebyggelse bidrar till landsbygdsutveckling.

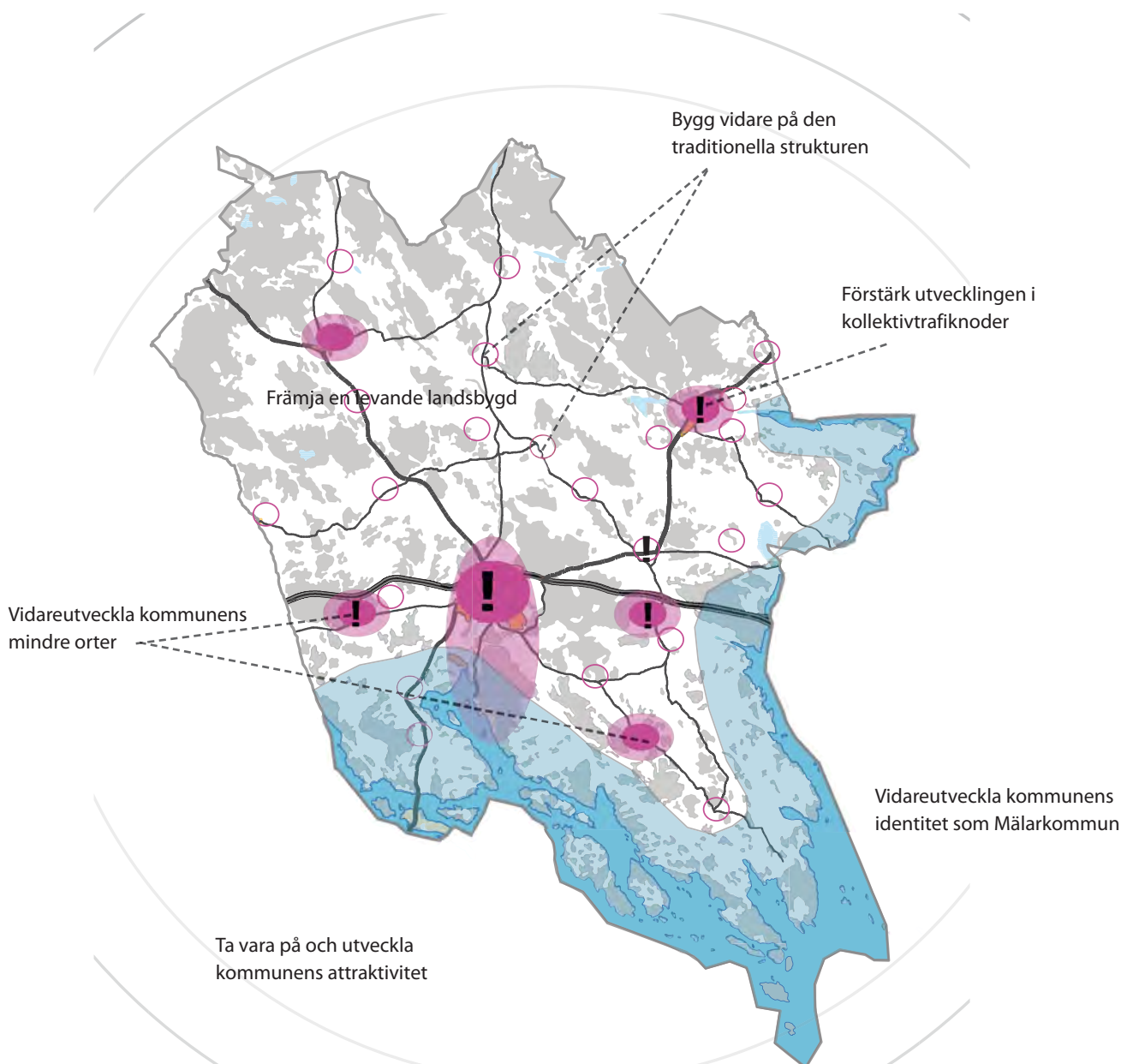
För att bevara Mälarens konkurrenskraft krävs ett långsiktigt vattenvårdsarbete samt åtgärder för ett begränsat näringsläckage till Mälaren och dess tillrinnande vattendrag. Betydelsen av god vattenkvalitet i Mälaren kan inte nog understrykas för såväl de som bor som de som verkar i närheten av Mälaren. Mälaren används vid både bad och rekreation och är en så pass viktig del av turism- och friluftslivet i regionen att den pekas ut som riksintresse.

Ta vara på och utveckla kommunens attraktivitet

De senaste årens politiska fokus på ekonomisk tillväxt har bidragit till en ökad konkurrens mellan såväl regioner som kommuner. Då ekonomisk tillväxt är starkt kopplat till befolkning och arbetskraft handlar konkurrensen om att locka till sig detta. I syfte att konkurrera med andra kommuner gäller det att ta vara på vad som gör den egna kommunen attraktiv samt marknadsföra och utveckla attraktiviteten.

Vad är det då som gör en kommun attraktiv? Undersökningar visar på att livsfasen till stor del avgör vad invånare anser gör en kommun attraktiv att flytta till. De vanligaste anledningarna att flytta är dock arbete och studier. Andra anledningar är kvalitet på skolor, närhet till släkt och vänner, goda kommunikationer och bostadspriser.

Det gröna, friluftsnära, mälarnära livet tillsammans med närheten till en stor regional arbetsmarknad och storstädernas utbud utgör kärnan i Enköpings attraktivitet. Som boende i Enköpings kommun kan man bland mycket annat: hitta sitt drömboende, få en trygg uppväxtmiljö för sina barn, få närheten och gemenskapen mellan människor och snabbt ta sig till arbete i till exempel Uppsala, Stockholm eller Västerås. Trots dessa konkurrensfördelar måste Enköpings kommun hela tiden planera för attraktiva bostäder, skapa trygga miljöer och arbeta för att förbättra kommunikationerna för att ta vara på sin attraktivitet.

Karta 1. Utvecklingsstrategier

Innehållsförteckning

Förord	3
Sammanfattande övergripande utvecklingsstrategi	4
Innehållsförteckning	8
Läsanvisning	8
Avgränsning	9
Översiktlig fysisk planering	10
Enköpings kommun som del av regionen och världen	12
1. Bebyggelseutveckling	18
2. Vattenplanering	40
3. Näringslivsutveckling	53
4. Skola, vård och omsorg	57
5. Trygghet och folkhälsa	62
6. Trafik och kommunikationer	65
7. Grönstruktur, friluftsliv och natur	74
8. Kulturmiljö	88
9. Teknisk försörjning	92
10. Vindkraft	98
11. Risker, miljö, hälsa och beredskap	110
12. Riksintressen, förordnanden och hänsynsområden	123
Förteckningar	134
Källor	135
Bilaga 1	137
Sist i pärmen: Markanvisningskarta	

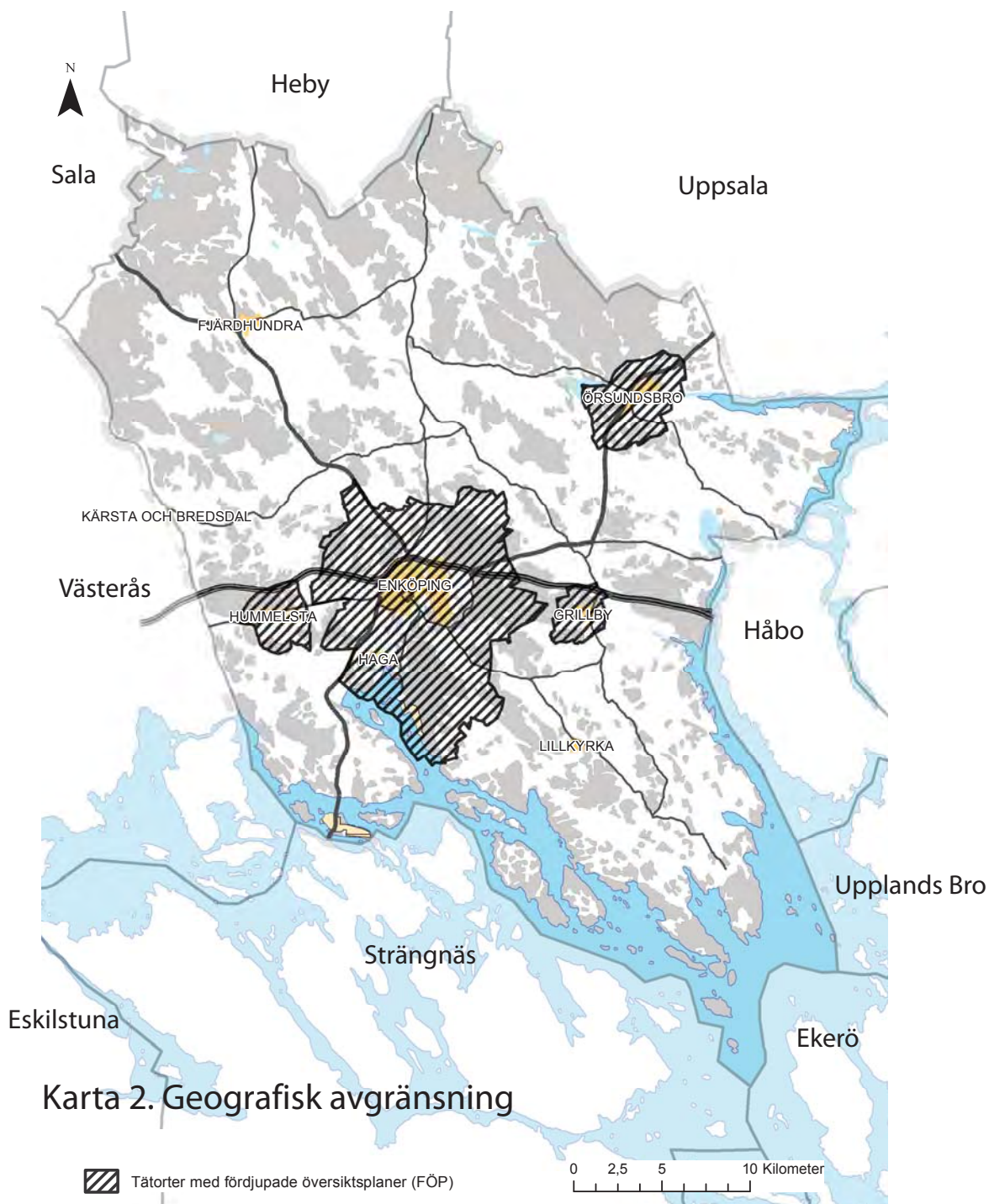
Läsanvisning

Översiktsplanen består av detta huvuddokument (planförslaget) samt 3 bilagor. Bilaga 1 bestående av länsstyrelsens granskningsyttrande under utställningsskedet i enlighet med plan- och bygglagen 3 kap 16 §. Bilaga 1 återfinns sist i denna översiktsplan. Bilaga 2 innehåller en konsekvensbeskrivning (inklusive miljökonsekvensbeskrivning MKB) som på en övergripande nivå analyseras översiktsplanens miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser. Bilaga 3 utgörs av en sammanställning av inkomna yttranden under utställningsskedet, kommunens utlåtade, i enlighet med plan- och bygglagen 3 kap 17 §.

Översiktsplanens avsnitt 1-12 byggs upp av en inledande målbild som beskriver läget år 2030. Fakta och planeringsunderlag redovisas i den löpande texten och kopplat till den finns riktlinjer i streckade rutor ute i marginalen. I de gröna faktarutorna redovisas lagstiftning och nationella eller regionala mål. I de blå faktarutorna refereras det till annan litteratur eller fakta inom det aktuella ämnet.

Avgränsning

Planområdet för översiktsplanen utgörs av kommunens geografiska avgränsning med undantag av de områden som har fördjupade översiktsplaner. Vissa frågor kan dock komma att beröra områden som har fördjupad översiktsplan. Till exempel har järnvägsreservat till Uppsala sådan utbredning och vikt att det inte går att undvika att beröra områden för fördjupad översiktsplan för Örsundsbro.

Översiktlig fysisk planering

Vad säger lagen?

Enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL, ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som täcker hela kommunens yta. För att planen ska anses vara aktuell kräver lagstiftningen att planen aktualitetsförklaras minst en gång per mandatperiod.

VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?

En översiktsplan är ett dokument som visar hur kommunens mark- och vattenområden ska användas och hur den bebyggda miljön ska bevaras och utvecklas i ett långsiktigt perspektiv.

Översiktsplanen ska redovisa:

- grunddragen i hur mark- och vattenområden ska användas
- allmänna intressen som exempelvis kommunikationer och friluftsliv
- de miljö- och riskfaktorer som kommunen bör ta hänsyn till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden
- kommunens syn på hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras
- hur kommunen tänker tillgodose riksintressena och iakttä gällande miljö kvalitetsnormer

Fördjupad översiktsplan (FÖP)

Översiktsplanen (ÖP) kan fördjupas för specifika områden, så kallad fördjupad översiktsplan (FÖP). Syftet med fördjupningarna är att mer detaljerat kunna studera till exempel en tätorts framtida utveckling. I dagsläget finns fyra fördjupade översiktsplaner i Enköpings kommun, för tätorterna Enköping (antagen 2009), Örsundsbro (antagen 1995), Grillby (antagen 1992) samt Hummelsta (antagen 1993).

Tematiska tillägg till översiktsplanen

Kommunen har även möjlighet att komplettera översiktsplanen inom ett specifikt ämnesområde genom så kallade tematiska tillägg. Tematiska tillägg tas fram och beslutas på samma sätt som översiktsplanen. Kommunen har inte något tematiskt tillägg till nu gällande översiktsplan.

VARFÖR BEHÖVS EN ÖVERSIKTSPLAN?

Översiktsplanering är ett kontinuerligt arbete som bedrivs inom kommunen, där själva slutprodukten, översiktsplanen, bara är en del av arbetet. Översiktsplanen är en bearbetning av en mängd underlagsmaterial som kan innehålla mål och ställningstaganden för olika intressen. Det är översiktsplanens roll att väga dessa mål och intressen mot varandra och ta avgörande ställning till vad mark- och vattenområden slutligen ska användas till. Översiktsplanen utgör därmed ett beslutsunderlag i ärenden som berör mark- och vattenområden, till exempel detaljplaneläggning. Översiktsplanen är däremot inte juridiskt bindande. Utanför detaljplanelagt område ligger översiktsplanen till grund för beslut om förhandsförfrågningar, bygglov och annan tillståndsgivning.

Kommunens möjlighet att påverka om och när utpekade expansionsområden ska byggas är till stor del beroende av marknadskrafterna och privata aktörers initiativ, undantaget då kommunen äger marken. Alla kommuner har även expropriationsrätt, det vill säga rätt att tvångsförvärva mark för till exempel en tätorts utveckling. Enköpings kommun nyttjar sällan den rättigheten.

Kommunens rätt att besluta om mark- och vattenanvändning regleras genom det så kallade planmonopolet.

Kommunen bör långsiktigt förvärva intressanta markområden för framtiden, till exempel genom förköp och markbyten.

PLANPROCESSEN

Plan- och bygglagen reglerar processen vid upprättande av nya översiktsplaner.

Figur 1. Schematisk bild över planprocessens olika skeden samt grov tidplan. Kommunstyrelsen (KS) Kommunfullmäktige (KF).

Arbetsprocessen delas in i fyra skeden:

1. Programsamråd – framtagande av diskussionsmaterial under processens tidiga skede med möjlighet för medborgarna att förutsättningslöst komma med sina synpunkter på hur kommunen ska utvecklas.
2. Samrådsskede – ett första planförslag finns framtaget som skickas ut på samråd.
3. Utställningsskede – utifrån bland annat inkomna synpunkter i samrådsskedet har kommunen ett reviderat planförslag som ställs ut för synpunkter.
4. Antagande - kommunfullmäktige antar översiktsplanen.

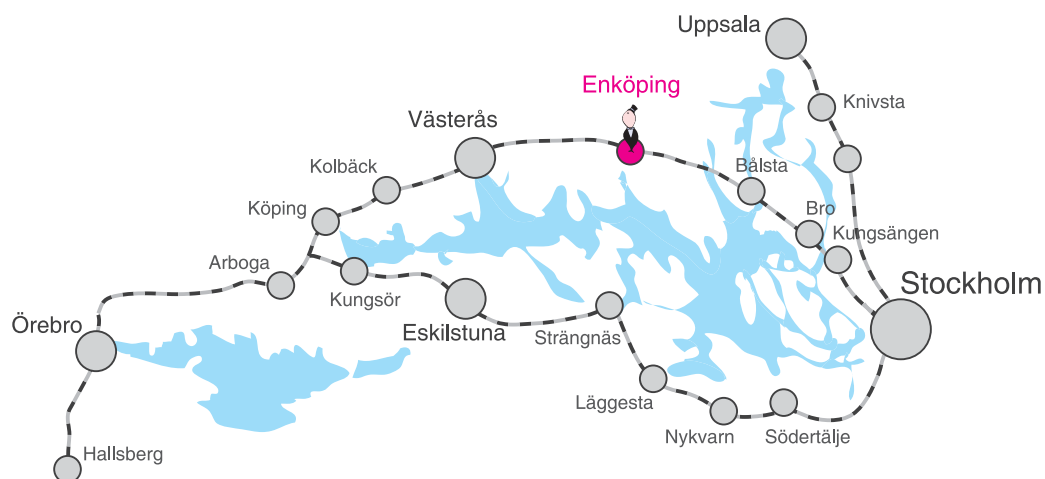
ARBETSORGANISATION FÖR ÖP-ARBETET

I Enköpings kommun ansvarar kommunstyrelsen (KS) för att arbeta fram översiktsplaner som sedan antas i kommunfullmäktige (KF). Kommunstyrelsens arbetsutskott (KSAU) fungerar som styrgrupp. På tjänstemannanivå har planarbetet drivits av en projektledare tillsammans med en projektgrupp samt en större arbetsgrupp med representanter från kommunens alla förvaltningar.

GÄLLANDE ÖVERSIKTSPLAN

Kommunen har idag en gällande översiktsplan som antogs 2001 och aktualitetsförklarades år 2006. År 2009 gav kommunstyrelsen i uppdrag att arbeta fram en ny översiktsplan då många frågor som behandlas i gällande översiktsplan har blivit inaktuella. Exempelvis har plan- och bygglagen och strandskyddslagstiftningen ändrats sedan den förra översiktsplanen aktualitetsförklarades. Planen anger även få eller inga riktlinjer för hur den långsiktiga utvecklingen ska vara. Planen är istället mer en faktablan som redovisar nuläget som det var i början av 2000-talet.

Enköpings kommun som del av regionen och världen

Figur 2. Enköpings läge i Mälardalsregionen

I ett allt mer globaliserat samhälle blir samverkan med andra parter allt viktigare såväl regionalt som internationellt. Det är inte längre enbart lokala frågor som berör kommunens medborgare utan även det som händer i EU och övriga världen.

Enköpings kommun tillhör Uppsala län som är en del av tillväxtregionen Mälardalen. Kommunen ligger i ett område med stora utvecklingsmöjligheter där befolkningstillväxten kommer att öka. År 2009 fanns 331 898 invånare i länet. Till år 2050 bedöms antalet ha vuxit med "ett Eskilstuna", länet har då mellan 380 000 och 425 000 invånare.

För att bättre kunna följa med i utvecklingen och lösa framtidens utmaningar har Enköpings kommun flera samverkansparter. På regional nivå finns exempelvis Regionförbundet Uppsala län, Mälardalsrådet, ABCU-stråket, Stockholm Business Alliance, Regionplanekontoret och Upplandsstiftelsen.

REGIONAL UTVECKLINGSSTRATEGI (RUS)

I den regionala utvecklingsstrategin Uppländsk Drivkraft 3.0 finns visioner och mål som utgör grunden för utvecklingsarbetet i länet på sikt. Den senaste versionen av strategin antogs av förbundsfullmäktige 6 december 2012.

Visionen är att "Uppsala är Europas mest attraktiva kunskapsregion år 2030". Visionen tar avstamp i det grundläggande målet att länets utveckling ska vara långsiktigt hållbar och bygger på en helhetssyn på människors och samhällets behov. För att uppnå visionen finns fyra strategiska inriktningar som ger vägvisning i länets utvecklingsarbete.

1. Innovativ region - Uppsalaregionen ska bidra till värdeskapande kunskap och näringsliv med bredd och spets i global konkurrens. Utgångspunkten är regionens styrkeområden, innovationsförmåga och unika profil.
2. Växande region - Uppsalaregionen erbjuder bostäder efter behov och är en del av huvudstadsregionen med hållbara kommunikationer i alla riktningar. Kommuner och orter har egen utvecklingskraft och skapar goda livsvillkor för regionens invånare.
3. Kompetent region - Uppsalaregionens viktigaste tillgång och utvecklingskraft är befolkningens kompetens och förmåga. Varje kvinna och man ska ges möjlighet att delta aktivt i arbets- och samhällsliv.
4. Attraktiv region - Uppsalaregionen ska välkomna fler invånare, besökare och företag med erbjudande om attraktiva och trygga livsmiljöer, god välfärd samt effektiva samhällsstrukturer för hållbar utveckling.

Vill du veta mer?

Kopplat till de strategiska inriktningarna finns i RUS:en målformuleringar och åtaganden för att nå visionen.

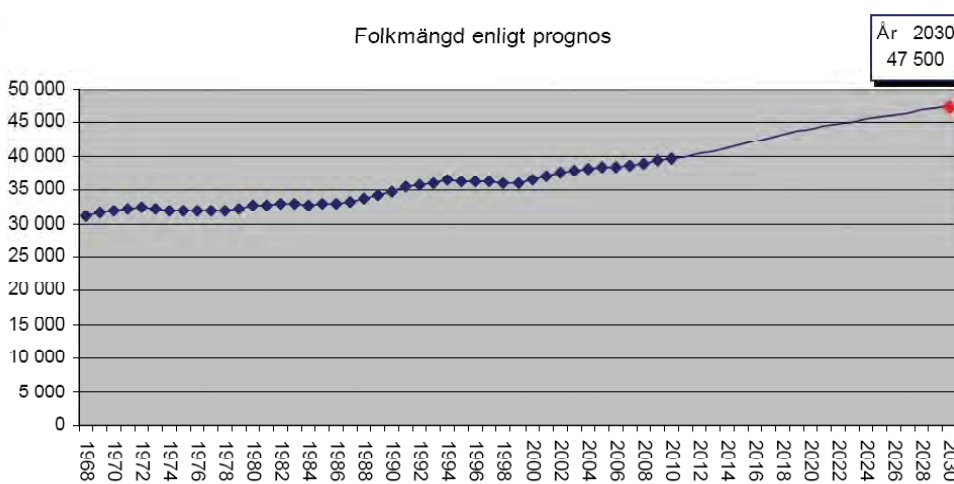
INTERNATIONELLA SAMARBETEN

Vad gäller internationell samverkan har kommunens internationella kontakter ökat och vidareutvecklats under de senaste åren. De mest etablerade är med de vänorter som Enköpings kommun har vänskaps- och samarbetsavtal med; Nedre Eiker i Norge, Niepolomice i Polen och Jögeva län i Estland. Därutöver finns ett antal samarbetsprojekt, bland annat med Santa Rosa på Filipinerna.

BEFOLKNINGSUTVECKLING

Hela regionen Östra Mellansverige, inklusive Enköping, växer. För 20 år sedan, år 1990, hade Enköpings kommun 34 862 invånare. Av dessa bodde 67 procent i kommunens tätorter och 33 procent på landsbygden. Under 1990-talet ökade invånarantalet väldigt långsamt, vissa år var det till och med befolkningsminskning. Vid millennieskiftet började kommunen återigen växa, och idag bor lite över 40 000 invånare i kommunen.

Enbart år 2012 flyttade 1 913 personer till kommunen. Det är både "hemvändare" och nya invånare som söker sig till Enköpings kommun. Majoriteten av inflyttarna är 18 till 40 år. De väljer främst att bosätta sig på landsbygden eller i Enköpings tätort. Boendefördelningen mellan tätort och landsbygd är fortsatt densamma som för 20 år sedan, det vill säga att ungefär en tredjedel av kommunbefolkningen bor på landsbygden och två tredjedelar i tätorter.

Figur 3. Befolkningsutveckling Enköpings kommun 1968-2010 samt prognos 2011-2030.

Befolkningsstruktur

I hela Sverige ökar andelen äldre i samhället. En viktig faktor till detta är den förbättrade folkhälsan. Medan andelen äldre i samhället ökar minskar andelen i arbetsför ålder (18 till 64 år). Idag är cirka 20 procent av Enköpings kommuns befolkning 65 år eller äldre. År 2030 kan de äldre enligt prognoserna motsvara 24 procent av befolkningen. Detta innebär att personer i arbetsför ålder kommer att behöva försörja fler än tidigare.

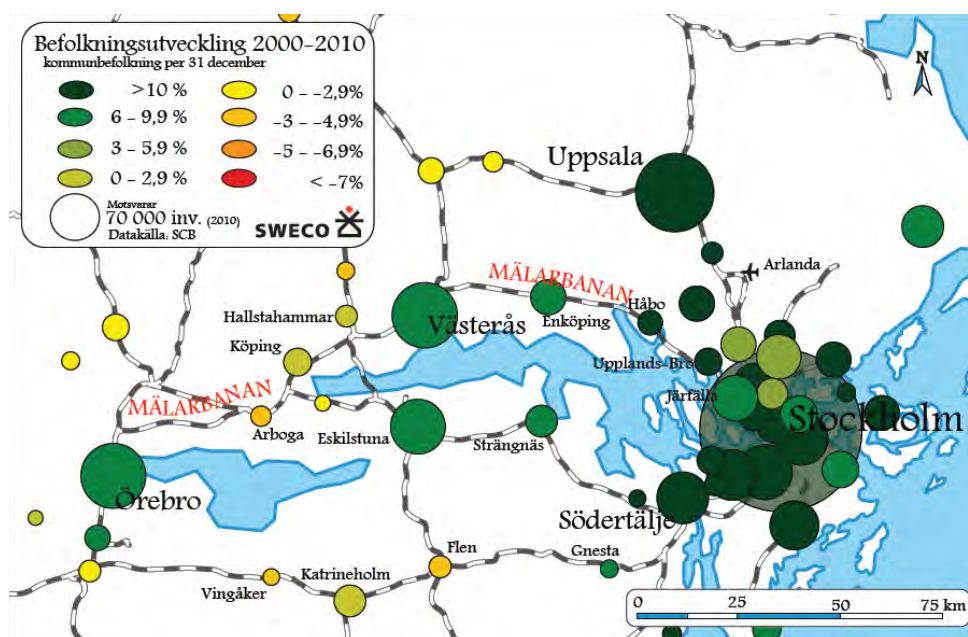
I Enköpings kommun har 14,1 procent av invånarna utländsk bakgrund, det vill säga född i annat land eller född i Sverige med båda föräldrarna är födda i ett annat land.

Den strategiska planeringen bör sträva efter att uppnå befolkningsmålet 50 000 invånare i Enköpings kommun år 2030.

Befolkningsmål och krav på framtida bostadsbyggande

I fördjupad översiktsplan för Enköpings tätort antagen 2009 sattes befolkningsmålet att Enköpings kommun ska växa till 50 000 invånare till år 2030. Denna målsättning föreslås fortsätta gälla även i denna översiktsplan.

För att nå detta mål krävs cirka 7000 nya bostäder fram till år 2030, vilket innebär en byggtakt på cirka 350 bostäder per år.

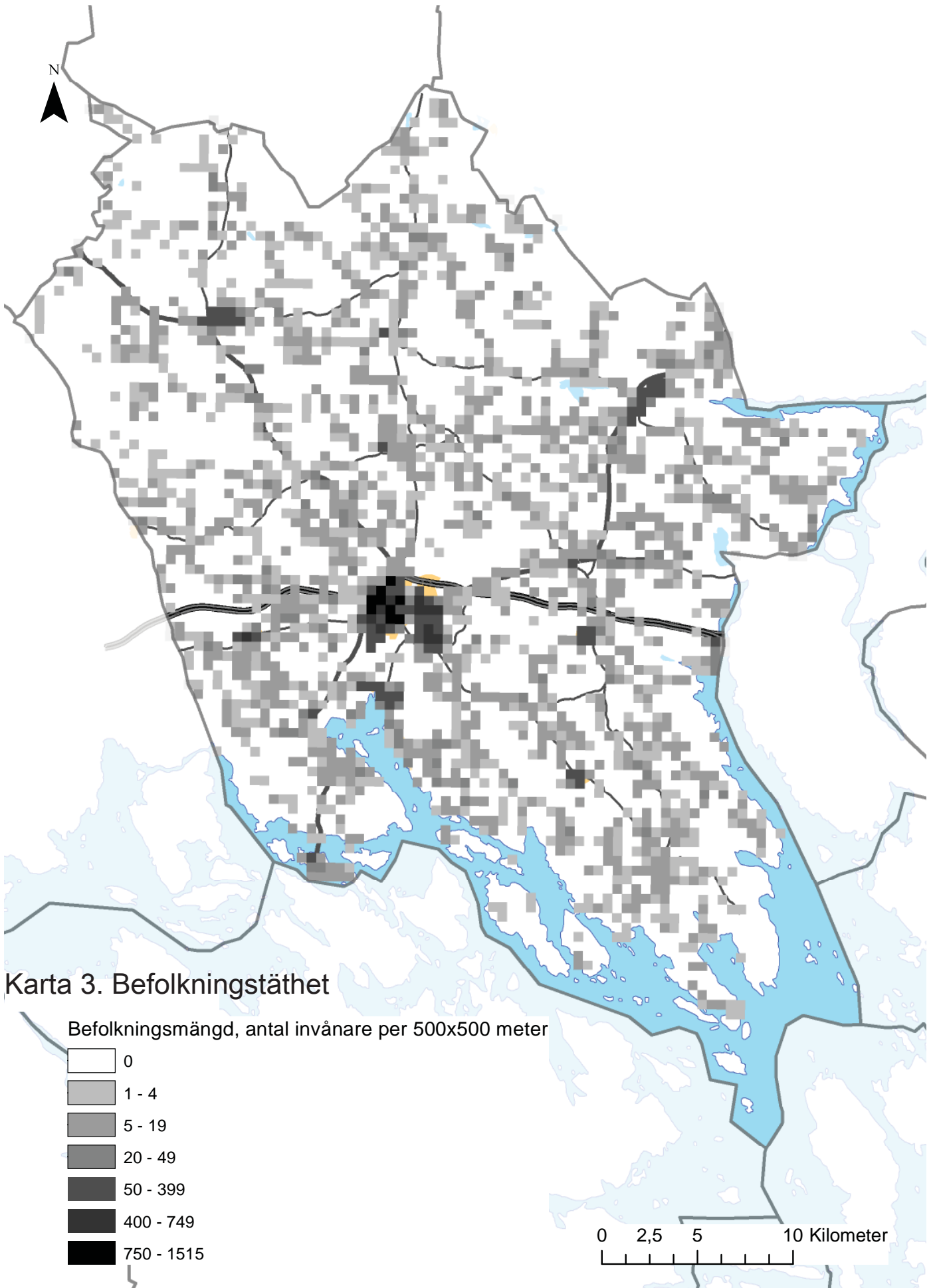

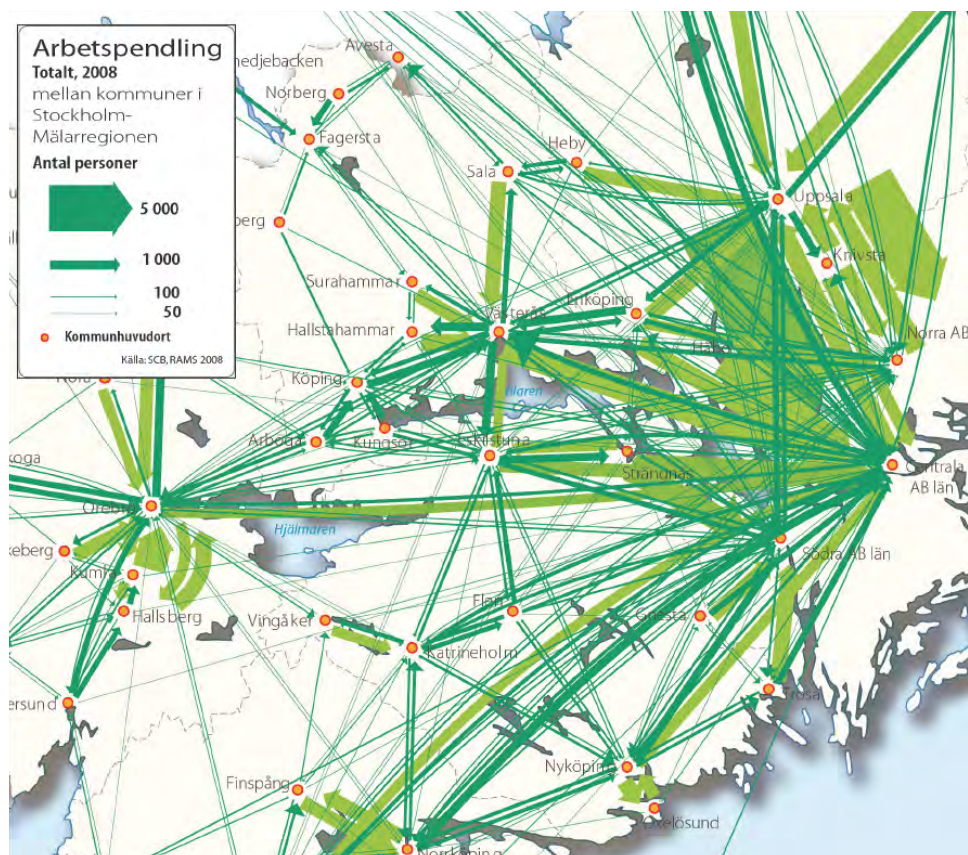
Figur 4. Befolkningsutveckling i regionen 2000-2010. Karta från utredningen "Vad kostar det att vänta? Utbyggnad på Mälarbanan Kallhäll - Tomtebodav".

ARBETSPENDLING

Många pendlar idag till och från en bostad eller en arbetsplats i Enköping. År 2012 pendlade cirka 7700 personer från bostaden i Enköpings kommun till en arbetsplats i en annan kommun. Motsvarande inpendling var ca 3700 personer. År 1980 var motsvarande siffror cirka 2900 personer som utpendlade och cirka 1100 personer som pendlade in till kommunen.

Boende i Enköpings kommun är beroende av ett attraktivt näringsliv med god tillgänglighet inom regionen. I och med regionförstoringen accepterar människor att pendla längre i tid och avstånd mellan bostad och arbetsplats och den utvecklingen förväntas fortsätta. Figur 5 redovisar pendlingsmönstret i regionen år 2008.

Figur 5. Arbetspendlingen i regionen. Karta från utredningen "Vad kostar det att vänta? Utbyggnad av Mälarsebanan Kallhäll - Tomtebodavägen". Källa: SCB, RAMS 2008

MELLANKOMMUNALA FRÅGOR

Det finns en rad planeringsfrågor som inte bara berör Enköpings kommun utan sträcker sig utanför de administrativa gränserna. Här finns möjligheter och behov av samarbeten för en gemensam utveckling med grannkommuner och region.

Kommunikationer, arbetsplatser och boende

Arbetsmarknaden inom Stockholm-Mälarenregionen är utbredd och under ständig tillväxt. För Enköpings kommun innebär den starka arbetsmarknaden att fler invånare ges möjlighet att hitta rätt arbete, utbilda sig, få högre inkomst och hitta en bostad inom rimligt avstånd från sin arbetsplats. Omvänt kan även det företag som söker specialkompetens nyttja ett större upptagningsområde för rekrytering. En förutsättning för att detta samspel ska fungera är bra kommunikationer och en väl fungerande kollektivtrafik, som gör det möjligt att pendla effektivt och smidigt mellan hemmet, arbetet och fritidsaktiviteterna.

Det blir mer och mer attraktivt att bosätta sig utanför storstäderna när förutsättningarna för bra arbetspendling förbättras. I denna konkurrens står sig Enköpings kommun starkt i regionen vilket visar sig i inflyttningsstatistiken från de senaste decennierna. Småstadsidyllen, den stora landsbygden och Mälaren lockar varje år nya invånare till kommunen.

Handel

Etablering av större handelsområden påverkar verksamheter och transporter även utanför den egna kommunen. Handeln i Enköping utsetts för stor konkurrens av handelsområden i Stockholm, Västerås och Uppsala. Många av kommunens medborgare reser till grannkommunerna för sina sällanköp. Det är till nackdel både för befintlig handel i Enköping men även för miljön då det ökar transporterna. Eventuella handelsetableringar i Enköping syftar framför allt till att behålla den köpkraft som finns inom kommunen, för att gynna den egna handeln och miljön.

Större etableringar

Större etableringar kan påverka grannkommunerna både negativt och positivt. Exempel på detta är etablering av godsterminal, större fritidsanläggningar, vindkraftsparker med mera. Vid denna typ av projekt bör en analys av projektets påverkan utanför kommunens geografiska gräns göras och samråd ske med berörda kommuner.

En vindkraftsutbyggnad kan påverka grannkommunernas landskapsbild. Några i denna plan föreslagna vindbruksområden ligger nära kommungränsen. Det blir därför viktigt att hitta former för en dialog mellan respektive kommuner när en eventuell vindkraftsetablering påbörjas. Ett mellankommunalt och länsöverskridande samarbete kring vindkraftsutbyggnaden bör ske och ett tidigt samråd bör alltid ske med berörda grannkommuner. Ett visst samarbete kring vindkraften sker redan med Håbo och Knivsta kommuner.

Natur, vatten, friluftsliv och rekreation

Vårt brukande av naturen, de areella näringarna och den fysiska planeringen påverkar naturmiljön, boendemiljön och förutsättningarna för friluftsliv och fritid. Naturens mångfald och landskapets upplevelsevärden är ofta oberoende av våra administrativa gränser.

Vatten skär tvärs igenom nations-, läns- och kommungränser och är en gemensam resurs att förvalta. Det nya direktivet för vatten innebär att vattenfrågorna hanteras på ett helt nytt sätt än tidigare, utifrån vattnets avrinningsområden istället för kommunernas och länens indelning.

Enköpings kommun är medlem i Mälarens vattenvårdsförbund, förbundet arbetar med samverkan av frågor och intressen kring Mälaren.

Andra exempel på mellankommunala frågor

- Räddningstjänsten utförs av ett kommunalförbund mellan Enköpings kommun och Håbo kommun. Samarbetet mellan kommunerna medför lägre kostnader och ett effektivare utnyttjande av befintliga resurser som gemensam ledning, befälsberedskap, service och materialunderhåll.
- Enköpings kommun äger tillsammans med kommunerna i Västmanlands län och Heby kommun Vafab Miljö AB. Vafab Miljö AB arbetar med avfallsrådgivning, information, insamling, transport, sortering, återvinning, energiutvinning, biologisk behandling, kompostering, rötning och deponering av avfall.
- Enköpings kommun är tillsammans med 35 andra kommuner och två landsting med i Stockholms och Uppsala läns Luftvårdsförbund. Förbundet arbetar med att samordna regionens miljöövervakning av luft.

Foto: Anna Hallberg

1. Bebyggelseutveckling

MÅLBILD 2030: Enköpings kommuns bebyggelseutveckling är hållbar utifrån ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter. Landskapets förutsättningar, karaktär och attraktivitet tas tillvara i den fysiska planeringen och natur- och kulturvärden är självklara inslag i kommunens planering. Enköpings stad och mindre tätorter växer som kommuncentra samtidigt som övriga småorter och landsbygdscentra expanderar och utvecklas som lokala noder för boende, service och kommunikation. Kommunens övergripande ambition är att ny bebyggelse lokaliseras i anslutning till befintlig bebyggelse, infrastruktur och i goda kollektivtrafiklägen. Planeringen av infrastruktur och transporter hanteras på ett effektivt och hållbart sätt. Ny bebyggelse följer traditionella bebyggelsestrukturer och lokalisering och utformning av bebyggelsen anpassas väl till platsens förutsättningar.

Nationellt mål

Boverket ansvarar för nationella mål rörande samhällsplanering, bostadsmarknad och byggande.

Det övergripande målet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktig god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

ENKÖPINGS FRAMVÄXT

Landskapet i Mälardalen kännetecknas av sprickdalar med moränhöjder och bördiga lerjordsgångar som bildats efter den senaste istiden. Utifrån landskapets förutsättningar har människan under historiens gång använt, förändrat och förädlat landsbygden i Enköpings kommun.

Redan under stenåldern besöktes områdena som idag utgör Enköpings kommun säsongvis för fiske, fågel och säljakt. Efterhand som nya markområden reste sig ur havet skapades viktiga odlings- och ängsmarker som gav möjlighet till fasta bosättningar. Husen och byarna låg på eller i anslutning till rullstensåsar eller andra naturliga höjder i landskapet. Lerjordarna värderades högt som odlingsmark och bebyggdes i mycket begränsad utsträckning. Svinnegarnsfjärden var betydelsefull för sjöfarten och kommunikationer på land lokaliserades på åsryggar då de var väl-dränerade och erbjöd god överblick över omgivande landskap. Detta traditionella bosättnings- och till viss del förflyttningssmönster framträder fortfarande i landskapet.

Under medeltiden utvecklades bystrukturer och ett stort antal kyrkor uppfördes, ofta på tidigare hedniska kultplatser. Många av de medeltida stenkyrkorna finns bevarade i till exempel Litslena, Kungs-Husby och Härkeberga. Under medeltiden etablerades även ett antal sätesgårdar som beboddes av adelsmän. I kommunens norra delar dröjde det till medeltiden innan den första bebyggelseutvecklingen skedde. Den bebyggelsen bestod i regel av små ensamgårdar som mer liknade torp med tillhörande mark för odling och bete.

Enköpings stad grundades i Svinnegarnsfjärdens innersta vik, platsen tros ha varit en omlastningsplats för varor vilken kan ha gett upphov till en handelsplats där människor så småningom började bosätta sig. Den historiska uppodlingen av jordbruksmark inom dagens kommungränser har varit så betydelsefull och omfattande att Enköping är den kommun med näst största areal åkermark i hela landet, efter Gotlands kommun.

LIVET PÅ LANDET

Enköping har idag tack vare sin långa historia som kulturbygd, förutom Enköpings stad, åtta tätorter, ett antal småorter, byar och bebyggelsegrupper utspridd över hela kommunens yta. Det finns även ett antal fritidshusområden som permanentats i olika utsträckning, se karta 4.

Tack vare Enköpings läge i regionen och variationen i boendeformer och miljöer har Enköping en levande landsbygd och rikt landsbygdsliv. Landsbygdslivet byggs upp av gemenskap och närhet mellan människor. Kommunens många olika mötesplatser, till exempel bygdegårdar, föreningslokaler, församlingshem och lokala besöksmål samlar invånarna och ger förutsättning för starkt engagemang för den egna ortens eller byns utveckling. Idrottsföreningar, idrottsanläggningar och sporthallar i de mindre tätorterna samlar barn och unga och är i många fall aktiviteten som tar vid efter att skolan slutat. Högtider och traditioner firas gemensamt runt om i kommunen, till exempel midsommar, nationaldagen, vårdagsjämningen och så vidare. Dessa evenemang arrangeras lokalt men besöks och uppskattas av många fler.

Så kallade generationsboenden är vanliga på landsbygden där flera generationer väljer att bo kvar på hembygden exempelvis genom att barn tar över äldre släktingars gårdar eller att tomter styckas av för nybyggnation.

En utveckling av det naturnära livet är satsningar på den närodlade ekologiska maten. Under de senaste årtionena har ett antal lokala entreprenörer startat småskalig ekologisk matproduktion i kommunen. I Enköpings kommun kan man idag köpa lokalproducerad ost, kött, öl med mera och utbudet och efterfrågan antas öka.

Något som präglar livet på landet är närheten till Mälarens vatten och ett antal friluft-, natur- och kulturområden. Såväl stadsbor som landsbygdsbor nyttjar och uppskattar kommunens många naturmiljöer. Naturbaden längs Mälarens stränder lockar sommartid många och erbjuder förutom sol och svalkande bad även många mötesplatser. Under vintern fylls Mälarens isar av skid- och skridskoåkare. Närheten till naturen ger goda förutsättningar för vardagsmotion och friluftsliv i kommunens strövområden, jaktmarker och svamp- och bärplockningsskogar.

ATTRAKTIVITET OCH EN VÄXANDE BEFOLKNING

Enligt undersökningar kan man utläsa att om man har möjlighet att fritt välja sin boendeplats så påverkar de egna värderingar i stor utsträckning. I en enkät gjord bland landsbygdsboende i Enköpings kommun i början av 2000-talet svarade en stor del att de bosatt sig på landet eftersom de prioriterat stillhet, natur och frisk luft. Många såg även landsbygden som en bra uppväxtmiljö för sina barn.

Det gröna, friluftsnära, mälarnära och hästnära livet tillsammans med närheten till en stor regional arbetsmarknad och storstädernas utbud utgör kärnan i Enköpings attraktivitet. Som invånare i Enköpings kommun kan man bland mycket annat: hitta sitt drömboende, få en trygg uppväxtmiljö för sina barn, få närheten och gemenskapen mellan människor och snabbt ta sig till arbete i till exempel Uppsala, Stockholm eller Västerås.

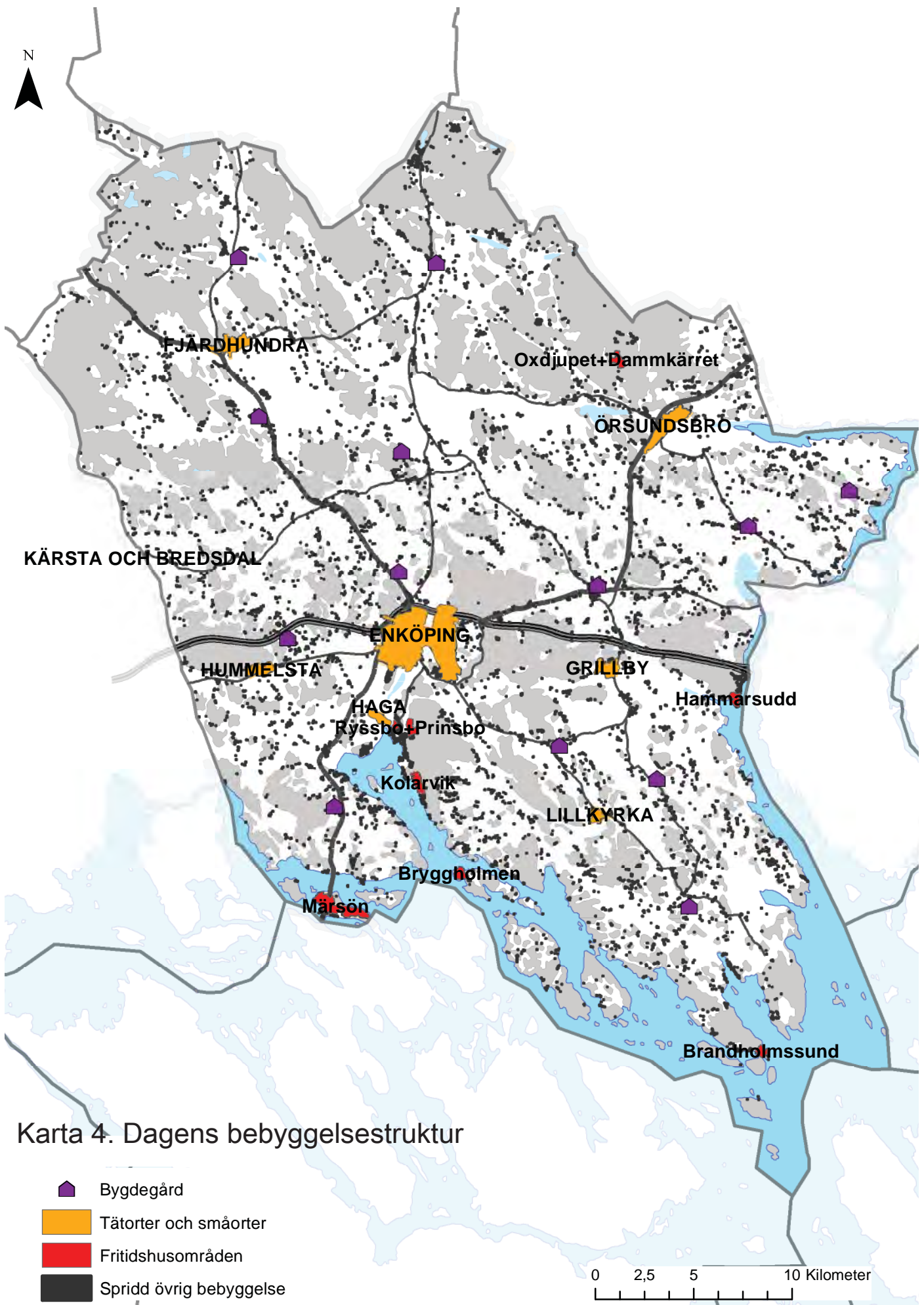
Kungs-Husbys kyrka
Bild från Enköpings Museum

Nationella landsbygdsprogrammet

För att kunna bevara och utveckla landsbygden har regeringen antagit ett landsbygdsprogram för perioden 2007-2013. I programmet finns olika stöd och ersättningar som ska stimulera en utveckling av landsbygden.

Det praktiska utvecklingsarbetet ska ske genom lokalt engagemang i så kallade Leaderområden. Enköpings kommun ingår i Leader-området Norra Mälärstranden tillsammans med Västerås, Hallstahammar och Håbo kommuner.

Samhällsplaneringen ska utgå ifrån och förstärka kommunens attraktivitet, bidra till tillväxt och möta behoven från en växande befolkning.

Vi ser en kontinuerlig nybyggnation av villor på Enköpings landsbygd. Mycket till följd av att den politiska viljan är att man ska få bygga på landsbygden. Landsbygdens attraktionskraft kan även avläsas i kommunens inflyttningsstatistik. Av de nyinflyttade till kommunen bosätter sig 30 procent på landsbygden. Under de senaste åren har cirka 550 personer bosatt sig på landsbygden vilket, tillsammans med omflyttningar, genererar i snitt 30 nya villor per år.

BEBYGGELSEUTVECKLING INOM 3 OMRÅDESTYPER

Med utgångspunkt i Enköpings kommuns historiska bebyggelseutveckling, attraktivitet och förväntade befolkningsökning ställs krav på kommunens planering av nya bostadsområden i orterna. Tydliga riktlinjer för bebyggelseutveckling på landsbygden behövs, allt för att samhället ska kunna utvecklas hållbart. Kopplat till den hållbara samhällsutvecklingen följer även kollektivtrafikplanering och vatten- och avloppsplanering.

För att den framtida bebyggelseutvecklingen långsiktigt ska kunna bidra till en hållbar utveckling, ekologiskt (minskade transporter), socialt (ökad gemenskap och trygghet) och ekonomiskt (effektivare användning av kommunens resurser) har Enköpings kommun valt att fokusera bebyggelseutveckling inom tre områdestyper:

- Tätorter, småorter och landsbygdscentra
- Bebyggelseutveckling längs starka kollektivtrafikstråk
- Mälarnära boende

Grunden till denna föreslagna bebyggelseutveckling ligger i de två scenarier som presenterades i samrådsförslaget till ny översiktsplan (2012-01-31). Scenarierna "stråk och spridd" har vaskats på sina respektive styrkor och arbetats samman till detta förslag.

Tätorter, småorter och landsbygdscentra

Enköpings stad har anor från 1100-talet och växte fram där Mälarens vatten mötte åsens färdvägar. Enköping är sedan kommunsammanslagningen 1971 huvudort i kommunen. Orten expanderar, det byggs och planeras för både nya bostäder och verksamheter. När det gäller bostadsbebyggelse har staden under de senaste årtiondena växt i riktning mot Mälaren samtidigt som nya bostadsområden planerats i stadens utkanter. Centralt har förtätning och omvandling av industri- och verksamhetsområden skapat nya attraktiva bostäder. Verksamhetsområden och handelsområden har expanderat i stadens norra delar i anslutning till riksväg 55 och 70 samt E18.

Förutom Enköpings stad har kommunen åtta tätorter (enligt SCBs definition): Örsundsbro, Hummelsta, Grillby, Fjärdhundra, Lillkyrka, Haga, Bredsand och Kärsta-Bredsda. Fördjupade översiktsplaner (FÖP) finns framtagna för Enköping (inkluderar Haga och Bredsand), Grillby, Örsundsbro och Hummelsta. I dessa planer finns nya områden föreslagna för bebyggelse som ännu inte bebyggt. Det ger kommunen möjligheter att hantera efterfrågan av nya bostads- och verksamhetsområden under de närmaste åren. Denna nya översiktsplan ersätter inte dessa FÖP:arna, utan de kommer även fortsättningsvis gälla inom sin geografiska avgränsning.

Den huvudsakliga bebyggelseutvecklingen i Enköpings kommun ska ske inom de tre utpekade områdestyperna.

I kommunen ska boende, omgivning och gemensamma ytor och lokaler anpassas för alla genom en variation av bebyggelse och ägandeformer.

Nästa steg i översiktsplaneringen ska vara att ta fram fördjupande ortsanalyser för kommunens mindre tätorter. Dessa ska integreras i översiktsplanen i samband med uppdatering och aktualisering.

Vill du veta mer?

Vill du veta mer om hur och var Enköpings stad planeras att byggas ut se Fördjupad översiktsplan för Enköpings tätort (2009).

	Befolkning 2012
Enköping	21589
Örsundsbro	1853
Hummelsta	1020
Grillby	969
Fjärdhundra	905
Bredsand	521
Lillkyrka	297
Haga	294
Kärsta-Bredsda	261 (2010)

Vid behov omvandlas attraktiva fritidshusområden till permanentbebyggelse. I dessa områden bör kommunen se över byggrätter och möjlighet till gemensamma vatten- och avloppslösningar.

Kommunens tätorter ska fortsätta växa.

Bebyggelseutveckling som innebär att befintliga landsbygdscentra kan bibehålla och utvecklas i sin funktion eftersträvas.

Förtätning av befintliga områden eftersträvas då det ger förutsättningar för effektivt nyttjande av infrastruktur och minskat transportbehov.

Vid detaljplanläggning ska bland annat:

... en analys göras av hur värdefulla natur- och kulturvärden kan bevaras och integreras i närmiljön. Viktiga rekreativa grönstråk bör bibehållas och tillgängligheten till dem vara god.

... hänsyn tas till befintlig bebyggelse samtidigt som ny bebyggelse, med en estetiskt tilltalande utformning, ger ett samtidshistoriskt avtryck.

... kommunen arbetar för att bostadsområden har en variation i upplåtelseform och lägenhetsstorlek.

... kommunen arbetar för att närmiljöer upplevs som trygga under dygnets alla timmar.

Utöver tätorterna finns en rad småorter som även dem fungerar som landsbygdscentra för den omkringliggande landsbygden, exempel är Skolsta, Ekolsund och Hjärsta. Samhällena inrymmer till viss del offentlig eller kommersiell service och kollektivtrafik, men rollen som landsbygdscentra ligger främst i de mötesplatser de inhyser. Lokala bygdeföreningar, idrottsföreningar och kyrka med församlingshem samlar genom sina evenemang och aktiviteter människor i bygden.

I kommunen finns ett antal fritidshusområden som i olika utsträckning inrymmer året-runt bostäder och i olika grad omvandlas till permanenta bostadsområden. Även dessa områden kan fungera som landsbygdscentra, främst under sommarhalvåret. Exempel på sådana områden är Märsön, Hammarsudd och Kolarvik.

Fortsatt befolkningstillväxt och utveckling

Historiskt sett har den största befolkningstillväxten skett i Örsundsbro, Grillby och Hummelsta. Tätortstillväxten förväntas fortsätta för samtliga orter men med en snabbare utveckling i de orter som ligger närmare goda kommunikationer till större arbetsmarknader som Stockholm, Uppsala och Västerås.

För att möta den ökade befolkningen behöver orterna och samhällena växa. Det kan vara både inom det befintliga området genom förtätning men även genom landsbygdsboende i anslutning till orten för att understödja den service som finns. Genom fler boende i anslutning kan nyttjandefrekvensen av servicen öka och förutsättningarna ges för verksamheterna att utvecklas.

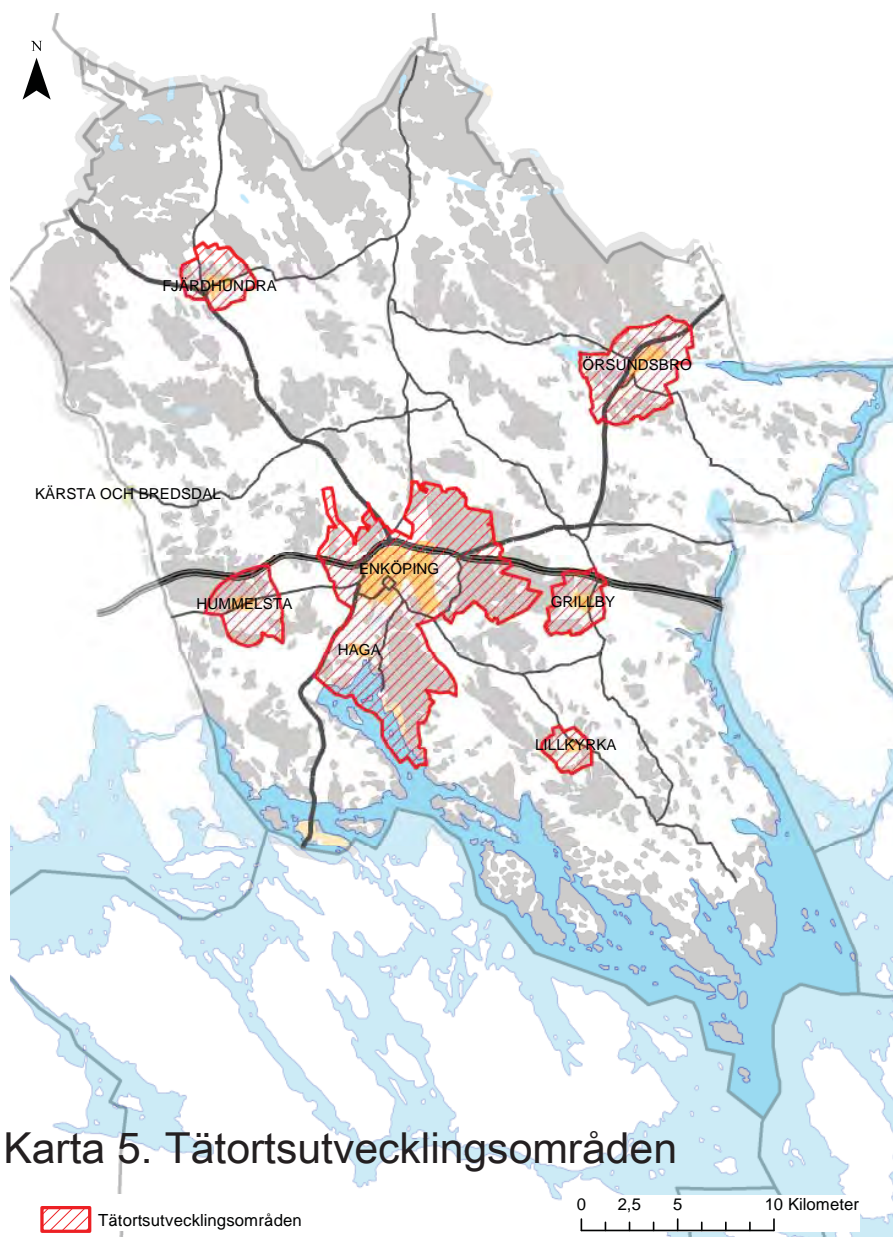
Stora delar av kommunens tätortsområden är detaljplanerade tack vare att det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse. Detaljplaneringen ska även fortsättningsvis vara ett instrument för orternas utbyggnad. En detaljplan anger hur mark- och vattenområden får användas. Det är kommunen som upprättar detaljplaner och då sker en prövning av markens lämplighet för avsett nyttjande.

I tätortsområden där detaljplan inte finns framtagna kan planeringsverktyget områdesbestämmelser användas. Det innebär att utvalda bestämmelser finns framtagna för ett avgränsat område. Förändringar i områdets användning prövas mot dessa bestämmelser. Bygglövs och byggnämndens erfordras generellt för ny- och tillbyggnad. Eventuella bygglövsbefrielser regleras i respektive områdesplan.

Områden för tätortsutveckling

De obebyggda områdena i anslutning till orterna är viktiga natur- och kulturmiljöer men de är även betydelsefulla för rekreation och livsmedelsförsörjning. Samtidigt är dessa områden strategiska områden för tätortsexpansion och kan i framtiden bli intressanta som bostadsområden, parker, grönområden, trafikleder med mera. Det gör att markens användning är av stort intresse inte bara för sakägarna och de boende utan också för en större allmänhet. Ett antal tätortsutvecklingsområden har pekats ut för att långsiktigt tillgodose och säkra tätorternas utvecklingsmöjligheter, se karta 5.

Inom områden utpekade som tätortsutvecklingsområden får inga åtgärder som förhindrar tätorternas utveckling komma till stånd.

Inom tätortsutvecklingsområden ska prövning av markens lämplighet för bebyggelse ske genom detaljplan. Dessförinnan tillåts ingen ny bebyggelse såvida det inte genom enklare utredningar från exploatörens sida klart framgår att den nya bebyggelsen väl passar in i den framtida markanvändningen.

Karta 5. Tätortsutvecklingsområden

 Tätortsutvecklingsområden

0 2,5 5 10 Kilometer

Bostäder längs starka kollektivtrafikstråk

Enköpings kommun har ett gott läge ur infrastruktur- och kollektivtrafiksynpunkt med en central placering i Mälardalsregionen. Flera viktiga kommunikationsstråk passerar genom kommunen: Mäljarbanan, E18 mot Stockholm och Oslo, riksväg 70 mot Dalarna och riksväg 55 mot Norrköping och Uppsala.

Enköpings stad fungerar som knutpunkt för kollektivtrafiken med resecentrum för tåg och busstrafik. De större vägarna E18, riksväg 70 och 55 möts i utkanten av staden vilket tillgängliggör stora delar av regionens städer och målpunkter. Mäljarbanan ger förutsättningar för Enköpings kommuns invånare att ta sig med tåg till Stockholm, Västerås, Örebro och vidare till Göteborg. Arbetspendlingen med tåg är betydande samtidigt som en stor del resor sker i riktningar som inte nås med järnväg. Täta bussturer går särskilt mot Västerås, Uppsala men även mot Strängnäs och Bålsta. Dessa förbindelser är särskilt viktiga för de invånare som bor längs kollektivtrafikstråken, på landsbygden eller i till exempel i Örsundsbro, Hummelsta eller Skolsta.

En fortsatt bebyggelseutveckling eftersträvas längst de större kollektivtrafiksstråken.

Kollektivtrafiken ska vara en utgångspunkt vid all planering och områden byggs ut så att en mer turtät kollektivtrafik främjas.

Ett fortsatt samarbete ska föras med kollektivtrafikmyndigheten för att möjliggöra utveckling av trafikering allt eftersom reseunderlag ökar.

Foto: Johanna Appeltoft

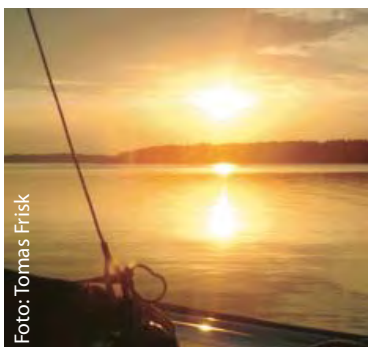

Foto: Tomas Frisk

Enköpings kommun ska fortsätta satsa på det mälarnära boendet där stranden och vattnet tillgängliggörs såväl för boende som för allmänhet utan att områdenas värden förbrukas.

Nytt mälarnära boende bör lokaliseras i anslutning till befintlig bebyggelse, där det finns infrastruktur, rätt markförhållanden och inte i översvämningskänsliga områden eller i områden värdefulla för friluftsliv, natur- och djurliv.

En samlokalisering av badplaster, småbåtshamn, vinterförvaring av båtar, bryggor m.m. bör ske.

Mälarens stränder får ej tas i anspråk genom privatisering som fysiskt eller psykiskt förhindrar allmänheten från fortsatt nyttjande.

Viktiga stråk som nyttjas av närboende eller besökare för att ta sig ner till vattnet får inte skämmas av. Måste ett sådant stråk tas i anspråk ska det kompenseras med nytt för att säkerställa allmänhetens tillgång till Mälaren.

För att Enköpings kommun ska nå en hållbar utveckling där miljö, utsläpp, jämställdhet, privatekonomi är viktiga aspekter krävs en förstärkning av kollektivtrafiken. Både av infrastruktur och trafikering men även genom en förtätning av de områden som ligger i nuvarande och framtida kollektivtrafikstråk samt i stationsnära lägen. Med en ökad bebyggelseutveckling och ökad befolkning ökar kundunderlaget för kollektivtrafiken.

Att bebyggelseutvecklingen på landsbygden och i kommunens småorter ses i förhållande till infrastruktur och kollektivtrafik är förutsättningen för en hållbar utveckling.

Mälarnära boende

Enköping har alltid präglats av sin närhet till Mälaren. Sjön och dess transportmöjligheter bidrog till att Enköping stad grundades och idag är Mälaren fortsatt en stor tillgång för kommunens invånare och besökare. Sjöns roll som transportled är bestående och Mälaren trafikeras av både lastfartyg, båtar för lokala Mälarkryssningar och färjor samt fritidsbåtar under sommarhalvåret. Natur och friluftslivet runt Mälaren är ett uppskattat inslag och många Enköpingsbor besöker och njuter av Mälaren året runt.

De mälarnära områdena i kommunen utgör attraktiva boendemiljöer vilket är en av kommunens konkurrensfaktorer. De senaste årtiondena har efterfrågan på bostäder, fritidshus och permanenta, ökat och nya mälarnära bebyggelseområden har utvecklats i bland annat Bredsand och Ekolsund.

Vad menas då med att bo mälarnära? Enköpings kommun har definierat det som "att man på den korta promenaden får en känsla av att man är nära vatten". Med denna definition varierar avståndet mellan boendet och Mälaren beroende på landskap och vegetation. I vissa kommunaldelar får man en känsla av att man är nära Mälaren på kilometeravstånd medan man i andra delar måste ta sig nästan hela vägen ner till vattnet för att uppnå samma effekt. Viktigt att poängtera är att det mälarnära boendet generellt inte ligger inom strandskyddat område.

Med anledning av den definition som tagits fram samt skalan på kartorna som redovisas i översiktsplanen pekas inte några geografiska områden ut för utveckling av Mälarnära boende. Kommunen ställer däremot upp generella riktlinjer för var mälarnära boende kan vara lämpligt och där det inte anses lämpligt. Exempel på befintliga områden som enligt definitionen och de generella riktlinjerna är mälarnära är Hacksta, Enköpings Näs och Fittja.

I takt med att det mälarnära boendet ökar blir anspråken på naturen och stränderna högre. Det mälarnära boendet för med sig önskemål om ökad tillgänglighet till vattnet genom bland annat båtplatser och bryggor. En samlokalisering eftersträvas för att bibehålla oexploaterad strandlinje. Det finns även en positiv social konsekvens av samlokalisering då bryggan, badstranden, bastun och gräsmattan där man reser midsommarstången blir en naturlig mötesplats för de boende. Kommunen är stödjande i arbetet med gemensamhetslösningar men ansvar för genomförande och skötsel ligger på de boende.

Längs med Mälarens stränder råder strandskydd och inom det området får inte stranden tas i anspråk på ett sådant sätt att marken privatiseras och därmed fysiskt eller psykiskt hindrar människor från att nå vattnet. Även ovanför det strandskyddade området kan nyetablering riskera att skärma av kontinuerligt använda stigar och vägar som nyttjas av närboende för att ta sig till stranden. En medvetenhet om befintliga rörelsemönster bör därför finnas vid lokaliseringsprövning och planeringen av det mälarnära boendet.

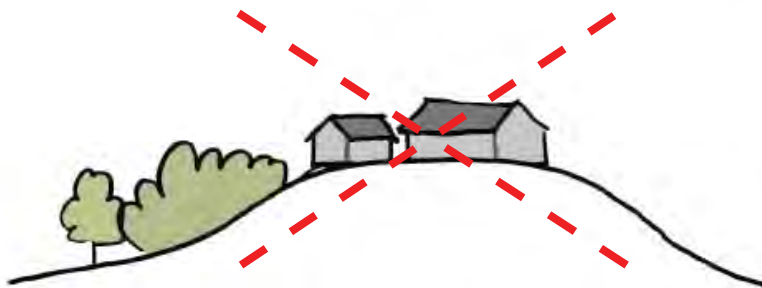
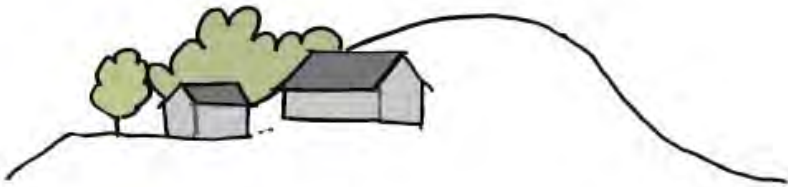
BYGGA VIDARE PÅ DEN TRADITIONELLA STRUKTUREN

Placering

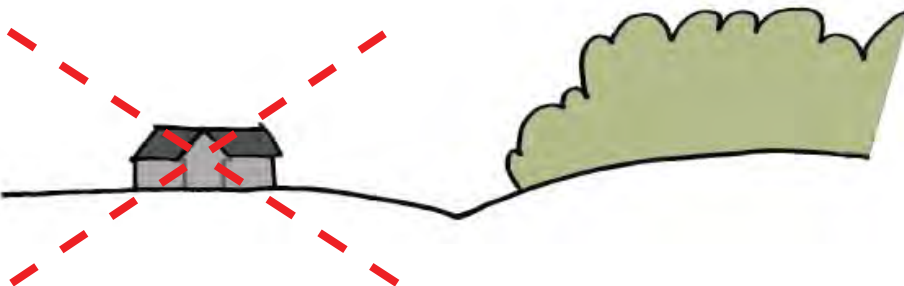
Oberoende av om ny bebyggelse ska uppföras mälarnära, i anslutning till en tätort/ landsbygdscentra eller i ett kollektivtrafikstråk så är kommunens ambition att bebyggelsen ska följa och bygga vidare på den traditionella strukturen som vuxit fram under lång tid och som än idag präglar landskapet och bosättningsmönsterna i Enköpings kommun.

De traditionella byarna med en centralt belägen kyrka finns utspridda över hela kommunens yta. Ny bebyggelse kan med fördel lokaliseras i eller i anslutning till någon av dessa byar för att utveckla och bygga vidare på strukturen samtidigt som serviceunderlaget för till exempel affärer och kollektivtrafik ökar.

Även bebyggelsens placering i landskapet och topografin är viktiga inslag att värna i den fortsatta fysiska planeringen. För att exemplifiera hur det kan se ut återfinns nedan ett antal figurer som beskriver ny bebyggelsens placering i landskapet i förhållande till: befintlig bebyggelse, utblickar, väg, vegetation och topografi.

Figur 6. Bebyggelsens läge i terrängen.

Figur 7. Läge vid skogsbryn.

Ny bebyggelse bör så långt som möjligt lokaliseras i samklang med den traditionella bebyggelsestrukturen, landskapet och topografin.

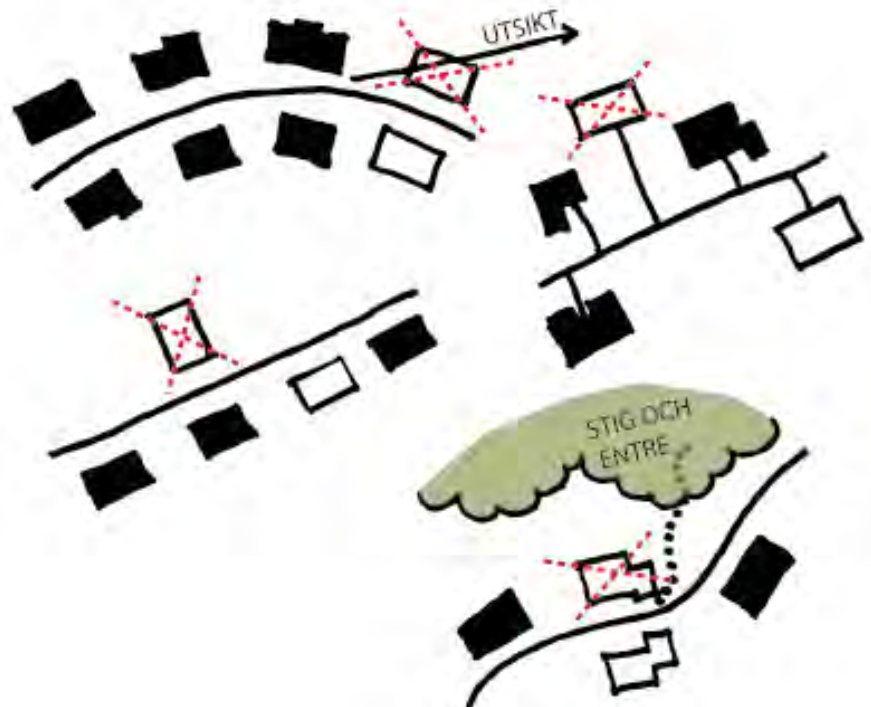
Vid placering av ny bebyggelse i landsbygds byar bör bykaraktern värna och förstärkas.

Byggnader och offentliga rum i kyrkans närmaste omgivning bör utformas med varsamhet.

Tomtplatser bör avgränsas så naturligt som möjligt och vid byggande på kuperad mark ska hänsyn tas till topografi och naturgivna förutsättningar. Nyttillkomna tomter bör placeras så att det öppna landskapet bibehålls.

Ny bebyggelse bör placeras i kantzoner i landskapet och inte uppe på höjder.

Ny bebyggelse bör placeras i kantzoner och inte på den öppna åkermarken.

Figur 8 a-d- Ny byggnad illustreras som vitt hus, ej lämplig placering är överkryssat vitt hus.
 8a. Placering i förhållande till utblick/utsikt från det befintliga området.
 8b. Placering i förhållande till väg.
 8c. Placering i förhållande till på vilken sida av vägen den befintliga bebyggelsen finns.
 8d. Placering i förhållande till rekreationsområde och stig/entré till området.

Etableringar som riskerar att skärma av rekreativt värdefulla områden från fortsatt allemansrättslig användning ska undvikas i största möjliga utsträckning, se figur 8d ovan. Det kan handla om att en byggnad placeras på ett sådant sätt att en naturlig entré till området upplevs som privat. Det handlar inte bara om fastighetsavgränsningen utan den psykologiska avskärmning som kan uppstå. En negativ konsekvens kan då bli att besökare känner att de inkräktar på någons fastighet när de rör sig i området.

Kulturmiljön värnas och bevaras samtidigt som ny bebyggelse får ett eget uttryck som avspeglar nutiden i samklang med den traditionella bebyggelsen.

Utformning och skala

Den nya bebyggelsens utformning och skala behöver nödvändigtvis inte följa den traditionella utformningen av hus på landet. Enköpings kommun ser med fördel att ny bebyggelse istället får ett uttryck som avspeglar samtidens ideal. En varierad och upplevelserik miljö med hänsyn till omkringliggande bebyggelse ger förståelse för platsens framväxt och historia.

Vid nybyggnation eftersträvas energisnåla byggnader.
 Vid nyproduktion ska uppvärmningen ske med förnyelsebara energikällor. Där det är tekniskt och ekonomiskt försvarbart bör anslutning ske till värmesystem, till exempel fjärrvärme.

HÅLLBART BYGGANDE

I Enköpings kommuns Vision 2030 står att hållbar miljö och energi ska ingå som en självklarhet i allt samhällsbyggande. Ett hållbart byggande innebär att hushållande av resurser som mark, material och energi ska vara genomgående vid all ny- och/eller ombyggnation. Resurser kan hushållas genom att nybyggnation sker i anslutning till service- och kollektivstråk, genom att undvika spill av byggmaterial samt genom energisparlösningar såväl under som efter byggprocessen. I Boverkets byggregler finns krav på att byggnaders energianvändning, för den klimatzon Enköpings kommun ligger inom, ska vara max 55 kilowattimmar per år för bostäder med elvärme och 90 kilowattimmar per år för bostäder som har annat uppvärmningssätt än el. Med elvärme menas värme som produceras via värmepump, varmvattenberedare och golvvärmare.

Passivhus är en samling byggnadstekniker för byggande av energisnåla hus. För dessa är kravet på energianvändning 45 kilowattimmar per år. Andra typer av passivhus är nollenergihus och plusenergihus. Nollenergihus innebär ett passivhus som gör av med lika mycket energi som det producerar. Ett plusenergihus innebär ett passivhus som producerar mer energi än vad det gör av med.

BYGGLOV OCH DETALJPLANER PÅ LANDET

Landsbygden är oftast inte detaljplanelagd men en lokaliseringsprövning sker alltid vid till exempel byggnation av ett nytt bostadshus. Kommunen prövar byggande mot olika visioner, intressen, konflikter med mera för att få en långsiktigt bra utveckling av landsbygden.

Kommunen måste också vid all lokaliseringsprövning pröva byggandet mot kommunens kostnader. Detta gäller även vid byggande på landsbygden. Ibland kan det vara att olämpligt att tillåta detaljplaneläggning av ny bebyggelse som kommer att medföra stora kostnader för utbyggnad av infrastruktur som vägar, vatten och avlopp. I andra fall kan dock kostnader anses motiverade då byggnationen i övrigt medför en önskvärd utveckling.

I detaljplaneringsverktyget ingår enligt plan och bygglagen att tillgodose gator och vägar, torg, parker och grönområden, lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse. Man skall också bedöma möjligheter att anordna en rimlig samhällsservice och kommersiell service. Stora avstånd bidrar till ökade biltransporter och långa skolskjutssträckor och behov av utökad kollektivtrafik.

I vissa fall måste bebyggelse på landsbygden detaljplaneläggas. I andra fall kan lokaliseringsprövning göras utan detaljplaneläggning. Lokaliseringen lämplighetsprövas då inom bygglovgivning utifrån de riktlinjer som översiktsplanen har rörande placering och utformning av bebyggelse på landet (sidan 25-26). Vissa åtgärder på landsbygden kan också vara bygglovsbefriade.

Sammanhållen bebyggelse

Sammanhållen bebyggelse är ett begrepp inom plan- och bygglagen (2010:900) som definieras som "bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av väg, gata eller parkmark".

Detaljplanering

Vid förändring eller tillskott av bebyggelse på landsbygden ställs i vissa fall lagkrav på framtagande av detaljplan. I andra fall är det en kommunal bedömning om detaljplan behövs eller om lokaliseringsprövningen kan genomföras inom bygglovprövningen. Det finns som ovan nämnts även situationer när en detaljplaneläggning inte anses lämplig på grund av omfattningen på den infrastruktur och service som behöver tillhandahållas genom detaljplaneinstrumentet.

När ska det alltid detaljplaneläggas?

Detaljplaneläggning krävs alltid om ett byggnadsverk får en betydande miljöpåverkan och en miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalken ska tas fram.

Hur avgör kommunen övriga behov av detaljplaneläggning?

Plan- och bygglagen fastställer att "ny sammanhållen bebyggelse behöver regleras med en detaljplan endast om det behövs med hänsyn till omfattningen av bygglovspliktiga byggnadsverk i bebyggelsen." Detta lämnar alltså utrymme för kommunen att bedöma behovet av detaljplan vilket även beskrivs i propositionen till plan och bygglagen (Prop. 2009/10:170) avsnitt 10.2.

Kommunen bör inte detaljplanelägga områden för ny sammanhållen bebyggelse på landsbygden där ett genomförande innebär stora ekonomiska åtaganden för kommunen i form av investering och drift av bland annat infrastruktur.

Områden som inte ligger i linje med kommunens vatten- och avloppsplanering bör inte detaljplaneläggas då det omkullkastar den långsiktiga kommunala planeringen för investeringar i vatten- och avloppssystemet.

Vill du veta mer?

Vill du veta mer om vilka åtgärder på landsbygden som är bygglovsbefriade? Kontakta kommunens bygglovavdelning.

Kommunens bedömning av när detaljplanering krävs på landsbygden ska motiveras med hjälp av de fyra exempel som är listade i denna översiktsplan.

Då definitionerna och exemplen är på en övergripande nivå behöver kommunen ta fram ett arbetsätt för sambedöma behovet av detaljplanering i lovgivningsprövningen.

Enköpings kommun har för att förtydliga och förenkla bedömningen utarbetat fyra exempel på när en ny sammanhållen bebyggelse kan vara av sådan omfattning att det är lämpligt att detaljplanelägga.

1. Detaljplan behövs då kommunen medverkar i genomförandet av till exempel kommunalt vatten och avlopp eller kommunala vägar.
2. Detaljplan kan behövas i områden med stort exploateringstryck till exempel i närheten av orter (tätortsutvecklingsområden) eller i starka kollektivtrafiknoder.
3. Detaljplan kan behövas då förutsättningarna är för komplexa för att kunna hanteras i bygglovsprövningen. Det ska då vara motiverat att planinstrumentet kan lösa frågorna i ett större sammanhang.
4. Detaljplan kan behövas i områden där befintliga kulturmiljövärden riskerar att gå förlorade genom successiva förändringar i utformning och skala. Behovet ska vara att ta ett helhetsgrepp över bebyggelsens utformning och i vissa fall även lägga skydds- eller varsamhetsbestämmelser på vissa värdefulla byggnader.

Detta kommunala förhållningssätt innebär alltså att det inte per automatik uppkommer ett detaljplanekrav vid etablering av enstaka bostadshus inom redan sammanhållen bebyggelse. Då det i dessa fall inte är frågan om *ny* sammanhållen bebyggelse.

NY BEBYGGELSE INOM RIKSINTRESSEOMRÅDEN

Rika kulturbygder, Mälaren med öar och stränder, aktivt friluftsliv och en växande försvarsverksamhet bidrar till kommunens karaktär och attraktivitet både för boende, arbete och turism. Enköping ser därför sina riksintresseområden som viktiga förutsättningar för kommunens utveckling och det finns en förståelse för att riksintressenas skyddade värden inte går att återskapa om de går förlorade.

När ett område är av både nationellt och lokalt intresse ställer det krav på medveten planering och användning av området. Det är viktigt att bibehålla de utpekade värdena både för de egna invånarna och resten av Sverige, för dagens generationer och för framtiden.

Kulturmiljövård

Motiveringen till utpekandet av riksintresseområde för kulturmiljövård kan vara enskilda objekt eller större sammanhang och strukturer som är värda att bevara. Detta avgör hur vi ska förhålla oss till och om ny bebyggelse (överhuvudtaget) kan få tillkomma och i så fall på vilket sätt och i vilken utsträckning.

Friluftsliv och Mälaren

För riksintressena friluftsliv och Mälaren med öar och stränder är det viktigt att strandskyddet respekteras då det är inom den zonen de största värdena finns. Åtgärder som påtagligt kan skada riksintresseområdena är åtgärder som förändrar upplevelsen av naturområdena. Exempel kan vara olika storskaliga exploateringar som vindkraftsparker. Av den anledningen pekas inga vindbruksområden ut i anslutning till Mälaren.

Riksintresseområdena är väl tilltagna och generellt minskar skyddets innebörd och styrka ju längre man kommer från den strandskyddade zonen. De delar av riksintresseområdena som ligger inåt landet bör därför kunna utvecklas för bebyggelse.

Inom riksintresseområden för kulturmiljövård ska noggranna krav ställas på planering, placering och utformning av ny bebyggelse.

Vid lov- och tillståndsprövning ska vid behov samråd med Upplandsmuseet ske. Om området eller byggnaden är av kommunalt intresse ska vid behov samråd med kommunens kulturmiljövårdskompetens ske.

Inom riksintresseområden för rörligt friluftsliv och Mälaren med öar och stränder bör särskilt de strandnära rekreativområdena värnas.

Med tanke på omfattningen och storleken på riksintresseområdena bör områden som mer lämpar sig för exploatering identifieras i bebyggelseutvecklingsprojekt.

Höga krav ska ställas på planering, placering och utformning av ny bebyggelse.

Totalförsvaret

Kommunen värnar sin växande försvarsverksamhet. Vid bebyggelseutveckling i riksintresseområdena för totalförsvaret samt i tillhörande influensområdena ska kommunen, enligt Plan- och bygglagen, samråda med försvarsmakten om lov, förhandsbesked och planer.

OMRÅDEN FREDADE FRÅN BEBYGGELSEUTVECKLING

Inom vissa områden är det inte lämpligt med ny bebyggelse. Områden som kommunen, med stöd i lagstiftning, anser olämpliga för ny bebyggelse är Natura 2000-områden, naturreservat, biotopskyddsområden och fornlämningsområden. Viktigt är även att bebyggelse inte uppförs på ett sådant sätt i anslutning till områdena så att tillgängligheten till dem minskar.

Kommunen vill även värna om områden som är viktiga för framtida energiproduktion. Ny bebyggelse är därmed olämplig inom de utpekade vindbruksytorna och i en 800 meter buffertzoon runt omkring dem.

DJURHÅLLNING OCH BOSTÄDER

Ett naturligt inslag i landsbygdsboendet är närheten till djurhållande gårdar. Dessa gårdar utvecklas och utökar sin verksamhet i olika stor utsträckning. I vissa lägen kan verksamhets- och näringsutvecklingen stå i konflikt med boendemiljöaspekter som till exempel lukt och allergi. För att i största möjliga mån undvika sådana konflikter bör frågor om djurhållning och bostäder lyftas tidigt i bostadsbyggnadsprojekt. Kommunen bevakar även nationella riktlinjer och förändringar i skyddsavstånd mellan bostäder och djurhållande gårdar.

LANDSBYGDSUTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGEN (LIS)

En lagändring 2009/2010 har medfört förändringar i det generella strandskyddet. Det lokala och regionala inflytandet över strandskyddets omfattning och utbredning har ökat och lättnader från strandskyddet har ställts i sammanhang med bebyggelse som bidrar till landsbygdsutveckling. Kommunen har möjlighet att peka ut områden som anses viktiga för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) i sin översiktsplan. I dessa områden blir det lättare att i detaljplan upphäva strandskyddet eller i det enskilda fallet ge dispens från strandskyddet för ny bebyggelse så länge den inte strider mot strandskyddets syfte.

Enköpings kommun har under de senaste åren inventerat och analyserat kommunens stränder för att kunna peka ut LIS-områden. För Mälaren gäller att reglerna om LIS får tillämpas med viss restriktivitet. Som vägledning för mälarkommunerna har de berörda länsstyrelserna tagit fram ett gemensamt förhållningssätt för utpekande av LIS-områden.

Kriterier

LIS-områdena har arbetats fram utifrån kriterier från miljöbalken, naturvårdsverkets handledning och länsstyrelsernas gemensamma förhållningssätt. Kriterier som LIS-områdena ställts emot är:

- Ett LIS-område ska vara lämpligt för utveckling av landsbygden genom att
 - ge långsiktiga och positiva sysselsättningseffekter eller
 - bidra till att upprätthålla serviceunderlaget på landsbygden

Riksintresseområdena för totalförsvaret ska skyddas från utveckling som kan begränsa försvarets verksamhet.

Vid förhandsbesked, lovprövning eller annan tillståndsprövning inom riksintresse totalförsvaret ska samråd ske med försvarsmakten.

Ingen ny bebyggelse får tillkomma inom Natura 2000-områden, naturreservat, biotopskyddsområden och fornlämningsområden.

Ny bebyggelse är olämplig inom de utpekade vindbruksytorna och inom en 800 meters buffertzoon runt dem.

Kommunen ska vara öppen för så kallade intresseboende på landet där hästen är en del av vardagen.

- Ett LIS-område ska vara av ett sådant slag och ha en så begränsad omfattning att tillgången till strandområden för allmänheten och bevarandet av goda livsvillkor för djur- och växtlivet tillgodoses långsiktigt.
- Lokalisering av LIS-områden kan övervägas
 - i och intill områden där det redan finns viss fritidshusbebyggelse som gradvis håller på att omvandlas till permanentboende.
 - i områden som helt eller till större delen redan är i anspråktagna på annat sätt, som till exempel industrimark.
 - i och i anslutning till mindre orter som redan har service, i syfte att stärka eller utöka befintlig service.
- Tillkommande verksamheter som främjar natur, turism och friluftsliv är särskilt lämpliga, eftersom turismen och det rörliga friluftslivets intressen särskilt ska beaktas vid exploateringar kring Mälaren. Småskaliga verksamheter prioriteras.

LIS-områden i Enköpings kommun

Många av kommunens utpekade LIS-områden ligger inom riksintresse för friluftsliv och Mälaren med öar och stränder. Inom dessa områden gäller ett skydd mot åtgärder som påtagligt kan skada utpekade värden.

För riksintressen för friluftslivet spelar allmänhetens tillgänglighet till områdena en avgörande roll. Privatisering och ianspråktagande av till exempel vandringsstigar eller strandområden kan ge påtaglig skada på dessa områden. För att få dispens för strandskyddet i ett LIS-område krävs att bebyggelsen är så begränsad att den inte påtagligt skadar ett riksintresse eller strider mot strandskyddets syfte. Det ska alltid finnas fri passage till vattnet i samtliga utpekade områden som möjliggör för allmänhetens tillgänglighet. Genom utveckling av ett LIS-områden kan otillgängliga områden iordningställas och disponeras så att allmänheten erbjuds kontakt med strandområdet och vattnet.

För riksintresset Mälaren med öar och stränder är helhetmiljön med natur- och kulturmiljövärden viktiga och särskilt utpekade är att turismens och friluftslivets intressen ska beaktas. Mälaren har en unik landskapstyp med höga naturvärden och rik biologisk mångfald. Landskapet är även rikt på fornlämningar, hållristningar och slottsmiljöer. För de LIS-områden som ligger inom Mälarens riksintresse gäller för dispens att bebyggelsen är så begränsad att den inte påtagligt skadar riksintresset eller strider mot strandskyddets syfte. Det ska alltid finnas fri passage till vattnet i samtliga utpekade områden utifrån djur- och växtlivets förutsättningar och behov. I Mälareområden med höga kulturmiljövärden krävs hänsyn och anpassning till dessa värden för att påtagligt skada ej ska uppstå.

Det kan finnas konflikter mellan bebyggelseutveckling och värnande av riksintressen. I de efterföljande besluten om upphävande eller dispens får inte riksintresset lida påtaglig skada.

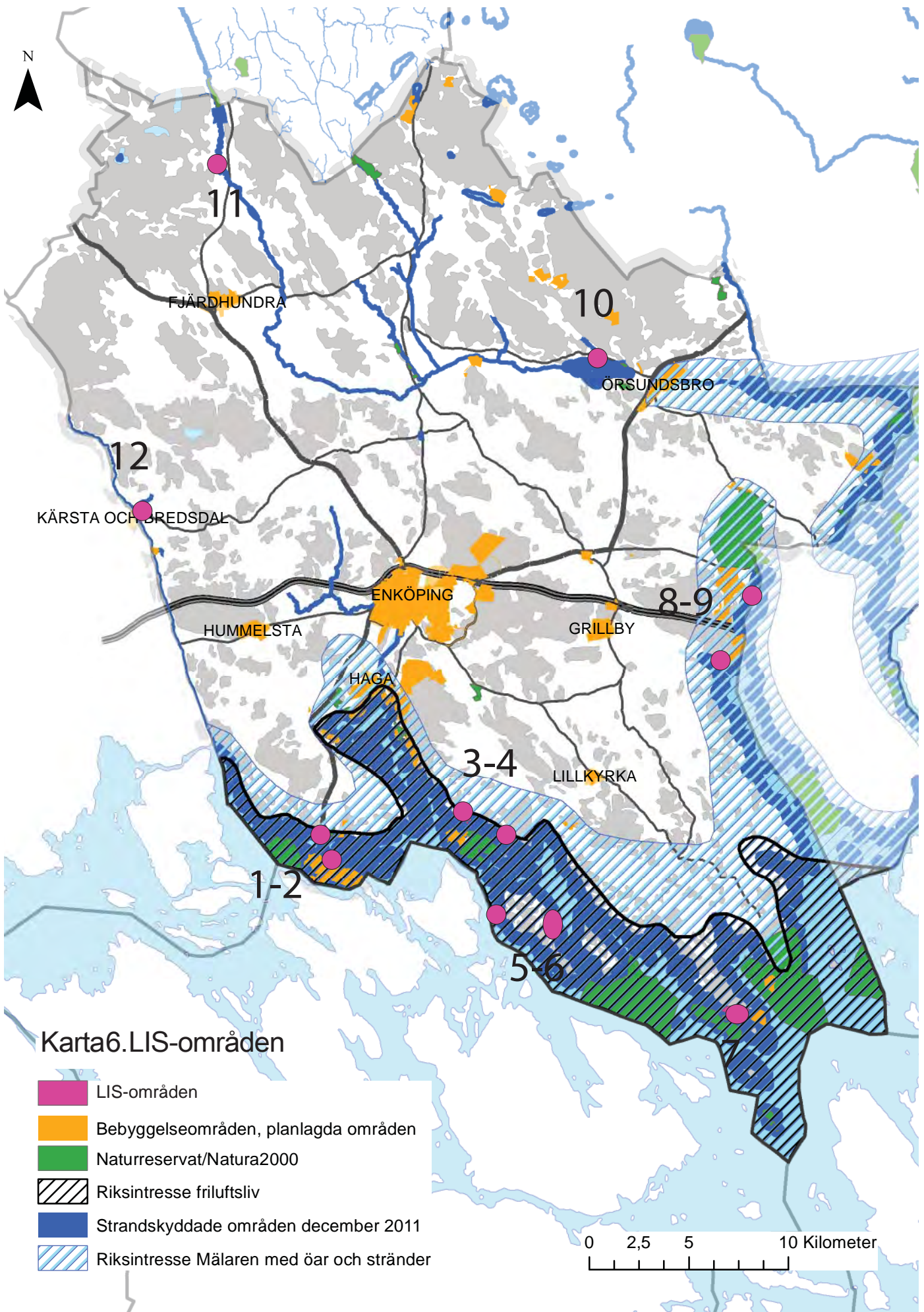
Avsikten med kommunens utpekande av LIS-områden är att främja utvecklingen på landsbygden samt att öka tillgängligheten till Mälaren där sjön annars upplevs tämligen svårtillgänglig. Detta genom att, i områden där det redan finns service eller bebyggelse, komplettera med ett fåtal ytterligare byggnader och, i områden med stor rekreationspotential, fokusera på friluftslivs- och turismutveckling. Bostadsbebyggelse kan bidra till landsbygdsutveckling genom att ett ökat antal boende i ett område ökar underlaget för lokal service, kollektivtrafik och annan infrastruktur. En sådan utveckling gynnar såväl boende som besökare i området.

En viktig fråga gällande LIS är dess påverkan på Mälaren. Därför är det viktigt att man i de fall där LIS handlar om bebyggelseutveckling ställer krav på kontroll av utsläpp,

I de LIS-områden som berörs av riksintresse ska riksintressets värden beaktas.

Vid tillkommande bebyggelse som prövas enligt LIS skall en fri passage vid stranden alltid pekas ut.

Tillkommande bebyggelses behov av sjökontakt skall lösas genom samlokalisering av bryggor och anläggningar vid vattnet för att minska exploateringsgraden och privatiseringen av själva strandområdet.

Karta 6. LIS-områden

- LIS-områden
- Bebyggelseområden, planlagda områden
- Naturresevat/Natura2000
- Riksintresse friluftsliv
- Strandskyddade områden december 2011
- Riksintresse Mälaren med öar och stränder

Vid framtida planläggning och lovprövning av LIS-områdena nära kommungränsen ska kommunen samråda med berörda grannkommuner.

dagvattenhantering och avlopp. I flera av de LIS-områden där bebyggelseutveckling kan vara aktuell hänvisas även till framtida utbyggnader av kommunalt vatten- och avlopp.

Genom att tydligt beskriva de utpekade områdenas nuvarande förutsättningar och utvecklingspotential samt ta fram riktlinjer för utvecklingen är tanken att underlätta handläggningen och undvika konflikt vid framtida lovprövning.

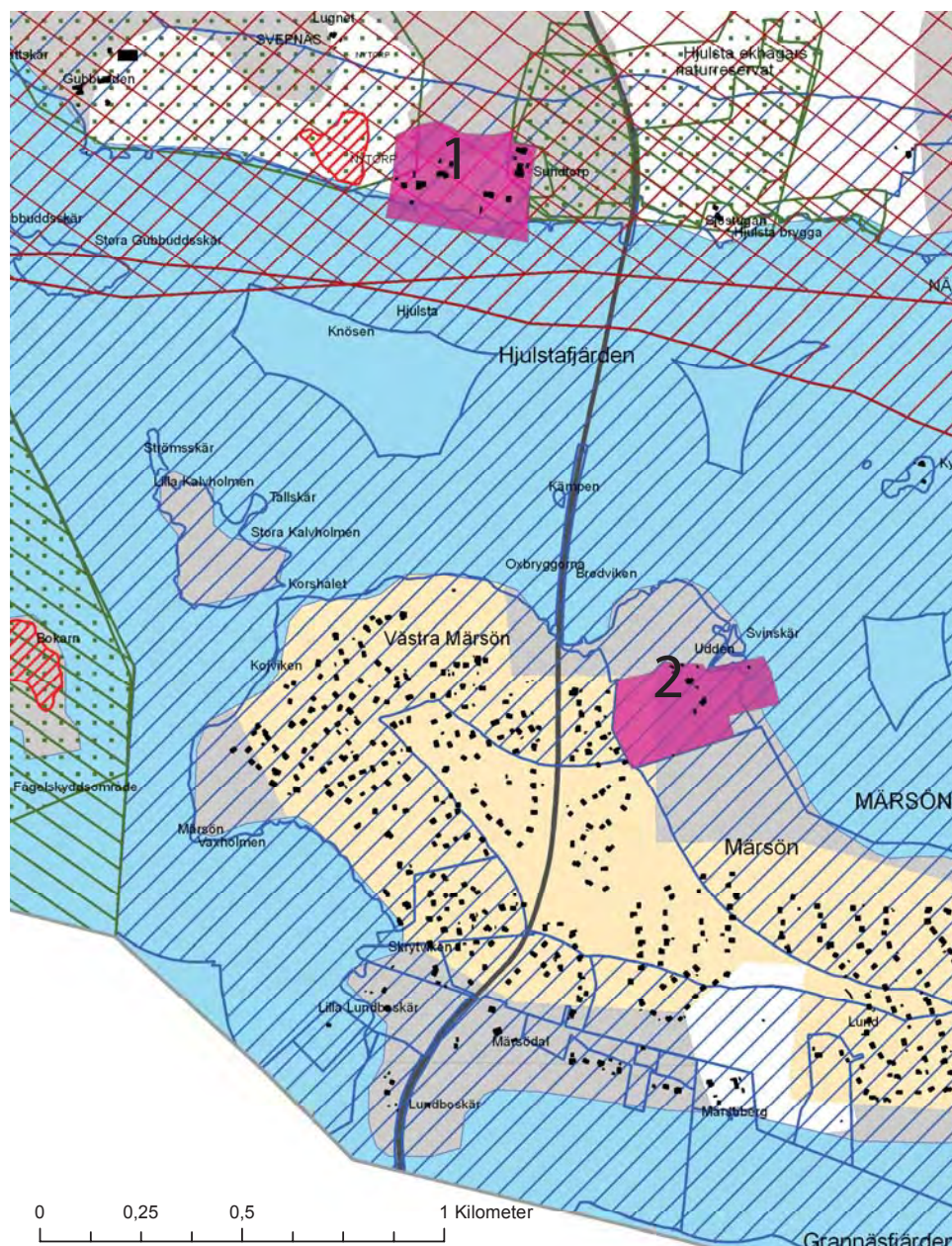
Nedan beskrivs de utpekade LIS-områdenas förutsättningar och utveckling utifrån kriterierna och frågeställningarna ovan.

1. Enköpings Näs, Hjulstabron

Området består av ett antal bebyggda tomter samt ett centralt beläget obebyggt område som skulle kunna vara intressant för kompletterande bostadsbebyggelse. Nya

Karta 6a.
LIS-område 1-2

Områdena 1-4 ingår även i riksintresseområdena Mälaren med öar och stränder och riksintresse friluftsliv. För att bibehålla kartornas läsbarhet redovisas inte dessa i de inzoomade kartor.

bostäder skulle i detta läge knyta an till den befintliga bebyggelsen i närområdet samt till den fritidshusbebyggelse som omvandlas till permanentboende på Märsön i söder.

Fler boende på och intill Märsön ger ett ökat underlag för den service som finns på ön och bidrar därmed till landsbygdsutveckling. Kompletterande bostadsbebyggelse ger även ett ökat underlag för kollektivtrafiken mellan Enköping och Strängnäs vilket skulle kunna bidra till en bättre förbindelse kommunerna emellan. Tillkommande exploatering bör ske så att en sjökontakt för allmänheten fortfarande erbjuds. Allmänheten får inte hindras från platsen genom skyltning eller dylikt.

Området ligger inom riksintresseområde för kulturmiljövård samt i anslutning till Natura 2000-området Hjulsta säteri vilket bör beaktas vid framtida planläggning av området. Motivet till riksintresset för kulturmiljövård är "Herrgårdslandskap i förhistorisk centralbygd med ett flertal herrgårdar av medeltida ursprung. Närmast de stora gårdarna utbreder sig ett herrgårdslandskap med underlydande torp." Den kompletterande bostadsbebyggelsen får endast ske i sådan utsträckning att den inte påtagligt skadar riksintresset för kulturmiljö.

Området ingår i riksintresset Mälaren med öar och stränder där helhetmiljön med natur- och kulturmiljövärden viktiga och särskilt utpekade är att turismens och friluftslivets intressen ska beaktas. För de LIS-områden som ligger inom Mälarens riksintresse gäller för dispens att bebyggelsen är så begränsad att den inte påtagligt skadar ett riksintresse eller strider mot strandskyddets syfte. Det ska alltid finnas fri passage till vattnet i samtliga utpekade områden för såväl djur- och växtliv som allmänhetens tillgång till stranden.

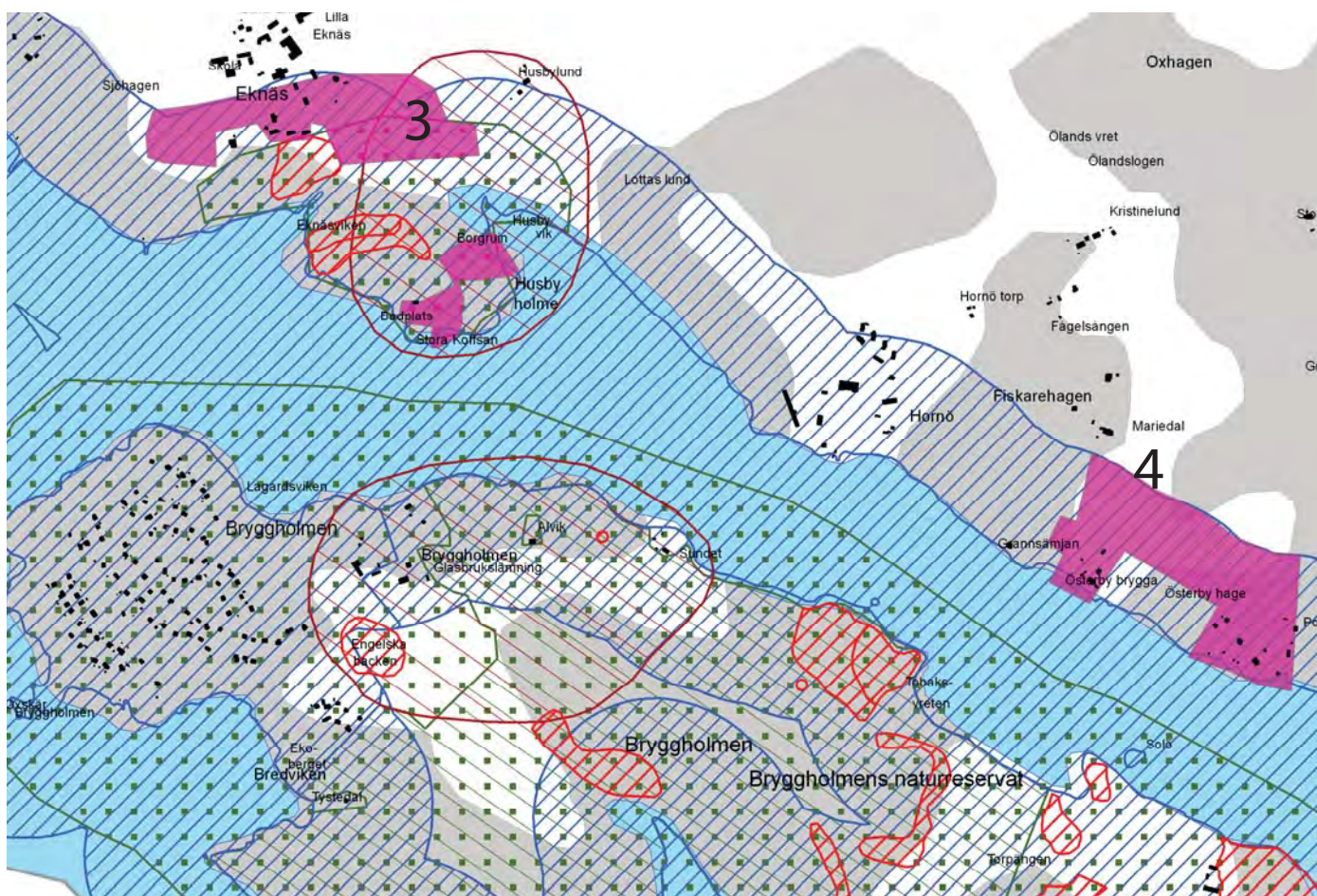
Vid framtida planläggning samt lov- och dispensgivning är viktigt att beakta påverkan på det närbelägna Natura 2000-området Hjulsta säteri.

Vid framtida planläggning samt lov- och dispensgivning ska motiveringen och uttrycket för riksintresset Enköpings-Näs ligga till grund.

Ny bebyggelse får inte placeras eller utformas på ett sådant sätt att riksintresset värden påtagligt skadas.

Bryggor ska samlokaliseras, strandområdet får inte privatiseras i sin helhet.

Karta 6b. LIS-område 3-4

Karta 6c. LIS-område 5-6

Områdena 5-8 ingår även i riksintresseområdena Mälaren med öar och stränder och riksintresse friluftsliv. För att bibehålla kartornas läsbarhet redovisas inte dessa i de inzoomade kartor.

Teckenförklaring

- LIS-områden
- Nyckelbiotoper
- Naturvärden
- Riksintresse kulturmiljövård
- Naturreservat
- Natura 2000
- Ängs- och betesmarker
- Strandskydd
- Naturvårdsprogram

2. Enköpings Näs, Märsö gård

Området ligger på Märsön och är idag en av de få öppna ytor på ön vilket ger rymd och rekreationspotential för närboende och besökare. Området är intressant för utveckling av friluftsliv, camping, båtutrustning etc. då det ligger strategiskt vid farleden, riksväg 55 och Hjulstabron.

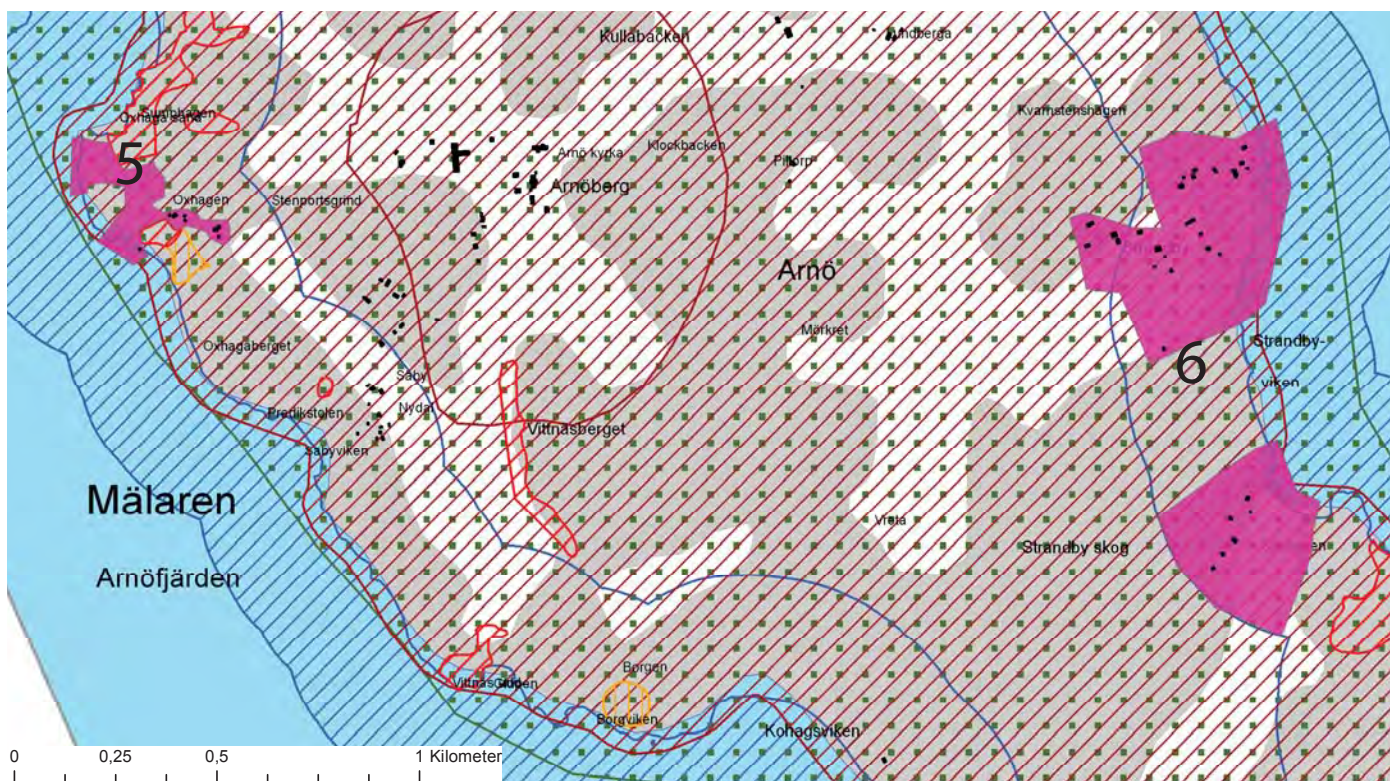
Området ingår i riksintresset Mälaren med öar och stränder där helhetmiljön med natur- och kulturmiljövärden viktiga och särskilt utpekade är att turismens och friluftslivets intressen ska beaktas. För de LIS-områden som ligger inom Mälarens riksintresse gäller för dispens att bebyggelsen är så begränsad att den inte påtagligt skadar ett riksintresse eller strider mot strandskyddets syfte.

En utveckling av området för friluftsliv och turism är särskilt lämpligt eftersom turismen och det rörliga friluftslivets intressen särskilt ska beaktas vid exploatering kring Mälaren i enlighet med stycket ovan. En utveckling av friluftsliv och turism till ön kan komma att bidra till landsbygdsutveckling samt ge ett ökat underlag för service och kollektivtrafiken i området vilket kan leda till att fler invånare får tillgång till rekreationen på ön. På Märsön finns idag ingen badplats för allmänheten, endast för fritidshusområdets boende.

3. Vallby, Eknäs och Koffsan

Området ligger i anslutning till den populära badplatsen Koffsanbadet och i anslutning till Eknäs Gård. Från området finns möjlighet att ta sig med båt till Bryggsholmen och här finns också en småbåtshamn som främst betjänar fritidshusområdet på Bryggsholmen.

Området ingår i riksintresset Mälaren med öar och stränder där helhetmiljön med natur- och kulturmiljövärden viktiga och särskilt utpekade är att turismens och friluftslivets intressen ska beaktas. För de LIS-områden som ligger inom Mälarens

riksintresse gäller för dispens att bebyggelsen är så begränsad att den inte påtagligt skadar ett riksintresset eller strider mot strandskyddets syfte.

Området är intressant för utveckling av friluftslivet, båtlivet och turismen. En utveckling av marinan med bryggor och båtförvaring samt angöringen till området (vändplan för buss och fler parkeringar) skulle öka besöksfrekvens och användningen av området. Även serviceunderlaget och turismen på Bryggholmen skulle påverkas positivt av en sådan utveckling och anses lämpligt eftersom turismen och det rörliga friluftslivets intressen särskilt ska beaktas vid exploatering kring Mälaren. En hållplats för buss och vändplan skulle möjliggöra för kollektivtrafikangöring exempelvis sommartid.

4. Vallby, Österby brygga

Området ligger intill Österby brygga. Namnet är gammalt och platsen användes för lastning. Idag finns en stor brygganläggning för traktens småbåtar. Inom området finns ett antal fritidshus och under senare år har även åretruntbostäder tillkommit. Själva LIS-området utgörs av åkermark och trivial skogsmark. Enstaka nya bostadshus skulle kunna tillkomma utan att störa strandskyddets syfte. Möjligen kan delar av LIS-området nyttjas för båtändamål.

Området ingår i riksintresset Mälaren med öar och stränder där helhetmiljön med natur- och kulturmiljövärden viktiga och särskilt utpekade är att turismens och friluftslivets intressen ska beaktas. För de LIS-områden som ligger inom Mälarens riksintresse gäller för dispens att bebyggelsen är så begränsad att den inte påtagligt skadar ett riksintresset eller strider mot strandskyddets syfte.

I LIS-områdets västra del behöver risken för översvämning utredas vidare då ett mindre område närmast sjön ligger under dimensionerad nivå för Mälaren (vilket gör att det finns en liten risk för översvämning).

5. Arnö, färjeläget

Arnö är riksintresse för kulturmiljövärden. Motivet till riksintresseområdet är "Småbrutet herrgårdslandskap av medeltida ursprung beläget i Mälaren med flera välbevarade gårdsbyggnader från medeltiden och framåt." På ön finns även gravfält från yngre järnålder. Det kan uppkomma konflikter mellan riksintressets värden och bebyggelseutveckling. Avvägningar ska då göras så att riksintressets utpekade värden inte påtagligt skadas.

Huvudvägförbindelsen på ön passerar i direkt anslutning till LIS-området som innehåller ett fåtal befintliga bryggor och en mindre badplats. Direkt söder om LIS-området finns ekologiskt känsliga marker och en fornlämning i form av en stensättning. Vid en framtida utveckling måste hänsyn tas till områdets värden men även till översvämningsrisker då området delvis ligger under 100 års-nivån och den dimensionerade nivån för Mälaren. Området gränsar i norr och söder till nyckelbiotoper.

Området är intressant för utveckling av verksamheter med koppling till vatten och båtliv. En utökad sjökontakt är särskilt värdefull de tider färjan inte går. En mer lättillgänglig badplats och fler samlokaliserade båtplatser skulle vara värdefullt för boende och besökare. Några enstaka bostäder skulle kunna inrymmas då en försiktig ökning av boende på Arnö kan bidra till ökat serviceunderlag för färjan. Nya byggnader bör utformas på ett välkommande och representativt sätt.

Risken för översvämning i området ska hanteras vidare i kommande planläggning och lovgivning. Åtgärder för att minska översvämningsrisken kan komma att behövas.

Risken för översvämning i området ska hanteras vidare i kommande planläggning och lovgivning. Åtgärder för att minska översvämningsrisken kan komma att behövas.

Vid framtida planläggning samt lov- och dispensgivning inom område 5 och 6 ska motiveringen och uttrycket för riksintresset Bond-Arnö och Grönsö ligga till grund.

Ny bebyggelse får inte placeras eller utformas på ett sådant sätt att riksintresset värden påtagligt skadas.

Framtida behov av bryggor och båtplatser behöver lösas genom samlokalisering av nya anläggningar.

Området ingår i riksintresset Mälaren med öar och stränder där helhetmiljön med natur- och kulturmiljövärden viktiga och särskilt utpekade är att turismens och friluftslivets intressen ska beaktas. För de LIS-områden som ligger inom Mälarens riksintresse gäller för dispens att bebyggelsen är så begränsad att den inte påtagligt skadar ett riksintresset eller strider mot strandskyddets syfte.

6. Arnö, Strandby och Alvik

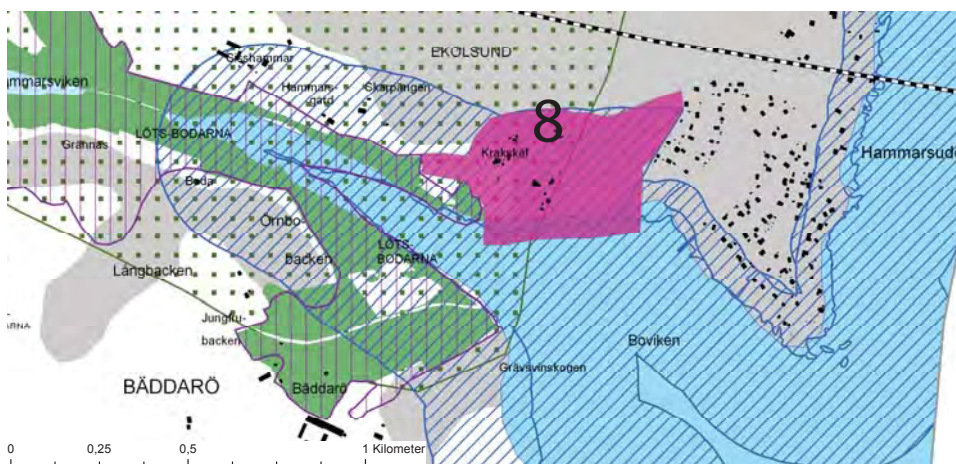
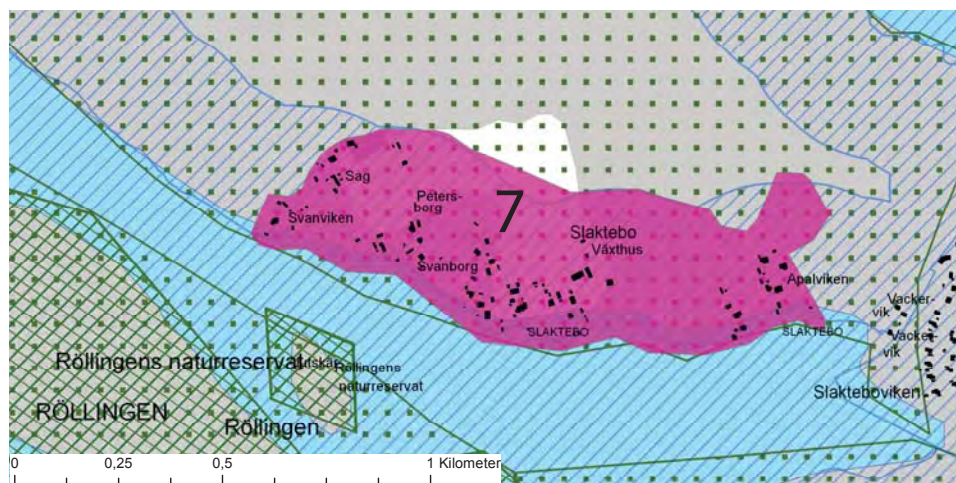
Arnö är riksintresse för kulturmiljövärden. Motivet till riksintresseområdet är "Småbrutet herrgårdslandskap av medeltida ursprung beläget i Mälaren med flera välbevarade gårdsbyggnader från medeltiden och framåt." På ön finns även gravfält från yngre järnålder. I Strandby i det norra LIS-området finns ruinerna av en medeltida sätesgård från 1300-talet. Det kan uppkomma konflikter mellan riksintressets värden och bebyggelseutveckling. Avvägningar ska då göras så att riksintressets utpekade värden inte påtagligt skadas.

Strandby utgör den östra änden av Arnös huvudväg. Vägen slutar i två stora bryggor och platsen används som badplats av boende på ön. Inom området finns befintlig bebyggelse i form av fritidshus som till viss del omvandlats till permanentboende. Vid Strandby finns flera fornlämningar inom LIS-området. Dessa behöver beaktas i en utveckling av området.

Befintlig badplats och bryggor vid Strandby bör inte privatiseras utan erbjuda möjlighet för allmänhet och besökare att nå stranden.

Karta 6d och 6e. LIS-område 7-8

Områdena 5-8 ingår även i riksintresseområdena Mälaren med öar och stränder och riksintresse friluftsliv. För att bibehålla kartornas läsbarhet redovisas inte dessa i de inzoomade kartor.

Teckenförklaring

- LIS-områden
- Nyckelbiotoper
- Riksintresse kulturmiljövård
- Naturreservat
- Natura2000
- Ängs- och betesmarker
- Strandskydd
- Naturvårdsprogram

En försiktig utökning av boendet på Arnö kan bidra till ökat serviceunderlag för färjan. Även en utveckling av samlokaliserade bryggor och stigar ner till vattnet och badplats skulle gynna friluftslivet. I likhet med LIS-område 5 behöver områdets värden samt översvämningsrisker nogga beaktas vid planläggning och lovgivning.

Risken för översvämning i området ska hanteras vidare i kommande planläggning och lovgivning. Åtgärder för att minska översvämningsrisken kan komma att behövas.

Området ingår i riksintresset Mälaren med öar och stränder där helhetmiljön med natur- och kulturmiljövärden viktiga och särskilt utpekade är att turismens och friluftslivets intressen ska beaktas. För de LIS-områden som ligger inom Mälarens riksintresse gäller för dispens att bebyggelsen är så begränsad att den inte påtagligt skadar ett riksintresse eller strider mot strandskyddets syfte.

7. Torsvi, Apalviken

Inom LIS-området finns ett flertal bostadshus, både åretruntbostäder och fritidshus och området ligger i anslutning till den relativt täta bebyggelsen i fritidshusområdet Brandholmssund. En bebyggelseutveckling i Apalviken skulle på ett naturligt sätt knyta an till de befintliga områdena. Med en utökad bebyggelse skulle högre krav kunna ställas på gemensamma vatten- och avloppslösningar samt förbättrade vägförbindelser vilket bidrar till utveckling av området. Anläggningar som underlättar för allmänheten att nå stranden till exempel badplatser, bryggor, uthyrningsstugor och vandrings slingor skulle också vara positiva tillskott.

Området ingår i riksintresset Mälaren med öar och stränder där helhetmiljön med natur- och kulturmiljövärden viktiga och särskilt utpekade är att turismens och friluftslivets intressen ska beaktas. För de LIS-områden som ligger inom Mälarens riksintresse gäller för dispens att bebyggelsen är så begränsad att den inte påtagligt skadar ett riksintresse eller strider mot strandskyddets syfte.

8. Husby-Sjutolft, Hammarsudd västra

Området ligger i anslutning till Hammarsudd, ett fritidshusområde som i delar omvandlats till permanentboende. En detaljplan håller på att tas fram för området. Sjökontakten är idag mest framträdande inom LIS-området men i öster finns Hammarsudds badplats. Området är anslutet till kommunalt vatten och avlopp, vilket ger en god förutsättning för en bebyggelseutveckling. Bryggor och badmöjligheter finns inom fritidshusområdet Hammarsudd.

Området är intressant för bebyggelseutveckling med en ökad sjökontakt. Bryggor, bad och båtplatser skulle vara positivt för friluftslivet i området. Samlokalisering av bryggor är då nödvändigt.

Området gränsar till ett område utpekade som riksintresse naturvård Sisshammarsviken med ängs- och betesmarker och låglänta marker i den inre delen av viken.

Området ingår i riksintresset Mälaren med öar och stränder där helhetmiljön med natur- och kulturmiljövärden viktiga och särskilt utpekade är att turismens och friluftslivets intressen ska beaktas. För de LIS-områden som ligger inom Mälarens riksintresse gäller för dispens att bebyggelsen är så begränsad att den inte påtagligt skadar ett riksintresse eller strider mot strandskyddets syfte.

Risken för översvämning i området ska hanteras vidare i kommande planläggning och lovgivning. Åtgärder för att minska översvämningsrisken kan komma att behövas.

Då delar av området ligger under dimensionerad nivå för Mälaren bör översvämningsrisken beaktas vid en framtida planläggning.

9. Husby-Sjutolft Nylada

I området finns befintlig bebyggelse i anslutning till Fridhem. I norr ligger en kommunal allmän badplats. Längre norrut ligger naturreservatet Hjälstaviken och en bit söder om området finns värdefulla naturvärden i den branta sluttningen ner mot Ekolsundsviken. Området ligger nära länsväg 263 med goda kommunikationer mot Enköping, Bålsta och Stockholm.

Området är intressant för utveckling av bostäder, turism och friluftsliv. Framtida verksamheter skulle kunna utgöras av båtmarina, bryggor, komplementbyggnader till Ekolsunds slotts verksamheter, bostäder, vattenturism, kanot, fiske och så vidare. En sådan utveckling skulle tillsammans med slottets verksamhet kunna ge positiva sysselsättningseffekter och bidra till Ekolsund som besöksmål.

Området ingår i riksintresset Mälaren med öar och stränder där helhetmiljön med natur- och kulturmiljövärden är viktiga och särskilt utpekat är att turismens och friluftslivets intressen ska beaktas. För de LIS-områden som ligger inom Mälarens riksintresse gäller för dispens att bebyggelsen är så begränsad att den inte påtagligt skadar ett riksintresset eller strider mot strandskyddets syfte.

Risken för översvämning i området ska hanteras vidare i kommande planläggning och lovgivning. Åtgärder för att minska översvämningens risker krävs.

Delar av området ligger inom Mälarens 100-årsflöde, där det inte utan åtgärder bör tillkomma någon ny bebyggelse med undantag för enkla byggnader så som uthus och liknande. Delar av området ligger även under dimensionerade nivån för Mälaren vilket behöver beaktas i kommande planläggning och lovgivning.

10. Alstasjön Alsta kvarn

Området ligger i anslutning till Alsta kvarn och ansluts med en liten väg till Nysätravägen. Stranden håller hög klass med naturvärden som bör bevaras. Kvarnmiljön skulle kunna utvecklas som kulturellt besöksmål och få positiva sysselsättningseffekter inom besöksnäring.

11. Örsundaån, Ådalen

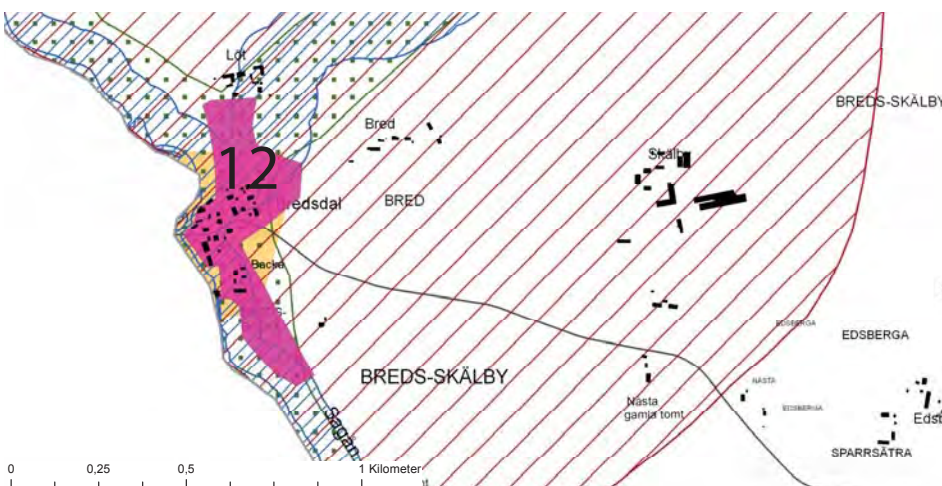
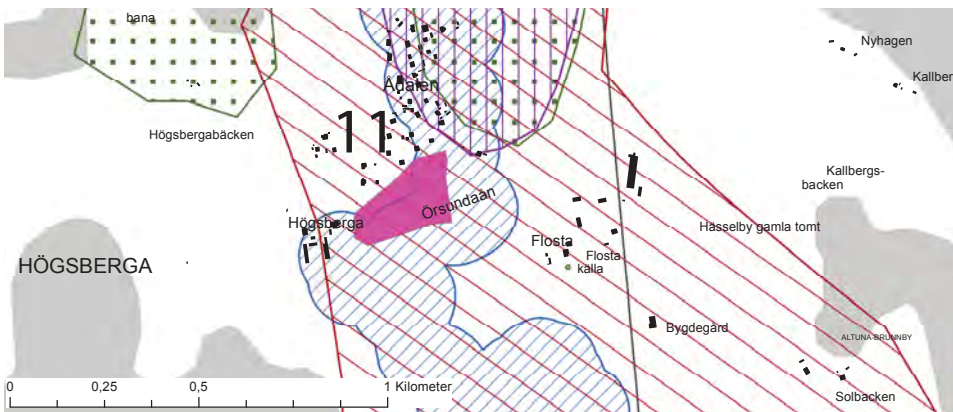
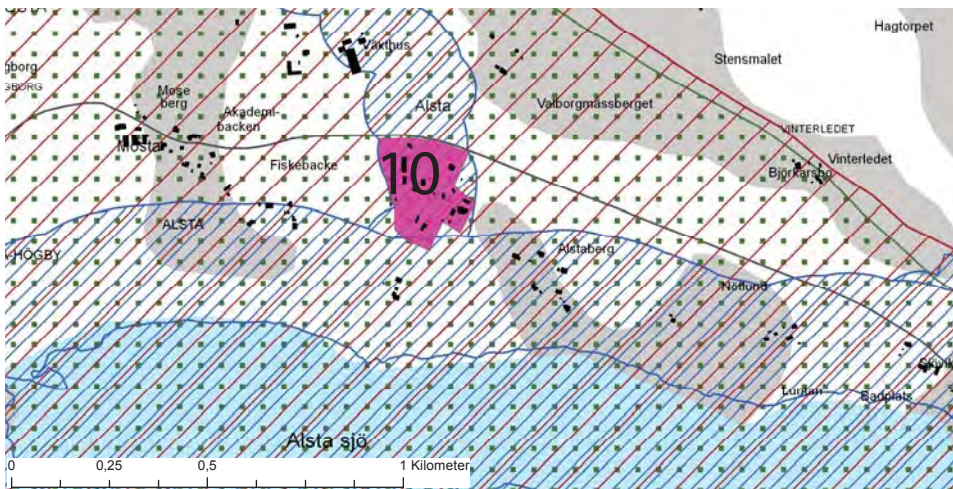
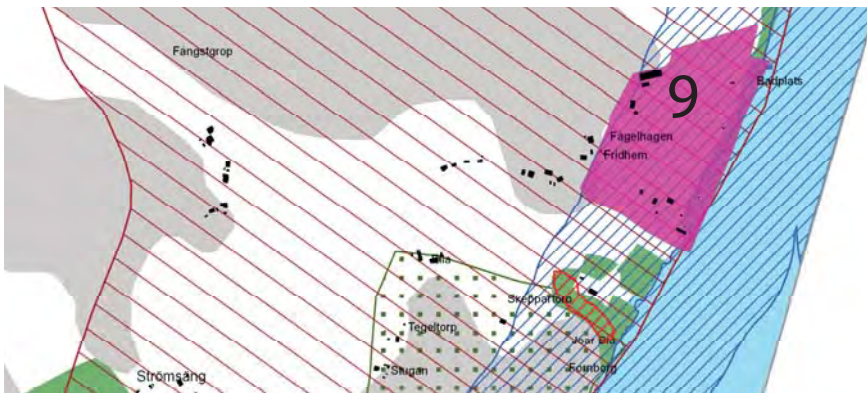
Området ligger vid det lilla samhället Ådalen som växte fram kring en station längs järnvägssträckningen som fanns åren 1906-1959. I området finns idag cirka 25-30 bostadshus och området är anslutet till kommunalt vatten och avlopp. Landskapet präglas av Örsundaåns dalgång och det öppna odlingslandskapet norr om Altuna kyrka.

LIS-området är intressant för bebyggelseutveckling i anslutning till den befintliga strukturen. En sådan utveckling går väl ihop med kommunens övergripande ambition att ny bebyggelse ska lokaliseras i anslutning till befintlig bebyggelse och att bystrukturen ska stärkas. Nya avstyckningar och åtgärder får inte nå ned till ån. Ett rörelsestråk söder om vägen längs åns västra sida skall bevaras.

12. Sagån, Bredsdal

Området ligger vid Bredsdal som tillsammans med Kärsta på andra sidan kommungränsen utgör en tätort. Bebyggelsen i Bredsdal har sina rötter i den kvarnmiljö som utvecklades vid forssträckan i Sagån. Området är anslutet till kommunalt vatten och avlopp från Västerås och har goda vägförbindelser till både Enköping och Västerås.

Området är intressant för utveckling av bostadsbebyggelse i anslutning till den befintliga bebyggelsen för att stödja den service som redan finns på orten. Ny bebyggelse i Bredsdal får inte påverka Sagåns raviner som pekats ut i länsstyrelsens naturvårdsprogram.

Karta 6f till 6i. LIS-område 9-12

Område 9 ingår även i riksintresseområdena Mälaren med öar och stränder. För att bibehålla kartans läsbarhet redovisas inte detta i denna inzoomade karta.

Teckenförklaring

- LIS-områden
- Nyckelbiotoper
- Riksintresse naturvård
- Riksintresse kulturmiljövård
- Regionalt intresse kulturmiljövård
- Strandskydd
- Ängs- och betesmarker
- Naturvårdsprogram

2. Vattenplanering

MÅLBILD 2030: Mängden näringsämnen till Mälaren och tillrinnande vattendrag har minskat, likaså belastningen av miljögifter och föroreningar från dagvatten. Kommunen satsar på bevarade och anläggande av nya våtmarker som magasinerar vatten, utjämnar flöden samt erbjuder viktiga livsmiljöer för växter och djur. Kommuninvånarna förses med driftsäkert vatten av god kvalitet. Tack vare att kommunen aktivt arbetar med vattenplanering och i nätverk tillsammans med grannkommuner i olika vattenråd säkerställs "god status" för Mälaren och övriga vattendrag. Vattnet beaktas som en stor tillgång för friluftslivet och tillgängligheten till Mälaren värnas för att säkerställa allas lika möjlighet att njuta av vattnets rekreativa värden. Enköpings kommun erbjuder attraktiva badplatser med hög vattenkvalitet. Under sommarhalvåret är småbåtstrafiken intensiv och genom regionala satsningar säkerställs bra service runt om i Mälarens hamnar, vilket är en förutsättning för en hållbar båtutrustning. Mälarens nya nivåreglering ger kommunen goda möjligheter att anpassa befintlig och ny bebyggelse samt infrastruktur till ett förändrat klimat.

HUR VILL VI ARBETA MED VATTENPLANERING?

Kommunal vattenplanering har sedan instiftandet av EU:s vattendirektiv fått fler och mer omfattande dimensioner än planeringen traditionellt haft genom till exempel plan- och bygglagen. Nationell och internationell forskning och åtgärdsplanering påverkar kommunerna och ställer krav på kompetens inom nya områden och framtagande av nya planer och policydokument. Ett av kraven som ställs på kommunen är framtagande av vatten- och avloppsplaner (VA-planer). Vad de ska innehålla och hur de kopplas ihop med befintlig samhällsplanering beskrivs inte, utan tolkningen överlämnas till kommunen. Många kommuner har valt att arbeta i ett bredare perspektiv och tar förutom VA-plan även fram övergripande "vattenplaner".

Enköpings kommun bör arbeta vidare med vattenfrågorna på en strategisk nivå vilket till exempel kan resultera i en kommuntäckande vattenplan.

Enköpings kommun arbetar för närvarande med en VA-plan och en dagvattenpolicy. Som ett nästa steg har kommunen valt att i denna översiktsplan sammanfatta de frågor som skulle kunna inrymmas i en vattenplan. På detta sätt tas ett steg närmare en övergripande vattenplan om än inte i lika omfattande skala. Detta vattenplaneringskapitel kan med fördel brytas ut, fördjupas och omarbetas till en vattenplan längre fram.

VATTNETS BETYDELSE

Alla människor har ett förhållande till vatten. Det finns överallt och cirkulerar ständigt vilket ger förutsättningar för liv. I vattnet transporteras viktiga näringsämnen men

ett allt för näringsrikt vatten bidrar till övergödningen av sjöar och vattendrag. Vi är lyckligt lottade med god tillgång på rent dricksvatten men vi måste vara varsamma med våra vattentillgångar så att de inte försämras.

VATTENDRAG OCH SJÖAR I ENKÖPINGS KOMMUN

Enköpings kommun ligger vid Mälaren som är Sveriges tredje största sjö med ett tillrinningsområde som motsvarar fem procent av hela Sveriges yta. Kommunen har en nära 20 mil lång fastlandsstrand mot Mälaren. Nästan halva sträckan av Enköpings kommungräns ligger i någon av Mälarens vikar och fjärdar, kommunen gränsar här till Uppsala, Håbo, Upplands-Bro, Ekerö, Strängnäs och Västerås. Ett stort antal små och stora öar finns inom kommunens gränser. Med alla öar inräknade finns det 35 mil Mälärstrand i kommunen.

Inom kommunen är Mälaren förhållandevis oexploaterad, jämfört med områden närmare Stockholm. Det är mest enstaka spridd fritidsbebyggelse som tillkommit nära sjön under 1900-talet och några fritidshusområden har etablerats efter 1960-talet. Ingen av kommunens historiska orter ligger invid Mälaren däremot har Haga och Bredsand exploaterats och utvecklats under de senare decennierna. Enköping grundlades vid en Mälärvik, men landhöjningen har förskjutit sjöstranden söderut flera kilometer.

Betydelsen av god vattenkvalitet kan inte nog understrykas för alla som bor och verkar runt Mälaren. Vi använder sjön för bad och rekreation, vi fångar och äter fisken och två miljoner människor får sitt dricksvatten från Mälaren. Att Mälaren är viktig för det regionala turism- och friluftslivet understryks av att den pekats ut som riksintresse.

Utöver Mälaren har kommunen ett fåtal mindre sjöar och vattendrag. Ett antal sjöar har försvunnit genom utdikning under främst 1800-talet men en handfull mindre sjöar finns kvar i kommunens norra del. Dessa har lokal betydelse för sin naturvärden och upplevelsevärden. De åar som rinner genom kommunen är viktiga inslag i det våtmarks- och sjöfattiga landskapet. Vattendragen är idag delvis modifierade och utträtade, men fortfarande viktiga för landskapsvärden, den biologiska mångfalden, rekreation och ibland även som vattentäkt för bevattning.

VATTENDIREKTIVET

Sedan 2004 övervakas vattnets status genom EUs vattendirektiv med tillhörande åtgärdsprogram. Direktivet har sin grund i insikten om att "Europas invånare måste vårda sina vattenresurser bättre om inte framtida generationer ska få sänkt levnadsstandard".

Vatten är gränslöst och samarbete över nationsgränser såväl som andra administrativa gränser måste ske för att försäkra en god tillgång på bra vatten. Praktiskt innebär det att vatten ska förvaltas utifrån avrinningsområden vilket ställer krav på kommunövergripande samarbeten, ett exempel på samarbete är Mälarens vattenvårdsförbund. I Sverige utgör Vattendirektivet också de nationella miljökvalitetsnormerna för vatten.

Mälaren och Enköpings kommuns övriga vattendrag tillhör Norra Östersjöns vattendistrikt som är ett av vattendirektivets områden i Sverige. Indelningen baserar sig på avrinningsområden och allt vatten inom Norra Östersjöns vattendistrikt rinner via sjöar och vattendrag så småningom ut i Östersjön.

Kommunen bör stödja arbetet i de olika vattenråden för Sagån och Sävaån.

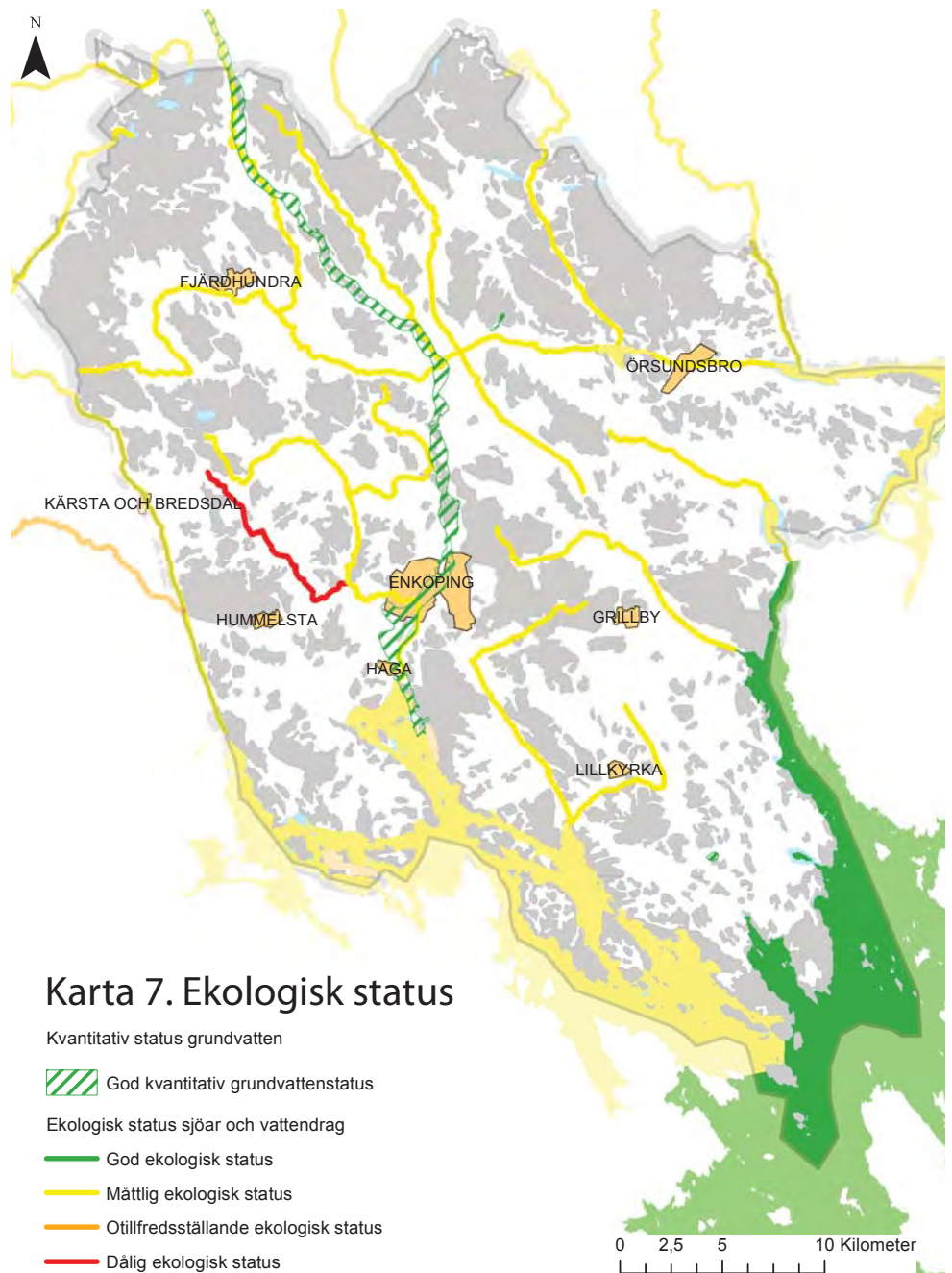
Önskvärt är att vattenråd bildas även för Örsundaån och Enköpingsån.

I tillsynen av verksamheter och förorenade områden som kan ha negativ inverkan på vattenmiljön ska de vattenförekomster som riskerar att inte uppnå god status prioriteras.

“God status”

Målet med vattendirektivet är att de olika vattenförekomsterna ska uppnå “god vattenstatus” senast innan ett för varje vattenförekomst beslutat årtal. Måläret varierar för olika vattendrag, antingen 2015, 2021 eller för de vatten med svårast utgångsläge 2027. Vattendirektivets statusklassning formuleras lite olika beroende på vilket typ av vatten det handlar om. För sjöar och vattendrag finns statusklassning för kemisk och ekologisk status. För grundvatten består klassningen av kemisk och kvantitativ status. Den ekologiska statusen utgår främst ifrån växt- och djurlivets förutsättningar medan den kemiska statusen baseras på koncentrationer av olika skadliga ämnen i vattnet. Den kvantitativa statusen baseras på mängden grundvatten som tas ut i relation till hur mycket grundvatten som nybildas.

Den ekologiska statusen kan vara dålig, otillfredsställande, måttlig, god eller hög. Kemisk status kan vara god eller uppnår ej god status. Den kvantitativa statusen är antingen otillfredsställande eller god.

Enköpingsån med biflöden

Vissa delar av ån bedöms ha måttlig ekologisk status men bedöms inte uppnå god ekologisk status förrän år 2021. Ett av åns biflöden har dock dålig ekologisk status och bedöms inte kunna uppnå god ekologisk status förrän 2021. Bidragande faktorer till de sämre statusklassningarna är övergödningsproblem samt fysiska förändringar.

Örsundaån med biflöden

Örsundaån är med de olika delsträckorna och biflödena uppdelad på ett flertal olika vattenförekomster. Samtliga har klassats med måttlig ekologisk status, vid den senaste klassningen 2013. Miljöproblem i form av övergödning i vattendragen har gjort att de på grund av ekonomisk orimlighet och teknisk omöjlighet inte kommer uppnå god ekologisk status till 2015 utan har fått en tidsfrist till år 2021.

Biflödena Gällbäcken, Lillån, Långtorabäck och Skattmansöån har klassats med måttlig ekologisk status. De fyra biflödena har fått en tidsfrist till år 2021 för att uppnå god ekologisk status. Örsundaåns status begränsas av övergödning, enstaka vandringahinder för fisk och hydromorfologiska förändringar, både i huvudfåran men främst i biflöden.

Alstasjön och Lillån

Alstasjön klassas med måttlig ekologisk status. Alstasjön är en övergödningspåverkad sjö. De totala fosforhalterna i sjön är mer än dubbelt så höga som det beräknade bakgrundsvärdet. Med bakgrundsvärdet menas fosforhalten i närliggande sjöar. Alstasjön har fått en tidsfrist fram till år 2021 att uppnå god ekologisk status. Alstasjön bedöms ha en länets artrikaste fiskförekomster samt har höga rekreativa värden, bland annat med en populär badplats.

Lillån som mynnar i Alstasjön klassas med måttlig ekologisk status. Lillån har fått en tidsfrist fram till år 2021 att uppnå god ekologisk status. Belastningen av näringsämnen och hydromorfologiska förändringar begränsar Lillåns status.

Hjälstaviken och Hjälsaån

Både Hjälstaviken och Hjälsaån har klassats med måttlig ekologisk status. Tidsfristen att uppnå god ekologisk status är satt till år 2021. Bland annat hydromorfologiska förändringar och sannolikt närsaltbelastning bidrar till statusklassningen. Hjälstaviken är idag en slätlandssjö, en avsnörd vik av Mälaren. Hjälstaviken grundas upp och riskerar på lång sikt att växa igen. Hjälstaviken anses vara en av Sveriges bästa fågelsjöar, viktig för såväl rastande flyttfåglar som ett stort antal häckande fågelarter. Bete av strandängarna är viktigt för fågelförekomsten.

Sagån

Gränsån mot Västerås kommun klassas med måttlig ekologisk status. Ett vattenråd har bildats för Sagån där Enköpings kommun är en av medlemmarna. Fiskfaunan i Sagån är artrik, men fiskarnas lekvandring från Mälaren hindras av den höga fallhöjden vid en damm i Nykvarn. Anledningen till åns klassning är i första hand övergödningsproblematiken. Utanför kommunen finns biflöden som klassats till otillfredsställande ekologisk status.

Sävaån

Sävaån är en gränså mot Uppsala kommun och har ett vattenråd. Ån klassas med måttlig ekologisk status. Belastningen av näringsämnen och övergödningen bidrar till att åns status klassas som måttlig. I ån finns även flera vandringshinder för fisk.

Ekologisk status

	Hög
	God
	Måttlig
	Otillfredsställande
	Dålig

Kemisk status

	Uppnår
	Uppnår ej

Anledningen till att den kemiska statusen inte uppnår god status grundas på att kvicksilverhalten i fisk överskrider ett EU-gränsvärde som är avsevärt lägre än det gränsvärde som gäller för fisk som livsmedel. Man bedömer att samtliga vattenförekomster i Sverige inte uppnår god kemisk status.

I VISS-databasen kan man hitta aktuell status för Sveriges alla sjöar och vattendrag. VISS-databasen finns på www.viss.lst.se

Vattendrag	Ekologisk status	Kemisk status
Enköpingsån med biflöden		
Örsundaån med biflöden		
Alstasjön och Lillån		
Hjälstaviken och Hjälstaån		
Sagån		
Sävaån		
Mälaren (Lårstaviken, Gorran, Prästfjärden, Arnöfjärden, Oxfjärden)		

Mälaren

Under hösten 2013 har indelningen av Mälaren reviderats. Den nya klassificeringen är: Oxfjärden, Arnöfjärden, Prästfjärden, Gorran och Lårstaviken.

Oxfjärden ligger i gränsvattnen mellan Enköpings, Västerås och Strängnäs kommuner och har klassats med måttlig ekologisk status. Oxfjärdens problematik beror på övergödning på grund av överbelastning med näringsämnen. Övergödningen kommer från såväl vattendrag, omgivande fjärdar som diffus avrinning från angränsande jordbruksmarker. Det finns även risk för att dess ekologiska status inte uppnås år 2021.

Arnöfjärden, Gorran och Lårstaviken har på grund av övergödning klassats med måttlig status. Fjärdarna är relativt små och känsliga för tillrinning från närsaltsbelastade vattendrag, till exempel Örsundaån och från diffus avrinning från omgivande diken och marker. I likhet med Oxfjärden riskerar dessa att inte nå ekologisk status år 2021.

Prästfjärden utgörs av de största öppna vattenytorna i hela Mälarbäckenet. I vattenförekomsten ingår även Norra Björkfjärden och Ekolsundsviken, samt fjärdarna ned till Södertälje. Denna stora öppna och djupa vattenvolym har klassats till god ekologisk status.

Status grundvatten

Grundvatten är det vatten som finns i marken och som ständigt fylls på av nederbörden. Grundvatten ligger på olika djup beroende av topografi, jordmån, berggrund och nederbörd. Grundvattnet kan tränga upp i terrängens lågpunkter och bildar där utflödesområden såsom källor och våtmarker eller kan rinna fram i diken, bäckar och längs vattendrag och sjöstränder.

Grundvattnet används ofta som dricksvatten varför det är livsviktigt att bibehålla dess kvalitet. Enligt vattendirektivets statusklassning uppnås idag både god kemisk grundvattenstatus och god kvantitativ status för Enköpingsåsen, det vill säga att mängden grundvatten är stor och av god kvalitet. Däremot bedömer Vattenmyndigheten att det finns risk att den kemiska statusen försämras och inte anses god år 2015, detta på grund av förhöjda värden av ämnet tetrakloretylen som bland annat används som avfettningsmedel och vid textiltvätt i kemtvättar.

ÖVERGÖDNING

Övergödningen inom Norra Östersjöns vattendistrikt beror till stor del av belastningen av näringsämnen från jordbruksmark som står för mer än hälften av den mänskligt betingade fosfortillförseln till distriktets ytvattenförekomster och för cirka en tredjedel

av kvävetillförseln. I en jordbruksintensiv kommun som Enköping är jordbrukets andel större. Hushållens och olika verksameters avloppsvatten utgör även en betydande källa till belastning av kväve och fosfor i Norra Östersjöns vattendistrikt. 40 procent av det mänskligt tillförda kvävet i distriktet kommer från avloppsreningsverken. För fosfor är motsvarande siffra cirka en femtedel. Enskilda avlopp står för drygt en tiondel av fosfortillförseln i distriktet.

När vattnet får ta emot för stora mängder näringsämnen (kväve och fosfor) förändras artsammansättningen bland vattenlevande organismer, vattendrag och sjöar kan växa igen av näringskrävande växtlighet. Nedbrytning av denna växtlighet och algbloomingarnas plankton leder i sin tur till syrebrist i vattendjupen.

Det går att minska övergödningen. Jordbruket arbetar med "Greppa näringen"-åtgärder. Det handlar exempelvis om rätt gödselnivå på åkern, hantera stallgödsel på rätt sätt, strukturkalkning av åkermark, skyddszoner längs vattendrag och man kan anlägga fosfordammar, våtmarker och på andra sätt fördröja vattnets väg till recipienten. Kommunen i sin tur arbetar med tillsyn av bristfälliga enskilda avlopp och effektivisering av de egna reningsverken. Som båtägare kan man låta bli att tömma toalettavfall i sjön och istället använda tömningsanläggningarna som finns runt om i Mälarens hamnar.

MILJÖGIFTER

Inga ytvattenförekomster uppnår god kemisk status eftersom gränsvärden för kvicksilver i fisk överskrids i hela Sverige. Om man bortser från kvicksilver är det istället några enstaka procent som inte uppnår god status. Kunskapen om övriga miljögifter inom vattendistriktet är bristfällig. Det kan dock finnas lokala föroreningar som härör från industriverksamhet, gamla deponier och annan förorenande verksamhet.

Andra miljögifter är exempelvis bly, kadmium, växtskyddsmedel och olika kolväten. Källorna till miljögifterna är bland annat utsläpp från hushåll, industri, diffusa förluster från förbränning samt transporter. Kunskapen ökar även om nya miljögifter såsom hormonstörande ämnen från läkemedelsrester i avloppsvatten.

FYSISK PÅVERKAN OCH VANDRINGSHINDER

Flera av våra vattendrag är slättlandsåar som delvis är kraftigt påverkade av grävning, dikning och uträtning. De få ursprungliga strömsträckorna har i flera fall använts för kraftutvinning och har dammar som utgör vandringshinder för fiskarter. Dikning och uträtning av vattendrag leder till snabbare avrinning vilket bidrar till ökad övergödning. Brist på flödesutjämnande våtmarker och sankstränder är också en förlust av biotoper för biologisk mångfald.

ÅTERSKAPANDE AV VATTNETS FUNKTIONER

Vattendragens och våtmarkernas funktion som näringsfällor och flödesutjämnare kan förbättras genom nyanläggande av våtmarker där det är möjligt. På andra platser kan andra åtgärder vara effektiva, som till exempel fosfordammar, tvåstegsdiken och eventuellt återskapande av meandring i uträtade vattendrag. I flera av vattendragen i kommunen finns dammar som hindrar olika fiskarters naturliga lekvandringar. Där kan det bli aktuellt att återskapa fiskvandringar, ersätta små dämmen med forssträckor eller vid större dammar anlägga fisktrappor.

VÅTMARKER FÖR RENING

Våtmarker har alltid varit betydelsefulla för människan. Förr betade djur på strandängar, hö slogs till foder och människorna fiskade och jagade i de artrika

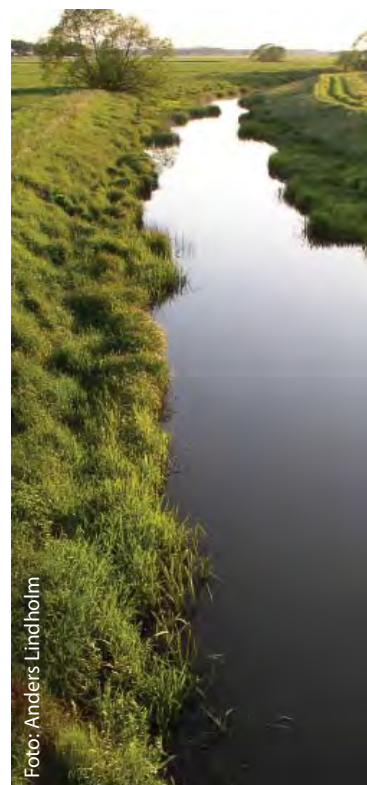

Foto: Anders Lindholm

Kemiska bekämpningsmedel ska inte användas av kommunen på hårdgjorda ytor.

Våtmarkernas betydelse för ekosystemtjänster och som viktiga livsmiljöer för växt- och djurarter ska beaktas och värderas.

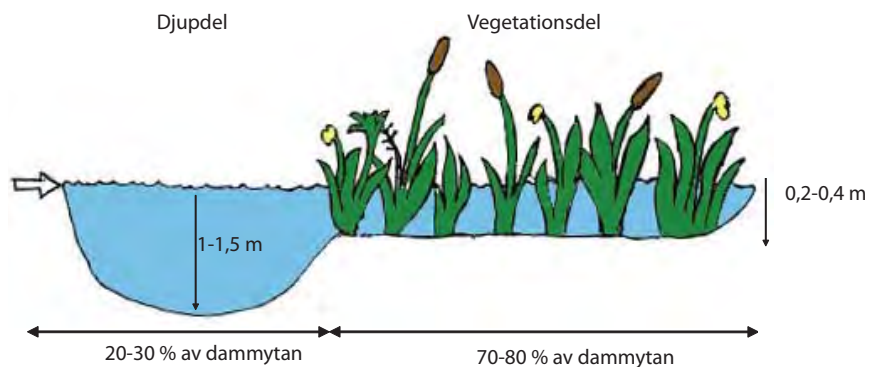
Fosforfällor, tvåstegsdiken, strukturkalkning, funktionella skyddszoner är exempel på kostandseffektiva åtgärder som bör genomföras inom jordbruket. Samhället tillhandlahåller ekonomiska stöd för sådana åtgärder.

Kommunen bör bedriva ett aktivt arbete för att våtmarker och fosfordammar ska anläggas, på såväl kommunal som privatägd mark.

miljöerna. Idag behövs våtmarkerna för att bevara den biologiska mångfalden, för att rena vatten från näringsämnen och för att magasinera vatten och utjämna flödestoppar i samband med vårflod och kraftig nederbörd. När vattnet stannar till i våtmarkerna sjunker fosfor och partiklar till botten och kväve omvandlas till kvävgas. Det innebär att våtmarken naturligt renar näringsrikt vatten som rinner till från omkringliggande skogs- och jordbruksmark. Naturmiljöerna vid stränder och vatten utgör livsmiljöer för många växter och djur. Med anledning av klimatförändringar med ökad nederbörd och mer frekventa skyfall blir återskapande och värnande om kvarvarande våtmarker viktigt. De kan hålla kvar vatten i landskapet och lindra effekter av översvämningar.

De ursprungliga naturliga våtmarkerna är i stor utsträckning utdikade och uppodlade. Dikningen i Enköpings kommun startade tidigt i syfte att dränera låglänt mark så att den blev odlingsbar. Under 1700-talet påbörjades större strukturella dikningar av all lermark, hela myrområden och till och med sjöar för att vinna odlingsytor. Det är inte bara jordbruksmark som förändrats utan skogsmarkernas våtmarksområden är även de påverkade av dikning. Ny dikning är förbjuden i Uppsala län sedan 1994. Endast återställande av äldre diken får förekomma. I Enköpings kommun utgörs idag endast två procent av kommunens landareal av opåverkade våtmarker. Hälften av dessa är strandängar och sumpskogar kring Mälaren. Kommunen har således få våtmarker jämfört med länet och riket. De som finns är mycket värda att bevara.

Det går att anlägga nya och restaurera våtmarker såväl i stadsmiljö som på landsbygden. De kan lokaliseras i anslutning till reningsverk för att förbättra reningen av vattnet. I Enköpings kommun har avloppsreningsverket i Örsundsbro kompletterats med en våtmarksanläggning och i Enköpings stad har två vattenparker anlagts för rening av stadens dagvatten. Våtmarker i odlingslandskapet för att rena vatten från jordbruksmark har börjat anläggas i kommunen.

Figur 9. Illustration av en fosfordamm.

Det kommunala ledningsnätet ska byggas ut och underhållas kontinuerligt.

Kommunens vattentäkter ska ha erforderligt skydd för att säkerställa grundvattnets kvalitet och att den långsiktiga dricksvattenförsörjningen säkerställs.

Behovet av en vattenförsörjningsplan bör utredas.

DRICKSVATTEN

Kommunalt dricksvatten

Inom det kommunala verksamhetsområdet för vatten ansvarar kommunen för att distribuera dricksvatten av god kvalitet. Av kommunens cirka 40 000 invånare är 28 300 anslutna till det kommunala vatten- och avloppsnetet. År 2010 var producerad mängd vatten i det kommunala systemet cirka tre miljoner kubikmeter.

Det finns fyra kommunala vattentäkter där dricksvatten tas upp ur Enköpingsåsen (Munksundet, Vänsjöbro, Nygård, Ådalen) och en mindre grundvattentäkt i Veckholm. Utöver detta får Bredsdal vatten från Västerås kommun och Ekolsund från Håbo kommun. För att skydda dricksvattnet från föroreningar finns i kommunen ett

instiftat vattenskyddsområde. Drift och underhåll av vattenverk och ledningar samt kontinuerlig vattenprovtagning görs för att garantera kvaliteten.

Livsmedelverkets gränsvärden för dricksvatten

Enköpings dricksvatten klarar samtliga av Livsmedelsverkets nuvarande fastställda gränsvärden. Dock har förhöjda halter av tetrakloretylen konstaterats i Munksundskällan. Utredning pågår för att spåra källan. I övrigt understigs det gällande gränsvärdet, 10 mikrogram/liter, i kommunens dricksvattennät. Gränsvärdet är satt med god marginal och en människa ska kunna dricka 2 liter vatten/dag under hela sin livstid utan att påverkas.

I berggrunden och grusåsarna i regionen finns naturligt förekommande uran, så också i Enköpingsåsen. Utredning av möjligheten att minska uranhalterna i dricksvattnet görs och om ett gränsvärde fastställs kommer åtgärder vidtas.

Enskilt dricksvatten

Utanför det kommunala verksamhetsområdet ansvarar den enskilde fastighetsägaren för sin egen brunn och det egna dricksvattnet. Många av dessa enskilda vattentäkter finns registrerade i Brunnsarkivet hos Sveriges geologiska undersökning (SGU) och i ett register hos kommunen.

Exempel på problem som kan förekomma i en egen dricksvattenbrunn är förhöjda halter av bakterier, järn, mangan, nitrat samt saltvatteninträngning. Låg grundvattennivå kan bidra till sämre vattenkvalitet. Arsenik och uran förekommer i berggrunden i kommunen och kan därmed också finnas i grundvattnet. Arsenik är ett grundämne som förekommer naturligt i varierande halter i berggrunden. I de flesta områden är halterna låga, men i områden med sulfidrika bergarter som exempelvis skiffer och i äldre sedimentbergarter kan halterna vara höga. Det är framför allt i grundvatten från granit- och pegmatitberggrund som uranhalterna kan vara höga. I dricksvatten från sjöar och i de flesta grävda brunnar är uranhalten låg.

För att anlägga enskild brunn krävs inget tillstånd. Dock ger miljöbalken möjlighet att införa tillståndsplikt för brunn i vissa områden, till exempel i områden med vattenbrist.

Kvaliteten i enskilda vattentäkter ska vara på tillfredsställande nivå vilket kontrolleras av den egna fastighetsägaren.

Kommunen ska erbjuda de privata fastighetsägarna råd och stöd genom lämpliga kanaler för att stimulera utvecklingen av enskild VA-försörjning.

I arbetet med vatten- och avloppsplan har behovet av att återinföra kommunens tjänst att fömedla dricksvattenprovtagning för enskilt vatten påtalats. Möjligheterna för detta bör utredas vidare.

AVLOPPSHANTERING

Kommunal avloppshantering

Inom det kommunala verksamhetsområdet för avlopp ansvarar kommunen för att avloppsvattnet tas om hand och renas. Avloppsvatten består av spillvatten och dagvatten. Spillvatten är det förorenade vatten som kommer från hushåll och verksamheter. Spillvatten renas i de fem kommunala avloppsreningsverken i Enköping, Örsundsbro, Grillby, Fjärdhundra och Ådalen. Om och när det kommer nya myndighetskrav och gränsvärden för till exempel kväverening kan krav ställas på ombyggnad eller utbyggnad av avloppsreningsverken. I Ådalen kommer reningsanläggningen att byggas om helt och reningen förbättras under 2014.

Enskild avloppshantering

I Enköpings kommun finns mellan 7000 och 8000 enskilda avlopp. Ungefär hälften av dessa uppskattas ha en godkänd avloppsanläggning, med till exempel slamavskiljare och efterföljande reningssteg. Dålig rening av avloppsvattnet från de enskilda

Höga krav bör ställas på skyddsnivån för enskilda avlopp i lägen där risk finns för att god status inte uppnås.

anläggningarna är ett problem på så sätt att enskilda vattentäcker och grundvatten riskerar att förorenas, samt att det bidrar till övergödning av vattendrag och sjöar.

Enköpings kommun arbetar med inventering av avloppen i kommunen. Detta görs per avrinningsområden. Fram till 2011 har Mälarens kustremsa, Sagåns och Såvaåns avrinningsområden inventerats. Vattenmyndighetens klassning av vattendragens status ligger till grund för vilka avrinningsområden som fortsättningsvis ska prioriteras i inventeringen.

Omvandlingsområden

Områden som omvandlas från fritidshusområden till permanentboende har ofta bristfälliga avloppslösningar. De kan i framtiden behöva anslutas till det kommunala avloppsnätet.

Märsön är ett sådant område liksom Kolarvik/Sjöängarna. Genom att bygga ut kommunalt vatten och avlopp till dessa områden minskar antalet enskilda avlopp med cirka 600 stycken, vilket minskar övergödningen i Mälaren avsevärt. Dessutom har många av dessa fastigheter idag ett dricksvatten som är avloppspåverkat eller förorenat på annat sätt.

Behov av en vatten- och avloppsplan

Parallellt med översiktsplanarbetet pågår ett arbete med att ta fram en vatten- och avloppsplan (VA-plan). VA-planen ger möjlighet att planera för en långsiktigt hållbar vatten- och avloppsförsörjning för hela kommunen både inom och utanför det kommunala verksamhetsområdet. Planen blir ett verktyg för att lyfta fram problem och utmaningar och för att visa var, när och i vilken ordning man ska bygga ut den kommunala vatten- och avloppsanläggningen. I de områden där kommunalt avlopp planeras, men ännu inte byggts ut, ska kommunen ta fram områdespolicys. I dessa ska det framgå hur kommunen förhåller sig till de enskilda avloppen i väntan på att kommunalt vatten- och avloppsnät byggts ut. För områden som inte ska anslutas till det kommunala nätet behövs riktlinjer för att säkerställa goda vatten- och avloppslösningar.

Vatten- och avloppsplanen som ska tas fram bör utarbetas så att målet med "god status" uppnås senast 2027.

DAGVATTEN

Dagvatten är regn- och smältvatten som rinner på ytan av hårdgjorda ytor, exempelvis tak, vägar, torg och parkeringsplatser. För att inte vattenbalansen ska rubbas bör detta dagvatten återföras till marken.

Dagvattnet har tidigare betraktats som relativt rent och ofarligt för våra vattendrag och sjöar men som en följd av ökade luftföroreningar, mer trafik och allt fler hårdgjorda ytor i vårt samhälle, har dagvattnet blivit alltmer förorenat. Dagvatten för med sig föroreningar som metaller och näringsämnen till våra vattendrag och sjöar. Av den anledningen har Enköpings kommun sedan början på 2000-talet arbetat aktivt med dagvattenhanteringen. Idag finns en dagvattenreningsanläggning (Korsängens vattenpark) som tar emot dagvatten från halva Enköpings tätort. Vattenparken har blivit framgångsrik och det finns ett stort internationellt intresse för den. En andra vattenpark, Paddeborgsparken, anläggs för närvarande väster om tätorten. Planer finns också på att utveckla å-rummet inne i Enköpings stad för att tillsammans med vattenparkerna rena majoriteten av Enköpings tätorts dagvatten.

Vid nyanläggning av nya industri- eller bostadsområden bör lokala lösningar för att fördröja dagvattnet vidtas, till exempel genom LOD (lokalt omhändertagande av dagvatten) vilket innebär att dagvattnet tas om hand på tomtmarken eller i dess närhet.

Planeringen ska säkerställa att dagvatten tas om hand på ett ändamålsenligt sätt.

Foto: Teknikförvaltningen

Vattenparken på Korsängen som renar halva stadens dagvatten innan det släpps ut i Mälaren

I dag utgörs delar av kommunens dagvattensystem av diken och rör som ägs av privata så kallade dikningsföretag. Det kan ställa till problem när det kommunala dagvattenssystemet påverkas av stopp och liknande i de diken som kommunen inte ansvarar för. Detta kan även ge påverkan i detaljplanläggning när det gäller huvudmannaskapsfrågor. Ytterligare vägledning för dagvattenhanteringen arbetas fram i en dagvattenpolicy.

Inom tätorterna bör kommunen undersöka möjligheten att ta över ansvar och drift för de delar av dagvattennätet som ägs av dikningsföretag. Detta för att säkerställa driften av ledningssystemet.

Kommunen ska ta fram en policy för dagvattenomhändertagande.

FRILUFTSLIV PÅ VATTEN

Båtliv och småbåtshamnar

I Enköping och Örsundsbro och på ett flertal platser längs Mälärstranden finns småbåtshamnar. Gästhamnar finns i hamnområdet i centrala Enköpings tätort, Örsundsbro, på Bryggholmen, vid Härjarö samt vid Kolarudd. Kommunen har ett rikt småbåtliv som lockar både Enköpingsbor och utomstående till kommunens vatten. Det finns därför en stor efterfrågan på fler småbåtsplatser samt områden för säker vinterförvaring av båtar. Det är viktigt att regionalt se över hur småbåtstrafiken kan röra sig och hur man kan utveckla servicen i gästhamnarna. Logistik som behöver utvecklas för småbåtarna är isättningsramper då det idag finns få och dessa kan upplevas otillgängliga.

Det finns en del mindre färjor för trafik inom kommunen. Dessa går mer eller mindre runt som transportfärjor eller turismtrafik, exempelvis Arnöfärjan. Öns brygga är en av få tilläggningsplatser som kan ta emot större fartyg.

Fiske och friluftsliv

Vatten lockar till många friluftaktiviteter. Möjlighet till båtuthyrning finns vid Bredsand, Koffsan och Härjarö. Friluftsförbundet arrangerar grundkurser för blivande kajakpaddlare samt turer på Mälaren. En ideell seglingsförening anordnar kurser, tävlingar och ungdomsläger.

I kommunen erbjuds möjligheter till fiske året runt. I hela Mälaren gäller det "fria fisket", vilket innebär att inget krav på fiskekort finns. Mälaren är främst känd för sitt

Tillgängligheten till Mälaren och utbudet av friluftaktiviteter ska öka genom till exempel förbättrade gång- och cykelvägar och kollektivtrafik, fler båtförbindelser mellan öarna samt fler vindskydd, gemensamma bryggor och rastplatser.

Behovet av bryggor för enskilt bruk bör i första hand lösas genom samlokalisering. Nya enskilda bryggor bör bedömas restriktivt bland annat på grund av strandskyddet och behovet av att långsiktigt hushålla med oexploaterad strand.

Som stöd för bedömning ska en policy för hantering av bryggärenden tas fram.

gösfiske. Exempel på populära fiskeplatser i Mälaren är Fagerudd, Koffsan, Härjarö, Ekolsundsviken och Arnö. Sport- och fritidsfiske är populära aktiviteter såväl sommar som vinter. Inom kommunen finns fortfarande ett fåtal yrkesfiskare sommartid.

Attraktiva badplatser

Många uppskattar Mälaren och mäljarstranden som plats för rekreation. Iordningsställda friluftsbad är därför viktiga för många människors önskemål om sommaraktiviteter. Sammantaget finns det dock relativt få allmänna badplatser. Fler är däremot de mindre enskilda badbryggorna och de spontana friluftsbadsmöjligheterna.

Badplatserna vid Bredsand, Alsta, Koffsan och Nylada drivs av kommunen. Bredsand är beläget i den innersta delen av Svinnegarnsviken och den för Enköpings stad närmast belägna badplatsen. Bredsandsområdet har en lång sandstrand samt stora gräs- och naturtytor för aktiviteter, sol och bad. Det finns även en väl utvecklad service i privat regi så som camping, restaurang, kiosk, vandrarhem, småbåtshamnar, båtuthyrning, minigolf och så vidare. I närområdet finns även Främjarstugan och Fagerudds hotell och konferensanläggning. Tack vare närheten till Enköping och den goda servicen är Bredsand mycket välbesökt, främst på sommaren men även under resten av året. På vintrarna fylls isen av skid- och skridskoåkare och årligen anordnas skridskoloppet "Bresserännet".

Alsta är en badplats belägen strax utanför Örsundsbro som nyttjas av allmänhet och skolor. Där finns omklädningsrum, bryggor och bad för barn. Vid Koffsan ligger en naturskön och välbesökt badplats, speciellt av barnfamiljer, med fina klippor, sandstrand och bryggor. Omklädningsrum, toalett och grillplats finns. Badplatsen Nylada ligger i närheten av Ekolsunds slott. Där finns grillplats, dass, omklädningshytter och brygga.

På Härjarö finns flera fina badplatser som sköts av Upplandsstiftelsen. Härjarö är ett naturreservat med ett stort och välbesökt friluftsområde med mycket god tillgänglighet till mäljarstranden. Där finns även en konferensanläggning med restaurang, båthamn och stugby. Badplatserna vid Kulla och Fånö har kommunen ansvaret för men skötseln av badet är utarrenderad. Kullabadet ligger söder om Kulla kyrka, det är en trevlig badplats med bad för barn samt lite sand och lite klippor. Där finns faciliteter som omklädningsrum, bryggor och en grillplats. Fånö ligger vid Ekolsundsviken, där finns barnbad och bryggor. Ytterligare badplatser i kommunen ägs och sköts av föreningar och lokala samfälligheter.

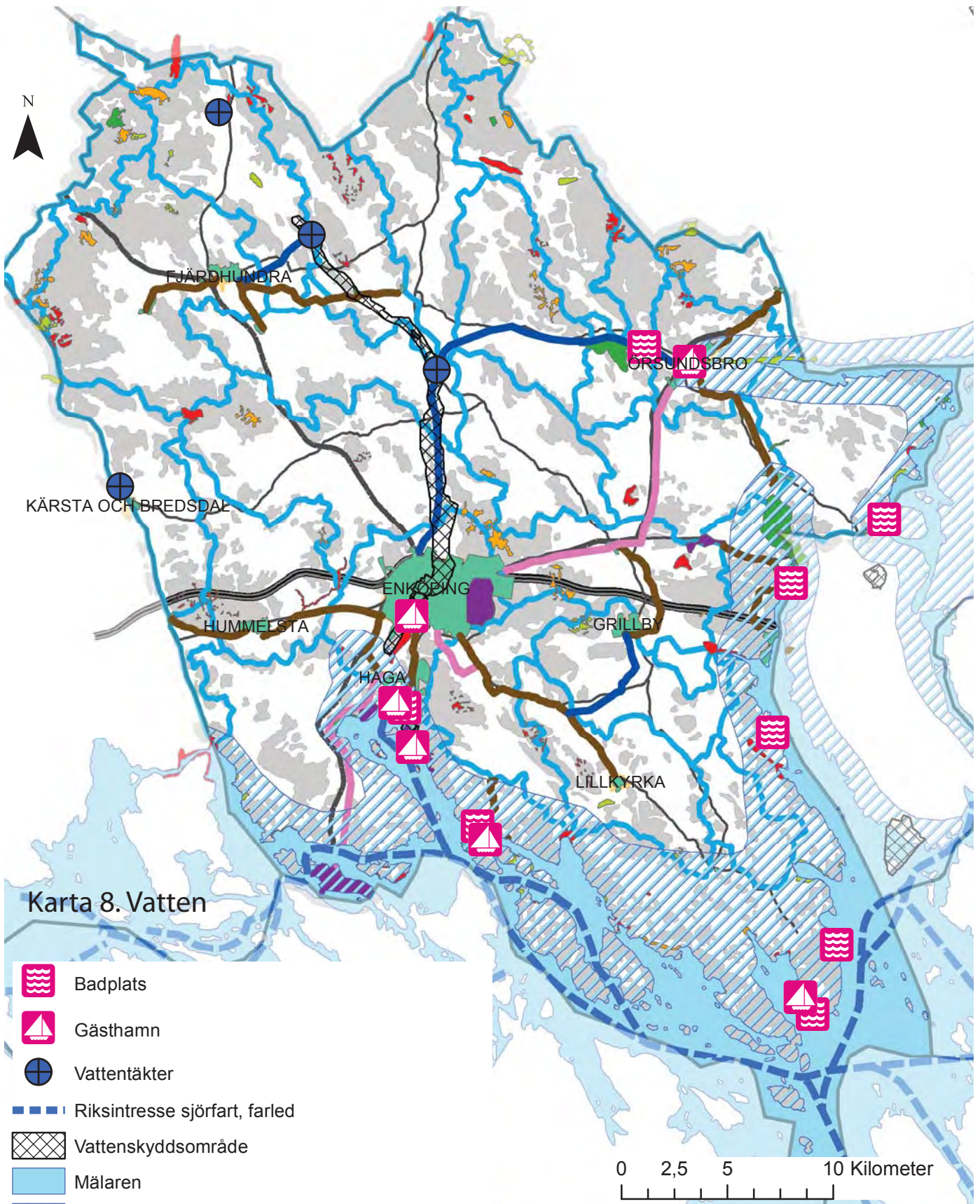
Badvatten

Det finns en del hot mot kvaliteten på våra badvatten, främst bakterier som kan följa med orenat avloppsvatten ut i Mälaren och övergödning med grumlat vatten och algbloomning som följd. Positivt är dock att många av de åtgärder och riktlinjer som kommunen arbetar med inom vattendirektivets ramar för att uppnå god status även är bra för badvattnet. Minskar till exempel övergödningen minskar även algbloomningen. Det är dock viktigt att fortsätta kontrollera och ta prover på badvattnet för att förhindra spridning av bakteriesjukdomar.

ÖVERSVÄMNING

All planering behöver ta hänsyn till klimatförändringen och för vattenplaneringen handlar det främst om att förhålla sig till nya vattennivåer i Mälaren. Även intensivare skyfall kommer få effekter på vatten- och avloppssystemet vilket kan ge upphov till lokala översvämningar, främst på hårdgjorda ytor. För att läsa mer om kommunens arbete med översvämning se sidan 110.

Badvattnet vid de allmänna badplatserna ska kontrolleras regelbundet under hela badsäsongen.

Karta 8. Vatten

- Badplats
- Gästhamn
- Vattentäkter
- Riksintresse sjöfart, farled
- Vattenskyddsområde
- Mälaren
- Riksintresse Mälaren med öar och strandområden
- Avrinningsområden
- Våtmarksinventering**
- Mycket högt naturvärde
- Högt naturvärde
- Låga naturvärden
- Vissa naturvärden

- Verksamhetsområden kommunalt vatten och avlopp**
- Befintligt
 - Planerat
- Överföringsledningar**
- Vatten och avlopp, planerat
 - Vatten, befintlig
 - Vatten och avlopp, befintlig

STRANDSKYDD

Sedan början av 1950-talet har det funnits särskilda bestämmelser för byggande vid Sveriges stränder. Strandskyddet, som gäller vid hav, insjöar och vattendrag har två huvudsakliga syften, att värna om allemansrätten och friluftslivet samt att bevara land- och vattenområden för växt- och djurlivet. Strandskyddet omfattar vanligtvis det område som ligger inom 100 meter från strandkanten både på land och ut i vattnet. Under vissa förutsättningar har det varit möjligt att utvidga strandskyddet till 300 meter, vilket gjorts för Mälaren, Alstasjön och Örsundaån vid Flostaåsen.

Kommunen ska hushålla med attraktiva strandsträckor. De förhållandevis få sandstränder, klippor och utsiktsberg som finns ska inte privatiseras.

Utbyggnad inom strandskyddat område får enbart komma till stånd om strandskyddets syften uppfylls och det finns särskilda skäl enligt gällande lagstiftning.

En förändring har skett av strandskyddslagstiftningen (2009/2010) vilket har ökat det lokala och regionala inflytandet bland annat för att främja landsbygdsutveckling i områden med god tillgång till stränder. Samtidigt har reglerna skärpts i mer hårdexploaterade områden. Kommunen har möjlighet att i översiktsplanen peka ut områden viktiga för landsbygdsutvecklingen i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. I dessa områden blir det lättare att i detaljplan upphäva strandskyddet eller i det enskilda fallet få dispens från strandskyddet. Det finns dock begränsade möjligheter till att peka ut LIS-områden vid Mälaren som en följd av lagstiftningens utformning. Enköpings föreslagna LIS-områden återfinns på sidan 29.

Upphävande och dispens från strandskydd

Kommunen får besluta om att ge dispens från strandskyddet i ett område, så länge strandskyddets syften tillgodoses. Detsamma gäller vid upphävande av strandskydd i detaljplaner. För att kunna ge dispens från strandskyddet krävs att något av de utpekade dispensskälen (se informationsruta till vänster) uppfylls och att strandskyddets syften inte motverkas. Utöver de sex dispensskälen tillkommer ytterligare ett dispensskäl om området har pekats ut som LIS-område. Krav ställs alltid på utformning så att fri passage för allmänheten och växt- och djurlivet mellan strandlinjen och byggnader säkerställs.

Ansvarsfördelning

Kommunen beslutar om strandskyddsdispens och upphävande av strandskydd i detaljplan samt antar en översiktsplan som är vägledande för strandskyddsärenden inom LIS-områden. Länsstyrelsen har till uppgift att vägleda kommunen samt att besluta om dispens och upphävande inom vissa områden till exempel Natura 2000-områden. Länsstyrelsen ansvarar för det utökade strandskyddet. Länsstyrelsen kan även överpröva kommunens beslut. Naturvårdsverket ska vägleda kommuner och länsstyrelser samt kan överpröva ärenden beslutade av länsstyrelsen.

Strandskydd i bygglov

Vid önskad byggnation utanför detaljplanelagt område krävs bygglov. Avser ansökan också byggande inom strandskyddat område krävs dispens, som endast ges om särskilda skäl finns.

Särskilda skäl

Upphävande och dispens får beaktas i områden som...

...redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften.

... genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen.

... behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området.

... behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området.

... behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området,

... behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

3. Näringslivsutveckling

MÅLBILD 2030: Enköping har livskraftiga näringar som driver utvecklingen framåt och skapar arbetstillfällen för boende både i den egna kommunen och i grannkommuner. Eget företagande och entreprenörskap främjas och kommunen attraherar företag att etablera sig, utvecklas och stanna kvar i kommunen. Den fysiska planeringen fokuserar på att ta fram attraktiva verksamhetsområden med god tillgänglighet och bra marknadsföringslägen. Näringslivet på landsbygden och det storskaliga jordbruket utvecklas, kommunen är en viktig livsmedelsproducent i Mälardalen och i Sverige. Nya verksamheter på landsbygden utvecklas snabbt inom till exempel turismnäringen och den ekologiska matproduktionen. Enköpings lantbruk gynnas av en central placering i Stockholm-Mälardalsregionen där medvetna konsumenter efterfrågar närproducerade och ekologiska livsmedel där omsorgen om djurhälsan är viktig.

ENKÖPINGS NÄRINGSLIV

Enköpings kommun är tack vare sitt läge i regionen en stark konkurrent inom näringslivet och bidrar till den gemensamma tillväxten i Mälardalen. Förutom lantbruk och produktion har allt fler tjänste- och serviceföretag samt företag inom logistik tillkommit i kommunen under senare år. Småföretagandet dominerar på marknaden och cirka 90 procent av alla företag i Enköping har fyra eller färre anställda. Med tanke på kommunens andel areella näringar är det inte överraskande att drygt en femtedel av egenföretagarna är jordbrukare eller har serviceföretag kopplade till jordbruket. Turism och besöksnäringen växer inom hela Norra Mälardalsregionen och stora möjligheter finns för aktörer att tillsammans locka fler turister och besökare.

SYSSELSÄTTNING

Kommunens dominerande näringsgrenar är tjänste- och servicenäringar, logistik, ventilation, hästsport och övriga lantbruksnära verksamheter. Under 1900- talet dominerade verkstadsindustrin det lokala näringslivet, inte minst genom Bahco och J.P. Johanssons patent på skiftnyckeln. De största arbetsgivarna idag är kommunen, landstinget, försvarsmakten och staten. Flest arbetstillfällen finns således inom vård- och omsorg, handel, skola, byggverksamheter och försvaret.

Arbetslösheten i kommunen är lägre än riket i genomsnitt, 4,7 procent av invånarna i åldern 16-64 år är öppet arbetslösa samt sysselsatta i arbetsmarknadsprogram, motsvarande siffra för riket är 6,7 procent.

Uppsala läns mål för näringslivet

“(„) att till år 2020 vara en hållbar kunskapsregion som främjar utveckling av nya och befintliga arbeten för alla. Länet ska också ha ett konkurrenskraftigt näringsliv med både bredd och spets”.

Nationellt mål för de areella näringarna

“Odlingslandskapet och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.”

Exploateringar som avsevärt försvårat den areella näringsverksamheterna ska utvecklas.

Kommunen ska i planeringen prioritera aktivt brukande av befintlig jord- och skogsmark.

Kommunen ska arbeta för att stärka det lokala näringslivets utvecklingsmöjligheter samt stödja nyetablering av företag.

AREELLA NÄRINGAR

Enköping är historiskt en viktig lantbrukskommun med lantbruk som haft goda förutsättningar att följa med i 1900-talets rationaliseringar. Rationaliseringen och sammanslagningen av mindre enheter har resulterat i ett storskaligt jordbruk med ökad avkastning. Antalet lantbrukare har minskat men verksamheterna och gårdarna har blivit större. Samma utveckling kan man se inom skogsbruket.

Av kommunens arbetstillfällen finns 4,5 procent inom jord-, skogsbruk eller fiske vilket är en fem gånger så hög andel som i resten av riket. Det är vanligt att dagens jordbrukare bedriver sitt jordbruk i kombination med andra typer av näringsverksamhet till exempel hästverksamhet, gårdsbutiker, lokalproducerad mat, hantverk och energiproduktion. Många lantbruksföretag kombinerar även jordbruket med arbete inom bygg- och hantverkssektorn.

Ungefär 46 procent av kommunens yta utgörs av åkermark. Näst efter Gotlands kommun så är Enköping den kommun i landet som har störst total åkerareal (cirka 52 000 hektar). Detta motsvarar nästan 2 procent av landets totala åkerareal. Detta betyder att jordbruksmarken och lantbruket i kommunen är av stor betydelse för landets livsmedelsförsörjning. Kommunens betydelse för livsmedelsproduktionen förstärks än mer genom att produktionen sker mitt i den befolkningstäta Stockholm – Mälardalenregionen. Trenden är att efterfrågan ökar för närproducerade livsmedel, liksom efterfrågan på ekologiskt producerade livsmedel. Förutsättningarna för fortsatt och ökad efterfrågan på jordbruksprodukter från kommunens jordbruksmark bedöms vara goda. Under senare decennier har många djurhållare slutat och betesmarkerna har därför tagits ur produktion. Enköpings lantbrukare bedöms ändå ha bättre förutsättningar för att fortsätta med djurhållning jämfört med i många andra delar av landet. Närheten till en stor marknad i Stockholm – Mälardalenregionen som efterfrågar lokalproducerade livsmedel av god kvalitet, god djurhälsa och jordbrukslandskapets olika värden är en konkurrensfördel. En levande lantbruksnäring är en avgörande förutsättning för att bibehålla landskapets olika natur- och kulturvärden.

Byggandet inom areella näringar

För jord- och skogsbruk och jämförbara näringar som bedrivs aktivt på landsbygden gäller vissa särbestämmelser för byggande utanför detaljplanerat område. Ny- och tillbyggnad av ekonomibyggnader som direkt ska användas i näringen kräver som regel endast bygglov om det är fråga om inredande eller ianspråktagande för ett väsentligt nytt ändamål.

Leader

En del av drivkraften bakom näringslivsutveckling på landsbygden sker genom så kallade Leaderprojekt instiftade av EU. Grundtanken med Leaderarbetet är att utvecklingen ska ske på lokal nivå där olika aktörer samarbetar för att driva på utvecklingen i den egna hembygden. Behoven och projekten varierar därför över hela landet. Enköpings kommun är en del av leaderområdet Norra Mälardalen. Gemensamt för området är behovet av nyetablering av företag på landsbygden samt en breddning och variation av det nuvarande näringslivet. En gemensam nämnare är även att tätorterna inom Leader-området tenderar att dra till sig arbetskraften och därmed riskerar att utarma landsbygden.

TOTALFÖRSVARETS VERKSAMHETER

Försvarsmakten är en av Enköpings största arbetsgivare och har flera verksamheter i kommunen:

Foto: Kristina Gylid

Vill du veta mer?

Vill du veta mer om vilka åtgärder på landsbygden som är bygglovsbefriade? Kontakta kommunens bygglovsavdelning.

- Ledningsregementet
- Försvarsmaktens enhet för konceptutveckling
- En del av Högkvarteret
- Delar ur Försvarsmaktens Telenät och Marktelefonförband
- Försvarsmaktens Logistikförband
- Delar ur Försvarets Materielverk
- Delar ur Fortifikationsverket

Vid detaljplanering, förhandsbesked, lovprövning eller annan tillståndsprövning som berör riksintresseområde eller område utpekad som samrådsområde för totalförsvaret ska samråd ske med försvarsmakten.

Totalförsvarets verksamheter bedrivs på olika platser i kommunen i form av övnings- och skjutfält samt flygflottiljer. Utöver dessa finns områden som av sekretessskäl inte redovisas.

Försvarsmakten som verksamhet skiljer sig från andra inom näringslivet då flera av dess anläggningar är av riksintresse. I Enköpings kommun finns riksintressena Enköpings och Veckholms skjutfält, intresset för totalförsvaret (enligt miljöbalken 3 kap. §9) Skogs-Tibble övningsfält samt ett område söder om Fjärdhundra. Riksintressena har en omgivningspåverkan i form av buller.

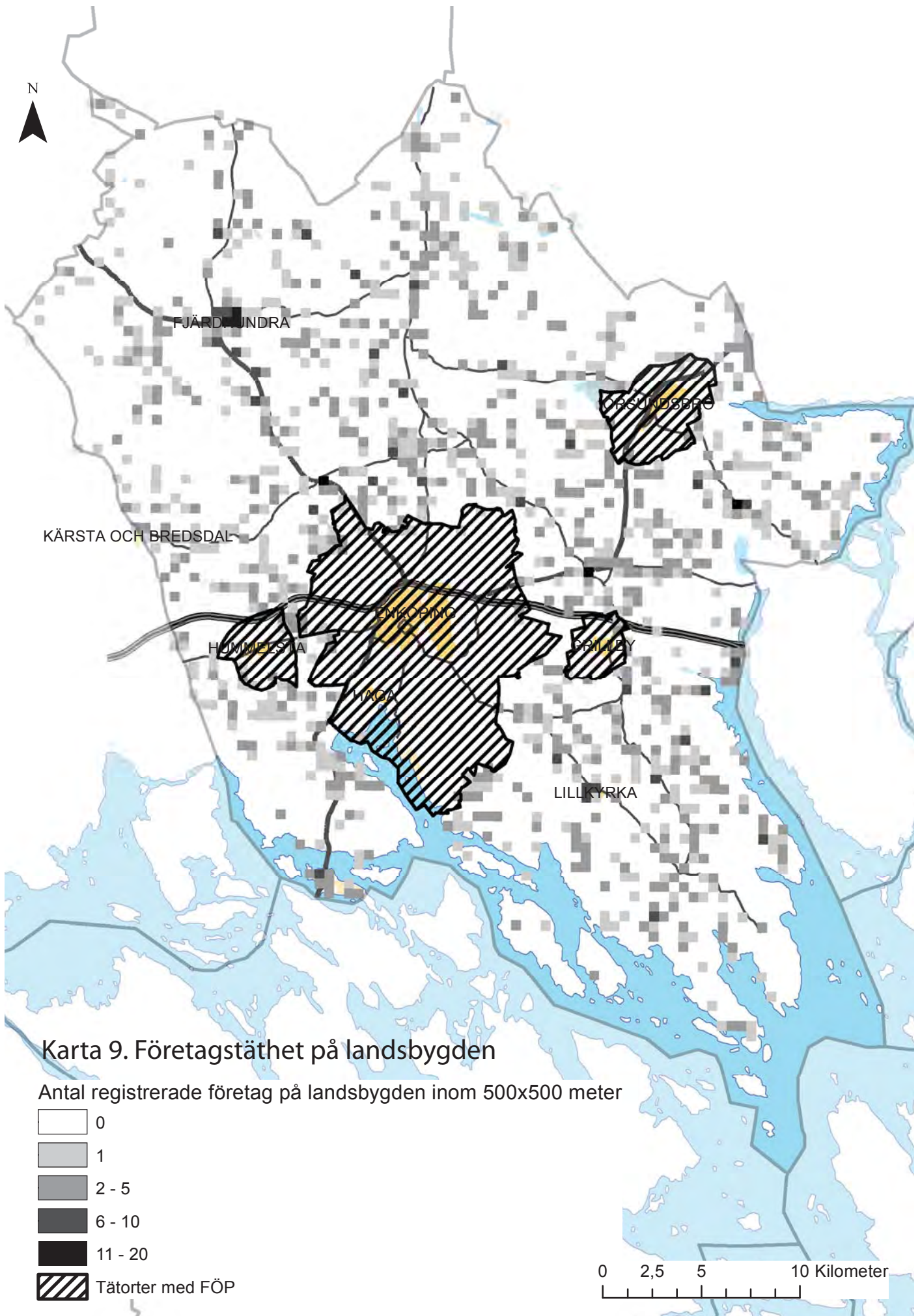
Utöver riksintressen i den egna kommunen påverkas Enköping av riksintresset Uppsala flygplats i och med att det måste vara fritt från höga objekt (till exempel master och vindkraftverk) i anslutning till flygplatsen. För hela Sveriges yta gäller även samrådskrav för objekt högre än 20 meter utanför tätort och 45 meter inom tätort.

FÖRETAGSKLIMAT

Statistik visar att det lokala företagsklimatet i Enköping utvecklas i positiv riktning. Kommunen arbetar i nära samarbete med näringslivet med viktiga frågor som exempelvis förbättrat företagarklimat, nya jobb till Enköping och entreprenörskap i skolan. Varje år anordnas en företagargala där priser till årets företagare, årets komet, årets handlare, årets lantbruksföretagare och årets unga entreprenör delas ut.

Enköpings kommun blev år 2010 utmärkt till "Årets nyföretagarkommun i Sverige". Varje år genomför Svenskt Näringsliv en undersökning av företagsklimatet i Sveriges kommuner, under ett antal år har Enköping legat bra till i dessa undersökningar.

Det finns flera ideella företagsföreningar i kommunen. Exempel är Enacom - Företagsamma Kvinnor i Enköping/Håbo är en ideell förening för kvinnor med företag. I Örsundsbro finns en företagarförening som riktar sig åt företag i Örsundsbro med omnejd. Föreningen Fjärd100% verkar bland annat för att locka företag till Fjärdhundratrakten samt utveckla bygden och turismen.

4. Skola, vård och omsorg

MÅLBILD 2030: Kommunens medborgare erbjuds bästa möjliga utbildning, vård och omsorg. Förskolor och skolors lokalisering och utformning gynnar det livslånga lärandet och ger utrymme till rörelse såväl som ro. Skolan fungerar även som en mångkulturell mötesplats där förståelse och respekt främjas. Arbetet med det entreprenöriella lärandet i skolan ger stor framgång och positiva effekter för hela kommunen. I Enköpings kommun finns stora möjligheter till fortsatt utveckling och lärande i förskola, pedagogisk omsorg, grundskola, gymnasium och vuxenutbildning. För grupper i behov av särskilt stöd finns anpassade boendeanternativ och service av olika karaktär. I Enköping har alla tillgång till en attraktiv livsmiljö. En trygg ålderdom och omvårdnad med kvalitet är självklar, här erbjuds ett brett utbud av boendeformer i bland annat omvårdnadsboenden, trygghetsboenden och seniorboenden. Många kan även, tack vare bra hemsjukvård, bo kvar i sin hemmiljö.

UTBILDNING

Välutbildade medborgare är en välfärdsfaktor och viktigt för kommunens utveckling. Utbildning är också en av de mänskliga rättigheterna. Kunskap bygger framtidens välstånd. En attraktiv förskole- och skolkommun måste kunna hävda sig i en allt hårdare nationell och internationell konkurrens.

Barns utveckling och lärande sker hela tiden. Det pedagogiska rummet har ett vidare perspektiv idag och är inte enbart fokuserat kring klassrummet, det innefattar också utemiljön och den virtuella miljön. Skolan är en spegling av samhället. Informations- och kommunikationssamhället med dess krav på teknisk utrustning ställer krav på skolan. Att arbeta med entreprenöriellt lärande är ett uppdrag i de nya styrdokumenterna för grundskola och gymnasieskola. Det innebär att ta tillvara barn och ungdomars kreativitet och initiativförmåga. Skolförvaltningens vision är: "I Enköpings kommun ska alla barn och ungdomar i ges möjlighet att utveckla sitt allra bästa jag inför den egna framtiden."

Förskola och grundskola drivs idag både kommunalt och privat. Inom kommunen finns totalt 40 förskolor (15 fristående och 25 kommunala). Därutöver finns pedagogisk omsorg i form av öppna förskolor och dagbarnvårdare. Förskoleklass till årskurs nio finns på 18 skolor, varav sex är fristående skolor. Grundskolorna finns i Enköping, Fjärdhundra, Örsundsbro, Hummelsta, Lillkyrka, Skolsta och Grillby.

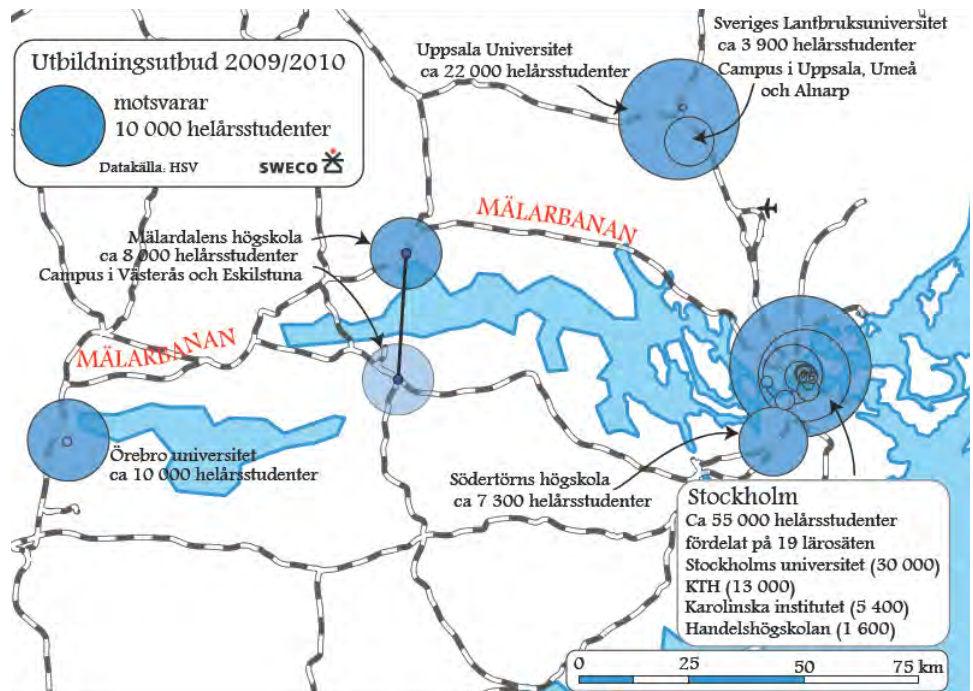
Barnkonventionen

Barnkonventionen stadgar alla barns rätt till gratis utbildning i grundskola.

Det livslånga lärandet ska genomsyras av ett entreprenöriellt förhållningssätt.

Enköping ska ge möjlighet till högre utbildning i eller i närheten av kommunen.

Gymnasieskolan finns i Enköpings tätort, Westerlundskas gymnasiet. Grundsärskola finns på två av de kommunala skolorna. Som vuxen kan man i Enköping fortsätta sitt lärande på komvux eller yrkeshögskola. På komvux kan gymnasiekompetens läsas in. Komvux erbjuder även svenska för invandrare (SFI). Yrkeshögskolan erbjuder utbildningar inom varierande yrkesområden. Enköpings läge i regionen innebär att tillgång till flera universitet och högskolor finns inom pendlingsavstånd, se figur 10. Uppsala läns vision är att bli "Europas mest attraktiva kunskapsregion" vilket stärker Enköpingsbornas möjligheter till studier på högre nivå.

Figur 10. Utbud av högre utbildningar i regionen. Karta från utredningen "Vad kostar det att vänta?"

Nya förskolor och skolor ska i så stor utsträckning som möjligt lokalieras i närhet till bostadsområden samt i anslutning till naturmiljö.

Förskolor och skolor ska ha tillräckligt stora gårdar för att rymma miljöer som stimulerar till såväl lek och rörelse som till ro och avskildhet.

Kommunen ska arbeta kontinuerligt för att förbättra tillgängligheten till serviceområden/anläggningar för oskyddade trafikanter, det vill säga barn och ungdomar, funktionshindrade med flera.

Skolmiljöer

Barn vistas en stor del av sin vakna tid på förskolor och skolor med tillhörande gårdar. I tätorter leker många barn på skolgården även på fritiden. Nationellt tenderar skolgårdar i centrala lägen att minska i storlek till följd av tryck från bostadsmarknaden. En annan orsak till detta är att det saknas rekommendationer för vad som är en rimlig storlek på en skolgård. Tidigare fanns Socialstyrelsens rekommendation att varje förskolebarn bör ha minst 40 kvadratmeter friyta per barn. Det är inte bara storleken på ytan som avgör om den är bra eller inte utan även dess innehåll. Det finns mycket forskning på hur skolgårdar bör utformas samt bullerrekommendationer från världshälsoorganisationen WHO. Ytterligare en viktig fråga att beakta är möjligheten att skydda barnen från solens starka strålar. Detta skes lämpligast genom en utemiljö med mycket växtlighet där lekplatser placeras i skuggområden.

Trafikmiljön

Elever som inte har skola i sin närmiljö har rätt till skolskjuts. Riktlinjer beträffande skolskjuts fastställs av skolnämnden. Knappt 50 procent av eleverna i grundskolan åker idag skolskjuts.

Föräldrar tenderar till att skjutsa sina barn till skolan allt mer vilket gör att trafiken utanför förskolor och skolor blir ansträngd. Säkerheten i förskolors och skolors närmiljö måste därför säkerställas. För att få fler att cykla eller gå till skolan arbetar kommunen med projektet Säkra skolvägar där elevers färdväg och färdväg till skolan kartläggs.

Framtida behov

Behovet av förskolor och skolor i ett område påverkas av flera faktorer. Avgörande är barnantalet men även hur verksamheten organiseras. Det kan finnas pedagogiska skäl som nödvändiggör större investeringar i om- eller tillbyggnader.

I de flesta kommuner tillkommer årligen nya enheter och utförare av skolverksamheter. Trenden där allt mer utbildningsverksamheter bedrivs av andra huvudmän än kommunen är tydlig. Kommunens ansvar kvarstår dock.

Det framtida elevunderlaget för Westerlundiska gymnasiet är svårt att beräkna med tanke på att reglerna för intag har förändrats och fritt val har införts. Enköpings befolkningstillväxt genererar fler gymnasieelever, men samtidigt ligger kommunen i en region med mängder av gymnasieskolor inom pendlingsavstånd.

Vuxenutbildningen har haft ett ganska stort tryck från vuxna som vill vidareutbilda sig och elevvolymen kommer troligtvis att variera över tiden beroende av politiska beslut, konjunktur med mera. I takt med att en större andel av befolkningen får högre grundutbildning kommer troligtvis ett större fokus att läggas på yrkesinriktade utbildningar på eftergymnasial nivå. Samarbetet med det lokala arbetslivet kommer i större utsträckning påverka utbildningsbehovet liksom nyetableringar inom näringslivet i kommunen.

Samverkan mellan utbildning och arbetsliv ska ständigt vidareutvecklas.

VÅRD OCH OMSORG

Oavsett om du är ung eller gammal är en väl fungerande vård och omsorg viktig. Äldre människor, funktionshindrade med flera har rätt att få hjälp och stöd från kommunen. Inom den fysiska planeringen kan kommunen arbeta med att skapa förutsättningar för exempelvis goda och attraktiva boendemiljöer för allas behov och ge stöd till bättre anpassning av offentliga miljöer. Vid planering av nya vård- och omsorgsboenden är det viktigt med en central placering för att säkerställa att det finns tillgång till samhällets servicefunktioner. Det är önskvärt att i framtiden hitta boendemöjligheter för äldre även i natursköna och Mälarnära områden.

Planering av boende till äldre och funktionshindrade ska innehålla aspekter som varierande upplåtelseformer, alternativa lokaliseringar och närhet till naturen.

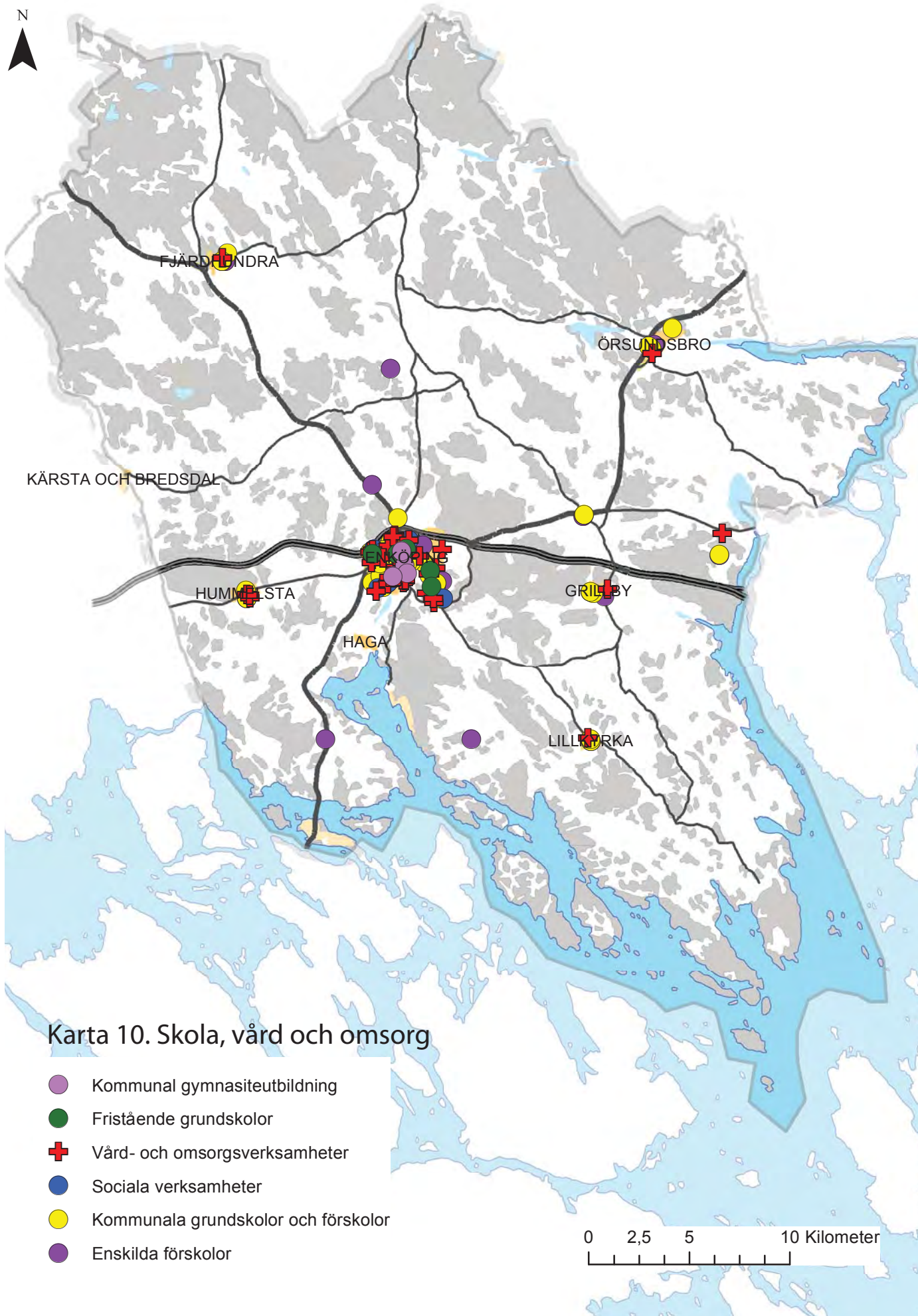
Äldreomsorg

Det finns idag en mängd boendeformer för äldre. Omvårdnadsboende erbjuder boende med dygnet runt-vård. För att få en plats krävs biståndsbedömning. Exempel på omvårdnadsboenden är Trögds hemmet i Lillkyrka och kommunens senaste tillskott Kungsgården i Enköpings tätort.

Trygghetsboende innebär egen hyreslägenhet i ett hus där det finns en trygghetsvärd och en samlingslokal där man kan äta gemensamma måltider. Effekterna av fler trygghetsboenden har visat sig vara att vissa grupper aldrig behöver flytta till ett omvårdnadsboende. Det kan i många fall vara ensamhet och otrygghet som gör att man vill bo gemensamt och då passar ett trygghetsboende bra. Det behövs ingen biståndsbedömning för att flytta till ett trygghetsboende men ibland finns en undre åldersgräns. Det är vanligt att privata aktörer bygger trygghetsboenden, ibland med bidrag från kommunen. För kommunen kan trygghetsboenden leda till stora besparingar då kostnader för exempelvis äldreomsorg och hemtjänst kan undvikas då en person kan känna sig trygg i sitt "egna" boende.

Kommunen ska utreda möjligheten att bidra till etablering av trygghetsboenden.

Kommunen ska vara öppen för privata aktörer som kompletterar bostads- och vårdutbudet.

Seniorboende eller kategoriboende har blivit vanligare och fått tydligare koncept och målgruppsinriktning. I ett seniorboende bor man och äger (ofta) sin egen lägenhet men kan ta del av gemensamma mötesplatser och aktiviteter. I Enköping planeras för närvarande Bovieran som är ett typiskt kategoriboende.

Det finns många sätt att hjälpa fler att bo kvar hemma på ålderns höst. Ett tydligt exempel är tillgängliga lägenheter som förebygger olyckor och skador. Skador som i vissa fall skulle innebära att man inte kan bo kvar hemma. Stor del av äldreomsorgen bedrivs genom hemtjänst och hemsjukvård, och andelen spås öka. Inom hemsjukvården ges stöd såsom trygghetslarm och andra olika typer av tekniska hjälpmedel. Vidare finns träffpunkter för social samvaro samt anhörig- och närståendecentrum.

Omsorg om personer med funktionsnedsättning

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ger personer med omfattande och varaktiga funktionshinder, efter prövning, laglig rätt till personlig assistans och en rad andra former av stöd och service. Syftet med lagen är att främja människors rätt till jämlikhet och delaktighet i samhällslivet. För att uppnå ett samhälle som är tillgängligt för alla och som innebär full delaktighet och jämlikhet, måste alla samhällsinstanser ta sitt ansvar. I kommunen finns i dagsläget 16 särskilda boenden för personer med fysiska funktionsnedsättningar och för personer med psykiska funktionsnedsättningar finns två boenden. Boendeformerna för LSS-boenden är gruppboendestäder, serviceboendestäder och boenden på entreprenad. Det pågår även planering och förberedelser för utbyggnad av LSS-boenden för unga vuxna.

Individ- och familjeomsorg

Det finns människor som behöver olika former av stöd och hjälp när samhällets vanliga system inte räcker till. Det är till dem Individ- och familjeomsorgen (IFO) oftast riktar sig till. De grupper som IFO har ett särskilt ansvar för är barn och unga, missbrukare och brottsoffer. Arbetet består av två delar, dels att ge råd och service och dels myndighetsutövning som till exempel när något barn far illa eller där någon inte kan hantera sin egen situation.

Foto: Getty images

5. Trygghet och folkhälsa

MÅLBILD 2030: Enköpings kommun erbjuder en hög livskvalitet för sina invånare och är en trygg plats att växa upp, leva och åldras på. Närhet till service, natur och kultur bidrar till en stimulerande vardag. Det kommunala arbetet genomsyras av de nationella och regionala folkhälsomålen vilket gör att en god folkhälsa uppnås i ett brett perspektiv. I Enköping är delaktighet och inflytande viktiga grundstenar och kommunen berikas och stärks av jämlikhet, mångfald samt en god integration. En viktig fråga för såväl trygghet som jämlikhet är tillgängligheten, en aspekt som genomsyrar den fysiska planeringen i kommunen.

Kommunen ska i sin verksamhet och planering utgå från barn och ungdomars perspektiv för att skapa goda uppväxtvillkor.

Kommunen ska arbeta för att människors närmiljöer upplevs som trygga under dygnets alla timmar.

Vid planering av bebyggelseområden ska tillgänglighet till sammanhängande grönsystem vara en viktig del för ökad fysisk aktivitet och vardagsmotion.

TRYGGHET

Enköpings kommun strävar efter att vara en trygg kommun. Att känna sig trygg är ett av de grundläggande behoven för oss människor. Aspekter som god tillgång till vård och omsorg, möjlighet till arbete samt skolor och arbetsplatser bidrar till trygghetskänsla. Trygga och goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar utan mobbing är nationellt prioriterat genom de nationella folkhälsomålen.

I den fysiska miljön kan en ökad trygghetskänsla skapas på många sätt, till exempel genom att anlägga överblickbara allmänna ytor, ha bra belysning och utforma gång- och cykelstråk samt offentliga platser så att de motverkar brottslighet. Miljöer som befolkas dygnet runt upplevs ofta som tryggare. Genom att blanda bostadsbebyggelse med service, arbetsplatser och fritidsinrättningar skapas ett mer levande och därmed tryggare samhälle.

FOLKHÄLSA

Det är många faktorer som påverkar hur människor mår, allt från livsmedel och arbetsmiljö till känslan av makt över vardagen. Kommunala beslut kan påverka folkhälsan exempelvis om de avser social trygghet, planering av trafikmiljöer, boendemiljöer och närmiljön.

Enligt Folkhälsoinstitutet beräknas samhällskostnaden för ohälsa (den del som går att påverka) uppgå till minst 120 miljarder kronor per år. Kostnaderna kan minskas betydligt, exempelvis genom förutsättningar för sundare matvanor, ökad fysisk aktivitet samt minskad konsumtion av alkohol och tobak. Ett sätt att bidra till minskad

ohälsa och minskade kostnader är att arbeta för att uppnå de nationella och regionala folkhälsomålen.

Nationella folkhälsomål

Det övergripande målet för Sveriges folkhälsopolitik är att skapa förutsättningar för en god hälsa på lika villkor, jämlikt fördelad över alla samhällsgrupper. De nationella folkhälsomålen syftar till att motverka dagens samhällstrender som exempelvis en stillasittande livsstil och försämrade psykisk hälsa bland barn och ungdomar. Folkhälsoinstitutet har tagit fram elva folkhälsomål som är av särskild betydelse för folkhälsan. Dessa folkhälsomål har omformulerats till en vision inom Uppsala län, "God hälsa för alla i Uppsala län", samt till fyra strategier för att kunna nå visionen. Uppsalas fyra strategier är goda livsvillkor, hälsofrämjande hälso- och sjukvård, hälsosamma levnadsvanor och psykiskt välbefinnande.

Genom de kommunala verksamheterna bedrivs dagligen flera olika former av folkhälsoarbete. Förskolor, ungdomsmottagning, fritidsanläggningar och äldreomsorg är exempel på verksamheter som tillsammans med miljöarbete, drogförebyggande arbete och trygghetsarbete påverkar hälsan för befolkningen i Enköpings kommun.

En tydlig koppling till samhällets fysiska utformning har exempelvis folkhälsomål nummer nio som handlar om fysisk aktivitet. Genom tillgång till grönområden och bra gång- och cykelvägar kan fler lockas till vardagsmotion.

En ny folkhälsopolitik och/eller folkhälsoprogram för Enköpings kommun ska utarbetas.

Ytor som kan fungera som arenor för spontanidrott är viktiga för folkhälsan.

De nationella folkhälsomålen

1. Delaktighet och inflytande i samhället
2. Ekonomisk och social trygghet
3. Trygga och goda uppväxtvillkor
4. Ökad hälsa i arbetslivet
5. Sunda och säkra miljöer och produkter
6. En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård
7. Gott skydd mot smittspridning
8. Trygg och säker sexualitet och god reproduktiv hälsa
9. Ökad fysisk aktivitet
10. Goda matvanor och säkra livsmedel
11. Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande

MEDBORGARPERSPEKTIV

Att man som människa kan känna delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande förutsättningarna för en god folkhälsa. Vid fysisk planering ställer plan- och bygglagen krav på att medborgare ska ges möjlighet till påverkan och insyn vid minst två tillfällen. Det finns stora möjligheter att utöka och utveckla dialogen utöver vad lagen kräver för att hitta nya spännande former att mötas på. Samhällsutveckling berör alla och det finns många goda idéer att samla in och ta tillvara.

JÄMLIKHET OCH TILLGÄNGLIGHET

Jämlikhet utgår från att alla har lika värde. Att skapa ett jämlikt samhälle ska genomsyra all kommunal verksamhet. Det innebär att ge förutsättningar och

Vid större stadsplaneringsprojekt ska kommunen föra en utökad dialog med medborgarna utöver det som lagen kräver.

Vid framtagande av planer som berör känsliga frågor ska dialogen initieras i ett tidigt skede för att underlätta arbetet längre fram.

möjligheter för lika rättigheter och att motverka diskriminering. Jämlikhet handlar om förhållandet mellan individer och grupper medan jämställdhet är det ord som används när man talar om förhållandet mellan kvinnor och män.

Tillgänglighet ska genomsyra den fysiska planeringen. Enkelt avhjälpna hinder ska åtgärdas och nya miljöer planeras så de bli tillgängliga för alla medborgare.

För att skapa ett jämlikt samhälle krävs ökade krav på tillgänglighet, det vill säga att miljöer är anpassade så att personer med funktionsnedsättning kan nyttja dem i samma utsträckning som andra. Det är viktigt för jämlikheten och för den enskilda individen att man kan klara sig själv och inte behöver tillkalla hjälp för att ta del av samhällsfunktioner. Att utestängas från plaster och byggnader på grund av en funktionsnedsättning är inte acceptabelt. Makten över sitt eget liv och självbestämmande ska även integreras i samhällets beslutsprocesser.

Inom den svenska handikappspolitiken har olika fokusområden tagits fram för att nå målen om tillgänglighet. Boverket har tagit fram föreskrifter om enkelt avhjälpna hinder. Bland annat ska man vid planering av nya miljöer utgå från att alla människor är olika och planera utifrån olika behov. Vad gäller redan befintliga miljöer ska dessa genom olika åtgärder bli mer tillgängliga.

Inför framtiden bör en plan för långsiktigt systematiskt arbete kring tillgänglighet och lätta avhjälpna hinder utarbetas.

I Enköping har arbetet med att inventera och ge förslag till åtgärder för förbättrad tillgänglighet koncentrerats till allmänna utrymmen i de fastigheter där kommunen bedriver verksamhet. På tur står nu att inventera den yttre miljön vid gator, torg, parkmiljöer och andra allmänna platser.

Kommunala Handikapprådet och direkta kontakter mellan företrädare för handikapprörelsen och kommunens nämnder och förvaltningar säkrar ett effektivt arbete för bättre tillgänglighet.

VAD KAN KOMMUNEN PÅVERKA GENOM FYSISK PLANERING?

Genom samhällsplaneringen kan förutsättningar skapas för ett integrerat samhälle där individer och grupper möts. Att planera för varierade bebyggelseområden är en nyckelfråga för såväl integration som jämlikhet och ett steg bort från problem med segregering. Tillgång till parker och grönområden bidrar till fysisk aktivitet och gynnar därmed folkhälsan. Arbetet med tillgänglighet är ett konkret område där kommunen kan påverka människors vardag. Att åtgärda hinder i befintliga miljöer och inte bygga nya i kommande områden ska därför vara prioriterade frågor.

Genom insatser och förbättringar av det offentliga rummet ska alla människor ges samma möjlighet att röra sig tryggt genom utemiljöer.

Även trygghet och trivsel i den fysiska miljön är viktigt för jämlikhet och jämställdhet. Samhällsplaneringen behöver då utgå från mäns och kvinnors olika sätt att organisera vardagslivet. Exempel på olikheter kan vara att män kör bil i större utsträckning än kvinnor som istället nyttjar kollektivtrafik i högre grad. Kvinnors arbetsplatser ligger vanligtvis närmare bostaden än mannens. Mäns resande förknippas oftare med arbete och kvinnors med inköps- och serviceärenden.

Inom planeringen ska hänsyn tas till män och kvinnors preferenser i vardagen, till exempel olika rörelse- och rese-mönster.

En viktig förutsättning för en jämställd samhällsplanering är kvinnors trygghet i stadens offentliga miljöer. Forskning visar att kvinnor i stor utsträckning anpassar sitt rörelsemönster och tillvägagångssätt beroende på hur trygg eller otrygg en väg känns.

6. Trafik och kommunikationer

MÅLBILD 2030: Enköpings kommun har ett väl utbyggt väg- och järnvägsnät med god tillgänglighet för alla vilket underlättar för kommunens utveckling och ekonomiska tillväxt samtidigt som goda förutsättningar för arbetspendling, tjänste- och fritidsresor ges. Såväl biltrafikanter som cykel- och gångtrafikanter upplever en god trafiksäkerhet och en god framkomlighet inom kommunens vägnät. Då resandet framförallt sker med kollektivtrafik samtidigt som allt fler invånare cyklar minskar kommunens klimatpåverkan och folkhälsan bland invånarna ökar. Den nya järnvägen mellan Enköping och Uppsala har förbättrat kommunikationerna i hela regionen.

Enköpings kommun har ett bra kommunikationsläge med stora städer som Stockholm, Uppsala och Västerås inom rimliga avstånd. Kommunens statistik visar att bra kommunikationer är viktiga för kommunens sysselsättning och för den levande landsbygden. Det är inte ovanligt att kommunens nyinflyttade väljer att bo på landet och pendla till annan arbetsort. År 1990 arbetspendlade 2000 personer till Enköping. Antalet utpendlare var cirka 5000. Idag har antalet ökat till cirka 3 700 inpendlare och 7 700 utpendlare.

Ur Enköpings kommuns Vision 2030 kan läsas att "kommunen har en väl utbyggd infrastruktur med god tillgänglighet för alla." Detta ställer många olika krav på kommunen, till exempel att kunna erbjuda goda kommunikationsmöjligheter, att hänsyn ska tas till bullereffekter och till skillnader mellan mäns och kvinnors sätt att transportera sig.

TRAFIKSÄKERHET

Trafiksäkerheten är en viktig faktor att arbeta med vid planering av framtida hållbara kommunikationer. I och med den så kallade nollvisionen från 1997 har trafiksäkerhetsfrågorna fått ytterligare tyngd vid planering av gatumiljöer.

Kommunen arbetar idag långsiktigt för att få en trafiksäker och väl fungerande struktur av gator och gång- och cykelvägar i kommunens tätorter, allt enligt en upprättad trafiknätsanalys. Syftet med analysen är att minska antalet personskador i Enköping genom att visa hur gatunätet används idag och hur det kan förbättras i framtiden.

Transportpolitiska mål

... att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet.

Det övergripande målet stöds av två huvudmål:

- Funktionsmålet berör resans och transportens tillgänglighet.
- Hänsynsmålet handlar om säkerhet, miljö och hälsa.

Vid planering av framtida gång- och cykelvägar ska de oskyddade trafikanterna, så långt som möjligt, separeras från fordonstrafik på huvudgatunätet. Trafiksäkerheten är extra viktig omkring skolor och förskolor.

Kommunen arbetar även med att knyta ihop vägnätet. Det är viktigt att skapa ett vägnät med alternativa färdvägar, dels för att ge möjlighet för utryckningsfordon att ta sig fram till alla platser, dels för att fördela trafikmängden.

Kommunens möjlighet att påverka trafiksäkerheten är främst genom utformningen av gator och vägar som exempelvis hastighetsbegränsningar och gatubelysning. Ett annat viktigt sätt att förbättra trafiksäkerheten är att påverka trafikanternas attityder och beteenden. Kommunen kan även ställa trafiksäkerhetskrav vid upphandling av exempelvis skolskjutsar, färdtjänst och lokaltrafik.

ÖVERGRIPANDE NATIONELLA OCH REGIONALA INFRASTRUKTURPLANER

De transportpolitiska målen är en utgångspunkt för alla statens åtgärder inom transportområdet, exempelvis hur myndigheterna ska prioritera bland olika önskemål och behov när de genomför sina uppdrag. Målen ska även vara ett stöd för regional och kommunal planering.

Det finns två övergripande planer som berör kommunens infrastrukturutveckling. Den ena är en nationell plan för transportsystemet där Trafikverket ansvarar för att fördela pengar för att planera, bygga och underhålla det nationella väg- och järnvägsnätet, sjöfarten och flyg i Sverige. I planen identifieras större investeringar samt hur prioriteringen bör ske. För Enköpings kommun berör den nationella planen E18, riksväg 70 och farleden genom Mälaren. En ny nationell plan för 2014-2025 arbetas för närvarande fram av Trafikverket. Den andra övergripande planen är Regionförbundets länsplan för regional transportinfrastruktur. I planen behandlas hur investeringar i Uppsala läns övriga regionala vägnät ska ske, samt potter för byggande av gång- och cykelvägar i länet. Även länsplanen uppdateras för närvarande, varpå prioriterade projekt för 2014-2025 inte är beslutade.

GÅNG- OCH CYKELVÄGAR

Ett väl utbyggt och sammanhängande cykelnät är bra både ur miljö- och hälsosynpunkt. Cyklisterna kan delas upp i tre huvudgrupper; arbets- och skolpendling, pendling till fritidsaktiviteter samt turismpendling. Några avgörande faktorer för hur mycket cykeltrafik som finns på en väg är sträckans längd mellan målpunkter och trafiksäkerheten.

Idag finns ett väl utbyggt gång- och cykelvägnät i delar av kommunens tätorter. Andra delar av cykelnätet utgörs av lokalgator. På landsbygden saknas till stor del separata cykelvägar och cykling sker på både större och mindre vägar i bilvägnätet. Flera av de större vägarna i kommunen, exempelvis riksväg 55 och riksväg 70, upplevs som osäkra för cyklister.

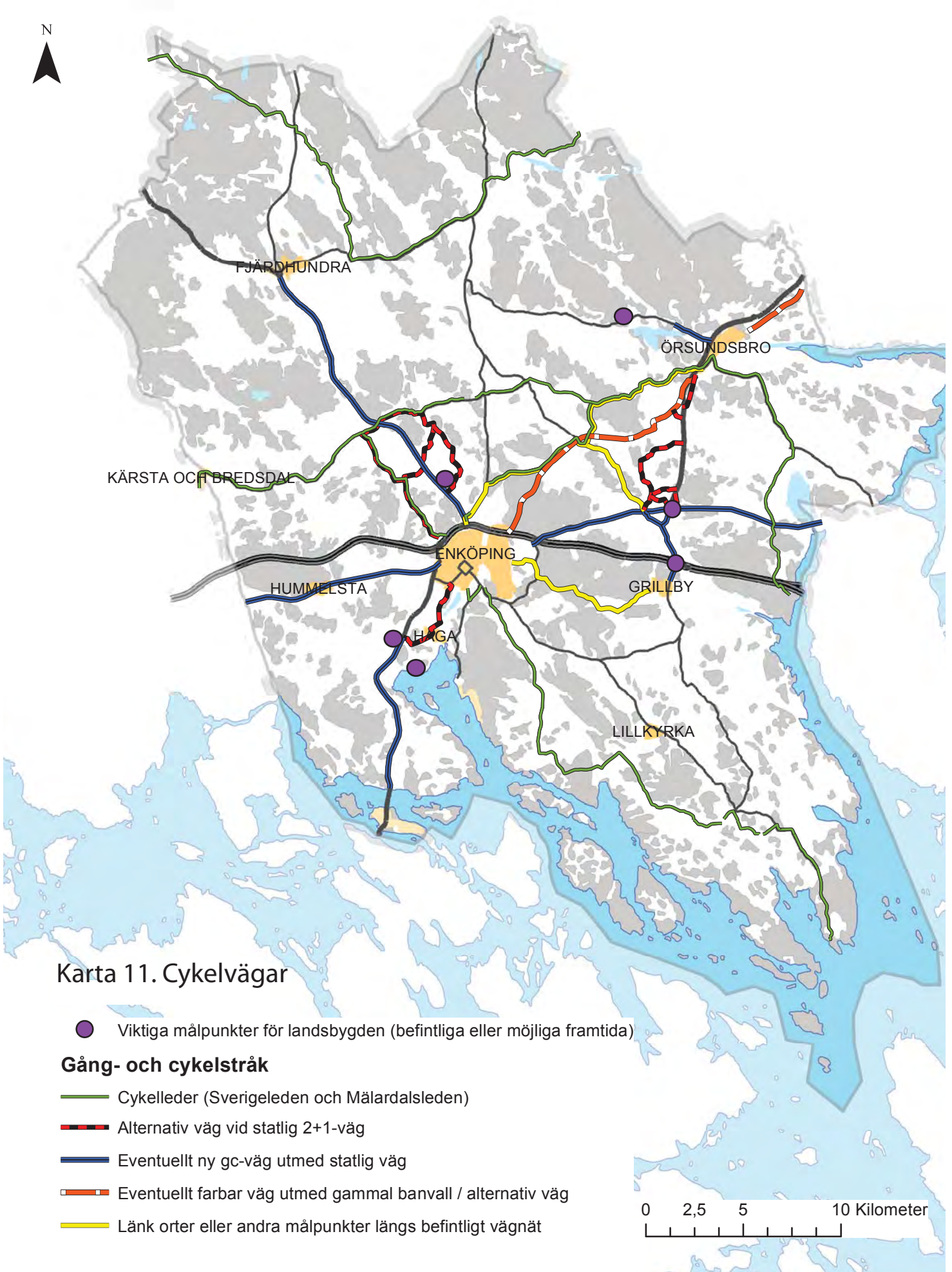
Enköpings kommun arbetar för närvarande fram en ny cykelplan som belyser både infrastrukturen runt cykling och de positiva effekterna ett ökat användande av cykeln har på miljön, hälsan och ekonomin. Genom en nulägesbeskrivning identifieras framtida behov och satsningar i form av nya cykelvägar, förbättrade cykelvägar (separerade), trygga och säkra cykelparkeringar och så vidare. Planens mål är att skapa ett attraktivt, tryggt, funktionellt och sammanhängande cykelvägnät som lockar fler människor att cykla och som leder oss vidare i mot ett hållbart transportsystem och en hållbar utveckling.

Vid planering av nya bostads- och verksamhetsområden ska gång- och cykelvägar som knyter de nya områdena till befintliga områden och omlandet studeras.

Möjlighet för säker cykeltrafik till viktiga målpunkter för kollektivtrafiken ska förbättras.

Fler cykelparkeringsmöjligheter ska skapas i kollektivtrafiklägen.

Utöver riktlinjerna i översiktsplanen gäller cykelplanens riktlinjer från 2014.

Karta 11. Cykelvägar

● Viktiga målpunkter för landsbygden (befintliga eller möjliga framtida)

Gång- och cykelstråk

- Cykelleder (Sverigeleden och Mälardalsleden)
- - - Alternativ väg vid statlig 2+1-väg
- Eventuellt ny gc-väg utmed statlig väg
- - - Eventuellt farbar väg utmed gammal banvall / alternativ väg
- Länk orter eller andra målpunkter längs befintligt vägnät

0 2,5 5 10 Kilometer

Kommunen ska kontinuerligt arbeta med att förbättra det kommunala väg-, gång- och cykelnätet samt att påverka Trafikverket till att förbättra det statliga väg- och järnvägsnätet.

VÄGAR

Inom kommunen finns ett statligt vägnät bestående av nationella och regionala vägar som Trafikverket är väghållare för. Inom tätorten finns ett kommunalt vägnät som kommunen ansvarar för. På landsbygden finns det enskilda vägar och dessa är det enskilda privatpersoner som ansvarar för. Vägarna är viktiga för persontransporter men har även stor betydelse för godstransporter genom kommunen.

Flera större vägar som går genom kommunen fungerar som viktiga länkar inom regionen. Den största vägen genom kommunen är motorvägen, E18, som har motorvägsstandard genom hela kommunen sedan hösten 2010.

I nord-sydlig riktning går Mälardiagonalen, riksväg 55, från Norrköping till Uppsala. Riksväg 55 är att se som en yttre förbifart till Stockholm. Mot nordväst startar riksväg 70 i Enköping som förbinder regionen med Dalarna. Alla tre vägar är av riksintresse.

Ytterligare en viktig förbindelse för boende och verksamma både i Enköpings kommun och i västra och mellersta Mälardalsregionen är länsväg 263 mot Arlanda. Denna väg är den i avstånd kortaste vägen till/från Arlanda, en viktig målpunkt för godstrafik, arbetspendling och fritidsresor. E18- Rotebroleden - E4 ses dock, tack vare sin standard, som den primära förbindelsen till Arlanda.

Förändringar av riksväg 55

Riksväg 55, även kallad för Mälardiagonalen, är en viktig vägförbindelse mellan Norrköping och Uppsala. Riksväg 55 fungerar idag som en yttre alternativ vägsträckning mellan norra och södra delarna av Stor-Stockholmsområdena. Det så kallade Saltsjö-Mälarsnittet i Stockholm är mycket hårt belastat och exempelvis olyckor kan förhindra stora trafikmängder att ta sig mellan norra och södra Stockholm. Innan den planerade förbifart Stockholm är utbyggd är riksväg 55 den närmaste yttre länken över Mälaren även för Stockholmsområdet. Med andra ord är riksväg 55 viktig för hela Mellansverige.

För att höja framkomligheten och trafiksäkerheten utmed vägen har delar av vägsträckan förbättrats och Trafikverket planerar för att bygga om delen Enköping - Hjulsta och delen Enköping - Litslena samt norr om Örsundsbro till så kallad 2+1-väg. Det är dock inte klart när detta kommer att påbörjas. Prioriteringar kan förändras i den nya länstransportplanen för Uppsala län som är under framtagande.

Gemensamt med Strängnäs ser Enköpings kommun ett behov av standardhöjning och förbättrad framkomlighet och trafiksäkerhet på riksväg 55 mellan kommunerna. Vägen är av nationellt betydelse och standardhöjningar på riksväg 55 norr Enköping och söder om Strängnäs har medfört att stråkets betydelse ökat ytterligare. Den aktuella delsträckan mellan Enköping och Strängnäs håller idag inte den standard ur framkomlighets- och trafiksäkerhetssynpunkt som krävs för den gods- och persontrafik som går mellan E18 och E20. Aspekter att beakta är vägens nationella och regionala betydelse för persontrafik och tunga transporter samt även lokala behov av möjligheten att cykla och för busstrafik att säkert stanna vid busshållplatser. Enköping och Strängnäs har därför föreslagit att en inledande åtgärdsvalstudie genomförs under perioden 2013-2015. Detta för att tillsammans med berörda aktörer analysera brister och föreslå åtgärder enligt Trafikverkets 4-stegsprincip.

Förändringar av riksväg 70

Riksväg 70 förbinder Stockholmsregionen med Dalarna. Trafikverket arbetar med

en arbetsplan för att bygga om vägen till 2+1-väg mellan Enköping och Simtuna samt att bygga om korsningarna mellan riksväg 70 och E18 till cirkulationsplatser. I kommunens översiktsplan antagen 2001 fanns utpekade korridorer för en ny sträckning av riksväg 70 norr om Simtuna och till kommungränsen mot Sala. Vägverket har år 2006 meddelat att verket inte tänker planera vidare för denna sträckning. Då korridorerna inte längre är aktuella har dessa inte tagits med i denna översiktsplan.

JÄRNVÄG

Mäljarbanan

Genom Enköpings tätort passerar Mäljarbanan som idag har dubbelspår från Enköping till Stockholm. Järnvägen är viktig för persontrafik och transporter. Många Enköpingsbor pendlar med tåg till ett arbete på annan ort, liksom flertalet personer pendlar till sin arbetsplats i Enköping. En väl fungerande järnväg med en tät och pålitlig trafik är en mycket viktig faktor för att kommunen ska vara attraktiv för boende och verksamheter.

För regionens del är det viktigt att Mäljarbanan breddas mellan Kallhäll - Tomteboda från dagens två spår till fyra spår, för att åtgärda den flaskhals som råder på sträckan idag. På dagens två spår körs både regionaltåg och pendeltåg från Bålsta in mot Stockholm. Dessa två tågtyper har olika hastighet och olika antal stopp, vilket innebär att hastigheten på regionaltågen måste anpassas till pendeltågstrafiken. En utökning till fyra spår, där regional- och pendeltåg separeras, ger möjlighet för tätare person- och godstågtrafik och bättre förutsättningar för tågen att hålla tidtabellerna samt att förkorta restiden till och från Stockholm.

På lång sikt kan det finnas behov av breddning med ytterligare spår även väster om Kallhäll samt breddning till dubbelspår väster om Enköping. För detta finns inga planer idag. Vid planering och tillståndsgivning i anslutning till järnvägen bör dock kommunen ta hänsyn till eventuell framtida breddning, så att en sådan inte försvåras.

Kommunen ska vid planering och tillståndsgivning i anslutning till Mäljarbanan ta hänsyn till eventuell framtida breddning med ytterligare spår, så att en sådan utbyggnad inte försvåras.

Ny station i Grillby och kombiterminal i Enköping

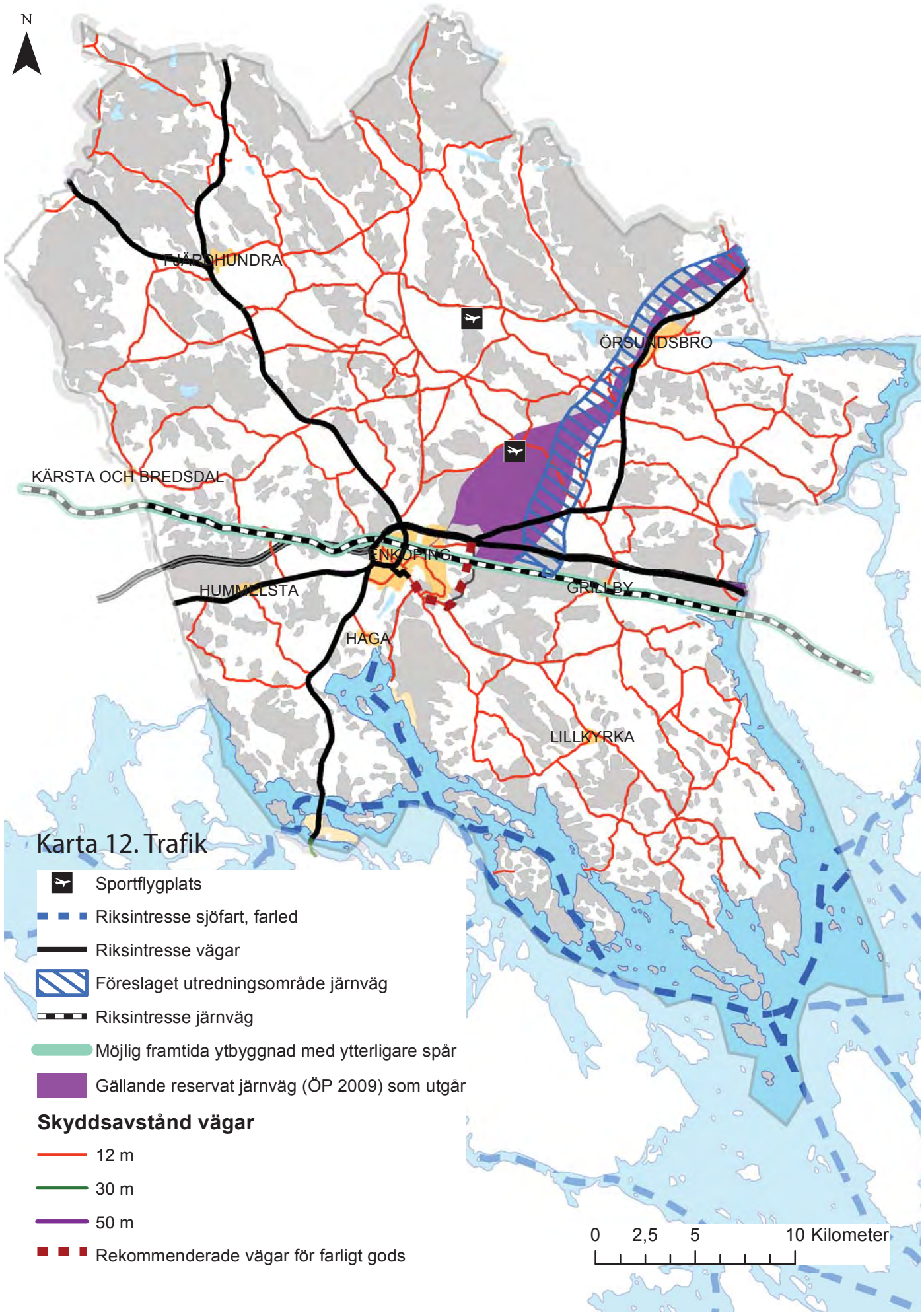
Kommunens förhoppning är att ett framtida tåguppehåll ska bli möjligt i Grillby. Kommunen arbetar med frågan i den regionala infrastrukturplaneringen och i den kommande översiktsplaneringen i Grillby tätort.

I anslutning till järnvägen öster om Enköping finns ett område utpekad för kombiterminal i den fördjupade översiktsplanen för Enköpings tätort. Om och när en kombiterminal kan etableras är i dagsläget osäker men kommunen har viljan att på sikt få till en sådan etablering inom kommunen.

Arosstråket

Resandeströmmen mellan Enköping - Uppsala - Västerås är stor. Dåvarande Banverket har, tillsammans med Länsstyrelsen och Regionförbundet i Uppsala och kommunerna Enköping, Uppsala, Västerås, Sala och Heby, tagit fram en idéanalys för en ny järnväg mellan Enköping och Uppsala. Analysens syfte var att studera behov och förutsättningar för att bygga järnvägssträckan i relation till andra järnvägsprojekt i Sverige. Analysen visade att byggnation av en ny järnväg är "samhällsekonomiskt försvarbar". När och om byggnadsprojektet kan påbörjas är dock fortfarande osäkert.

I utkastet till ny länsplan finns medel avsatta för en så kallad åtgärdsvalsstudie för Arosstråket. Den planeras genomföras tillsammans med berörda aktörer under

2014/2015. Det är viktigt att påpeka att en framtida järnväg mellan Enköping och Uppsala inte endast är en fråga för de kommuner som själva järnvägsspåret berör. En framtida järnvägssträckning skulle vara en viktig länk för hela regionen, en alternativ väg att ta sig från Mellansverige till Uppsala och vidare mot Norrland eller Arlanda utan att behöva passera Stockholm.

Förslag till nytt järnvägsreservat

I översiktsplanen från 2001 finns ett utredningsområde utpekade för den framtida järnvägen. Området sträckte sig norrut från Enköpings tätort till Uppsala. I anslutning till Enköpings tätort var reservatet mycket brett och sträckte sig från den gamla banvallen i norr ner till Mäljarbanan i öster (se lila område i karta 12.)

Regionförbundet har tillsammans med Enköpings och Uppsala kommuner tagit fram en terrängstudie (2008) som studerar några möjliga korridorer för järnvägen och pekar på olika för- och nackdelar med de olika alternativen. Terrängstudien visar att en östlig sträckning av järnvägen ut från Enköpings tätort kan vara det bästa alternativet för framtiden.

I fördjupad översiktsplan för Enköpings tätort antagen 2009 har terrängstudien använts för utpekandet av ett nytt reservat, vilket betyder att reservatet smalnats av. Det är därför naturligt att reservatet i denna översiktsplan följer terrängstudien. Reservatet har av den anledningen smalnats av i jämförelse med området från 2001. Vid kommungränsen ansluter reservatet till det reservat som pekats ut Uppsala kommuns nya översiktsplan. Med anledning av det kommande arbetet med åtgärdsvalsstudien är dock det utpekade reservatets avgränsning mycket osäker. När åtgärdsvalsstudien är färdig om 2-4 år kommer arosänkens framtid vara klarare.

Ny bebyggelse inom reservatsområdet ska hanteras mycket restriktivt vid bygglovsprövning.

Vid större projekt i anslutning till järnvägsreservatet och kommungränsen ska samråd ske med Uppsala kommun.

KOLLEKTIVTRAFIK

Kollektivtrafiken framhålls främst som ett alternativ till biltrafiken ur miljösynpunkt, men kollektivtrafiken kan även vara ett alternativ till biltrafiken ur privatekonomisk synpunkt samt ett alternativ med tanke på möjligheten att spara tid. En satsning på kollektivtrafiken är också en satsning på jämställdheten.

Ny myndighet och fördubblingsmålet

Från och med den 1 januari 2012 gäller en ny kollektivtrafiklagstiftning. Det innebär bland annat att varje län ska ha en ansvarig kollektivtrafikmyndighet som tar hand om all regional vardagstrafik i länet. I Uppsala län är Landstinget den regionala kollektivnämnden och Upplands lokaltrafik (UL) dess förvaltning.

UL har i och med detta fått i uppdrag att arbeta för att nå det övergripande målet att resandet med kollektivtrafik ska fördubblas till år 2020. Det innebär en genomsnittlig ökning med cirka sju procent. Direktivet anger att planeringen av trafiken ska utgå från en helhetssyn. En samplanering mellan olika typer av trafik (region-, landsbygds- och tätortstrafik) ska ske för att skapa ett integrerat trafiksystem, som även innefattar hållplatser och terminaler.

Kommunen ska arbeta aktivt för ett ökat resande med kollektivtrafiken, både lokalt, inom kommunen och över kommungränsen bland annat genom ett aktivt samarbete med trafikhuvudmän.

Kommunen ska arbeta aktivt för att förbättra kollektivtrafiken till befintliga bebyggelseområden.

Vid planering av nya bebyggelseområden ska områdets förutsättningar för god kollektivtrafik studeras noggrant.

Busstrafik

Många Enköpingsbor pendlar med tåg till ett arbete på annan ort, liksom flertalet personer pendlar till sin arbetsplats i Enköping. En hel del av pendlingen sker dock i riktningar som inte nås via järnväg. De större allmänna vägarna trafikeras av buss i linjetrafik mot Strängnäs, Uppsala, Västerås, Bålsta och Arlanda. Linjen Enköping-

Kommunen ska arbeta för fler och bättre parkeringsmöjligheter i viktiga knutpunkter i kollektivtrafiken samt vid platser som underlättar samåkning i bil både där kommunen eller annan aktör är väghållare.

Risker som kan förknippas med farligt gods ska beaktas vid lokalisering av bebyggelse nära vägar och järnvägar som är rekommenderade för transport av farligt gods.

Uppsala har hög turtäthet och många resande liksom linjen Enköping- Västerås och Enköping-Bålsta.

Kommunen arbetar kontinuerligt med att förbättra för alla busstrafikanter, där även färdtjänst, sjukresor och skolskjutsar ingår. Trafiken sköts av olika aktörer, från statligt till olika länsbolag och kommunala aktörer till privata kommersiella aktörer.

Skolskjutstrafiken har ett väl förgrenat nät i kommunen. Skolskjutstrafiken genomförs under skolans läsår och antalet platser är anpassat till antalet elever. Kommunen är för närvarande huvudman för skolskjutstrafiken.

PARKERING

Plats för bilparkering är en återkommande fråga inom all tätortsplanering. När kommunen växer med bostäder och verksamheter sker det i tätbebyggda områden ofta på mark som tidigare har använts för parkeringsändamål. Då parkeringsplatser försvinner, samtidigt som staden förtätas ställer det höga krav på planeringen av nya parkeringsplatser.

Vid nyproduktion av till exempel bostadsbebyggelse ställs idag krav på att parkering ska ske på den egna tomten. Krav kan även ställas på att verksamheter ska lösa parkeringsfrågan på ett tillfredställande sätt om kommunen inte har anordnat parkeringsplats i anslutning till verksamheten. I tätbebyggda områden regleras parkeringsfrågan normalt i detaljplaner.

En fråga som får allt större fokus är behovet av så kallade pendlarparkeringar som fungerar som parkering för byte till annat transportsätt men som även uppmuntrar till samåkning i bil. Sådana parkeringar finns idag vid motorvägsavfarten i Grillby och vid Vattentornsskogen i Enköping. Planer finns även på nya pendlarparkeringar i kommunen.

VÄGAR FÖR FARLIGT GODS

Genom kommunen passerar ett antal tunga transporter varje dag, både på järnvägen och på kommunens vägar. En del av transporterna fraktar så kallat "farligt gods" och av säkerhetsskäl får de inte ske på alla väg- och järnvägssträckor utan endast på i förväg utpekade vägar.

FLYG

Enköpings kommun har fyra större flygplatser inom närregionen. Arlanda flygplats som är den största nås med bil, buss eller tåg från Enköping. Förutom Arlanda så finns även Bromma flygplats, flygplatsen i Västerås samt Skavsta flygplats utanför Nyköping. Inom kommunen finns även mindre sportflygfält.

SJÖFART

Mälaren har allmänna farleder som passerar genom Enköpings kommun. Farleden mellan Södertälje och Västerås och farled 925 mellan Ytterholm och Bålsta är av riksintresse. Många fraktfartyg trafikerar farleden med hamnarna i Västerås och Köping som målpunkter. Utöver godstrafiken är även Mälaren vältrafikerad med fritidsbåtar under sommarhalvåret.

I dagsläget pågår Mälärprojektet där en breddning av farleden utreds. För kommunen innebär detta att större lastfartyg kommer att kunna transportera sig på Mälaren. Breddningen av farleden kan innebära framtida konsekvenser för Hjulstabron.

UTVECKLINGSTENDENSER

Trängsel och trafiksäkerhet

Resmängderna ökar i regionen vilket leder till att det framför allt i rusningstrafik kan vara kapacitetsbrist i transportnätet. Inom Enköpings kommun är det i dagsläget i första hand platsbristen på populära tågavgångar samt problemen med inställda och försenade tåg som påverkar medborgarna.

Vad gäller kapacitetsbrister i vägnätet så är problemen mindre inom kommunen, medan det närmare Stockholm finns stora problem.

Det finns en del att göra vad gäller trafiksäkerheten utmed vägarna i kommunen. Ombyggnation av riksväg 70 och 55 till 2+1-väg är framtida trafiksäkerhetshöjande åtgärder. Den hastighetsänkning som Trafikverket har genomfört för vissa vägsträckor har till avsikt att minska antalet olyckor med svårt skadade eller omkomna.

Miljö

Transportsektorn svarar för en stor del av utsläppen av koldioxid. År 2008 släppte vägtrafiken ensam ut 96 000 ton koldioxid av totalt 105 000 ton i Enköpings kommun*. Transportsektorn alstrar förutom koldioxidutsläpp även trafikbuller. Positivt för livsmiljön är att allt fler fordon går på miljövänligare drivmedel vilket minskar utsläppsnivån av miljöfarliga gaser men bullerproblematiken är i stor utsträckning densamma. Elbilar kan minska bullervärdena något, men bilarna alstrar fortfarande störande ljud i form av däckljud. Åtgärder för att minska buller kan, förutom bullerskyddande åtgärder som plank och vallar, vara alternativ vägbeläggning till exempel "tyst asfalt".

Resor i det framtida transportsystemet ska från dörr till dörr vara så effektiva och miljövänliga som möjligt och i denna utveckling spelar cykeln en väsentlig roll. Kommunens målsättning är därför att gång- och cykeltrafiken ska öka. Teknikutvecklingen med exempelvis elcyklar, påverkar givetvis också och ökar möjligheten till cykling på större avstånd.

Godstransporter

Godstransporterna antas öka och Enköpings kommun marknadsförs som en logistikkommun med central placering i Mälardalsregionen vilket ger goda transportmöjligheter. Fler logistikföretag i Enköping samt en framtida kombiterminal kommer ytterligare att öka godstransporterna i kommunen.

Intelligenta transportsystem

Intelligenta transportsystem (ITS) gör det möjligt att förmedla information i realtid i transportsystemet. Genom ITS kan transporter bli snabbare och säkrare samtidigt som miljöbelastningen minskar. För näringslivet innebär det exempelvis att gods lättare kan levereras i tid.

Några funktioner som kan underlätta för medborgarna är information via webb, GPS eller informationsskyltar utmed vägen som till exempel varnar trafikanter för köer, övergångsställen, vägarbeten och avstängningar samt ger information om reslängd och alternativa resvägar.

* Källa: Stockholm och Uppsala läns luftvårdsförbund.

7. Grönstruktur, friluftsliv och natur

MÅLBILD 2030: I Enköpings kommun finns god tillgänglighet till varierande grönstruktur som strövmarker och skogsområden samt fritidsmöjligheter som bland annat bidrar till god folkhälsa. Kommunen har ett aktivt kultur- och fritidsliv med hög kvalitet. Den biologiska mångfalden i kommunen bevaras och utvecklas. Inom kommunen finns större områden som är opåverkade av större exploateringsingrepp. Natthimlens stjärnljus och landskapet drabbas i begränsad utsträckning av så kallade ljusföroreningar. För kommunens äldre är tillgången till grönska en självklarhet och skolor och förskolor har närhet till goda utepedagogiska naturmiljöer.

Kommunens grönstruktur utgörs av all mark som inte är bebyggd eller hårdgjord. Det vill säga naturområden, hela landskap med åkermarker, småbiotoper, hagmarker och bryn, skogslandskapets barrskogar, ädellövskogar, sumpskogar och andra skogsmiljöer. Till grönstrukturen kan även vattendrag, våtmarker, sjöar, tätorternas parker, tätorternas naturmark och i viss mån trädgårdar räknas.

Större delen av grönstrukturen är områden bestående av jordbruks- och skogsbruksmark. Det här avsnittet fokuserar på grönstrukturens betydelse som boendemiljö, upplevelsemiljö, för motion, rekreation, friluftsliv och turism samt dess betydelse för biologisk mångfald.

Vid planering av nya bebyggelseområden samt förtätning av befintliga bebyggelsemiljöer är en sammanhängande grönstruktur en viktig del i områdets kvalitéer. Variation och artrikedom samt ytor som kan fungera som arena för spontanaktiviteter ska värnas.

Grönstrukturen har stor betydelse för vår livsmiljö och den biologiska mångfalden. Den stimulerar till aktivitet och god folkhälsa. Många av kommunens invånare bor i tätorter och av dessa nyttjar många samma ytor i grönstrukturen. Park, naturområden och tätortsnära naturområden erbjuder avkoppling, lugn, mötesplatser, rum för motion, lek, tävlingar och naturupplevelser. De är viktiga för långsiktigt god utveckling av tätorter som vistelseplats och boendemiljö. Inom och intill tätorterna behöver det finnas ett sammanhängande stråk av gång- och cykelvägar omgivna av parker, alléer, partier av natur och små skogsområden som hänger ihop med större naturområden i tätorternas utkant.

Kommunen har i den fysiska planeringen ansvar för att beakta grönstrukturens olika värden som stråk, attraktiva ytor för rekreation och för upplevelser av natur och biologisk mångfald. Särskilt värdefulla naturmiljöer behöver ibland ges ett långsiktigt

bevarande genom bildande av naturreservat eller biotopskyddsområde. I resten av landskapet fortsätter ett hänsynsfullt jord- och skogsbruk att ge förutsättningar för produktion av livsmedel och förnödenheter och samtidigt bidra med miljöer för rekreation och biologisk mångfald.

Grönstrukturen bidrar till att rena luft och vatten på ett naturligt sätt. Naturens växtlighet fungerar som filter för en del föroreningar. Vegetation, alléer, träd och skogsridåer tar upp damm från trafik, dämpar i viss mån buller samt förmildrar upplevelsen av trafikpåverkan. Naturen och grönstrukturen tillhandahåller ett antal ekosystemtjänster.

Friluftsliv handlar om inomhus- eller utomhusaktiviteter, om att röra på sig, social gemenskap, upplevelser eller möjlighet till ro. Vad gäller friluftsliv kopplat till mark- och vattenanvändning är ytor som används i samband med fritidsintressen en viktig fråga. Dessa ytor kan vara skogsområden, friluftsområden, fotbollsplaner, ishockeyrinkar, motions- och elljusspår samt badplatser. En avgörande faktor till en god fritid är, förutom att det finns ett brett utbud, närhet och tillgänglighet till fritidsanläggningar och naturområden. En god tillgänglighet är särskilt viktig för barn, ungdomar, äldre och personer med olika funktionsnedsättningar.

Kommunen kan komma att behöva ta fram en grönplan, ett grönstrukturprogram eller en "Park, natur- och friluftslivsplan". Detta för att för att kartlägga olika natur- och grönområdets sociala, kulturella och ekologiska värden samt för att ytterligare öka kunskapen om olika grönområdets betydelse och användning, tillgångar och brister. I framtiden kan även framtagande av friluftslivsplaner för specifika områden bli aktuellt i de fall där kommunen ser behov av tydligare riktlinjer för bevarande och utvecklande.

TÄTORTSNÄRA GRÖNSTRUKTUR

Huvuddelen av kommunens befolkning bor i tätorter och andelen tätortsboende förväntas öka. Många människor behöver därmed kunna nyttja parker, bostadsnära naturmark, naturområden mellan stadsdelarna och tätortsnära strövområden för sitt friluftsliv och för naturkontakt. För att säkerställa god folkhälsa genom fysisk aktivitet behöver tätortsnära natur- och friluftsområden bevaras och göras tillgängliga.

Avståndet från bostad eller arbetsplats till rekreativ mark är i många fall avgörande för hur ofta man tar sig ut för vardagsmotion exempelvis lunchpromenader. Under kvällar, helger och ledighet är närområdet fortfarande viktigt för vardagsmotion men nu ökar aktionsradien och närströvområden blir viktiga målpunkter. Närströvområden i alla tätorter är en viktig förutsättning för möjligheter till motions- och friluftslivsaktiviteter, till avkoppling och naturupplevelser på fritiden.

För många med stillasittande arbeten sker den enda dagliga motionen då man tar sig från hemmet till arbetet. Säkra gång- och cykelvägar mellan bostad, arbetsplatser, pendlarknutpunkter och platser för fritidsaktiviteter och rekreation underlättar för aktiva transporter som promenader och cykelåkande.

En god planering med sammanhängande stråk av naturmark, gärna i anslutning till gång- och cykelvägar, tillgängliga naturområden och närströvområden är viktiga frågor i den kommunala fysiska planeringen. Kommunen har också ett stort ansvar för att tillgängliggöra naturmark och underlätta för att många ska kunna nyttja dessa naturområden. Bra förvaltning och skötsel av kommunägd tätortsnära natur kan skapa viktiga mervärden och ökad användning. Bra tillgänglighet kan innebära gång-

Vid ortsutveckling ska behovet av den ortsnära naturmarken samt tillgängligheten till den beaktas.

Enstaka bebyggelse ska lokaliseras så att upplevelsen av samt tillgängligheten till värdefulla naturområden bibehålls.

I planering och gestaltning av bebyggda miljöer ska ljus-sättningen vara genomtänkt i form av till exempel rätt anpassad armatur så att ljuset riktas där det faktiskt gör nytta.

Vid detaljplanering av särskilda boendeformer ska även planering för en kvalitetsrik utemiljö eller tillgänglighet till närliggande grönstruktur ske.

Kommunen ska ta tillvara på naturen som en viktig del för barns fria lek.

och cykelvägar, parkeringar, fina entréer till naturområdet, skyltar med karta och information, bänkar och bord, grillplatser och tillgänglighetsanpassningar så att alla kan nyttja väsentliga delar av området.

För alla grupper av människor är tillgång till avkopplande och rekreativa miljöer, gärna naturmiljöer viktig. Inte minst gäller detta vid rehabilitering, för boende inom vård och omsorg eller för barns fria lek.

Grön terapi är ett begrepp som framförallt används inom rehabilitering, vård och omsorg där vikten av naturen som en läkandeprocess står i centrum. Även här blir vikten av tätortsnära grönstruktur, men även parker och trädgårdar, stor för att finnas till hands för stressade, utbrända, gamla och sjuka.

För förskolor och skolor är närnatur ofta viktig för att erbjuda plats för lek och lärande. Många förskolor och skolor nyttjar dagligen närliggande naturområden i den löpande undervisningen, inte minst i idrott och naturkunskap, men också då läraren väljer utomhuspedagogik i andra skolämnen. Under senare år har skolornas utemiljöer och utomhuspedagogik i Enköpings kommun fått en större roll i undervisningen, bland annat genom en naturskoleverksamhet. En positiv erfarenhet av friluftsliv och naturkontakt för barn och elever kan på sikt skapa goda vanor som på samhällsnivå leder till ökad folkhälsa och miljömedvetenhet.

Inom kommunen finns ett flertal tätortsnära grönområden som exempelvis Gånsta, Bredsandsområdet, Gröngarn och vattentornet men även i Fjärdhundra, Örsundsbro, Grillby och Lillkyrka. Dessa områden är av stor vikt för kommunens invånare och är därför viktiga att bevara och värna om.

Parker

Enköpings parker, framför allt i Enköpings tätort, har uppmärksammats under ett flertal år. Målet med parkerna är att locka människor i alla åldrar till utevistelse i olika former under hela året och därmed bidra till livskvalitet och folkhälsa för alla. Som besöksmål i Enköping utgör parkerna en huvudattraktion. Under sommarhalvåret anordnar parkkontoret guidningar i de mest centralt belägna parkerna. Förutom den grundläggande parkdesignen försöker kommunen i sina anläggningar utnyttja växtmaterialens möjligheter till variation och dynamik för att skapa atmosfär och nyfikenhet. Gestaltning, mångfald och olika karaktärer är typiska för dessa platser samt prunkande oaser som ofta innehåller många exotiska växter. För att göra parkerna till mötesplatser finns lekplatser och multisportplaner i eller i anslutning till flera av parkerna som är allt från små fickparker till idéträdgårdar och större parkstråk. Sedan 2008 finns även motionsspåret Hälsans stig, där man kan promenera i gröna miljöer. Slingorna är minst fyra kilometer långa och stigen är ett steg mot ökad folkhälsa i kommunen.

GRÖNSTRUKTUR OCH TURISM

En attraktiv natur är en grundförutsättning för natur- och kulturturism. Den svenska naturen i allmänhet och de skyddade områdena i synnerhet utgör en tillgång som kan bidra till den regionala utvecklingen. Länsstyrelsen och Upplandsstiftelsen förvaltar de flesta naturreservaten i kommunen, så att naturvärdena utvecklas och tillgängligheten för besökare ökar. Detta främjar såväl friluftsliv som turism.

Flera av kommunens naturreservat är väsentliga besöksmål i regionen. Härjarö naturreservat är förmodligen det naturreservat i kommunen som har flest besökare som söker olika former av friluftslivsaktiviteter. Hjälstavikens naturvärden

kombinerade med områdets kulturvärden och upplevelsevärden lockar årligen många besökare. I Mälaren är ett pärlband av naturreservat främst viktiga för sommarens båtliv, medan Bryggholmen med naturreservat och Bryggholmens gård erbjuder relativt många besökare ett natur- och kulturresmål.

I övriga kommunen är det främst naturreservaten Hårsbäcksdalen, Skattmansöadalen, Vänsjöåsen och Hemsta hagar som utgör kända resmål. Flera av kommunens badplatser har särskild betydelse utöver rent lokalt. Bredsand lockar långväga besökare, likaså Härjarö. Även Alstabadet attraherar besökare från exempelvis Uppsala tätorts västra delar.

FRILUFTSLIV

Inom Enköpings kommun finns ett varierat fritids- och friluftslivsutbud. Mälaren, vandringsleder, naturreservat och sportanläggningar ger möjlighet för alla invånare att hitta sin favoritplats eller fritidsaktivitet, vare sig man är intresserad av promenader, skidåkning, svampplockning, segling eller fotboll med mera. Friluftslivsaktiviteterna sker antingen i allemansrättsligt tillgänglig natur eller så finns anordningar som underlättar för friluftsliv, som kanalisering och ser till så att området klarar många besökare utan risk för slitage, nedskräpning eller konflikter.

Kommunen har ett ansvar för att i den fysiska planeringen beakta en långsiktig hushållning med viktiga områden för friluftslivet. Kommunen har även en viktig roll som tillhandahållare av områden som är tillgängliga och iordningställda för friluftslivsaktiviteter i olika former. Detta gäller särskilt för tätortsnära områden där många använder de områden som ligger nära bostaden, nära staden eller tätorten.

Allemansrätt, leder, friluftsområden

Tack vare allemansrätten finns möjlighet att besöka stora delar av landskapet för motion och friluftslivsaktiviteter. För att underlätta för många människor att komma ut i naturen finns iordningställda områden där kommunen, länsstyrelsen, Upplandsstiftelsen med flera har gjort åtgärder och anläggningar i naturen.

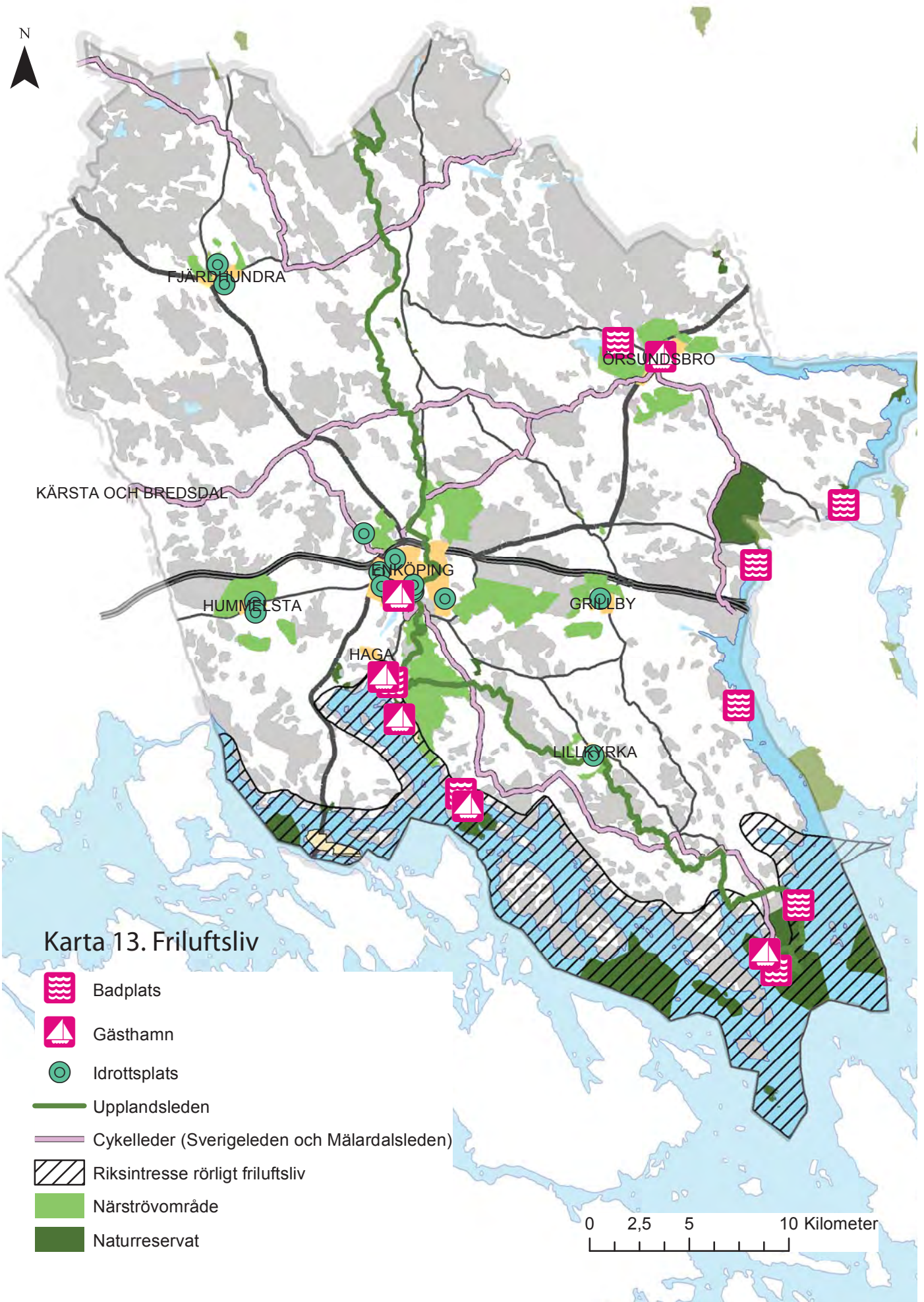
Upplandsleden börjar i söder med att följa Mälärstranden vid Härjarö och går genom Mälarnära ädellövskogar. Den fortsätter sedan genom skogar och kulturlandskap fram till Lillkyrka, vidare till Bredsand och passerar Enköping och vidare delvis längs Enköpingsåsen upp till större skogsområden vid Skattmansöadalen i norr. Upplandsstiftelsen är huvudman för Upplandsleden och har tecknat avtal med markägare och med länets kommuner för löpande drift och tillsyn.

I flera av naturreservaten finns vandringsleder och slingor som ger fina naturupplevelser, bland annat en åtta kilometer lång slinga runt Hjälstaviken. Oftast är det Länsstyrelsen som ansvarar för förvaltning av naturreservaten samt deras stigar och vandringsleder, i några av naturreservaten är det Upplandsstiftelsen. Cykellederna Sverigeleden och Mälardalsleden passerar genom kommunen, Svenska Cykelsällskapet är huvudman för dessa.

Områden där man har gjort bredare satsningar på friluftsliv med motionsspår, bad och ibland informationsinsatser kan kallas friluftsområden. Kommunens mest kompletta friluftsområde är Härjarö naturreservat (med flera friluftsbad, grillplatser, vandringsled och så vidare) som ägs och sköts av Upplandsstiftelsen. På Bryggholmen finns också faciliteter, bad, leder och natur i och utanför naturreservatet. Naturreservatet förvaltas av länsstyrelsen och aktiviteter kring Bryggholmens gård drivs av stiftelsen Bryggholmen.

Foto: Anders Lindholm

Karta 13. Friluftsliv

- Badplats
- Gästhamn
- Idrottsplats
- Upplandsleden
- Cykelleder (Sverigeleden och Mälardalsleden)
- Riksintresse rörligt friluftsliv
- Närströvsområde
- Naturresevat

0 2,5 5 10 Kilometer

Kommunala friluftsområden finns i viss utsträckning vid Bredsand, vid Gånstaspåret/Brännskogen och vid Gröngarnsåsen-Dyarna nära Enköpings tätort. I Fjärdhundra, Örsundsbro, Grillby, Lillkyrka och Hummelsta finns motions- och elljusspår som går genom skogsområden som i huvudsak ägs av kommunen och har stor betydelse som välbesökt tätortsnära natur där olika typer av friluftslivsaktiviteter kan bedrivas. Inom Skattmansöadalens naturreservat finns ett område där det framförallt bedrivs friluftaktiviteter på vintern. Här driver den ideella föreningen Skattmansöadalens förening slalombacken och preparerar skidspår.

I takt med att tätorter växer och fler efterfrågar friluftaktiviteter så har kommunen möjlighet att utveckla sina natur- och friluftsområden.

ÖVRIG FRITIDSVERKSAMHET

I kommunen finns ett medborgarhus, Joar Blå som ligger i Enköpings tätort. Där bedrivs kulturell fritidsverksamhet, bland annat genom biograf- och teatersalongen samt kommunbiblioteket. Planer finns för en utveckling av kvarteret med kulturskola och verksamheter kopplade till Drömparken. Kommunbiblioteket i Enköpings tätort har filialer i Fjärdhundra, Grillby och Örsundsbro. En bokbuss förser landsbygden läshungriga med litteratur.

I kommunen finns ett rikt föreningsliv. Här finns ett trettiotal bygdegårdar och bygdeföreningar, ett sjuttiofemtal idrottsföreningar och ett tjugofemtal kulturföreningar. Därutöver finns koloniföreningar och invandrarföreningar med mera.

Sport och idrottsanläggningar

I Enköpings kommun finns flera kommunala sportanläggningar. I Enköpings tätort ligger Idrottshuset som är kommunens största sportanläggning med bland annat simhall. I Fjärdhundra finns ytterligare en badanläggning, Fjärdhundrabadet, som är ett tempererat utomhusbad. I samtliga tätorter finns sporthallar. Det finns två näridrottsplatser i Enköpings tätort med syftet att ge möjlighet för spontanidrott. Kommunens ambition är att bygga ett antal näridrottsplatser även i kommunens övriga delar i samarbete med till exempel skolorna och Enköpings Hyresbostäder. I Fjärdhundra, Örsundsbro, Grillby, Lillkyrka och Enköpings tätort finns naturgräs- och grusplaner. Ambitionen är att en del av grusplanerna i framtiden byggs om till konstgräsplaner. Motions- och elljusspår finns i Enköpings tätort, Lillkyrka, Grillby, Hummelsta, Fjärdhundra och Örsundsbro.

I kommunen finns även större privata idrottsanläggningar som Enköpings golfklubb och Friiberghs Golfklubb, flera ridhus och hästsportanläggningar, motorstadion, boule- och tennishall, skytteanläggning med mera.

För att öka den fysiska aktiviteten hos kommunens invånare är det viktigt att områden för spontanidrott och friluftsområden är jämnt fördelade efter var i kommunen och tätorterna människor bor och rör sig.

NATURVÅRD - HÄNSYNSOMRÅDEN OCH INVENTERINGSUNDERLAG

Det finns ett flertal kunskapsunderlag som beskriver områden med olika naturvärden eller värden för friluftslivet. Underlagen har tillkommit i olika omgångar och har i flera fall tagits fram av statliga myndigheter såsom Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och Länsstyrelsen. Underlagen används bland annat av kommunen som planeringsunderlag vid prövningar om förhandsbesked eller annan fysisk planering.

Nya tomter i områden som är viktiga för den biologiska mångfalden ska lokaliseras intill redan etablerad bebyggelse för att undvika försämrade levnadsvillkor för växt- och djurliv.

Kommunen ska i den fysiska planeringen bevaka att hänsyn tas till värden kopplade till biologisk mångfald.

Vid planläggning och prövning av förhandsbesked som berör hänsynsområden eller områden med kända naturvärden ska kommunens naturvårds-kompetens konsulteras.

Kommunen ska anpassa skötseln av de egna naturområdena utefter behoven för den biologiska mångfalden. Olika typer av skötselplaner för kommunägd tätortsnära mark (exempelvis för skogsmark) ska beakta såväl friluftsområden som naturvärden.

Vid behov kan naturområden avsättas som naturreservat eller biotopskyddsområde för att bevara värdefull biologisk mångfald eller friluftsområden.

Sällsynta och hotade arter ska ses som en tillgång och ett värde för naturupplevelsen.

Nyckelbiotoper

Nyckelbiotoper är skogsområden med höga naturvärden med stor betydelse för en mångfald av hotade växt- och djurarter som är beroende av speciella naturtyper. Skogsstyrelsen har inventerat och beskrivit nyckelbiotoper och objekt med höga naturvärden, så kallade naturvårdsobjekt. Naturvårdsobjekt är värdefulla för många arter, men inte lika exklusiva som nyckelbiotoperna. Skogsstyrelsen har även sammanställt kunskap om sumpskogar, ofta skogsmark med naturvärden på blöt mark.

Ängs- och betesmarker

Till följd av jordbrukets förändrade produktionsformer ändras jordbrukslandskapet och dess natur- och kulturvärden. Jordbruksverket har med hjälp av länsstyrelserna tagit fram Ängs- och betesmarksinventeringen, populärt kallad TUVÅ, som redovisar biologiskt och kulturhistoriskt särskilt värdefulla områden.

Länsstyrelsens naturvårdsprogram

Under 1960-, 70- och 80-talen samlades kunskapsunderlag över länets värdefulla naturområden. Dessa sammanställdes 1987 av länsstyrelsen i Naturvårdsprogram för Uppsala län – Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv. Objekten kan idag vara aktuella eller så kan olika förutsättningarna ha gjort dem inaktuella. Underlaget används rutinmässigt vid kommunens ärendehantering.

Ekologiskt känsliga områden

En sammanställning över ekologiskt känsliga områden gavs ut av länsstyrelsen 1994. Sammanställningen har sin grund i naturresurslagen, numera Miljöbalken 3 kapitlet 3 § som säger att: "Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön." I flera fall sammanfaller ekologiskt känsliga områden med objekten i länsstyrelsens naturvårdsprogram, men det finns även andra objekt som exempelvis förorenade markområden. Underlaget används i olika ärenden, men kompletteras med nyare data.

Våtmarksinventeringen

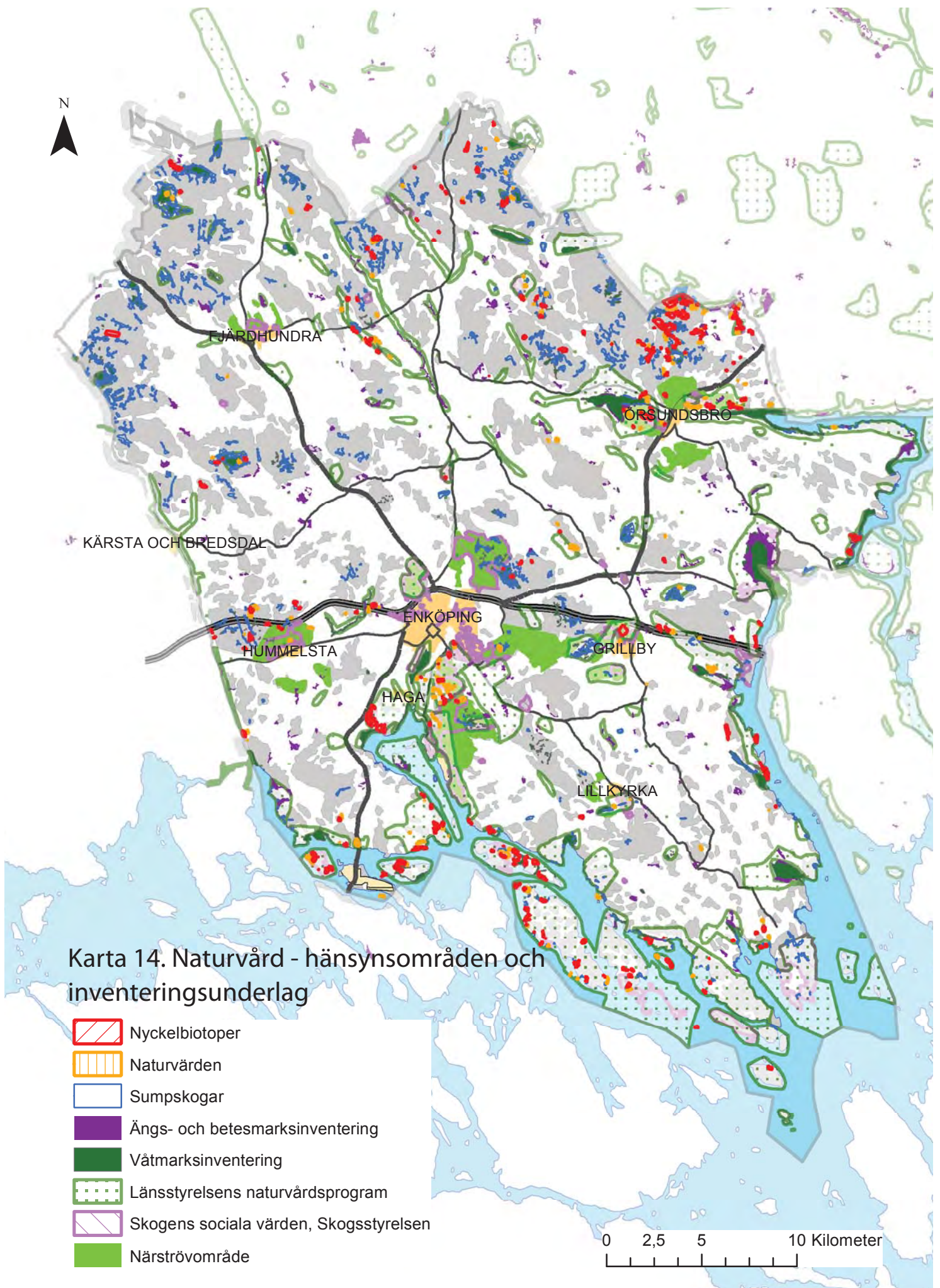
Våtmarksinventeringen är en nationell inventering som beskriver olika typer av våtmarker med tillhörande naturvärdesbedömning. Underlaget för Uppsala län är från 1984. Kunskaperna om våtmarkernas naturvärden har förändrats och naturvärdena kan idag bedömas som lägre eller högre.

Data om hotade och sällsynta arter

Genom länsstyrelsen och Artdatabankens artportal samlas information om förekomst av sällsynta, hotade (rödlistade) arter, signalarter eller naturvårdsintressanta arter. Denna punktdata utvecklas löpande genom ideella eller professionella inventerare. Underlaget används av kommunen, men det kan inte redovisas på karta i översiktsplanen då det rör sig om en stor datamängd med mängder av punkter. Artdatabanken samlar också data om träd värda att skydda, Trädportalen.

Skogens sociala värden

Skogsstyrelsen har i uppdrag att bevaka en mångfald av skogens värden och då inte bara produktionsvärden utan även naturvärden och skogens värde

som rekreationsmark. Tillsammans med landets kommuner ska Skogsstyrelsen sammanställa och uppdatera ett kunskapsunderlag som beskriver skogsmark som kan ha särskild betydelse för rekreation. Kommunen levererar sammanställning över områden och en kort beskrivning av respektive område. Planeringsunderlaget sammanställs av Skogsstyrelsen under namnet "Skogens sociala värden".

Närströvområden

I kommunens olika fördjupade översiktsplaner har närströvområden pekats ut. Även för tätorterna Lillkyrka och Fjärdhundra finns närströvområden redovisade. Se karta 14.

Odlingslandskapets natur- och kulturvärden

Det senaste seklets rationaliseringar inom jordbruket har omvandlat landskapet och tidigare vanliga markslag har successivt trängts undan. Odlingslandskap med särskilt stora natur- och kulturmiljövärden har redovisats av länsstyrelsen i Odlingslandskap i Uppsala län – program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden från 1993. Avsikten med programmet var bland annat att användas som underlag i fysisk planering, till exempel i kommunernas översiktsplaner.

Riksintresse Mälaren med öar och strandområden

Mälaren med öar och strandområden är i sin helhet av riksintresse på grund av dess värdefulla vatten- och naturmiljöer. I hela området gäller begränsade möjligheter för exploatering. Läs mer om riksintressen i avsnitt 12.

Riksintresseområden för naturvärden

Riksintesseområden för naturvärden är mark- och vattenområden som utgör specifika livsmiljöer för växt- och djurlivet. I Enköpings kommun finns 13 områden som är av riksintresse för naturvärden, exempelvis Hjälstaviken, Röllingen och Sisshammarsviken. Läs mer om riksintressen i avsnitt 12.

STORA OPÅVERKADE OMRÅDEN

Senaste seklets snabba samhällsförändringar innebär omfattande påverkan på landskapet och naturmiljön. Exploateringar och andra ingrepp i miljön påverkar landskapet i stort och smått. Naturområden som ännu inte påverkats av storskalig exploatering tas upp i miljöbalken, se faktaruta till vänster.

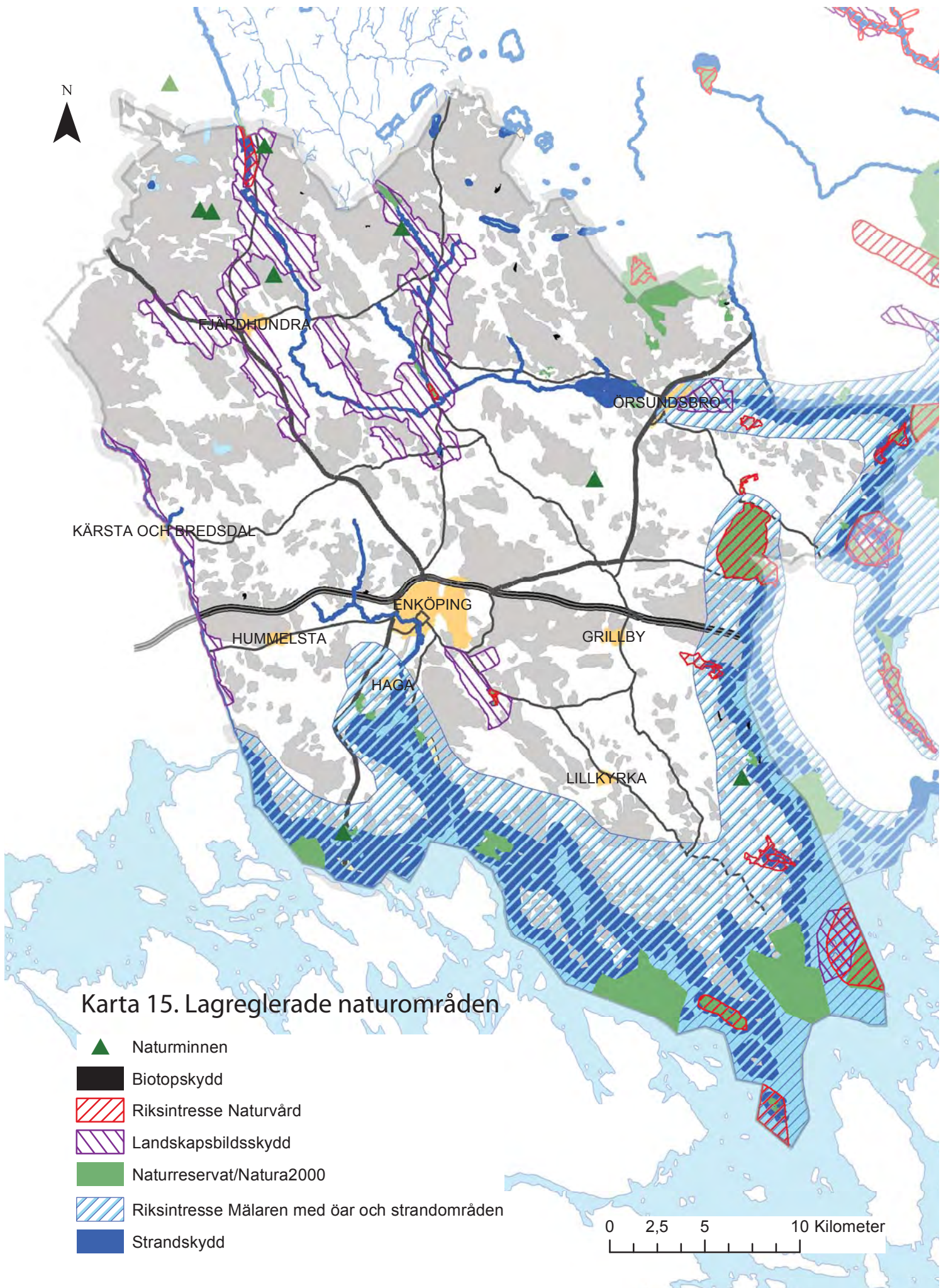
Syftet med utpekande av så kallade opåverkade områden är att bevara den förhållandevis orörda karaktären för nuvarande och framtida generationer. I de mer tätbefolkade delarna av landet är det särskilt angeläget att slå vakt om tillgången på stora, sammanhängande strövområden som är lämpliga för naturupplevelser och friluftaktiviteter. Där har ekologiska värden större förutsättningar att utvecklas och där finns förutsättningar att uppleva tystnad och nattens mörker och stjärnhimmel.

I vår del av Mälardalen kan ett stort opåverkat område omfatta ett område med förhållandevis låg exploateringsgrad och endast mindre vägar med förhållandevis låg trafikmängd. Inom området kan det finnas såväl skogsmark som jordbruksmark som brukas aktivt, men det saknas omfattande bebyggelse och större infrastrukturanläggningar. Mälarens öppna vattenytor och närliggande oexploaterade "kustområden" kan också ha sådana kvaliteter att de ingår i ett stort opåverkat område.

Vad säger lagen?

Miljöbalken 3 kap 2 §

"Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påverka områdenas karaktär."

Större exploateringsingrepp ska så långt som möjligt undvikas i utpekade opåverkade områden.

De nedan beskrivna opåverkade områdena är framtagna genom en kartanalys och avgränsningar är gjorda utifrån liknande kriterier som använts i Uppsala kommun.

1. Skogsområde norr om Karleby och Ådalen

Området utgör ett av kommunens större skogsområden och delas endast av ett par mindre vägar. Skogsområdet fortsätter in i Sala och Heby kommuner.

Området erbjuder en mosaik av skogsmiljöer med den sänkta Dragmansbosjön i väster och med kringliggande sumpskogar och magra hällmarkstallskogar i söder. Skogsområdet har sammantaget relativt höga naturvärden, bland annat med ornitologiska värden och enstaka nyckelbiotoper. Bebyggelse kan tillkomma i anslutning till befintlig bebyggelse utan att påverka områdets värden.

2. Mellan Ådalen i väster och Skattmansöån i öster

Ett skogsområde i kommunens utkant som skogsmässigt hänger ihop med skogar i Heby kommun, och upplevelsemässigt även med skogen intill Skattmansöåbacken. I södra delen av området finns några nyckelbiotoper och ett biotopskyddat område. Hus ligger endast i områdets utkant mot jordbruksmarkerna och därmed nära de vägar som avgränsar området. Upplandsleden passerar genom områdets östra del. Det finns idag inget exploateringsshot som kan förändra områdets karaktär. Men om försvarets stoppområde skulle hävas så skulle detta möjligen kunna vara ett område för vindbruk, givet att andra värden inte hindrar detta. Mindre delar skulle kunna lämpa sig som vindbruksyta.

3. Mellan Mörtsjön och Ryssjön

Skogsområdet har höga naturvärden, bland annat flera nyckelbiotoper, en mosaik av barrskogsmiljöer, sumpskogar och tallmossar, den lilla sjön Oxsjön och kommunens enda tjärn, Igelsjön. Områdets skogar gränsar till och hänger ihop med skogsområdet söder om Vittinge och Järlåsa i Heby och Uppsala kommuner.

Närheten till flera fritidshusområden, till Järlåsa samhälle, och den relativa närheten till slalombacken vid Skattmansöådalen gör att området kan nyttjas av många. Det finns ingen anledning att lokalisera storskaliga verksamheter som påtagligt skulle förändra områdets opåverkade karaktär, däremot skulle ytterligare bebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse inte påverka karaktären nämnvärt.

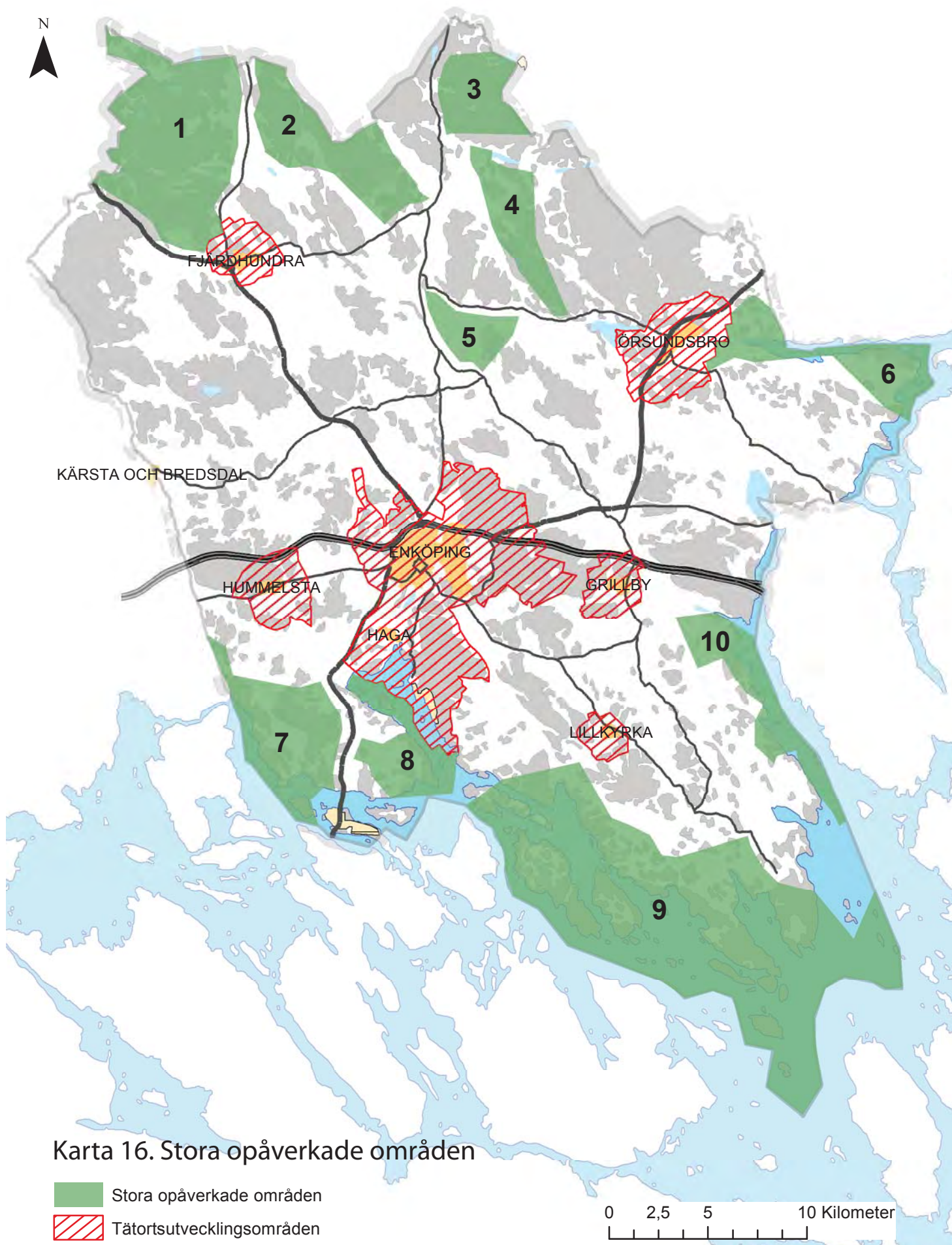
4. Väster om Åloppe skogsområde mellan Lillån och Nysätrabäcken

Området utgörs i huvudsak av ett skogsområde mellan de två smala uppodlade dalgångarna kring Nysätrabäcken och Lillån. Området avgränsas i söder mot Örsundaåns dalgång, och i norr övergår området i småskaligt odlingslandskap fram till Ryssjön. Skogsområdet har en del naturvärden och upplevelsevärden. I norr ligger Åloppettrakten med boplatzlämningar från stenåldern. Mellan Hammarby och Åloppe ligger Pukberget, kommunens största blockgrotta med en spännande inramning av förkastningsbranter. Hit går en natur- och kulturstig.

Bebyggelse kan tillkomma i anslutning till befintlig bebyggelse utan att påverka områdets värden, såvida exempelvis naturstigen till Pukberget inte påverkas.

5. Rydaslätten

Rydaslätten är ett värdefullt landsskap som utbreder sig vid Örsundaåns dalgång. Området består nästan enbart av vidsträckt storskaligt odlingslandskap. I ena hörnet av slätten ligger Långtora flygfält som främst har segelflygsaktiviteter.

Karta 16. Stora opåverkade områden

- Stora opåverkade områden
- Tätortsutvecklingsområden

0 2,5 5 10 Kilometer

Området har speciella naturvärden som rastlokal för gäss, tranor och sångsvan. Rydaslättens upplevelsevärde förstärks av områdets alla utblickspunkter, i väster löper Enköpingsåsen med fina utsikter från naturreservaten Vånsjöåsen och Torslundagropen.

Rydaslättens värden påverkas inte av verksamheten vid Långtora flygfält eller den begränsade bebyggelsen i kanten av slätten men är mycket känsligt för vindkraftsetablering.

6. Lårstaviken och Sjöhalvön

Delar av Lårstavikens stränder och särskilt halvön ut mot öppna Mälarfjärden Ekoln är påtagligt opåverkade av storskalig exploatering. På norra sidan ligger Wiks slott. Ekoln och Lårstaviken har höga friluftslivsvärden, med sommarens båtliv och långfärdsskridskoaktiviteter vintertid. Angränsande område i Uppsala kommun är utpekade som opåverkat område. Enstaka tillkommande bebyggelse skulle inte ändra karaktären på området nämnvärt.

7. Herrgårdslandskapet väster om Enköpings-Näs

I kommunens sydvästra del mellan riksväg 55 och Oxvfjärden ligger ett småskaligt odlingslandskap präglad av herrgårdsmiljöer. Stora delar av området är utpekade som riksintresse eller regionalt intresse av kulturmiljövården. Området avgränsas i väster av Sagån och Oxvfjärden och i söder av Hjulstafjärden. Sagåns strand och nästan hela den cirka åtta kilometer långa strandsträckan från Sagåns mynning till Hjulstabron är oexploaterad och saknar bebyggelse, likaså Tedarön.

Väster om området ligger Ängsö naturreservat i Västerås kommun. Även det området är präglad av herrgårdslandskapet och saknar på samma sätt storskalig exploatering. Därför blir det ett stort sammanhängande opåverkat område. Med beaktande av områdets kulturvärden skulle en småskalig förändring av området, exempelvis genom nya enstaka bostadshus, inte påverka områdets värde.

8. Svinnegarnsviken

Svinnegarnsvikens södra del är en oexploaterad del av Mälaren som ligger nära tätorten. För tätortens båtliv är Svinnegarnsviken hemmavattnet och även vintertid så erbjuder viken friluftsmöjligheter på isen. Herrgårdslandskapet på Enköpingsnäs-halvön har höga kulturhistoriska värden och ingår i riksintresseområde för kulturmiljövården. Här finns också höga naturvärden kopplade till ädellövträd. Utöver ett fåtal fritidshus finns få byggnader. Delar av Enköpings-Näshalvön har endast ett fåtal byggnader.

9. Mälarfjärdarna söder om Trögden, Arnö, Veckholms Prästholme och Bastlagnö

Från Bryggholmen via Arnö, Ekaviken och Grönsö vidare till Härjarö och utanföriggande fjärdar utgörs ett stort område som domineras av Mälarens stora vattenytor och vars stränder är förhållandevis oexploaterade. Detta område motsvarar tydligt lagstiftningens intentioner om att hushålla med naturresursen stora opåverkade mark- och vattenområden. Området är ett riksintesseområde för friluftslivet och har höga naturvärden.

Arnö med omgivande vattenytor kan upplevas som tämligen opåverkat av storskalig exploatering. Befintlig bebyggelse och eventuell tillkommande bebyggelse inom utpekade LIS-områden behöver inte förändra upplevelsen av Arnö som en tämligen oexploaterad ö. Vilket är en del av tjusningen med den cirka 1500 hektar stora ön.

Genom fjärden passerar farleden vars påverkan på ostördheten endast består av något tiotal fartygspassager per dygn. Här finns höga upplevelsevärden för båtlivet och höga ornitologiska värden med många par fiskgjuse. Med vattenytor och småöar inom angränsande kommuner finns här i centrala delen av Mälaren stora upplevelsevärden. I väster finns ett stort riksintresseområde utpekade för vindbruk av Strängnäs kommun. Intressekonflikter kan uppstå vid eventuell exploatering i Strängnäs. Veckholms Prästholme är naturreservat och Natura 2000-område.

10. Mälarnära områden mellan Sisshammarsviken och Hacksta

Området utgörs av bygderna som gränsar till Ekolsundsviken i öster. Här ligger bebyggelsen tämligen glest med spridda byar och gårdar. I första hand är det upplevelsen av Ekolsundsvikens stora öppna vattenyta, med obetydligt exploaterade stränder som är den väsentliga resursen som bör värnas om. Upplevelsevärdena fortsätter även söderut mot Björkfjärdarna, men med ett avbrott vid Veckholms skjutfält som stundvis stör upplevelsen av opåverkat område.

Foto: Tomas Frisk

8. Kulturmiljö

MÅLBILD 2030: Kommunens historia återspeglar de naturgivna förutsättningar som funnits i Mälardalen och den kulturella påverkan som sekler och årtusenden av mänsklig aktivitet har bidragit till. I Enköping bidrar den kulturhistoriska bebyggelsen och miljön till en attraktiv kommun. Kyrkornas centrala placering i landskapet är en viktig del av bebyggelsestrukturen utan att bebyggelsen får begränsade utvecklingsmöjligheter. I kommunen finns en förståelse för platsen och hur dess historia har format dagens livsmiljö. I Enköping satsar vi på en stark natur- och kulturturism.

Vad säger lagen?

Lagen om kulturminnen
(1988:950)

Den som avser att uppföra en byggnad eller en anläggning eller genomföra ett annat arbetsföretag bör i god tid ta reda på om någon fast fornlämning kan beröras av företaget och i så fall snarast samråda med länsstyrelsen.

Om en fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete skall arbetet omedelbart avbrytas till den del fornlämningen berörs. Den som leder arbetet skall omedelbart anmäla förhållandet hos länsstyrelsen.

BYGGA VIDARE PÅ BEBYGGELSETRADITIONER

Läs mer om hur kommunen avser att bygga vidare på och utveckla bebyggelsestrukturen i avsnitt 1 Bebyggelseutveckling.

RIKSINTRESSE FÖR KULTURMILJÖVÅRD

Riksintresseområden för kulturmiljövård är områden som på grund av sitt kulturhistoriska innehåll har sådant värde att det bedöms vara av nationellt intresse att de skyddas.

Uppsala län har sedan förhistorisk tid varit ett dynamiskt och expansivt område. För länet är tre kulturhistoriskt och i huvudsak även geografiskt sammanhållna områden av särskilt intresse och betydelse för kulturmiljövården: de storskaliga jordbruksbygderna, kulturlandskapet i länets centrala delar och den norduppländska bruksbygden. Utifrån denna uppländska profil har områden av riksintresse pekats ut av Riksantikvarieämbetet i samråd med Länsstyrelsen. Inom Enköpings kommun finns 16 områden utpekade som riksintresse för kulturmiljövården bland annat Åloppe, Fjärdhundra, Härnevi, Örsundaåns dalgång, Gryta, Sjöo, Bred, Härkeberga och Litslena, Östanbro, Boglösa, Eka, Grönsö-Utö med flera. Läs mer om riksintressen i avsnitt 12.

REGIONALA INTRESSEN FÖR KULTURMILJÖVÅRD

Områden av regionalt intresse för kulturminnesvården regleras av Miljöbalkens 3 kap. 6 § som säger att de så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dem.

BYGGNADSMINNEN

En byggnadsminnesförklaring kan omfatta en byggnad både ut- och invändigt samt utomhusmiljön vid byggnaden. Ett byggnadsminne får i samband med utpekandet ett antal föreskrifter om hur byggnaden ska bevaras och skötas samt vilka förändringar som tillåts. Det finns två typer av byggnadsminnen, enskilda och statliga. Enskilda byggnadsminnen är byggnader vars "kulturhistoriska värde är synnerligen märkliga eller som ingår i ett synnerligen märkligt bebyggelseområde". Statliga byggnadsminnen ägs av staten och berättar viktiga delar av Sveriges och den statliga förvaltningens historia.

Länsstyrelsen beslutar om enskilda byggnadsminnesförklaringar medan staten beslutar om statliga byggnadsminnesförklaringar. Länsstyrelsen tillståndsprövar även ändring av byggnadsminnen enligt Kulturminneslagen 3 kap medan Riksantikvarieämbetet tillståndsprövar ändring av statliga byggnadsminnen.

I Enköpings kommun finns byggnadsminnena: Salnecke slott, Grönsöö slott och slottspark, Utöhus, Ekolsunds slott, Ekolsunds före detta värdshus, Gryta majorsboställe, Härnevi kvarn, Kvekgården och Veckholms prästgård.

KULTURRESERVAT

Ett mark- eller vattenområde får förklaras som kulturreservat i syfte att bevara värdefulla kulturpräglade områden. Länsstyrelsen och kommunen står för inrättandet av kulturreservat. Än så länge finns inget kulturreservat i Enköpings kommun.

KYRKOR OCH KYRKOMILJÖER

I kommunen finns totalt 39 kyrkobyggnader och flera är från medeltiden med tillhörande målningar, inventarier och klockstaplar. Samtliga kyrkor och kyrkogårdar med tillhörande byggnader, som tillkommit före år 1940, är skyddade enligt lagen om kulturminnen 4 kapitlet 1 § och får inte ändras på något väsentligt sätt utan Länsstyrelsens tillstånd. Även byggnader och landskap i kyrkans närmaste omgivning är av stor betydelse för upplevelsen av kyrkomiljön.

FORNLÄMNINGAR

Fornlämningar är lämningar efter människors verksamhet under forna tider, exempelvis boplatslämningar, gravar, resta stenar, inskrifter och ristningar i bergytor.

Den bördiga Mälardalen har varit boplat för människor sedan stenåldern och i Enköping är spåren från bronsåldern och järnåldern särskilt rika. Via det offentliga informationssystemet FMIS på riksantikvarieämbetets hemsida finns tillgång till information om kommunens alla fasta fornlämningar.

I lagen om kulturminnen (4 kapitlet) anges grundläggande bestämmelser och skydd för viktiga delar av kulturarvet. Lagen innehåller bland annat bestämmelser för skydd av värdefulla byggnader liksom fornlämningar, fornfynd, kyrkliga kulturminnen och vissa kulturföremål.

INDUSTRIMINNEN

Länsstyrelsen i Uppsala län har gjort en översiktlig inventering av länets industriella utveckling med tillhörande kulturarv. Inventeringen har fokuserats på anläggningar som har koppling till järnproduktionen och anläggningar kopplade till jord- och skogsbruket. För järnproduktion återfanns inga industriminnen i Enköpings kommun. Däremot identifierades tre industriminnen för jord- och skogsbruket.

Kommunen ska värna om kulturmiljön samtidigt som möjlighet till fortsatt utveckling och förändring ges, så att även dagens samhälle får sätta sin prägel på framtidens kulturmiljöer.

Särskild värdefull kulturhistorisk bebyggelse ska så långt som möjligt skyddas från förvanskning eller rivning.

Fornminnen skapar historisk förankring, ger karaktär och upplevelser i landskapet och boendemiljön. De ska värnas och om möjligt integreras i bebyggelsemiljöer.

Byggnader och landskap i kyrkans närmaste omgivning är av stor betydelse för upplevelsen av kyrkomiljön. Ny bebyggelse bör därför planläggas och utformas med varsamhet.

Alla maskiningrepp och byggnationer i anslutning till fornlämning ska tillståndsprövas av Länsstyrelsen.

Kulturbärare inom grönsstrukturen, som äldre träd, alléer och parker samt intressanta geologiska historiebärare ska i möjligaste mån bevaras och integreras när platser förnyas.

KOMMUNALA INVENTERINGAR OCH INTRESSEN

Industrihistoria

Tidigare kulturnämnden har tagit fram en inventering över Enköpings kommuns industrihistoria. Det övergripande syftet är att försöka skapa en så komplett bild som möjligt av kommunens industriella utveckling över tiden. Inventeringens resultat är därför menat att vara bred när det gäller vilka verksamheter som är redovisade och ha ett nödvändigt djup i de historiska bakgrundsbeskrivningarna.

Bebyggelseinventeringar

Bebyggelseinventeringar har gjorts av både äldre och modernare byggnader inom Enköpings tätort men inte i övriga delar av kommunen. Dessa inventeringar redovisar den bebyggelse som bedömts ha ett kulturhistoriskt värde. Inventeringarna är tänkt att utgöra information till fastighetsägare samt ge stöd till skydd mot förvanskning. Förhoppningen är även att inventeringarna ska kunna fungera som bakgrundsmaterial vid vidare utbyggnader av alla orter i kommunen.

I känsliga kulturmiljöer kan, vid förändring, behovet finnas av kulturmiljöinventering eller kulturmiljöstudie.

Kommunala intressen kulturmiljö

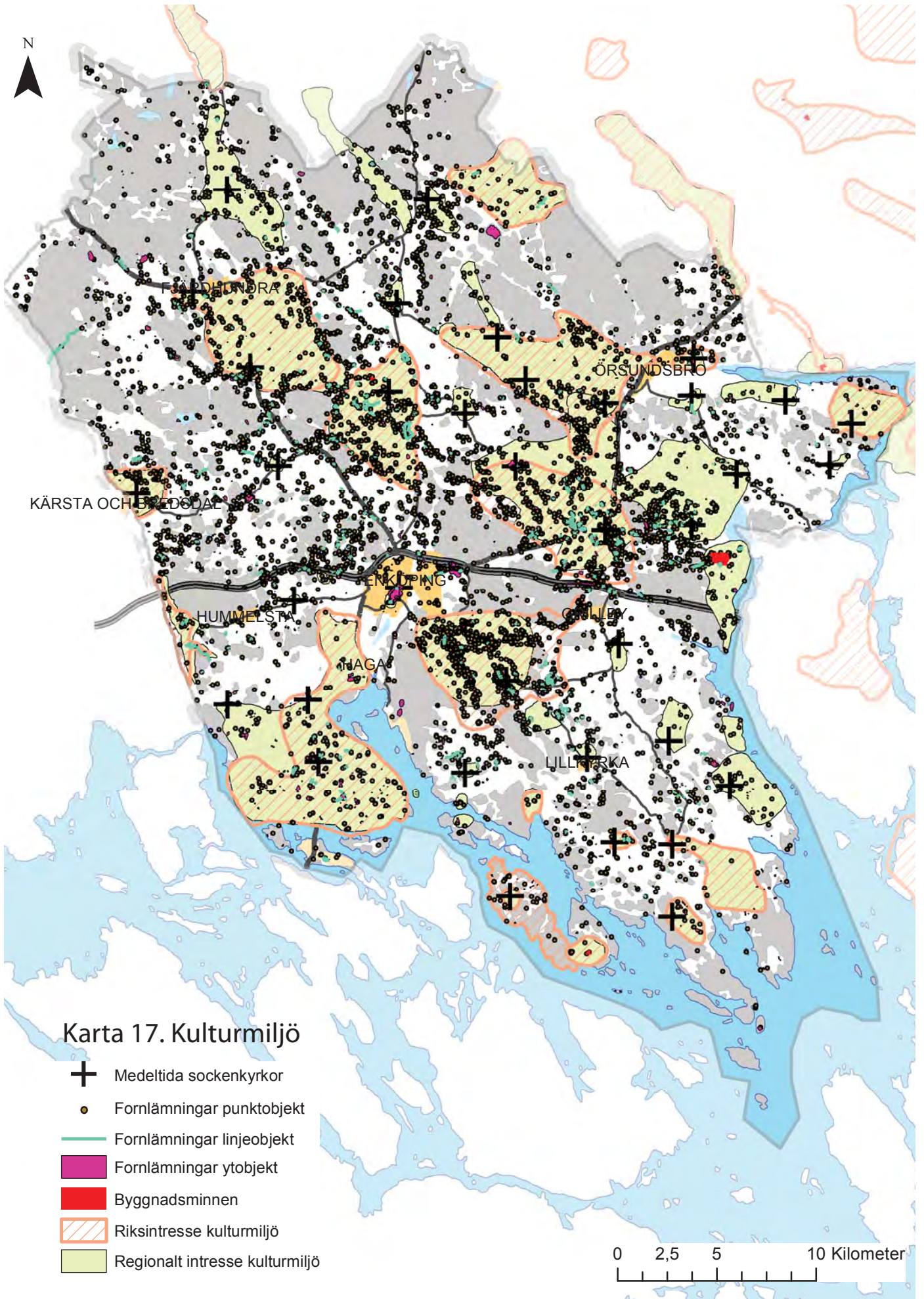
I boken "Från Mälارvik till skogsbygd - landsbygdens kulturmiljöer i Enköpings kommun" utgiven av kulturnämnden Enköpings kommun 1993 finns omfattande presentationer av kulturmiljöer i kommunen. Ofta beskrivs värdekärnorna i geografiskt omfattande områden. Boken ger kunskaper om såväl fornlämningar som bebyggda miljöer såsom byar, gårdar och herrgårdsmiljöer med dess byggnader och omgivande landskap.

De skyddade kulturmiljöerna ska utgöra en tillgång inom turismen samtidigt som områdenas värden bevaras.

Kulturturism

Natur- och kulturlandskapet utgör bas och grundförutsättning för natur- och kulturturismen. De värden och resurser som finns i landskapet för turismen kan bidra till den regionala utvecklingen på ett bättre sätt om de behandlas med en helhetssyn än om de behandlas som separata resurser. En attraktiv natur är en grundförutsättning för den del av turistnäringen som baseras på natur, kultur och landskapsbild. Den svenska naturen i allmänhet och de skyddade områdena i synnerhet utgör en tillgång med stora utvecklingsmöjligheter. Det är viktigt att fortsätta underlätta och stimulera en ökad natur- och kulturturism samtidigt som de skyddade områdenas värden bevaras. Exempel på turistmål inom kulturmiljön är Grönsöö, hållristningsområden kring Hemsta-Boglösa, Fjärdhundratrakten, Hjälstaviken med Ekolsunds Slott och Härkeberga kyrka.

De natur och kulturvärden som finns i landskapet behandlas med helhetsperspektiv istället för som enskilda objekt. Områdena kan tillsammans bilda viktiga resurser inom turismnäringen och erbjuda besökare en helhetsupplevelse.

Karta 17. Kulturmiljö

- +** Medeltida sockenkyrkor
- Fornlämningar punktobjekt
- Fornlämningar linjeobjekt
- Fornlämningar ytobjekt
- Byggnadsminnen
- ▨** Riksintresse kulturmiljö
- Regionalt intresse kulturmiljö

0 2,5 5 10 Kilometer

Foto: Kristina Gyld

9. Teknisk försörjning

MÅLBILD 2030: I Enköpings kommun finns ekonomiska och miljömässigt hållbara vatten- och avloppslösningar och kommuninvånarna förses med driftsäkert vatten av god kvalitet. Samtliga enskilda avlopp och gemensamhetslösningar för vatten- och avlopp är godkända enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Utvecklingen av hållbara energisystem som drivs med förnyelsebara bränslen används i olika skala i kommunen. De kretsloppsanpassade lösningarna är många och utvecklas ständigt. Hushållning med material och naturresurser är en självklarhet. Avfallshanteringen i kommunen är miljöriktig, säker och ekonomiskt hållbar. Kommunen har en väl fungerande och driftsäker elförsörjning där nya bostäder lokaliseras på tillräckligt avstånd från kraftledningar för att minimera skadliga elektromagnetiska fält. Infrastrukturen för elektronisk kommunikation är väl utbyggd och en hög andel av invånarna har tillgång till bredband i hemmet och på arbetet.

Byggnader och anläggningar för teknisk försörjning bör ges en utformning som är anpassad till platsen och omgivande bebyggelse för att inte upplevas som baksidor eller övergivna miljöer.

Vid nybyggnation eftersträvas energisnåla byggnader.

Vid nyproduktion ska uppvärmningen ske med lämpligast förnyelsebara energikälla.

Nybyggnation ska i största möjliga mån utrustas med vattenburna värmesystem som kan värmas upp av förnybar el.

VATTEN- OCH AVLOPPSTEKNIK

Tillgången till rent dricksvatten är livsnödvändigt. Vatten- och avloppsteknik berör i denna översiktsplan både kommunala och enskilda vatten- och avloppssystem och återfinns i avsnitt 2 Vattenplanering.

ENERGI

Energiförsörjning är en av de grundläggande byggstenarna i dagens samhälle. I tider av miljöproblem och klimatförändringar orsakade av koldioxidutsläpp från fossila bränslen ökar trycket på förnyelsebara energikällor så som solenergi, vindkraft och biobränsle. Kopplat till alla energisystem finns ett antal utmaningar som måste tacklas i den övergripande planeringen, exempelvis störningar av olika slag, visuell påverkan och den allmänna acceptansen för de nya systemen.

Värmepumpar och annan ny teknik

De förr mer traditionella värmepannorna alstrade värme från elektricitet eller eldning av olja, kol eller ved utan ackumulatortank. Dessa pannor bidrar bland annat till föroreningar av luften varför andra alternativ är att föredra. Ett miljövänligare alternativ är att till exempel elda med pellets eller att elda med ved mot en ackumulatortank och kanske komplettera med solfångare för att slippa elda för tappvarmvatten under sommarhalvåret. Värmepumpar hämtar energi från berg, jord, sjö eller inomhusluften som sedan avger värme till bostaden, fördelen här är att

det inte ger upphov till lokala utsläpp. Det går även att komplettera med att köpa förnyelsebar el och/eller med solceller på det egna taket.

Fjärrvärme

Fjärrvärme är ett bra uppvärmningssystem för en hållbar miljö. Det kommunala energibolaget ENA Energi AB levererar fjärrvärme till hushåll och verksamheter i Enköpings tätort. Sedan starten 1972 har majoriteten av alla fastigheter inom tätorten anslutits till fjärrvärmenätet. Inriktningen på biobränsle och kombinerad el- och värmeproduktion gör att bolaget tillhör ett av de energiföretag i landet som i stort sett inte påverkar växthuseffekten genom koldioxidutsläpp. Biobränslet är bland annat rester från avverkning, spill från sågverk och pappersfabriker samt energiskog. Ett projekt med aska/slamanvändning och kvävebevattnings på energiskogsodlingar gör kraftvärmeverket i Enköping till ett miljöföredöme, även internationellt.

I Örsundsbro och Fjärdhundra har fliseldade värmeverk byggts för de kommunala fastigheterna. I Hummelsta studerades ett mindre närvärmenät.

Kraftledningar

Distribution av elektricitet sker i ledningar i luften, marken eller vattnet. Olika ledningar har olika strömkapacitet och vanligast är 400, 220, 130, 70 samt 40 kilovolt.

För starkströmsledningar krävs nätkoncession för att få transportera ström i systemet. Nätkoncession kan vara av två slag, dels för överföringsledningar som går långa sträckor (linjekoncession) och dels för ledningar som förser ett avgränsat område med elektricitet (områdeskoncession). Koncessioner beslutas av regeringen och handläggs av Energimyndigheten.

Kraftledningar avger ett magnetfält som i vissa lägen och riskerar att påverka människors hälsa negativt. Se vidare i avsnitt 11 Risker, miljö, hälsa och beredskap.

MATERIALFÖRSÖRJNING

Värdefullt material är till exempel grus- och bergkross som används inom byggnadsindustrin och vid anläggningar av vägar. Täktverksamhet för kommersiellt bruk behöver tillstånd enligt miljöbalken.

Täkter

Naturgrus är en icke-förnyelsebar resurs som kommer att bli en framtida bristvara. En inventering av naturgrustillgång i länet har visat att tillgången är ojämn, på vissa håll är naturgruset till och med helt slut. Vad gäller Enköpings kommun beräknas tillgängliga grustillgångar räcka i 10-15 år till.

I vissa fall är möjligt att ersätta naturgruset med krossat berg exempelvis som användning till rögravsgrus och halkbekämpning. I länet finns gott om bergskross och utvinning sker från två täkter, Sneby och ett nytt utvinningsområde etableras för närvarande i Bortomta.

Inom kommunen finns tillstånd för en lertäkt. Torvfyndigheter värda att brytas kommersiellt finns inte inom kommunen.

AVFALL OCH ÅTERVINNING

Miljöproblemen i världen har ändrat karaktär från att ha varit lokala till att bli globala och mer komplexa. De lokala problemen kan kommunen själv lösa genom

Vid planering av framtida bebyggelse är det viktigt att studera möjligheterna för anslutning till fjärrvärmenätet.

Kommunen förordar att kraftledningar inom kommunen markförläggs för att minska riskerna kring ledningarna och för att säkra leveransen av elektricitet.

När kommunen planerar arbete i närheten av Svenska Kraftnäts ledningar i form av schaktning, väg som korsar eller går parallellt med en kraftledning eller annan form av anläggningsarbete så ska Svenska Kraftnät kontaktas med god framförhållning innan arbetet påbörjas.

Vad säger lagen?

Miljöbalken 3 kap 7 §

Mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material ska skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar utvinningen.

Riokonferensen 1992

För över 20 år sedan, på Riokonferensen 1992, slogs fast att det inte längre är hållbart att konsumera icke-förnyelsebara resurser och att inte nyttja avfall. För att få en hållbar utveckling fodras en övergång till cyklisk materialhantering, det vill säga till kretslopp.

Källsorteringen bör öka för en bättre hushållning med naturresurser, bland annat kan ökad insamling av matavfall bidra till större produktion av fossilfritt bränsle i form av biogas.

Vid detaljplanering av nya bebyggelseområden ska utrymmen som krävs för en god avfallshantering tryggas.

Vid planering av ny bebyggelse ska gemensam sophämtning i bästa möjliga läge eftersträvas.

punktinsatser som till exempel reningsverk för avloppsvatten. De globala problemen behöver lösas på regional, nationell och internationell nivå.

Mängden hushållsavfall per person och år ökar fortfarande stadigt i Sverige. Glädjande är att även om avfallsmängderna totalt sett ökar så blir vi allt bättre på att ta tillvara resurserna i avfallet. Det omvandlas till nyttoprodukter såsom bränsle, gödsel och andra material som ersätter ändliga material. Trots att transporterna ibland ökar på grund av insamlingen av avfall är nettoeffekterna och miljövinster stora.

Kommunal avfallshantering

Kommunens renhållningsansvar omfattar hushållsavfallet och hushållens miljöfarliga avfall. Kommunen har en renhållningsordning som reglerar renhållningen inom kommunen. Den består av en avfallsplan och lokala föreskrifter där bland annat dessa mål ingår:

- Öka återvinningen
- Minska avfallsmängderna
- Minska avfallets farliga och skadliga innehåll
- Säkra markområden för framtidens avfallshantering
- Säkra äldre upplag ur miljösynpunkt

Återvinning

Efterhand som återvinningen ökar kan avfallet mer och mer ses som resurser. Problembilden är fortfarande att mängderna ökar av framförallt grovavfall, elektronik och farligt avfall. Vad gäller källsorteringen är den helt beroende av allmänhetens engagemang och kräver att det är relativt enkelt att bli av med avfallet på ett sätt som möjliggör återvinning. Enköpings kommun arbetar för förbättrad källsortering av hushållsavfall med till exempel system för matavfall, lättillgängliga återbruk/återvinningscentraler för grovavfall och farligt avfall, samt fasta avlämningsplatser för förpackningsavfall och batterier.

Huvuddelen av Enköpings kommuns hushållsavfall går till Annelunds avfallsanläggning för omlastning eller behandling. Matavfallet transporteras till Växtkraftsanläggningen i Västerås som är KRAV-certifierad, där det rötas till biogas som sedan uppgraderas till fordonsgas. Det utsorterade restavfallet förbränns och energin tas tillvara som fjärrvärme och elektricitet. Hushållens grovavfall sorteras vid Återbruket av den enskilde personen. Det går därefter till materialåtervinning, kompostering, förbränning eller deponering.

Lokala kretslopp

Jord- och skogsbruket har en viktig uppgift att fylla i kretsloppssamhället. Tätortsbebyggelse och modern produktion avsätter restprodukter som behöver tas om hand och inlemmas i det naturliga kretsloppet.

Kommunen deltar i kretsloppsarbetet bland annat genom de kommunägda bolagen Ena Energi (fjärrvärme) och Vafab Miljö AB (avfallsinsamling, behandling, omhändertagande). I båda fallen används restprodukter från samhället för att producera energi (fjärrvärme respektive biogas) och gödningsmedel till jordbruket.

När det gäller samarbetet med Ena Energi AB blandas bottenaskan från det biobränsleeldade värmeverket med rötslam från reningsverket som sedan återförs som gödning till mark där ny energiskog odlas. Energiskogen förbränns efter skörd till

ny fjärrvärme i värmeverket. Detta görs i nära samarbete med lokala lantbrukare, ett arbete som bör kunna utvecklas ytterligare.

Avfall utanför kommunens ansvarsområde

Företag ansvarar för att det industriavfall man ger upphov till tas omhand på ett säkert och miljöriktigt sätt.

För förpackningar, tidningar, däck, bilar samt elektriska och elektroniska produkter gäller producentansvar. Det innebär att de som yrkesmässigt tillverkar, importerar och säljer en vara eller förpackning, har ansvaret för att materialet omhändertas på ett miljöriktigt sätt. Förpackningar och tidningar samlas in på de returorg/återvinningsstationer som finns i kommunen och som ägs och sköts av Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB (FTI). Kommunen ansvarar alltså inte för dessa stationer, men kan i den fysiska planeringen peka ut lämpliga platser för stationerna.

Framtida utmaningar

Kommunen behöver jobba aktivt med att minska avfallsmängderna, vilket kan ske genom att informera och uppmuntra kommuninvånarna till återanvändning, reparationer, ändrade konsumtionsvanor, minskat matsvinn med mera. Arbetet ska ses som en gemensam kraftansträngning där många aktörer är inblandade, inte minst den enskilda invånaren som kan påverka genom sina val i vardagslivet.

För att dessutom möta den ökade efterfrågan på biogas behöver kraft läggas på att uppmuntra hushållen och verksamheterna att sortera sitt matavfall i större utsträckning.

Kommunen behöver hitta hållbara lösningar för att samla in avfallet då allt högre krav ställs på säkerhet och arbetsmiljö vid avfallsinsamling. Nya lösningar som gemensamma sophämtningsställen och underjordsbehållare för sopor blir allt vanligare. Den tekniska utvecklingen bidrar även till robustare system med till exempel bättre registrering av tömningar.

De befintliga avfallsanläggningarna kommer att utsättas för allt större miljökrav i framtiden. Detta har redan skett i bland annat Annelund som numera är stängd för deponi och håller på att täckas över. Ett problem som kvarstår är dock att de gamla deponierna läcker både vatten och gas. Det är kommunens fortsatta ansvar att hantera detta läckage på ett hållbart sätt, till exempel genom att använda gasen för energiproduktion.

I och med de ökade miljökraven på avfallsanläggningarna, med ökade kostnader som följd, tenderar avfallsanläggningar att bli färre och större. Det i sin tur innebär att transporterna till och från anläggningarna blir längre. För Enköpings del är det framförallt till Västerås som avfallet transporteras varav det regionala samarbetet är viktigt.

BREDBAND

Elektronisk kommunikation och IT har stor betydelse för Sveriges utveckling. IT har blivit en av hörnstenarna i näringslivets professionella tillämpningar såväl som för den enskilde medborgarens kommunikation och strömning av information och media. För att möta den ökade efterfrågan på bredbandstjänster och ökad trafik finns behov av stora investeringar i utbyggnad av fibernät (bredband) och uppgradering av befintliga nät.

Nationellt mål

I Digital agendan för Sverige – IT i människans tjänst (2011) sätts det nationella målet till att Sverige ska ha ett bredband i särklass och vara bäst i världen på att använda digitaliseringsmöjligheter. När det gäller infrastruktur är målet att år 2020 ska 90 procent av Sveriges befolkning och fasta verksamheter ha tillgång till bredband om 100 Mbit/s.

En intern organisation behöver tas fram med syftet att arbeta strategisk med elektronisk kommunikation.

Kommunen bevakar och medverkar i arbetet med regionala digitala agenda för Uppsala län, både under framtagandet och uppföljningen av agendans mål.

En E-strategi behöver arbetas fram för att möta efterfrågan på kommunala e-tjänster.

Roller

Regeringen har slagit fast att utvecklingen ska vara marknadsdriven. Marknaden tillhandahåller och utvecklar infrastruktur och tjänster och staten ska se till att marknaden fungerar effektivt och konkurrensneutralt och ska underlätta utbyggnaden för marknadens aktörer. Kommunen har flera olika roller i utbyggnaden av IT-infrastruktur. Bland annat ansvarar den för fysisk planering och bygglov och är även en viktig aktör som ägare i det lokala bredbandsnätet.

Digital agenda för Uppsala län

Den regionala digitala agendan som för närvarande arbetas fram av Länsstyrelsen, Regionförbundet och Bredbandsgruppen i Uppsala län bryter ner och förankrar de nationella målen på länsnivå. Visionen är att Uppsala län ska bli bäst på att använda digitaliseringens möjligheter och agendans mål för år 2020 är:

- 90 procent av alla hushåll och fasta verksamheter i länet ska ha möjlighet att erhålla 100 Mbit/s.
- IT ska bidra till ett klimat- och miljöanpassat samhälle.
- Andelen av befolkningen som använder IT ska öka och ojämlikheten mellan kommuner, orter och stadsdelar ska minska.
- Andelen av länets små och medelstora företag som använder IT ska öka.
- Andelen av den arbetsföra befolkningen som har en god digital kompetens ska öka.
- IT-användningen hos elever och pedagoger ska öka.
- Antalet e-tjänster inom såväl privata som offentliga verksamheter ska öka.
- Säkerheten ska vara i fokus vid utveckling av nya e-tjänster.
- Nya e-tjänster ska stimulera användningen av digitala verktyg och bidra till effektivitet, kreativitet och utveckling.
- Användningen av IT-verktyg som stöd vid medborgardialoger och remisser ska öka.
- Jämlikheten ska öka inom IT-området, så att skillnader utifrån ålder, kön, etnicitet, bostadsort, socioekonomisk situation med mera minimeras.
- Digitalisering och digitala arkiv ska användas i ökad omfattning inom länets konst- och kultursektor.
- Den digitala tillgängligheten till länets konst och kultur ska öka.
- Digital information och digitala verktyg ska användas i ökad omfattning inom verksamheter för forskning och innovationsprocesser.

För att uppnå målen fokuserar agendan på fyra strategiska områden: Lätt och säkert att använda, tjänster som skapar nytta, det behövs infrastruktur och IT:s roll i samhällsutvecklingen.

Dagens nät i Enköpings kommun

Post- och Telestyrelsen genomför en årlig kartläggning av bredbandsinfrastrukturen i Sverige. I Enköpings kommun finns ett väl utbyggt privatägt öppet bredbandsfibernet som omfattar samtliga tätorter vissa småorter och delar av landsbygden. Med öppet nät menas att andra aktörer ges möjlighet att hyra kapacitet i nätet. Möjlighet till fiberanslutning av nya abonnenter finns och några pågående arbeten finns också på privat initiativ. I kommunen finns fem telestationer som saknar ADSL, och därmed saknar cirka 200 invånare möjlighet till bredband.

Mobila telefoni- och datatjänster via 2G/3G-näten erbjuds idag via tre olika nät med olika täckning i de glesa delarna av kommunen. Även om de mobila bredbanden får

ökad kapacitet i framtiden genom utbyggnaden av 4G kommer bredbandstjänster att under överskådlig tid baseras på fiberoptiska nätverk. De tjänster som idag erbjuds via mobila tjänster ger inga kapacitetsgarantier och den maximala hastigheten kan inte betraktas som bredband.

	Befolkning	Arbetsställen
Tätort	50,13 %	42,18 %
Ej tätort	6,83 %	7,67 %
Totalt Enköpings kommun	35,4 %	24,32 %
Totalt Uppsala län	41,18 %	34,15 %
Totalt Sverige	45,8 %	38,2 %

Andel invånare och arbetsställen som hade tillgång till bredband 2011.

Bredband i fysisk planering

Kommunen har inget formellt ansvar för utbyggnad av elektronisk kommunikation men ska enligt IT-infrastrukturprogrammet arbeta för etableringen av en infrastruktur som medger att så många som möjligt ska kunna få del av tekniken. Däremot ställer den nya plan- och bygglagen krav på att kommunen ska avgöra om lokalisering av bebyggelse är lämplig med hänsyn till tillgången på elektroniska kommunikationer med hög hastighet och tillförlitlighet. Elektronisk kommunikation har alltså förts in som ett nytt allmänt intresse och möjligheten att bestämma markreservat för elektroniskt kommunikationsnät har förtydligats. I samband med planering och utbyggnad av nya områden är det viktigt att infrastrukturen för elektroniska kommunikationer finns med på samma sätt som annan infrastruktur som vägar, vatten och avlopp. Kommunen ska enligt plan- och bygglagen redogöra för bredbandssituationen i alla planer, bygglovsärenden och förhandsbesked.

Bidrag för bredbandsutbyggnad

Länsstyrelsen beviljar stöd till utbyggnad av bredband i länet för projekt på landsbygden där marknadsförutsättningarna för bredbandsutbyggnad bedöms som svaga.

Länsstyrelsen handlägger också kanalisationsstöd till bredbandsutbyggnad. Båda stöden kan kombineras med medfinansieringsmedel från Post- och Telestyrelsen.

Regionförbundet i Uppsala län arbetar med samordning och information avseende stöd från EU:s strukturfonder. Stöd kan lämnas till stora och strategiska infrastrukturinvesteringar fram till lokala knutpunkter och kan sökas av enskilda kommuner eller kommuner i samverkan.

Kommunen ska verka för att det nationella och regionala målet att 90 procent av alla hushåll och fasta verksamheter i länet ska ha möjlighet att erhålla 100 Mbit/s år 2020 uppfylls.

Vill du veta mer?

Elektroniska kommunikationer i planeringen - Boverket 2010.

Den fortsatta utbyggnaden och kapacitetsförstärkningen av infrastruktur för elektronisk kommunikation bör samordnas med den fysiska planeringen och bebyggelseutvecklingen.

Kommunen behöver se över sina rutiner angående kanalisering vid grävstillstånd för att få till ett effektivare genomförande av bredbandsutbyggnaden.

Kommunen ska informera om de bidrag som finns att söka för bredbandsutbyggnad.

Foto: Getty images

10. Vindkraft

MÅLBILD 2030: Tack vare Enköpings kommuns positiva inställning till etablering av vindkraft bidrar kommunen år 2030 till en hållbar energiproduktion. Vindkraftverken passar väl in i landskapsbilden och miljövinster kombineras med genomtänkt estetik. Lokalisering av verk är välgrundade och följer kommunens framtagna riktlinjer. Det innebär att vindkraftverk stör de närmast boende i mycket begränsad utsträckning och säkerheten runt verken är hög. Ett respektavstånd på 800 m mellan bostadshus och större vindkraftverk över 100 m höjd minskar risken för olika störningar för kringboende. Kommunen tillåter inte vindkraftsetablering i känsliga områden och krav på återställande av mark bidrar till att spår efter avvecklade vindkraftverk är obetydliga.

Nationellt mål

I propositionen "En sammanhållen klimat- och energipolitik - energi" (prop 2008/09:163) framgår att andelen förnybar energi ska vara minst 50 procent av den totala energianvändningen år 2020.

Planeringsramen för vindkraft är att det år 2020 ska vara möjligt att bygga vindkraft för en elproduktion på 30 TWh. (Att jämföra med de 2,5 TWh som vindkraften producerade 2009.)

Etablering av miniverk kan prövas över hela kommunens yta men anses vara olämpliga inom kommunens utpekade vindbruksytor.

Vindkraften nyttjar luftens rörelseenergi och en modern vindturbin kan ta tillvara ungefär 50 procent av vindens totala energiinnehåll. Omvandlingen av vindens energi till elektricitet sker genom att kraft förs över från vindkraftverkens blad till en generator som alstrar el. Elen kan sedan användas för eget bruk eller levereras ut på nätet.

Vindkraftverk kan producera elektricitet vid vindhastigheter mellan 4 och 25 meter per sekund. Den maximala effekten uppnås normalt vid vindstyrkor på 12-14 meter per sekund. Vindkraftverk kan vid optimala förutsättningar producera el under mer än 98 procent av årets timmar. Elproduktionen från ett 150 meter högt vindkraftverk med en effekt på 3 megawatt ger cirka 6000 megawattimmar, vilket motsvarar årsbehovet för ungefär 300 eluppvärmda villor.

KLASSIFICERING OCH PRÖVNING

Det finns fyra klasser av vindkraftverk mellan vilka prövningsprocessen skiljer sig. Nedan beskrivs de olika klasserna, hur man går till väga för att pröva verkens lämplighet, vilka skyddsavstånd som gäller i Enköping samt till vilken myndighet man ska vända sig.

Miniverk

Ett miniverk har en totalhöjd på maximalt 20 meter och en rotordiameter på maximalt tre meter. Miniverk kräver inte bygglov enligt plan- och bygglagen såvida de inte uppförs närmare tomtgränsen än verkets höjd samt inte monteras på en byggnad. Byggnämnan krävs för miniverk vilken handläggs av miljö- och byggnadsnämnden.

Gårdsverk

Gårdsverk har en totalhöjd på 20-50 meter och en rotordiameter som överstiger tre meter. För ett gårdsverk krävs bygglov enligt plan- och bygglagen, vilka handläggs av kommunens miljö- och byggnadsnämnd.

Medelstora verk

Medelstora verk är vindkraftverk med en totalhöjd som överstiger 50 meter. För att bygga ett medelstort landbaserat vindkraftverk krävs anmälan enligt miljöbalken samt bygglov enligt plan- och bygglagen. Såväl bygglov och anmälan prövas av kommunens miljö- och byggnadsnämnd.

Stora anläggningar

Stora anläggningar är gruppstationer som består av två eller fler vindkraftverk med en totalhöjd över 150 meter eller en gruppstation som består av sju eller fler vindkraftverk med en totalhöjd över 120 meter. För att bygga en stor landbaserad vindkraftsanläggning krävs tillstånd enligt miljöbalken samt kommunens godkännande. Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken prövas av Länsstyrelsen.

Byggande i vatten oavsett storlek på vindkraftverk kräver tillstånd av Miljödomstolen eftersom det är vattenverksamhet enligt Miljöbalken 11 kapitlet. Inget bygglov krävs för dessa, dock ska en anmälan göras enligt plan- och bygglagen.

Krav på detaljplan

Detaljplanekrav gäller för vindkraftverk som ska uppföras inom ett område där det råder stor efterfrågan på mark för byggnader eller andra anläggningar. I de fall gäller krav på detaljplan för vindkraftverk högre än 20 meter över markytan, verk som placeras på ett avstånd från tomtgräns som är mindre än kraftverkets höjd över marken, verk som monteras fast på en byggnad eller som har en vindturbin med en diameter som är större än tre meter.

LOKALISERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

Alla vindkraftsetableringar i kommunen ska föregås av någon sorts prövning beroende på antal verk och storlek, som beskrivits ovan. I prövningen utreds hur vindkraftverken påverkar omgivningen och landskapet de placeras i. Nedan följer korta beskrivningar av de planeringsförutsättningar som är aktuella vid lokalisering av vindkraftverk.

Vindstyrka

En nationell vindkartering har gjorts på uppdrag av Energimyndigheten år 2009/2010. I karteringen redovisas medelvindhastigheter på tre olika höjder, 49, 72 och 103 meter ovan det så kallade nollplansförskjutningen.

På 49 meters höjd är medelvindhastigheten i Enköpings kommun över lag mer än 5 meter per sekund. På 72 meters höjd är medelvindhastigheten mer än 6 meter per sekund i stort sett i hela kommunen. På 103 meters höjd är medelvindhastigheten mellan 7 och 7,5 meter per sekund över stora delar av kommunen. Den som vill ta del av kartor över medelvindhastighet hänvisas till www.vindlov.se eller Enköpings kommun.

Buller och ljudeffekter

Det ljud som alstras av ett vindkraftverk kan delas in i två typer; mekaniskt ljud från växellåda och generator samt aerodynamiskt ljud från vingarna. Tack vare tekniska förbättringar upplevs det mekaniska ljudet från moderna vindkraftverk inte som

Etablering av gårdsverk kan prövas i hela kommunen men anses mycket olämpliga inom försvarets stoppområde och inom kommunens utpekade vindbruksytor.

Gårdsverk ska inte uppföras närmre bostadsbebyggelse än att ljudnivån utomhus vid bostad max uppnår 40 dB.

Medelstora vindkraftverk med en totalhöjd på 50-100 meter kan prövas över hela kommunens yta men anses mycket olämplig inom försvarets stoppområde. Medelstora verk 50-100 meter ska inte uppföras närmare än 400 meter från bostadsbebyggelse och ljudnivån utomhus vid bostad får max vara 40 dB.

Medelstora verk med en totalhöjd över 100 meter får endast uppföras inom kommunens utpekade vindbruksytor och därmed minst 800 meter från bostadsbebyggelse.

Stora anläggningar får endast uppföras inom kommunens utpekade vindbruksytor och därmed minst 800 meter från bostadsbebyggelse.

Vill du veta mer?

Vindkraftshandboken - Planering och prövning av vindkraftverk på land och i kustnära vattenområden, Boverket 2009

För att minimera risken för bullerstörningar i boendemiljö från vindkraftverk ska verk placeras med de skyddsavstånd som redovisas i riktlinjerna på sidan 99.

I redan bullerstörda miljöer kan undantag göras från riktlinjen på 800 meter.

Vid etablering av vindkraft med en totalhöjd över 20 meter ska exploatören i en analys kunna beskriva etableringens effekter på buller, skuggbildning, reflexer och ljuspåverkan.

Tillståndsbeslut/anmälningsbeslut ska villkoras med kontrollprogram för att säkerställa säkerheten vid vindkraftverken.

Säkerheten vid medelstora och stora verk och anläggningar ska säkerställas genom tillsyn av egenkontroll och års/miljörapport.

Vid prövning av vindkraftverk med en totalhöjd över 20 meter kan landskapsanalys, synlighetskartor och fotomontage krävas som beskrivning av hur etableringen tar hänsyn till boendemiljöer, natur- kultur och upplevelsevärden i landskapet.

Namn och företagslogga på vindkraftverk ska hanteras restriktivt i bygglovet.

Vindkraftverk med en totalhöjd över 20 meter ska inte uppföras närmare än 1000 meter från känsliga kulturmiljöer, så som till exempelvis kyrkor.

Natura 2000-områden, natur- och kulturresevat, biotopskyddsområden och andra känsliga områden ska undantas från vindkraftsetablering. En skyddszon kan dessutom krävas kring dessa områden.

störande. Den dominerande delen av ljudet uppstår istället när vindkraftverkets rotorblad passerar genom luften. Ljudet upplevs ofta som svischande och har stora likheter med det ljud som alstras när vinden passerar vegetation.

Då vindkraftverken placeras på platser där de ska ha så hög drifttid som möjligt så genererar de ljudeffekter nästan ihållande, dygnet runt. För kringboende riskerar detta att skapa obehag och besvär. Andra bakgrundsljud kan i vissa fall maskera ljudet från vindkraftverken. Naturvårdsverket har angivit riktvärden för buller från vindkraftverk.

Ljus, reflexer och skuggor

Höga verk ger upphov till roterande skuggor när solen står lågt, något som kan skapa störningar och irritation för närboende. Rörliga skuggor på en vägg inomhus riskerar att ge stressreaktioner.

Solljus som reflekteras mot rotorbladen kan också vara mycket störande och synas på långt håll. Dessa problem kan dock förebyggas och ska inte behöva förekomma idag.

Säkerhet och riskavstånd

Den mest påtagliga säkerhetsrisken runt vindkraftverk är nedisning och risk för iskast. Nedisning uppstår i kallt klimat och på högre höjder, men kan även uppstå i samband med speciella väderförhållanden som till exempel dimma och hög luftfuktighet.

Enligt Boverkets vindkraftshandbok har dock olyckor med personskador vid svenska vindkraftverk hittills handlat om säkerhetsvagnar som lossnat, klämskador och fall från ställningar.

Påverkan på landskapsbild

Vindkraftverk är ett nytt inslag i landskapet. Särskilt stora verk och vindkraftsparker kan dominera vissa typer av landskap. Landskap som redan är påverkade av storskaliga och industriella inslag, som exempelvis kraftledning eller motorvägar, kan upplevas som väsentligt tåligare för vindkraft än till exempel en kyrkomiljö eller ett småskaligt odlingslandskap.

Landskapet är en av våra viktigaste kulturbärare och för många är en kraftig förändring av landskapet något som påverkar ens hembygd på ett påtagligt sätt. Denna aspekt på vindkraftens miljöpåverkan kan ofta vara den mest kontroversiella och förtjänar därför att tas på allvar.

Om ett område bedöms lämpligt för vindkraftverk kan även inbördes placering av verken spela roll för upplevelsen av dem. Med hjälp av fotomontage, siktanalyser och landskapsanalyser kan man illustrera hur ett eventuellt vindkraftverk kommer att påverka ett landskap. För att medelstora eller stora vindkraftverk inte skall upplevas alltför dominerande i landskapsbilden vid människors boendemiljöer anges en buffertzon på 800 meter mellan bostäder och vindkraftverk.

Kulturmiljövärden

Historiska kulturlandskap, ursprungliga bymiljöer, herrgårdsmiljöer och kyrkomiljöer är exempel på kulturvärden som är karaktärsskapande och för många förknippade med vårt kulturarv. I kommunen finns områden utpekade som riksintresse för kulturmiljövärden.

Likasa finns områden av regionalt eller kommunalt intresse för kulturmiljövärden. Andra kulturmiljövärden som dessutom är skyddade av kulturminneslagen är fornlämningar, se avsnitt 8 Kulturmiljö. Detta är aspekter att ta hänsyn till vid lokalisering av vindkraftverk.

Naturvärden, fåglar och fladdermöss

Naturvärden kan vara högst lokala eller omfatta hela landskap. Områden med höga landskapsbildsvärden, upplevelsevärden och naturvärden är olämpliga för vindkraftetablering. Lokaliseringsprövning av vindkraft innebär också att man måste bedöma om väganslutningar och kraftledningar kan påverka ett områdes naturvärden negativt.

I diskussionen om vindkraftverk och naturvärden kan det också röra sig om känsliga och till och med hotade fågelarter som påverkas negativt av vindkraftverken. Kunskapen om fågelförekomst inom kommunen är i flera fall generell, men vissa områden kan direkt avfärdas som lämpliga för vindkraft. I andra områden kan man behöva inventera fågel-/ fladdermusförekomster innan man kan säga om platsen är lämplig eller inte.

Näringsverksamhet och infrastruktur

Få näringsgrenar i kommunen anses vara känsliga för vindkraftetableringar. Vindkraft går ofta bra att kombinera med såväl jordbruk som skogsbruk. Turismen är en av de näringar som skulle kunna påverkas negativt och då främst turistmål där ostördhet och upplevelsen av genuina natur- och kulturvärden är viktiga. Kommunen gör därför bedömningen att bland annat Mälaren och mälarnära delar av kommunen är mycket känslig, och därför olämplig för etablering av vindkraftverk.

Försvarets intressen och flygtrafiken störs däremot direkt av vindkraft. Delar av kommunen har därför undantagits från vindkraftetableringar, genom det så kallade stoppområdet kring Uppsala flygplats och andra restriktioner utifrån försvarsintressen.

Kraftledningar, vägar och järnvägar kan påverkas negativt av vindkraft, både i form av risk för olyckor med till exempel iskast men också genom störningar i ledningssystem. Vindkraftverk på en höjd över 50 meter som är belägna inom 30 km från järnväg, remitteras till Trafikverket för granskning. Detta gäller även vindkraftverk med en totalhöjd under 50 meter placerade inom 500 meter från järnvägen.

Återställande av mark

Att montera ner vindkraftverk som inte längre är i bruk handlar inte bara om att återställa platsen. Det handlar också om resurshushållning genom åternyttjande av olika material som vindkraftverket består av och att minska föroreningsrisken. Det är därför viktigt att frågan om nedmontering och borttagande tas upp när vindkraftsanläggningar tillståndsprövas.

Tillstånd till en vindbruksverksamhet kan även kompletteras med krav på ekonomisk säkerhet för återställandet av marken. Det saknas idag motsvarande möjlighet för en myndighet att ställa krav på ekonomisk säkerhet för anmälningspliktiga verk.

Placering av vindkraftverk ska ske så att kollisionsrisken för känsliga fågelarter och fladdermöss minimeras. Bedömning avseende behov av fågel- och fladdermusinventeringar sker från fall till fall.

Försvarets stoppområde undantas från all vindkraftsetablering för verk med en totalhöjd över 20 meter.

Hela landets yta är samrådsområde för totalförsvaret för objekt högre än 20 meter utanför tätort och 45 meter inom tätort.

Avståndet mellan järnvägsspår och vindkraftverk ska vara totalhöjden + 20 meter. Dock minst 50 meter.

Avståndet från vindkraftverk till allmän väg bör vara minst totalhöjden, dock minst 50 meter. Ett lämpligt avstånd fastställs i samråd med Trafikverket.

Vindkraftverk med en totalhöjd lägre än 50 meter bör placeras minst 100 meter från kraftledning.

Vindkraftverk med en totalhöjd över 50 meter bör placeras minst 200 meter från kraftledning.

Vindkraftverk med en rotordiameter på 100 meter eller mer bör placeras minst 250 meter från kraftledning.

Vid planering av vindkraftverk ska hänsyn tas till att det ofta krävs förstärkningar av både infrastruktur samt lokal-, regional- och eller stamnät.

När vindkraftverk tagits ur drift ska åtgärder för återställande av området vidtas senast 12 månader efter driftstopp. Vindkraftverken ska transporteras bort och fundament tas bort eller övertäckas.

I de tillstånd där det är möjligt ska krav på ekonomisk säkerhet ställas i tillståndsbeslutet.

Vid framtida planläggning och lovprövning av vindkraftsetablering nära kommungränsen ska kommunen samråda med berörda grannkommuner.

VINDBRUKSYTOR FÖR MEDELSTORA OCH STORA ANLÄGGNINGAR

En kartanalys av kommunens hela yta har genomförts för att bedöma olämpliga och lämpliga områden för medelstora eller stora vindkraftverk i grupp. Medelstora och stora vindkraftverk är i det här sammanhanget verk som har en totalhöjd på cirka 100 respektive 150 meter.

I kartanalysen har bland annat följande planeringsförutsättningar beaktats: buffertzonen på 800 meter kring bostadshus, försvarets stoppområde, värdefulla kultur-, natur- och friluftsområden, och kartunderlag som anger områden med särskilt känslig fågelförekomst. En landskapsanalys som tagits fram för Enköping, Håbo och Knivsta har även varit vägledande.

Landskapsanalysen konstaterar att kommunen har en relativt tätbefolkad landsbygd och den spridda bebyggelsen gör att man med hänsyn till skyddsavstånd har begränsade möjligheter att etablera grupper av vindkraftverk. Landskapsanalysen gör vidare bedömningen att hela kommunen har landskapstyper som antingen är mycket känsliga eller känsliga för etableringen av stora vindkraftverk. Sammantaget leder detta till att endast ett fåtal ytor har en tillräcklig areal för att rymma fler än två stora eller medelstora vindkraftverk med ett tillräckligt respektavstånd till bebyggelse. Efter sammanvägd avstämning mot övriga intressen har några av dessa ytor bedömts möjliga eller lämpliga.

Vid etablering av vindkraft inom de utpekade vindbruksytorna krävs sedvanlig prövning enligt lagstiftning samt att kommunens riktlinjer för vindkraft följs.

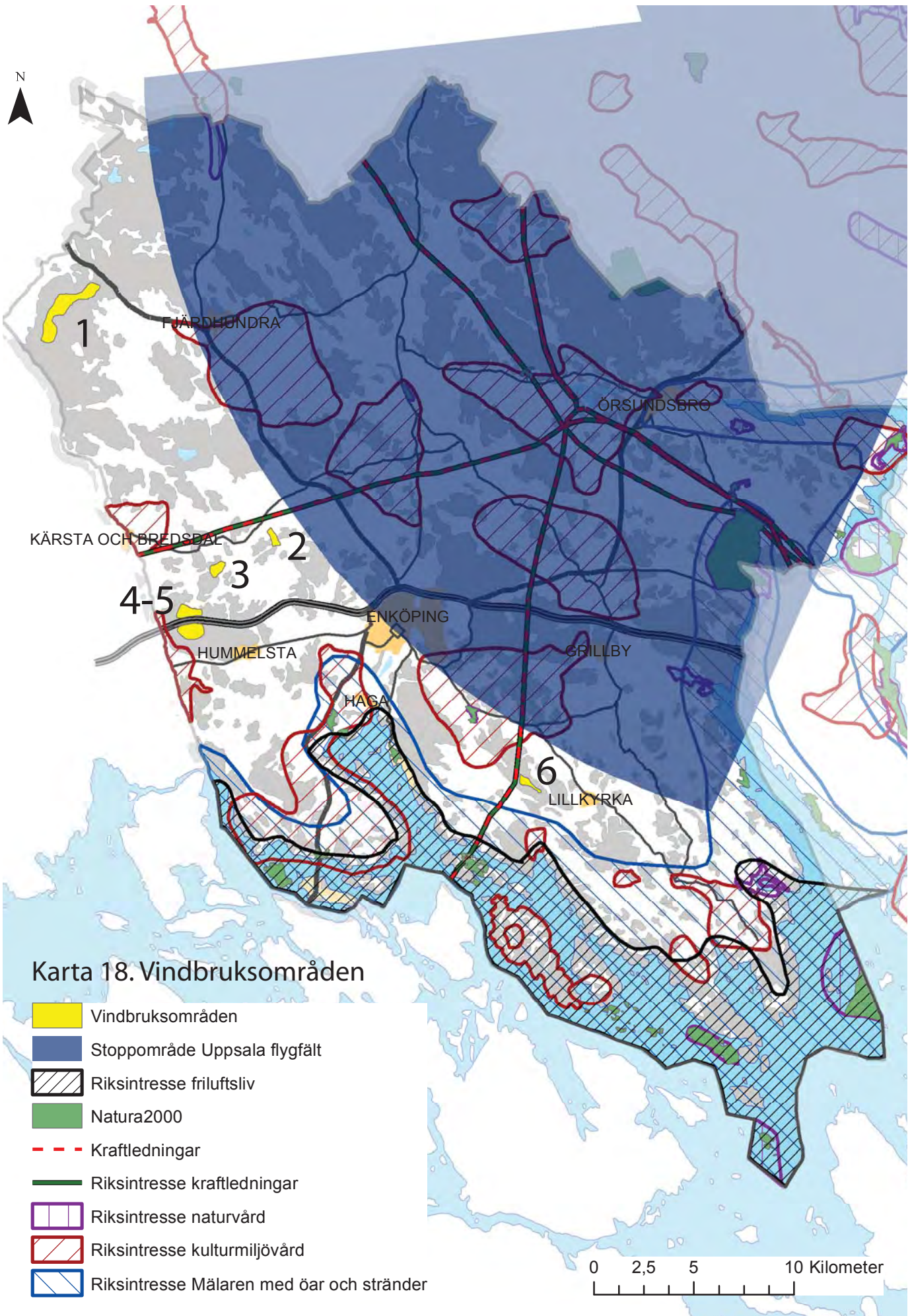
Totalt har 6 områden bedömts som lämpliga vindbruksytorna. De till storlek minsta utpekade områdena bedöms kunna rymma cirka 2-3 medelstora vindkraftverk med totalhöjd på 100 meter. Det största området skulle teoretiskt kunna rymma 6-7 stora vindkraftverk med totalhöjd på 150 m. Att ange ett totalt antal möjliga verk i kommunen vore missvisande och lämnas till framtida utredningar och lovprövningar.

För att hålla vindbruksytorna öppna för framtida vindkraftsetablering gäller en 800 meters buffertzon runt de utpekade vindbruksytorna inom vilken ny bostadsbebyggelse ej får uppföras.

Buffertzonen på 800 meter har fastställts efter en omvärldsanalys där vindkraftplaner, översiktsplaner och diskussioner kring hänsynsavstånd studerats. I Boverkets "Vindkraftshandboken" från 2009 påpekar man att en bedömning av avståndet mellan bostäder och vindbruk bör göras av kommunen utifrån de lokala förutsättningarna. Ett återkommande avstånd har tidigare varit 500 meter. Under senare år, efter omfattande utbyggnad av vindkraft i landet har det framkommit att respektavstånden till bostad kan behöva ses över. Ett större hänsynsavstånd minskar risken för att dagens mycket höga verk upplevs alltför störande för kringboende. Ett större avstånd tar även hänsyn till andra upplevda störningar utöver bullerstörning, även om miljö kvalitetsnormen för buller (40 dBA vid fasad) kan hållas med kortare hänsynsavstånd. Enköpings kommun har därför valt att utöka buffertzonen mellan vindbruksytorna och bostadshus till 800 meter.

Enköping jämfört med andra kommuner

Vid jämförelse med många andra kommuners vindbruksplaner konstateras att föreslagen totalareal lämplig för vindbruksparker är förhållandevis liten. Detta orsakas främst av att Enköpings kommun har en mycket spridd bebyggelse där stora arealer undantas i buffertzoner kring bostadshusen, att försvarets stoppområde berör en stor del av kommunen och att landskapet har andra motstående värden som bedöms överväga möjligheten att etablera storskalig vindkraftproduktion. Det finns inga riktigt stora vidsträckt obebodda skogsområden i kommunen. De obebodda områden som finns i kommunen är få och förhållandevis små och kan dessutom ha andra motstående intressen som behöver beaktas.

1. Västra Simtuna

Areal cirka 237 hektar, småkuperad skogsmark med inslag av våtmarker.

Området ligger inom ett större skogsområde väster om Fjärdhundra och söder om riksväg 70. Skogsområdet avgränsas i väster av ett småskaligt odlingslandskap kring kommungränsen mot Sala, denna typ av odlingsbygd fortsätter vidare in i Sala och Västerås kommuner. I öster övergår skogsområdet i ett större öppet odlingslandskap, odlingsbygden i Simtuna, med flera spridda byar och gårdar och längre österut den stora Fjärdhundraslätten. Vindbruksytan ligger dock inne i skogsområdets centrala delar med cirka 1 km ut till öppen mark.

Landskapsanalysen anger landskapskaraktären "skogslandskap", där landskapstypen anges som känslig för vindkraftsetablering. Detta då skogsområdena i kommunen ofta är förhållandevis små och i flera fall gränsar till öppna odlingslandskap. Odlingsbygden i väster beskrivs som ett småskaligt jordbrukslandskap som anges vara mycket känsligt för etablering av medelstora och stora vindkraftverk. Odlingsbygden i öster beskrivs som ett storskaligt odlingslandskap och som anges vara mycket känsligt för stora vindkraftverk och känsligt för medelstora vindkraftverk. Vindbruksområdet ligger en knapp kilometer in i skogsområdet vilket bedöms skala ner vindkraftverkens visuella påverkan.

Landskapsanalysen till trots så gör kommunen bedömningen att detta är ett av de få skogsområden som ändå bedöms som möjligt eller lämpligt för en vindkraftspark om cirka 5-7 storskaliga vindkraftverk på högst 150 meter höjd.

Vindkraftverk skulle bli synliga från ett flertal hus och gårdar i de öppna bygderna i väster och i öster, från riksväg 70 vid Karleby och från Siggestaslätten.

Stora verk inom området kommer även att synas på långt håll från Fjärdhundraslätten och jordbruksbygderna i Sala och Västerås kommuner.

Området utgörs av skogsmark, mestadels barrskog med hållmarktallskog och i lägre partier granskog, våtmarker och sumpskog. Skogsmarken har inslag av både rikblockig och storblocig moränmark. Det kan inte uteslutas att skogsmosaiken kan hysa tjäder då skogsområdets storlek och skogsmarkens sammansättning bedöms ge förutsättningar för arten. Sydost om området ligger en stor nyckelbiotop, en lövrik barrnaturskog. Norr om området ligger den utdikade Sjöbosjön som har vissa ornitologiska värden. Lämningarna efter en torvfabrik ligger i östra delen av området, vid en utdikad före detta torvmark.

Rekreation inom skogsområdet bedöms vara av lokal betydelse för kringboende. Jakt, allemansrättsligt svamp- och bärplockande och möjligheter till skogspromenader bedöms utgöra områdets rekreativa värden. Området är tillgängligt via flera skogsbilvägar och ligger cirka 400 meter från riksväg 70.

I norra änden av området står en mobiltelefonmast. En bergtäkt håller på att etableras i vindbruksytan mitt.

Då området ligger cirka 1-1,5 kilometer från kommungränsen mot Västerås och Sala ska samråd ske med grannkommunerna vid en framtida lovprövning.

2. Sparrsätra/Tillinge - söder om Sparrsätra kyrka

Areal: 29 hektar, i huvudsak åkermark.

Den föreslagna vindbruksytan ligger i ett småskaligt odlingslandskap i utkanten av den mer vidsträckt och storskaliga jordbruksslätten som omger Sparrsätra

Landskapsanalysen anger att odlingslandskapet i sydost är mycket känsligt för storskalig vindkraftetablering. Detta ställer krav på omsorgsfull planering av vindkraftverk även i dessa intilliggande skogslandskap.

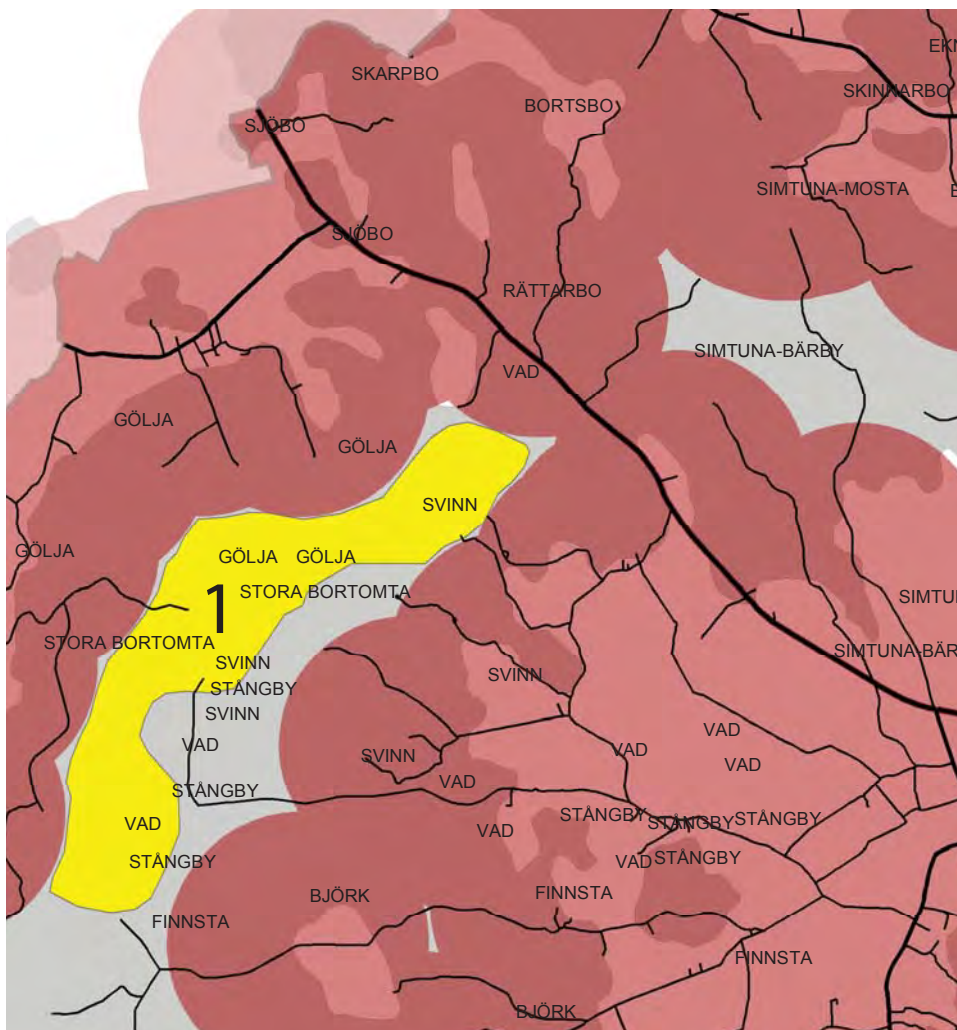
Inom vindbruksområdet kan 5-7 storskaliga vindkraftverk om max 150 m totalhöjd etableras.

Vid etableringar av mindre grupper i Västra Simtuna ska en landskapsanalys med samlad synlighetsanalys tas fram som visar hur en fullskalig utbyggnad av hela området skulle se ut.

Fotomontage bör tas fram för relevanta betraktelsepunkter.

Inför en prövning av vindkraftsetablering i Västra Simtuna ska en inventering göras av skogliga naturvärden, som också beaktar närliggande skogsmark och våtmarker. Skogliga våtmarker, hållmarker, nyckelbiotoper, naturvårdsintressanta arter och biotoper ska inventeras. Fågelinventering behöver göras där särskilt tjäder och eventuella spelplatser beaktas liksom eventuell påverkan på närliggande tidigare kända häckningslokaler för ängshök vid den utdikade Sjöbosjön.

Särskild hänsyn ställs på vägdragning för att bibehålla hydrologin i våtmarkerna, liksom varsamhet med skogliga mosaiken kring sumpskogar och våtmarker.

Karta 18a.
Vindbruksområde 1

kyrka. Åt söder sträcker sig området över ett par låga skogsklädda höjder och in i ett mindre landskapsrum på gränsen mot Tillinge. Åkermarkerna bryts av inslag av låga moränhöjder och skogsbackar. Sparsåtra kyrka ligger cirka en kilometer från vindbruksytan. Siktlinjerna är i dessa landskapsrum flera kilometer och stora vindkraftverk skulle sticka upp och dominera omgivningarna på långt avstånd. Området ligger cirka 2,5 kilometer från utpekad vindbruksyta i väster.

Vindkraftverk inom området blir synliga från kyrkomiljön vid Sparsåtra kyrka och från flera äldre byar i en odlingsbygd med rötterna i förhistorisk tid.

Landskapsanalysen tolkar den här delen av Sparsåtra på gränsen mellan småskaligt och storskaligt odlingslandskap, båda landskapskaraktärerna bedöms som känsliga för medelstora vindkraftverk och som mycket känsliga för etablering av stora vindkraftverk. Områdets areal är liten och det är endast möjligt att etablera 2-3 medelstora vindkraftverk om cirka 100 meter totalhöjd. Området bedöms inte som möjligt eller lämpligt för stora vindkraftverk på 150 meters höjd. Vindkraftverken skulle placeras på en mindre åkersträckning som omges av flera små skogspartier vilket kan ge visuellt stöd i landskapet för denna typ av byggnadsverk. En halv kilometer norr om området passerar en större kraftledning vilket åtminstone i en del riktningar och siktlinjer kan medverka till att en grupp av medelstora vindkraftverk hamnar i en redan påverkad horisontlinje.

En sammanvägd landskapsanalys med samlad påverkan från båda vindbruksytorna som berör Sparsåtra bör tas fram, då de ligger endast 2,5 kilometer från varandra i ett landskap med långa siktlinjer.

I prövning bör krav ställas på detaljerad landskapsanalys och en så omsorgsfull placering som möjligt. Det krävs även noga avvägning av lämpligt antal och storlek på vindkraftverken i detta läge.

Inom vindbruksområdet kan 2-3 medelstora verk om cirka 100 m totalhöjd etableras.

3. Sparrsätra/Tillinge - Lundby

Areal: 39 hektar varav hälften åkermark och hälften skogsmark.

Området ligger i en småskalig odlingsbygd, delvis omgiven av 10-15 meter höga skogspartier. Hela omgivningen består av likartat småskaligt odlingslandskap som i söder övergår i det mer skogsdominerande området som delas av E 18 och fortsätter till Hummelsta.

Landskapet saknar några nämnvärda höjder och stora vindkraftverk skulle sticka upp och dominera omgivningarna på långt håll. Medelstora verk ger inte samma effekt på landskapsupplevelsen. Området ligger 2-3,5 kilometer från vindbruksytorna i öster och söder.

Landskapsanalysen karakteriserar den här delen av kommunen som ett småskaligt odlingslandskap, en landskapskaraktär som bedöms som känslig för medelstora vindkraftverk och som mycket känslig för etablering av stora vindkraftverk. Området angränsar i söder till landskapskaraktären "skogslandskap" som bedömts som känslig för storskaliga vindkraftverk. Områdets areal är liten och det är endast möjligt att etablera 2-3 medelstora vindkraftverk om cirka 100 meter totalhöjd. Området bedöms inte som möjligt eller lämpligt för stora vindkraftverk på 150 meters höjd. Vindkraftverk inom ytan kommer att uppföras i ett landskap där det småskaliga odlingslandskapet övergår i ett mer skogsdominerat landskap vilket medverkar till att vindkraftverken inte blir alltför dominerande på landskapsbilden.

Väster om området ligger ett riksintresseområde för kulturmiljövården, Bred. Ett antal byar i omgivningen anges ha kommunala värdefulla kulturmiljövården: Torgesta, Lundby gård, Tibble och Lundby stationssamhälle. I utkanten av området ligger ett antal fornlämningar. En torplämning finns centralt i området. En väg angör området i öster. Järnvägen passerar 500 meter söder om området.

4-5. Tillinge/Bred - Frösvi E18 norra och södra

Areal norra: 57 hektar, i huvudsak skogsmark.

Areal södra: 85 hektar skogsmark varav 14 hektar sumpskog och våtmark.

Vindbruksytorna ligger inom ett relativt stort skogsområde, med ett delområde norr om motorvägen E18 och ett delområde söder om. Skogsområdet ligger cirka 20-30 meter över odlingsmarken vid Sagåns dalgång i väster. Den del av skogsområdet som angränsar till motorvägen har påtagligt påverkats av den intensiva trafikmiljön.

Närheten till motorvägen bedöms medföra en ljudmiljö som inte är lika tyst som vid övriga utpekade vindbruksytorna. Detta bedöms medföra att ljud från vindkraftverk döljs något av bakgrundsljudbilden. Dessa två vindbruksytorna har därför en kortare buffertzon mellan bostadshus och ytorna. Närmaste bostadshus som bedöms som åretruntbostad ligger 600 meter från vindbruksytan. Närmaste hus som bedöms som fritidshus ligger cirka 500 meter från ytan.

Landskapsanalysen beskriver området med landskapskaraktären skogslandskap. Generellt beskrivs landskapskaraktären som känslig för vindkraftetablering. I väster ligger Sagåns dalgång med ett landskap som lokalt kan beskrivas som småskaligt men som längre västerut övergår i mer storskaliga landskapsrum. Sagåns dalgång är utpekad som riksintresseområde för kulturmiljövården, Östanbro. Landskapsanalysen beskriver skogsområdet som känsligt för vindkraftetablering. Kommunen gör bedömningen att etableringen av motorvägen som delar skogsområdet har medfört sådan påverkan på landskapsbilden att området bedöms kunna tåla en grupp av

En sammanvägd landskapsanalys med samlad påverkan från båda vindbruksytorna som berör Sparrsätra bör tas fram, då de ligger endast 2,5 kilometer från varandra i ett landskap med långa siktlinjer.

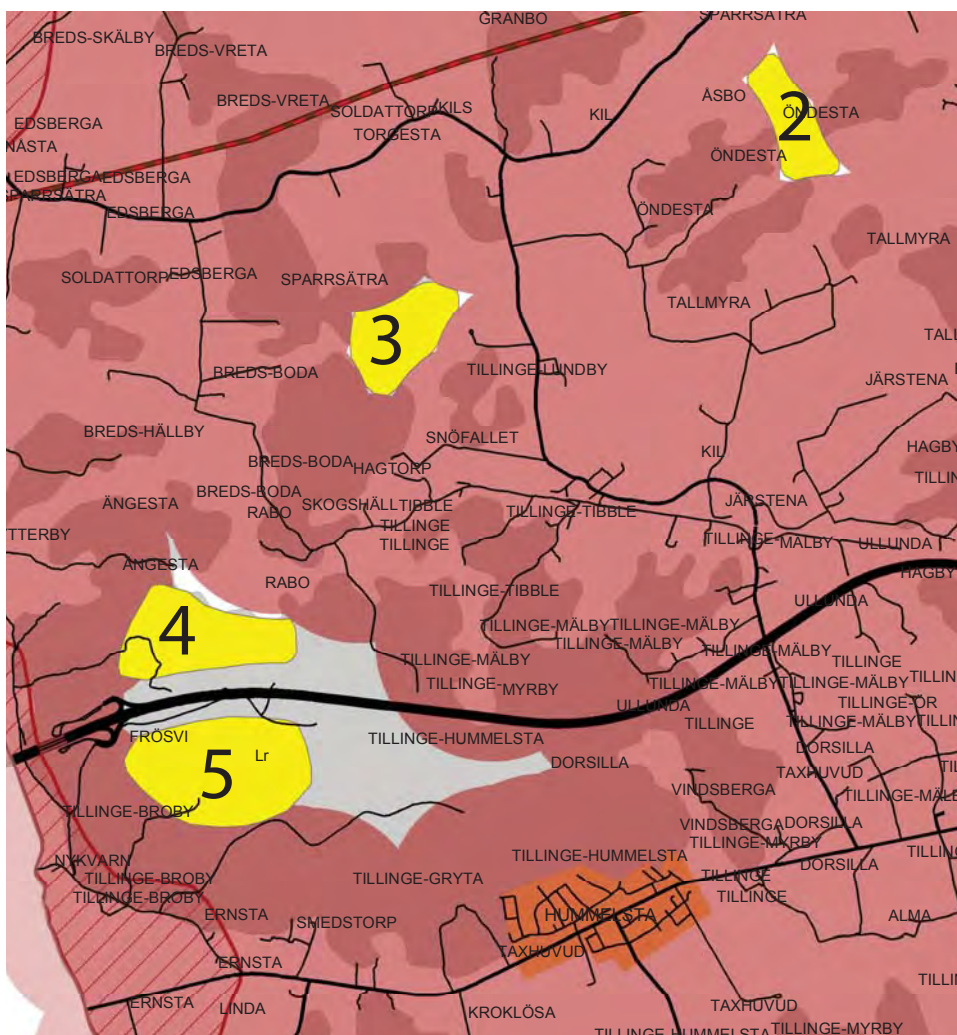
I prövning bör krav ställas på detaljerad landskapsanalys och en så omsorgsfull placering som möjligt. Det krävs även noga avvägning av lämpligt antal och storlek på vindkraftverken i detta läge.

Inom vindbruksområdet kan 2-3 medelstora verk om cirka 100 m totalhöjd etableras.

I en prövning bör befintliga fornlämningar inom vindbruksområdet uppmärksammas samt möjligheten att det kan finnas fler.

Trots att landskapskaraktären beskrivs som känslig bedöms de föreslagna områdena vid E18 som mindre känsliga på grund av att platsens karaktär påtagligt avviker från ett opåverkat skogslandskap i och med den direkta närheten till motorvägen.

De båda vindbruksområdena vid Frösvi bör bedömas i en samlad landskapsanalys.

Karta 18b.
Vindbruksområde 2-5

- Vindbruksområde
- Buffertzon 800 meter
- Stoppområde Uppsala skjutfält
- Kraftledning
- Riksintresse kraftledning
- Riksintresse kulturmiljövård

stora vindkraftverk, alternativt medelstora vindkraftverk med ett fåtal verk på vardera sidan om E18. Vindbruksytornas begränsade areal medger sammanlagt maximalt 4 stora vindkraftverk på 150 meter totalhöjd om inbördes avstånd skall vara fem gånger rotordiametern.

Stora vindkraftverk i områdena skulle bli synliga från odlingsbygderna i norr och väster, vid Kärrsta och Bredsdal, från Orresta golfbana och från flera gårdar och byar på Västeråssidan om kommungränsen. De skulle också framträda tydligt från E 18 där en grupp med stora vindkraftverk på båda sidor om vägen skulle präglade passagen över kommungränsen, eller entrén till kommunen från väster.

Genom det södra området går en 70-kilovolt kraftledning. Avståndet är cirka 450-500 meter mellan motorvägen och kraftledningen och stora verk kunna bedöms kunna uppföras utan risk för vare sig motorvägen eller kraftledningen. Placering och utformning behöver samrådats med berörda myndigheter.

Området nyttjas sannolikt för jakt, bär- och svamplockning. Frösvi rastplats vid E18 ligger på tunneltaket till motorvägen. Här stannar många bilister och rastar omgivna av skogslandskapet och med viss utblick mot Sagådalgången i väster. Åt öster blickar man istället ut över motorvägen som skär genom skogslandskapet. Vindkraftverk inom vindbruksytorna blir påtagliga sett från rastplatsen.

Vid placering av vindkraftverk vid Frösvi och E18 bör upplevelsen från såväl motorvägen som rastplatsen beaktas.

Sammanlagt kan de två vindbruksytorna rymma 4 stora vindkraftverk om max 150 m totalhöjd.

En översiktlig inventering av skogliga naturvärden för området bör tas fram vid en vindkraftsetablering.

Hänsyn måste tas till våtmarken och till skogliga naturvärden vid vägdragnin g och lokalisering av vindkraftverk

Vid prövning för vindkraftsetablering ska påverkan på riksintresseområdet för kulturmiljö beaktas och motiv- och uttrycksbeskrivningar för området Östanbro ligga till grund i avvägningen. Riksintresset får inte påtagligt skadas av en vindkraftsetablering.

Vid prövning för vindkraftsetablering ska påverkan på riksintresseområdet för kulturmiljö beaktas och motiv- och uttrycksbeskrivningar för området Boglösa ligga till grund i avvägningen. Riksintresset får inte påtagligt skadas av en vindkraftsetablering.

Kulturlandskapet norr om Storskogen har mycket höga kulturmiljövärden vilket ställer höga krav på allsidig belysning i en landskapsanalys.

Området är lämpligt för etablering av medelstora vindkraftverk om cirka 100 m totalhöjd.

Fotomontage behöver tas fram för ett flertal relevanta utblickar exempelvis Hemsta naturreservat, Hemstahällen, byar i väster och öster samt från kyrkomiljöerna Vallby och Boglösa.

Vid en etablering i Storskogen ska samråd genomföras med Försvarsmakten för att säkerställa att enskilda vindkraftsverks positioner inte påverkar våderradiostationen på Arlanda.

Vindbruksytorna ligger inom det skogsområde som inkluderar närströvsområde till Hummelsta tätort. Två skogsbilvägar in i området och närheten till Hummelsta antyder att skogen är lättillgänglig för många. Avståndet mellan de närmaste villorna i Hummelsta och vindbruksytan är strax över 1,5 kilometer. En anlagd våtmark inom området har vissa naturvärden. Strax öster om området finns ett skogligt biotopskyddsområde. Skogsmarkens mosaikliknande karaktär antyder att det sannolikt finns en del naturvärden. Ingen naturinventering har dock gjorts i området. Inga kända kulturmiljövärden finns inom vindbruksytorna men i väster ligger Sagåns dalgång med riksintresseområde för kulturmiljövärden "Östanbro". Motiveringen till riksintresseområdet är: "Fornlämningsmiljö av central betydelse invid Eriksgatan vilken varit en viktig knutpunkt under såväl förhistorisk som historisk tid." Vid en framtida lovprövning behöver vindkraftetableringen bedömas utifrån dess påverkan på riksintresseområdet.

6. Vallby/Boglösa/Lillkyrka - Storskogen

Areal: 30 hektar skogsmark.

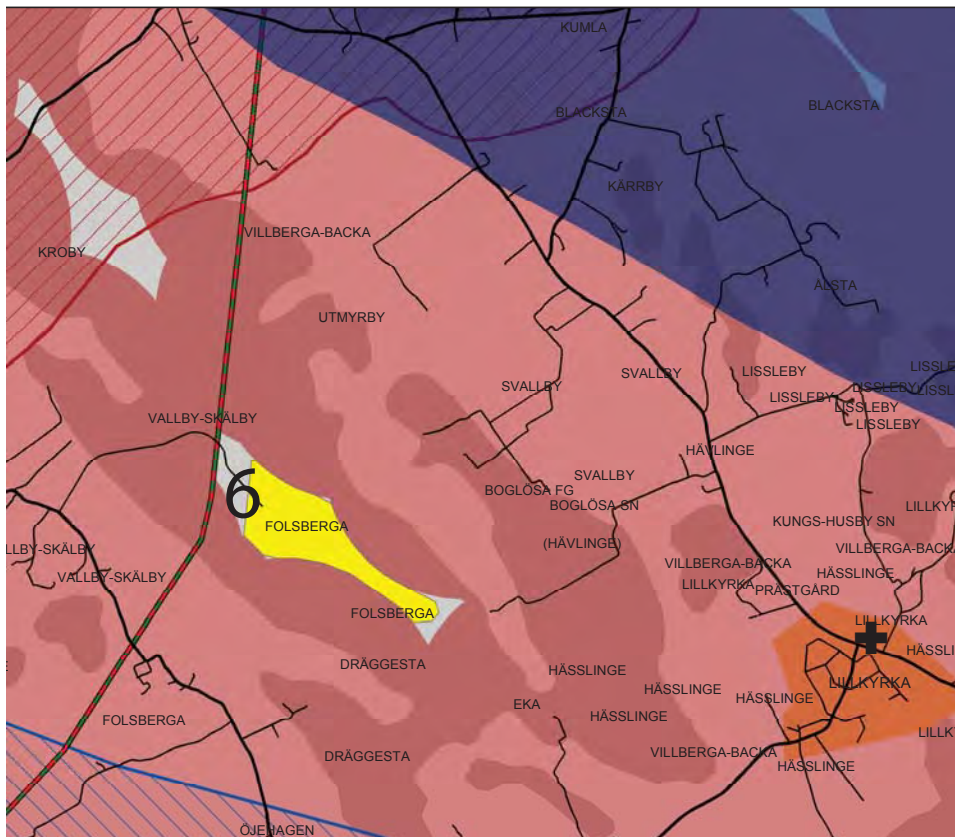
Vindbruksytan ligger inom ett skogsområde mellan Vallby, Boglösa och Lillkyrka. Området ligger cirka 10-20 meter över omgivande odlingsmarker. Skogsområdet är ett av Trögdens största skogsområden och skogsridån utgör en avgränsning av landskapsrummen i de öppna odlingsbygderna i Boglösa och Vallby. Det platta landskapet i kringliggande öppna odlingslandskap skapar långa siktlinjer och höga vindkraftverk skulle synas från långt håll. Ett respektavstånd på 800 meter till bostäder som begränsning ger en liten yta centralt i skogsområdet där ett fåtal verk ryms. Från Hemsta naturreservat och Hemstaristningen skulle verk bli synliga i sydost på ett avstånd av 2,5 kilometer. Verken skulle även bli synliga från byar och gårdar i Boglösa, Lillkyrka och Vallby.

Landskapsanalysen karakteriserar den här delen av kommunen som ett småskaligt odlingslandskap vilket anses vara känsligt till mycket känsligt för etablering av medelstora och stora vindkraftverk. Områdets lilla skala, omgivande landskaps kulturmiljöer och mångfalden av gårdar och byar med långvarig kulturhistoria och landskapstypens känslighet gör att området bedöms som lämpligt för medelstora vindkraftverk på cirka 100 meter totalhöjd, och inte lämpligt för de största på 150 meter höjd.

Strax norr om området ligger riksintresseområde för kulturmiljövärden, Boglösa. Motivet till riksintresset är: "Odlingslandskap med ett rikt innehåll av fornlämningar och bebyggelse bland annat en av landets största och mest koncentrerade fornlämningsmiljöer från bronsåldern, utgörande kärnan i det så kallat centrala hällristningsområdet." Ytterligare längre åt nordost, på ett avstånd av 1,7 kilometer börjar det landskapsbildsskyddade området Hemsta-Rickebydalen, med sina bronsålderslämningar. Vid en framtida lovprövning är det viktigt att beakta vindkraftverkens påverkan på riksintresseområdet och att värna om närliggande områdets kulturmiljövärden.

Vindkraftverk inom ytan skulle placeras intill en stor 400 kV kraftledning vilket upplevelsemässigt innebär att verken sticker upp ur skogen i en redan påverkad miljö. Detta gäller från vissa utblickspunkter, exempelvis från området öster om Boglösa kyrka.

Upplandsleden passerar strax söder om området och tillsammans med skogsbilväg och körvägar in i området bedöms skogsområdet vara relativt lättillgängligt.

Karta 18c.
Vindbruksområde 6

- Vindbruksområde
- Buffertzonen 800 meter
- Stoppområde Uppsala skjutfält
- Kraftledning
- Riksintresse kraftledning
- Riksintresse kulturmiljövärd
- Riksintresse Mälaren

Närheten till den stora kraftledningen innebär att slutlig placering och utformning behöver samrådats med berörd myndighet. Området ligger inom en radie på 50 kilometer från väderradarstationen på Arlanda vilket ställer vissa krav på enskilda placeringar av verk.

Foto: Tomas Frisk

11. Risker, miljö, hälsa och beredskap

MÅLBILD 2030: I Enköpings kommun har förebyggande åtgärder vidtagits för att minska effekterna av naturrisker på grund av ett förändrat klimat. Antalet förorenade områden och dess påverkan på människa, djur och natur har minskat. Få av kommunens invånare är störda av buller i sin boendemiljö. Alla kommuninvånare har ett tillfredställande skydd mot olyckor och hälsorisker där det förebyggande arbetet minimerar risker och förhindra olyckor. I nödsituationer får invånarna snabbt tillgång till hjälp.

Nationellt mål för säkerhet

... att värna befolkningens liv och hälsa.

... att värna samhällets funktionalitet och

... att värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättsäkerhet samt mänskliga fri- och rättigheter

RISKER

Risker för olyckor kan påverkas både av människans aktiviteter samt vara resultat av naturliga processer. Gemensamt för olyckor är att de ofta har ett dramatiskt förlopp. Alla kommuner ska enligt lagen om skydd för olyckor ha en risk- och sårbarhetsanalys. Den senaste för Enköpings kommun som helhet är från 2005.

Översvämningar

Världen står inför klimatförändringar som påverkar även oss i Enköping. I första hand måste utsläppen av så kallade klimatgaser minska för att minimera den globala temperaturhöjningen. Men vi måste även anpassa oss till de förändringar som kommer i framtiden och de som redan har kommit. Det handlar om att anpassa vårt befintliga samhälle till de nya förutsättningarna och bygga nytt med insikt.

Enköpings kommun ligger vid Mälaren och påverkas direkt av sjöns vattennivåer. De klimatförändringar som sker i kombination med avsmältningarna av landisarna vid Antarktis och Grönland leder till att havsnivåerna höjs. I Mälardalen har vi fortfarande en landhöjning på cirka fyra millimeter per år. Detta kompenserar idag för havsnivåhöjningen. Landhöjningen håller dock på att avta och om ungefär ett sekel riskerar Mälaren gå från sjö till Östersjövik.

Åar och bäckar kan ge lokala översvämningar till följd av en kombination av höga flöden och förtätningar i åstrukturen. Till detta tillkommer risken för lokala översvämningar på grund av kraftig nederbörd, så kallade skyfall, där vattenmängderna inte hinner rinna undan.

Nationella utredningar

År 2001 gav Räddningsverket ut rapporten "Översiktlig översvämningskartering för Mälaren". Översvämningskarteringen omfattade enbart naturliga flöden och vattenstånd, det vill säga inte flöden och vattenstånd som uppkommer genom exempelvis dammbrott och isdämningar.

SMHI har beräknat hur ofta och hur mycket Mälarens vattennivå kan höjas under en period av 100 år. Sannolikheten för att Mälaren ska stiga en meter inom en 100-årsperiod är 63 procent medan sannolikheten för att Mälaren ska stiga två meter inom en 100-årsperiod är 1 procent. Vindens riktning påverkar även vattennivån. Vid stark vind kan vattnet pressas mot mälarkusterna så att vattennivån ökar med upp till 30 centimeter.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har på regeringens uppdrag analyserat och bedömt vilka konsekvenser en översvämning av Mälaren skulle medför på olika samhällssektorer, uppdraget har slutrapporterats i rapporten "Konsekvenser av en översvämning av Mälaren" (MSB406). Några av de viktigaste slutsatserna i rapporten är:

- Risken för översvämning i Mälaren är idag hög eftersom tillrinningen till Mälaren kan vara högre än avbördningskapaciteten av vatten från Mälaren. Detta är fram till dess att en ökad avtappning är möjlig.
- Mälarens medelvattennivå är +0,87 meter. Redan vid vattennivåer +1,4 meter börjar samhällsviktiga verksamheter slås ut. Detta kan innebära stor risk eller fara för befolkningen i drabbade kommuner. Upp till +1,4 meter är det i huvudsak jord och skogsbruk samt naturområden som påverkas.
- Konsekvenserna av en stigande vattennivå i Mälaren är störst inom sektorerna energiförsörjning och kommunal teknisk försörjning.
- Av 236 samhällsviktiga objekt i det översvämningshotade området uppkommer i drygt 108 fall allvarliga, mycket allvarliga eller till och med katastrofala konsekvenser vid översvämning. 22 av objekten tillhandahåller service som når ut till stora delar av befolkningen. Det kan handla om utebliven leverans av el, dricksvatten, avloppsvatten eller fjärrvärme.

Översvämningskarteringar

I den fördjupade översiktsplanen för Enköpings tätort har en övergripande analys gjorts för vilka områden som kan drabbas av stigande vattennivåer i Mälaren. Kommunen har även gjort en övergripande översvämningskartering "Naturrisker inom Enköpings kommun med fokus på översvämningsrisker" för de tätbebyggda områdena Enköpings tätort, Haga/Ekudden, Bredsand/Kolarvik/Sjöängarna, Örsundsbro tätort, Märsön, Bryggholmen, Ekolsunds stationssamhälle och Hammarsudd. Analysen baserar sig på SMHI:s vattennivåberäkningar och har genomförts med befintlig höjddata inom områden som ligger i riskzonen för översvämning.

Vid planering av byggnation i områden med översvämningsrisker kan krav komma att ställas på översvämningsanalyser.

Enköpings tätort och Örsundsbro hör till de områden där antalet påverkade byggnader är fler än i de andra områdena. Detta på grund av lågt belägen bebyggelse längs de åar som finns i tätorterna. MSBs översvämningskartering med ny höjddata är nu tillgängligt för kommunen och kommer att användas i kommunens planeringsarbete för områden som ligger lågt och nära Mälaren eller andra vatten.

Länsstyrelsens riktlinjer

I rapporten Översvämningsrisker i fysisk planering från 2006 finns riktlinjer för hur man ska planlägga områden i översvämningsområden, framtagna av länsstyrelserna i Mellansverige. Länsstyrelserna uppdaterar för närvarande dessa riktlinjer utifrån bland

annat MSB's nya översvämningskartering. I väntan på nya riktlinjer redovisas här de gällande från 2006:

- För markområden med stor sannolikhet för översvämnning (markområden under 100-årsnivån) bör endast enklare byggnader, som garage och uthus byggas.
- För markområden med viss sannolikhet för översvämnning (under den dimensionerande nivån) bör endast samhällsfunktioner av mindre vikt lokaliseras, till exempel byggnader av mindre värde, byggnader av mer robust konstruktion, vägar med förbifartsmöjligheter, enstaka villor, fritidshus och mindre industrier med liten miljöpåverkan.
- Övrig bebyggelse och funktioner får anläggas inom markområden med låg sannolikhet för översvämnning.

Planerad ombyggnad av Slussen i Stockholm

Innan den första regleringen av Mälaren 1943 varierade vattenståndet i sjön betydligt mer än idag. De regleringsbestämmelser som gäller idag är en vattendom från 1966. Nästa steg för Mälarens reglering är Projekt Slussen som drivs av Stockholm stad. Projektet avser total ombyggnad av Slussen anläggningen och i samband med detta kommer nya och befintliga avtappningskanaler byggas eller byggas om för att öka avtappningskapaciteten av Mälaren. Åtgärderna beräknas vara på plats år 2020.

Flöde	Dagens vattenstånd (meter)	Vattenstånd efter utbyggnad av Slussen (meter)
Medelvattenstånd	+0,87	+0,87
100 års nivå	+1,86	+1,28
1000 års nivå	+2,88	+1,33
10 000 års nivå	+3,04	+1,48

Vattennivåer i Mälaren för nuvarande reglering samt efter utbyggnad av Slussen i Stockholm vid tre olika tillrinningsflöden. Alla beräkningar är genomförda i kombination med ett vattenstånd i Saltsjön på 0,77 meter. Flöden för vattenstånd i dagens situation grundas på statistik för 1976-2005.

Andra förebyggande arbeten

Fram till dess att en ökad tappningskapacitet finns för Mälaren kvarstår den höga översvämningsrisken. Det kan därför finnas anledning för vissa verksamheter runt Mälaren att vidta förebyggande åtgärder och/eller öka sin beredskap och sin förmåga att hantera översvämnningar.

Vid en översvämnning finns det olika sätt att tackla problemet med höjda vattennivåer och flöden. I förebyggande syfte kan till exempel befintliga vallar förstärkas och nya vallar byggas. Tillfälliga vallar kan också uppföras vid en översvämnning, detta är dock inte att föredra. En mer långsiktig åtgärd är istället att inte tillåta nybyggnation i områden som ligger lågt i förhållande till Mälarens vattennivå vilket återspeglar sig i länsstyrelsens riktlinjer.

Risk för förorening av vattentäkt

Dricksvattnet är vårt viktigaste livsmedel och klassat som en mänsklig rättighet. För att trygga tillgången på grundvatten av god kvalitet är det angeläget att långsiktigt skydda grundvattenförekomster.

Om en förorening skulle nå någon av kommunens grundvattentäkter skulle det få stora konsekvenser för alla invånare. Om dricksvattnet skulle bli otjänligt krävs akuta lösningar som kokning av vatten eller tillförsel av dricksvatten utifrån. I riktigt allvarliga lägen kan vattnet behöva renas under långt tid och till exempel ett nytt vattenreningsverk behöva byggas.

I Munksundet vattentäkt finns sedan ett par år tillbaka förhöjda värden av tetrakloretylen, som bland annat används i kemtvättar. Värdena ligger under gränsvärdet men kommunen arbetar aktivt för att utreda och lösa detta problem. Tidigare har det även förekommit förhöjda halter av bekämpningsmedel i Munksundets vattentäkt. Värdena låg under gränsvärdena men kommunen genomförde ändå en informationskampanj för fastighetsägare med trädgård för att berätta om riskerna med bekämpningsmedel samt vilka alternativa metoder som kan användas.

Vånsjöbros vattentäkt ligger intill en väg, i en kurva. Detta innebär en avåkningsrisk vid halt väglag. Skulle en tankbil eller ett fordon som transporterar farligt gods åka av och välta riskeras vattenkvaliteten i vattentäkten. Kommunen för en dialog med Trafikverket om alternativa halkbekämpningsmetoder och säkring av diken med någon form av tätskikt.

Erosionsrisker

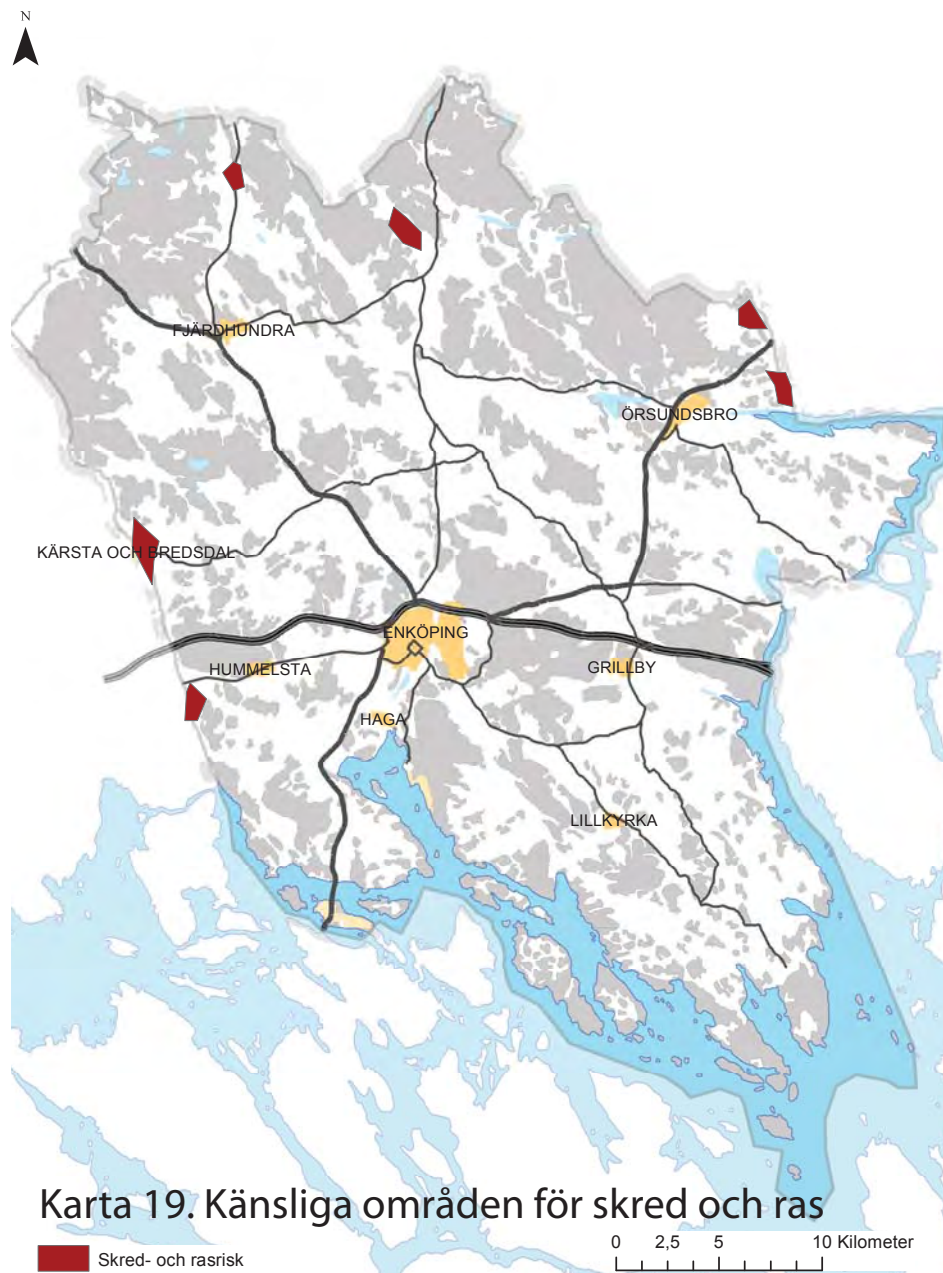
Erosion är en naturligt pågående förändringsprocess i landskapet framförallt kring kuststränder och stora sjöar. Vind och vågor nöter bort jord som forslas bort med vattnet. Till följd av klimatförändringarna ökar erosionsrisken då nederbörden och flödena i vattendragen ökar. Erosion kan ge stora skador då det i värsta fall kan leda till större skred eller ett ras. Vissa jordarter är extra erosionsbenägna, exempelvis sand, silt, svämsediment, lermorän och fyllning. Kommunens stränder består främst av grovsand och/eller finsand, längre in i kommunen är lermorän den genomgående jordmånen.

Skred- och rasrisker

Skred och ras är snabba massrörelser i jordtäcknet eller i berg och kan orsaka stora skador dels på mark och byggnader inom det drabbade område och dels inom det nedanförliggande markområde där skred- och rasmassor efter raset hamnar. Ett skred eller ras är i många fall en följd av en naturlig erosionsprocess, men kan också utlösas av mänskliga ingrepp. Skillnaden mellan skred och ras är att det vid skred är sammanhängande jordmassa som kommer i rörelse medan det vid ett ras är stenblock och sand som faller fritt. Detta bidrar till att skred främst inträffar i siltiga eller leriga moräner. Ras däremot sker i bergväggar och sandbranter. En gemensam nämnare är dock att både skred och ras kan inträffa utan förvarning.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har gjort en kartläggning av skred och raviner som visar på känsliga områden i kommunen. Kartläggningen redovisar fyra områden i kommunen där spår av jordskred och raviner i lösa jordarter finns: Sagåns dalgång, mellan Bredsdal och Nykvarn, Ådalen längst Örsundaån, på ömse sidor om Skattmansöans dalgång mellan Ytterkvarn och bron mellan Torstuna och Österrunda samt Sävaån vid Focksta och vid Ölsta.

Ny bebyggelse får inte placeras inom områden med risk för skred och ras. Inom och i anslutning de utpekade känsliga områdena i kommunen ska säkerheten för tillkommande bebyggelse tillgodoses i planläggning, förhandsbesked och lovgivning.

Farligt gods

Det finns vissa risker förknippade med transporter av farligt gods vid lokalisering av bebyggelse. Se vidare sidan 72.

Extrema väderförhållanden på grund av ett förändrat klimat

Den globala klimatförändringen påverkar naturen och samhället på en mängd olika sätt. Ett förändrat klimat innebär att även vädret kommer förändras. Vi kan enligt forskarna vänta oss: intensiva skyfall, höga flöden, stormväder, torka och extrema värmeböljor. Det är inte bara djur, natur och människor som kommer påverkas av vädret utan även de bebyggda miljöerna och strukturerna i samhället.

Infrastruktur i form av vägar och järnvägar påverkas redan idag av extrema väder. Kraftig nederbörd under långa perioder riskerar att spola bort vägar och vägbankar vilket vi sett flera exempel på i Sverige under de senaste åren. Ökad temperatur gör

visserligen att risken för tjälskador minskar men värmen medför nya krav på underhåll av vägar och järnvägar. Kraftfulla stormar ökar risken för stormfällning av skog vilket till exempel kan ge konsekvenser för kraftmatningen till järnvägen.

Sjöfarten och flygtrafiken påverkas snarare positivt av ett förändrat klimat. Varmare väder och mindre is och snö underlättar båttrafiken och ger bättre förutsättningar på start- och landningsbanor.

Teknisk försörjning som vatten och avlopp, energiproduktion samt energiförsörjning påverkas i högsta grad av extremare väderförhållanden. Ökade vattenflöden och vindstyrkor gör att energiutvinningen i vatten- och vindkraftverk kan öka. Samtidigt är elförsörjningsnätet ytterst känsligt för stormfällning. I förlängningen påverkar detta även tele-, radio- och tv-nätet som är beroende av el. Riskerna för störning kan dock minskas då fler luftledningar grävs ner. Avloppssystemen riskerar att utsättas för kraftig belastning på grund av ökade regnmängder. Skyfall innebär att ledningarna blir överbelastade och risk finns för bakåtströmmande vatten och källaröversvämningar. Konsekvenserna för dricksvattnet blir betydande med ökade humushalter, algblommning och nya sorters föroreningar.

Byggnader och konstruktioner riskerar att utsättas för fukt och mögelskador i större utsträckning. Det yttre underhållsbehovet ökar med extrema väder och högre temperaturer inne kan medföra mikrobiell belastning och mer husdammskvalster. Istället för att värma upp våra hus kommer vi i framtiden bli mer beroende av kylsystem.

Klimatpåverkans effekter på människans hälsa är svårare att förutse. En konsekvens som kan utlösas är dock att högre temperaturer leder till ökad dödlighet hos vissa sårbara grupper som äldre och sjuka. Detta ser vi redan idag under varma sommarperioder. Ett varmare klimat med ökad nederbörd (ökad fuktighet) ökar även risken för smittospridning och sjukdomars spridningsmönster kan komma att ändras. Detta kan innebära att nya sjukdomar kommer in och sprids i landet.

MILJÖ

En översiktsplan ska redovisa de miljöfaktorer som bör beaktas vid beslut om mark- och vattenanvändning. Planeringsunderlagen som redovisas i detta avsnitt består av miljömål, miljö kvalitetsnormer och verksamheter med omgivningspåverkan.

Miljömål

Sveriges riksdag har beslutat om 16 nationella miljö kvalitetsmål, som i huvudsak ska vara uppnådda till år 2025. Enköpings kommun har i sin tur beslutat om 12 lokala miljömål – Enabygdens miljömål – som går i linje med Sveriges nationella miljömål dock med en lokal anpassning.

Begränsad klimatpåverkan

Företag och privatpersoner kan genom aktiva val minska sin klimatpåverkan. Bil- och lastbilstrafiken, val av uppvärmningssystem, val av elproducent och val av närproducerade varor är några faktorer som bidrar till att påverka det globala klimatet. Enköpings kommun har goda förutsättningar att minska sin klimatpåverkan.

Frisk luft

Partiklar, oförbrända avgaser och andra luftföroreningar påverkar vår hälsa negativt. Det är bland annat dubbade vinterdäck, dålig vedeldning och arbetsmaskiner som bidrar till att skapa dessa problem. Luften kan göras mindre skadlig genom

Enköpings kommun ska vara koldioxidneutralt till år 2050.

Utsläppen av föroreningar som till exempel kvävedioxid, marknära ozon, flyktiga organiska ämnen och patriklar till luften ska begränsas till nivåer som inte orsakar fara för människors hälsa eller skadar djur, växter och kulturvärden.

Mark och vatten ska inte försuras genom nedfall av föroreningar eller av markanvändning. Nedfallet av försurande ämnen ska inte öka slitaget på kulturföremål och byggnader.

Flödena och användningen av hälso- och miljöfarliga kemikalier ska fortsätta att minska. Enköpings kommun ska arbeta med att sprida kunskap och information om hur kemiska ämnen påverkar hälsa och miljö.

Enköpings kommun ska arbeta för att minska utsläppen av övergödande näringsämnen till sjöar och vattendrag samt sprida kunskap och information om hur dessa ämnen kan minskas.

Enköpings kommun ska verka för att sjöar och vattendrag är ekologiskt hållbara och att deras livsmiljöer bevaras.

Enköpings grundvatten ska vara hälsosamt, gott och ha ett långsiktigt skydd mot negativ påverkan.

Enköpings kommun ska verka för att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet bibehålls, att värdefulla våtmarker bevaras och i vissa fall återskapas samt anlägga nya våtmarker.

Skogen och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras och kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

att till exempel använda dubbfria vinterdäck, byta ut gamla vedpannor och tanka alkylatbensin i utombordaren och gräsklipparen.

Bara naturlig försurning

Skogsmark och vattendrag kan påverkas negativt av sur nederbörd men effekterna mildras tack vare Upplands kalkhaltiga jordarter som ger ett naturligt skydd mot försurning. Det mesta av de försurande ämnena förs till våra trakter från andra länder.

Giftfri miljö

Det är när produkter som kläder, bilar, plastartiklar och byggnadsmaterial tillverkas, används och skrotas som kemikalierna kommer ut i miljön. Vissa av kemikalierna är skadliga för människor och miljö. Som konsument kan man bidra till en giftfri miljö genom att lämna farligt avfall till Återbruket, lämna uttjänta mediciner till apoteket och att aktivt välja konsumtionsföremål för att minska gifterna, till exempel laddningsbara batterier.

Ingen övergödning

Alla vattendrag i Enköpings kommun mynnar ut i Mälaren och därefter ut i Östersjön. Jordbruket och avloppen bidrar i stor utsträckning till att det finns mer av näringsämnena kväve och fosfor än naturligt vilket ger ökad näringsbelastning. Genom anpassade gödselgivor på åkermark och bättre rening av avloppsvatten minskar utsläppen av de gödande ämnena. Nyetablering av våtmarker och kantzoner kan på rätt plats minska näringsläckaget till Mälaren.

Levande sjöar och vattendrag

Kommunen har få sjöar förutom Mälaren. Flera sjöar har torrlagts eller sänkts och flera av kommunens vattendrag har påverkats kraftigt av dikning. Kvarvarande sjöar och vattendrag är därför särskilt värdefulla att värna om. Mälaren är värdefull bland annat för biologisk mångfald och för ett omfattande friluftsliv. Åar och även mindre vattendrag är viktiga för fiskpopulationer. Arbetet med att minska näringsläckage till sjöar och vattendrag bör fortsätta. Friluftslivet är en av kommunens viktigaste tillgångar och det är beroende av en naturrik variation.

Grundvatten av god kvalitet

Många Enköpingsbor får sitt dricksvatten från Enköpingsåsen. Den gamla åsformationen ger ett friskt och gott vatten som är viktigt att bevara. Att inte förorena grundvattnet med till exempel bakterier, virus, närsalter, vägsalt, miljögifter, bekämpningsmedel och tungmetaller, är en förutsättning för att vår och kommande generation ska kunna dricka rent vatten.

Myllrande våtmarker

Våtmarkerna är betydelsefulla för den biologiska mångfalden och som fällor för närsalter. Många våtmarker i kommunen har dikats och sänkts under tidigare sekel. Det finns ekonomiska bidrag för restaurering och nyskapande av våtmarker som markägare kan söka. Inom kommunen finns flera våtmarker som är viktiga för såväl flyttfåglar som för häckande fåglar.

Levande skogar

Skogsbruket inom kommunen är en viktig näring främst för många privata

markägare, inte minst i dessa tider då skogen är en resurs både för träindustrin och för energiproduktionen. Skogen måste också förvaltas på ett sådant sätt att den naturliga artrikedomen bevaras. Skogen fyller även en viktig funktion för folkhälsan.

Ett rikt odlingslandskap

Åkermarker, betesmarker och hagmarker är några av de naturtyper som kräver brukare för att bibehållas och utvecklas. Djuren hindrar marker från att växa igen och bidrar till att flora och fauna som är beroende av bete finns kvar. Ekhagar och strandängar är exempel på rika naturtyper som är beroende av betesdjur. Det gamla odlingslandskapet med gravfält, betesbackar och deras speciella flora och fauna är ett viktigt kulturarv som ger oss en variationsrik och vacker natur.

God bebyggd miljö

Buller och luftföroreningar hålls med god marginal under gällande riktvärden. Enköpings kommun ska även ta tillvara och utveckla natur- och kulturvärden som del av den närmiljö som ger livskvalitet och möjligheter till en upplevelserik och estetiskt stimulerande vardag och fritid. Enköping ska kännetecknas av stadsplanering som ger en bra livsmiljö. Genomtänkta bostadsområden och transportsätt bidrar till låg energianvändning och hushållning av våra gemensamma resurser.

Ett rikt växt- och djurliv

Naturresurser såväl de ändliga som de förnyelsebara ska nyttjas på ett hållbart sätt så att den biologiska mångfalden säkras. Den biologiska mångfalden inom Enköpings kommun är beroende av många olika naturtyper. Skog, odlingsmark, ängs- och hagmark, våtmarker och parker är livsmiljöer för arter som är beroende av en speciell livsmiljö. Därför måste de olika miljöerna förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt. För en del hotade arter behöver deras livsmiljö skyddas från markanvändning medan andra arter gynnas av skötsel och hänsynsfull förvaltning. Vid exploatering bör hänsyn tas till den biologiska mångfalden och speciellt till hotade arter.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer syftar till att skydda människa och miljö samt uppfylla krav som ställs genom Sveriges medlemskap i EU. Till skillnad från de miljö kvalitetsmål som kommunen ska förhålla sig till är miljö kvalitetsnormer lagstiftade mått på hur mycket föroreningar det får finnas i luft och vatten samt även för omgivningsbuller. Miljö kvalitetsnormerna regleras i miljöbalken.

Miljö kvalitetsnormerna för utomhusluften gäller i hela landet och finns för ämnena: kväveoxid, kvävedioxider, svaveldioxid, kolmonoxid, bly, partiklar (PM10), ozon och bensen. Från och med den sista december 2012 gäller även normer för arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. Inom Enköpings kommun överskrider inga av miljö kvalitetsnormerna. Beräkningarna av luftkvaliteten görs utifrån data från trafik, förbränningsanläggningar och industrier.

För vatten består miljö kvalitetsnormerna av det så kallade Vattendirektivet som beskrivs i avsnitt 2. Vattenplanering.

Det finns miljö kvalitetsnormer för buller. Buller påverkar människors hälsa negativt. Det kan exempelvis leda till sömnproblem, koncentrationssvårigheter, hörselskador och ge effekter på hjärt- och kärlsystemet. Läs mer om bullers påverkan på människors hälsa på sidan 121.

Enköpings kommun ska verka för odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för den biologiska produktionen samt för livsmedelsproduktionen. Kommunen ska även verka för den biologiska mångfalden och de rika kulturmiljövärdena som vår landsbygd har.

Enköpings kommun ska verka för att den bebyggda miljön ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö för alla. Byggnader, anläggningar och grönytor ska lokaliseras och utformas så att långsiktigt god hushållning med mark, vatten och energi främjas.

Enköpings kommun ska arbeta för att den biologiska mångfalden bevaras och ökar i vissa områden. Kommunen ska även verka för att mark- och vattenområden med särskilt höga naturvärden liksom ekologiskt känsliga områden undantas från exploatering.

Omgivningsbuller, det vill säga buller från bilar, tåg, flyg, byggverksamhet med mera har ökat kraftigt de senaste årtiondena. EU behandlar omgivningsbuller som ett av de allvarligaste miljöproblemen. Därför har EU-länderna fått i uppgift att kartlägga hur många människor som exponeras för buller. EU direktivet 2002/49/EG syftar till att samordna bullerarbetet i EU genom gemensamma bullermått samt gemensamma kartläggnings- och bedömningsmetoder samt information till allmänheten och fastställandet av handlingsplaner. I den första kartläggningen ingår Sveriges större städer samt belastade järnvägar och vägar.

Enligt den svenska förordningen (2004:675) om omgivningsbuller, som bygger på EU direktivet, finns en skyldighet att genom kartläggning av buller och upprättande av åtgärdsprogram, sträva efter att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa. Enköpings kommun lät göra en trafikbullerutredning 2010 av Enköpings tätort, något åtgärdsprogram är ännu inte framtaget.

Verksamheter med omgivningspåverkan

I miljöbalken finns föreskrifter om vilka miljöfarliga verksamheter som är tillstånds- eller anmälningspliktiga. Vid tillståndsgivning görs en lokaliseringsprövning där hänsyn tas till verksamhetens miljöpåverkan och villkor meddelas för att minska riskerna för störande utsläpp, buller eller minimering av risk. Tillstånd för verksamheten prövas av länsstyrelsen med kommunen som remissinstans. Efter att tillstånd getts blir miljö- och byggnadsnämnden tillsynsmyndighet. Nedan redovisas exempel på verksamheter med omgivningspåverkan.

Verksamheter med många och tunga transporter ska lokaliseras i nära anslutning till trafikstråk för att undvika tunga transporter genom tätbebyggda områden.

Vägar och järnvägar

Större vägar och järnvägar påverkar närmiljön i Enköpings kommun genom till exempel buller och vibrationer. På en del av vägarna transporteras även farligt gods vilket medför risker för föroreningar, brand och explosion vid en eventuell olycka.

Kraftledningar

Genom kommunen korsar ett antal större och mindre kraftledningar som kan påverka närboende genom ljud och magnetfält. Mer information om magnetfält och Enköpings kommuns skyddsavstånd och försiktighetsprincip finns på sidan 122.

Industrier som hanterar farliga gods och explosiva ämnen

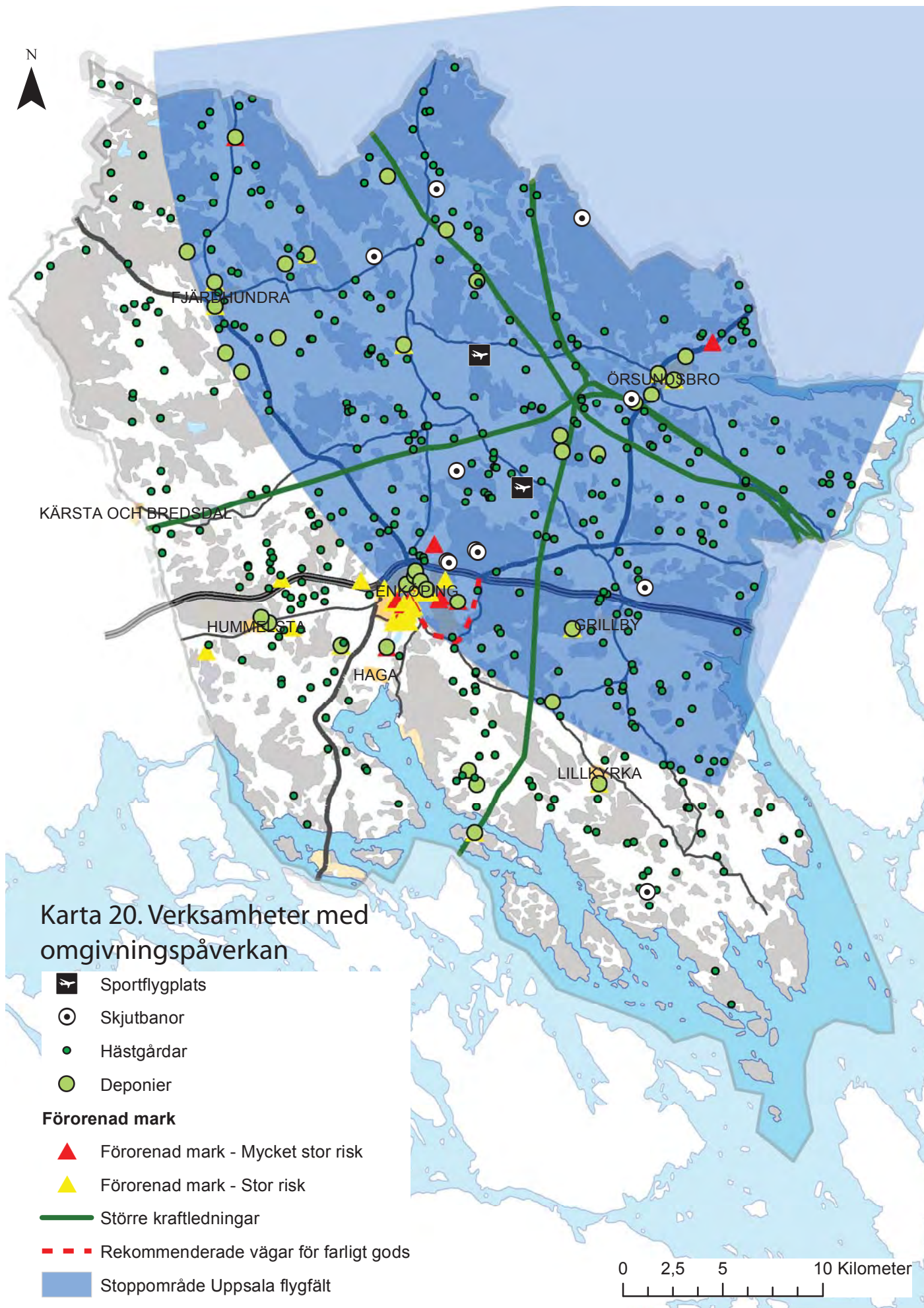
Inom kommunen finns ett antal verksamheter som hanterar så kallat farligt gods som i vissa fall även kan vara explosivt. Områdena redovisas av säkerhetsskäl inte i kartan.

Bensinstationer

Vid bensinstationer finns risk för brand och explosion, (även om sådana olyckor är mycket ovanliga). Boverket har ett riktvärde på skyddsavstånd för bensinstationer på 100 meter till bebyggelse, där 50 meter motiveras av riskhänsyn och resterande skyddsavstånd beror på buller, lukt, ljusstörningar och luftföroreningar.

Enligt Länsstyrelsen i Stockholm finns avstegsfall då en bensinstation kan uppföras närmare än 50 meter från befintlig bebyggelse:

- vid hög exploatering i centrala och mer tätbebyggda områden
- då inga alternativa platser finns

Motoranläggningar

Inom kommunen finns flera motoranläggningar och motorsportbanor i varierande storlek. Miljöstörningar från dessa verksamheter är främst ljud, vibrationer och eventuell lukt. För närvarande tillståndsprövas en ny stor motoranläggning, Viking Motorpark.

Skjutfält

Inom kommunen finns flera skjutfält var av några är totalförsvarets övningsområden. Miljöstörningen består främst av buller.

Deponier och avfallsanläggningar

Gamla tippar anses utgöra mer eller mindre förorenade områden då läckage till omgivande luft och mark sker kontinuerligt. VafabMiljö svarar för driften av avfallsstationen i Annelund, Åkerbruket i Enköping samt det mobila återbruket.

Hästanläggningar

Hästsektorn är idag den femte största inkomstkällan för jordbruket, och regeringen bedömer att den har en stor betydelse för utvecklingen av landsbygden genom att den erbjuder möjlighet till inkomster och därmed möjlighet att bo kvar och verka aktivt på landsbygden. I Enköpings kommun har man under de senaste årtiondena sett ökat intresse och önskemål om att bedriva hästverksamhet för fritidsändamål.

Med en växande hästsektor följer dock en ökad risk för hästallergi och andra störningar. Enligt tidigare rekommendationer bör ett skyddsavstånd på 500 meter råda mellan hästanläggning och bostad. Dessa rekommendationer har dock under de senaste åren vidareutvecklats i takt med att kunskapen om hästallergi blivit allt bättre. Runt om i Sverige diskuteras lösningar för det "hästnära boendet" och exempel på nya skyddsavstånd har tagits fram och testats i praktiken i olika sammanhang. Länsstyrelsen i Skåne län har i sin skrift Hästar och bebyggelse - underlag för den fysiska planeringen delat in hästanläggningar i fyra olika grupper med tillhörande skyddsavstånd.

HÄLSOSKYDD

Hälsoskydd handlar om att förebygga och undanröja olägenheter för människors hälsa. Olägenheter kan till exempel vara för låg inomhustemperatur, buller, lukt, fukt, bristfällig ventilation, mögel, radon eller luftföroreningar.

Kommunfullmäktige i Enköping antog 2007-09-25 lokala hälsoskyddsföreskrifter för Enköpings kommun för att minska risken för att olägenheter för människors hälsa och miljön uppkommer inom kommunen.

Luftföroreningar

Luftföroreningar utomhus är en betydande orsak till ohälsa. Luftföroreningar består av ämnen som inte naturligt ingår i atmosfären eller som uppträder i högre koncentrationer än normalt.

Enköpings kommun är medlem i Stockholms och Uppsalas läns Luftvårdsförbund som är en ideell förening. Föreningens mål med verksamheten är att samordna arbetet med luftmiljöområdet i de två länen med hjälp av ett luftmiljöövervakningssystem med mätningar, emissionsdatabaser och spridningsmodeller. I Enköpings kommun sker bara beräkningar, inte mätningar, i dagsläget.

Vid C-anläggningar eller större (fler än 100 hästar) ska skyddsavståndet från bostäder och skolor vara 200-500 meter.
Vid större anläggningar (30-100 hästar) ska skyddsavståndet från bostäder och skolor vara 100-200 meter.
Vid medelstora anläggningar (10-30 hästar) ska skyddsavståndet från bostäder och skolor vara 100-200 meter. Här bör dock verksamheten utvecklingsmöjligheter beaktas.
Vid mindre anläggningar (1-10 hästar) ska kommunen bedöma lämpliga skyddsavstånd utifrån de lokala förutsättningarna.

Luftföroreningar inom regionen kommer från ett stort antal källor: vägtrafik, energiproduktion och sjöfart. Halterna påverkas också av utsläpp från källor utanför länen och i andra länder. Luftkvaliteten i regionen har generellt sett blivit bättre under de senaste årtionden, men fortfarande överskrider miljökvalitetsnormerna för vissa luftföroreningar. De största problemen består i höga halter av kvävedioxid och inandningsbara partiklar (PM10).

De viktigaste åtgärderna för att minska utsläpp av luftföroreningar och klara miljökvalitetsnormerna berör vägtrafiken. Medborgarna kan bidra genom att till exempel välja kollektivtrafik, att köra bränslesnålt och att välja dubbfria vinterdäck.

Buller

Buller kan bland annat störa sömn och vila, skada hörseln, medföra koncentrationssvårigheter och nedsatt prestationsförmåga, skapa stress och otrivsel och vid långvarig exponering även medföra effekter på hjärt- och kärlsystemet. Buller påverkar människor på olika sätt beroende på vilken typ av buller det handlar om, vilken styrka och vilka frekvenser det har samt hur det varierar över tiden och tid på dygnet.

De största bullerkällorna idag är bil-, tåg- och flygtrafiken samt störande verksamheter som till exempel skjutfält, bergskrossar med mera.

Buller utomhus

Huvudregeln vid planering av bostäder är att kommunen i detaljplaneringen ska säkerställa att den slutliga bebyggelsen utformas så att de nationella riktvärdena för buller i utomhusmiljöer följs. Se inforuta till höger.

Buller inomhus

Socialstyrelsens allmänna råd SOSFS 2005:6 är vägledande för bullernivåer inomhus. Dessa allmänna råd gäller för bostadsrum i permanent- och fritidshus. Som bostadsrum räknas rum för sömn och vila, rum för daglig samvaro och matrum. De allmänna råden gäller även för undervisningslokaler, vårdlokaler eller lokaler för annat omhändertagande och sovrum i tillfälligt boende.

Förorenade områden

Inom Enköpings kommun finns ett stort antal områden med förorenad mark. Föroreningarna är främst orsakade av utsläpp till marken från industrier och verksamheter, som till exempel bensinstationer, kemtvättar, bilverkstäder och deponier. Beroende på hur förorenat ett område är, kan detta komma att påverka hur marken kan nyttjas i framtiden.

Kommunen har tillgång till en förteckning på Länsstyrelsen över cirka 700 förmodade förorenade områden i kommunen (EBH-stödet). Förteckningen uppdateras kontinuerligt med kända förorenade områden eller områden med stor risk för förorening.

Radon

Radon är en ädelgas som bildas när det radioaktiva grundämnet radium faller sönder. Radon är en luktfri, smaklös och ofärgad gas som fastnar i luftvägar vid inandning. Radon orsakar cirka 500 fall av lungcancer per år i Sverige.

Nationella riktlinjer

”Följande riktvärden för trafikbuller bör normalt inte överskridas vid nybyggnation av bostadsbebyggelse eller vid nybyggnation eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur:

- 30 dB(A) ekvivalentnivå inomhus,
- 45 dB(A) maximalnivå inomhus nattetid,
- 55 dB(A) ekvivalentnivå utomhus (vid fasad),
- 70 dB(A) maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad.”

- Proposition 1996/97:53

De nationella riktlinjerna för buller ska följas. Avsteg från riktvärdena är motiverat vid komplettering av bebyggelse i en ords centrala delar med tätare exploatering samt i goda kollektivtrafiklägen.

En handlingsplan för hur kommunen ska verka för att förorenade områden undersöks och vid behov åtgärdas ska tas fram.

Vid risk för markföroreningar på grund av tidigare miljöstörande verksamheter ska miljötekniska markundersökningar ske innan byggnation.

Mälardalens urberg har en naturlig hög radonhalt men radon kan även förekomma i byggnadsmaterial, främst blåbetong. Blåbetong användes som byggmaterial i hus från 1929 och fram till 1975. Radonhalten i inomhusluften ska inte överstiga 200 Becquerel per kubikmeter.

Närmast tillåtna avstånd mellan bebyggelse och kraftledning:

Regionalt nät med <70 kV-ledning: 50 meter

Stamnät med 220 kV-ledning: 100 meter

Stamnät med 400 kV-ledning: 200 meter

Kommunen förordar att kraftledningar inom kommunen markförläggas för att minska riskerna kring ledningarna och för att säkra leveransen av elektricitet.

Magnetiska fält från kraftledningar

Magnetfält finns ständigt i vår närmiljö och är starkast närmast källan, alltså i närheten av till exempel kraftledningar eller elektriska apparater.

För att skydda allmänheten mot hälsoeffekter vid exponering av magnetfält finns referensvärden från Statens strålskyddsinstitut (2002). Däremot finns inga byggregler för elektromagnetiska fält då det, enligt socialstyrelsen, ännu inte finns tillräckligt vetenskapligt underlag för att sätta riktvärden för elektriska och magnetiska fält.

Enligt miljöbalken ska försiktighetsprincipen tillämpas vid planering av sådant som kan påverka människors hälsa negativt. Detta vill Enköpings kommun slå vakt om och föreslår därför att gränsvärdet för magnetfält i bostad (0.1 mikrotesla) ska gälla i hela kommunen, oavsett om man bor i närheten av en kraftledning eller ej. Det innebär skyddsavstånden som redovisas i vänsterkolumnen.

Det finns åtgärder som kan vidtas för att minska styrkan på magnetfält. Exempelvis kan kraftledningar grävas ner i marken och transformatorstationer flyttas och delvis skärmas av.

BEREDSKAP

Om olyckan skulle vara framme och människor är i direkt fara är det viktigt att det finns god beredskap och bra räddningstjänst för hela kommunen.

Skyddsrum

Skyddsrum är en skyddsanordning som ska skydda människor och materiel från olika stridsmedel. Den som äger en fastighet med skyddsrum är skyldig att underhålla skyddsrummet och dess utrustning. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ansvarar för alla ärenden rörande skyddsrum.

Räddningstjänsten

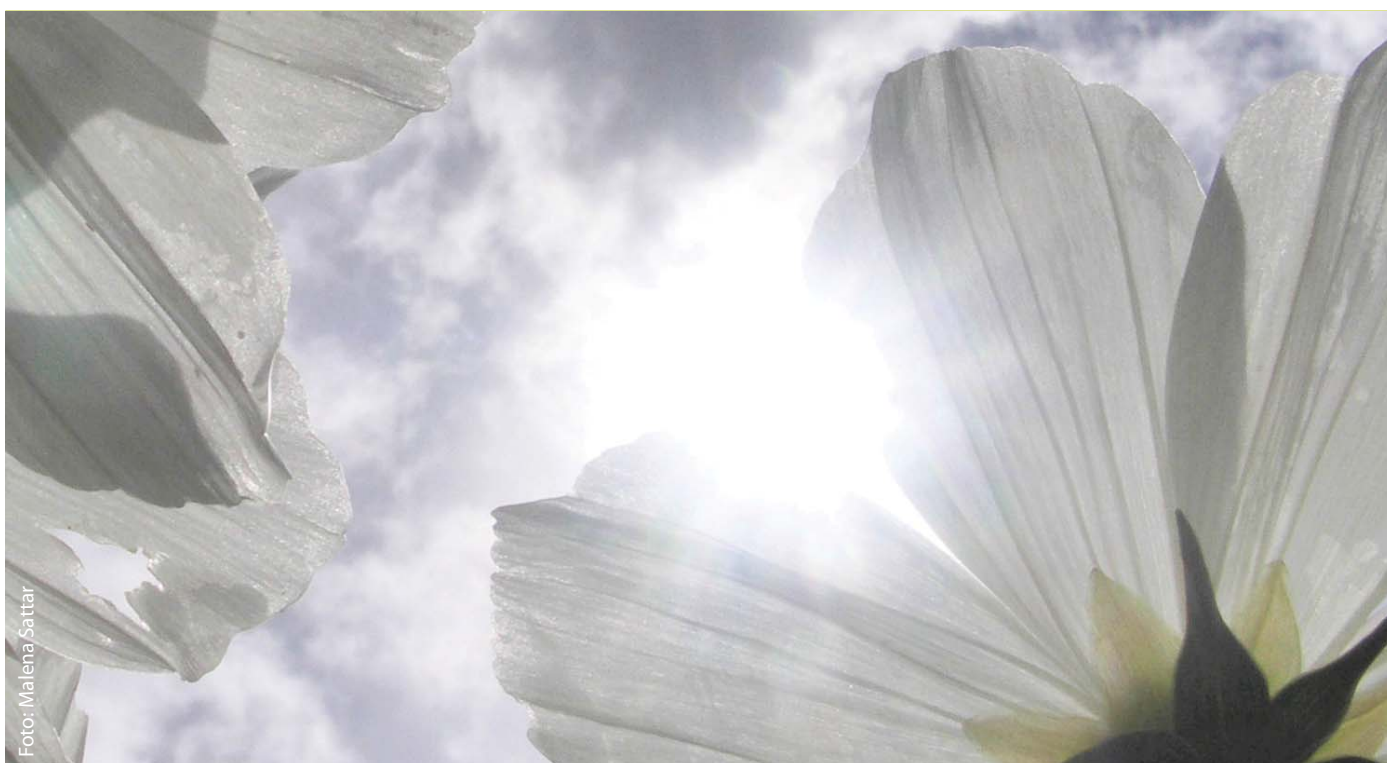
Räddningstjänsten i Enköping har mellan 400-600 utryckningar per år och en arbetsstyrka på ungefär 20 brandmän och befäl. Sedan 2008 har Enköping och Håbo kommun en gemensam räddningstjänst. Det finns fyra brandstationer i Enköpings kommun, huvudbrandstationen är placerad i Enköpings stad, övriga brandstationer finns i Fjärdhundra, Örsundsbro och Veckholm. På sikt kan det finnas behov av att anlägga en ny brandstation på annan plats i Enköpings tätort.

Räddningstjänsten ägnar sig inte bara åt räddningsinsatser. En stor del av verksamheten är det olycksförebyggande arbetet. Utbildning, tillsyn och informations-spridning är vanliga aktiviteter. Räddningstjänsten har även ansvar för krisberedskapen i kommunen.

Det är alltid viktigt att planera för en god framkomlighet för utryckningsfordon. Bebyggelseområden bör till exempel ha flera möjliga angöringsvägar för utryckningsfordon, om huvudvägen av någon anledning är avstängd ska det inte innebära att räddningstjänsten inte når sin målpunkt. Det är viktigt att se till att det finns tillgång till ramper för att kunna sjösätta räddningsbåtar runt om i kommunen.

Blåljusmyndigheterna ska ha strategiskt lokaliserade stationer i kommunen.

Framkomligheten för utryckningsfordon i tätbebyggda områden ska vara god och vid planering av nya bebyggelseområden ska alternativa utryckningsvägar studeras.

12. Riksintressen, förordnanden och hänsynområden

MÅLBILD 2030: I Enköpings kommun skyddas värden inom utpekade riksintresseområden för kulturmiljövård, friluftsliv och Mälaren med öar. Befintliga och nya järnvägar är av intresse för hela regionen och riket och skyddas därefter. I kommunen finns en växande försvarsverksamhet som bidrar till Enköpings starka näringsliv. Kommunen bevarar och värnar om områden med värdefull landskapsbild och viktiga naturområden är bevarade för framtiden.

RIKSINTRESSEN

Ett riksintresse är ett område, en plats eller enstaka objekt i Sverige, som är särskilt viktiga att skydda ur ett nationellt perspektiv. Skyddet kan syfta till både bevarande och nyttjande, det regleras i miljöbalken.

Riksintressen utpekas av statliga verk och myndigheter men deras avgränsning sker i samråd med kommunen i översiktsplanen. Det är kommunerna som i sin planering ska se till att riksintressena tas till vara. Länsstyrelsen har tillsynen över att det sker. Det råder inget byggförbud inom riksintresseområdena men riksintresseområdena ska skyddas så att påtaglig skada på områdets värden inte uppstår. I planeringssammanhang ska riksintressen väga tyngre än andra intressen. När ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål görs en avvägning, enligt 3 kapitlet 10 § miljöbalken, av vilket riksintresse som ska få företräde. Enköpings kommun berörs av ett antal olika riksintressen och i vissa delar överlappar de varandra. Värdebeskrivningarna i följande avsnitt är vägledande i prövningsärenden.

Mälaren med öar och stränder (Miljöbalken 4:1, 4:2)

Mälaren med öar och strandområden är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns, i sin helhet av riksintresse. Det är ett område där turismens och friluftslivets intressen särskilt ska beaktas. Ingrepp i miljön får endast komma till stånd om det sker på ett sätt att det inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden samt om turismens och friluftslivets intressen särskilt beaktas. Utvecklingen av befintliga

Naturvårdsverket:

Områden av riksintressen för naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- och kulturmiljön.

Kommunen ska planera för att öka tillgängligheten till Mälaren med öar och stränder för rekreation och friluftsliv.

Med tanke på omfattningen och storleken på de utpekade riksintresseområdena för det rörliga friluftslivet och Mälaren med öar och stränder ska områden som mer lämpar sig för exploatering identifieras vid bebyggelseutvecklingsprojekt. Höga krav ska ställas på planering, placering och utformning av ny bebyggelse för att säkerställa att värdena av riksintressena bibehålls.

Inom riksintresseområden för rörligt friluftsliv ska särskilt de strandnära friluftsområdena värnas.

Inom riksintresseområden för kulturmiljövård ska krav ställas på planering, placering och utformning av ny bebyggelse så att påtaglig skada ej uppstår.

Vid förhandsbesked, bygglovsprövning eller annan tillståndsprövning inom riksintresseområde för kulturmiljövård ska, vid behov, samråd ske med Upplandsmuseet och vid kommunalt intresse med Enköpings museum.

tätorter eller av det lokala näringslivet eller för anläggningar för totalförsvaret ska inte hindras av denna bestämmelse.

Mälaren med stränder och öar har en unik landskapstyp med låglänta stränder med strandängar och vassar. Mälarlanskapet har mycket höga naturvärden och många naturtyper med rik biologisk mångfald. Vid Mälaren finns viktiga platser för fåglar av vilka Hjälstaviken är den mest kända.

Mälaramrådet har en lång historia med sjöfart, fiske och odling och landskapet är präglat av sin bebyggelsehistoria. Området är rikt på fornlämningar, hållristningar och runstenar, men även herrgårds- och slottsmiljöer som Haga, Ekolsund, Salnecka, Hjulsta, Nybyholm, Grönsö och Fånö.

Mälarens farleder mellan Köping och Västerås samt Ytterholm till Bålsta passerar igenom kommunen. Sommartid pågår även viss reguljär båttrafik. Mälaren nyttjas även flitigt för båtsport och fritidsfiske. För friluftslivet finns flera besöksmål såsom bad, gästhamnar, campingplatser, naturreservat.

Rörligt friluftsliv (Miljöbalken 3:1, 3:6)

Områden utpekade som riksintresse för friluftslivet med stöd av Miljöbalken 3 kapitlet 6 § ska enligt lag skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. I kommunen är det de södra delarna av Mälaren som utpekats som riksintresse för rörligt friluftsliv. Områden av riksintresse för friluftslivet har så stora värden att de är eller kan bli attraktiva för besökare från hela landet och världen. Allmänhetens tillgänglighet till områdena spelar en avgörande roll. Värderingen hänger samman med hur stort och ostört ett område är och om natur- och kulturföreteelserna är särskilt attraktiva för en nationell publik, till exempel genom att området har tilltalande utsiktspunkter och utflyktsmål.

I Enköpings kommun är större delen av Mälarens vattenområde riksintresse för rörligt friluftsliv. Detta område ska därför användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

Kulturmiljövården (Miljöbalken 3:6, 12:6)

Stora delar av kommunen är kulturhistoriskt värdefulla områden av riksintresse. Främst återfinns dessa i de storskaliga jordbruksbygderna med lång kontinuitet i boende och brukande av mark. Jordbruksbygderna med sin landskapsbild, som formats under lång tid, är karakteristiskt för kommunen och utgör en del av kommunens identitet. Länsstyrelsen har gjort värdebeskrivningar för respektive område.

Enligt miljöbalken ska mark- och vattenområden som är av betydelse från allmän synpunkt på grund av deras kulturvärden så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dem. Dessa mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål de är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

Naturvård (Miljöbalken 3:6)

Områden utpekade som riksintresse för naturvärden med stöd av Miljöbalken 3 kapitlet 6 § ska enligt lag skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Inom kommunen är följande 12 områden utpekade som riksintresse för naturvärden: Flostaåsen-Hårsbäckdalen, Vånsjöåsen, Hjalstaviken, Röllingen, Norra Björkfjärden, Veckholms prästholme, Landsholmsängarna, Bjelkesta, Dumdals ängar, Hemsta, Sisshammarsviken och Grystaviken. För en beskrivning av områdena hänvisar kommunen till Länsstyrelsen i Uppsala. Därutöver är kommunens Natura 2000-områden av riksintresse naturvård.

Enligt miljöbalken ska mark- och vattenområden som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada den. Dessa mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål de är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

Vid förhandsbesked, bygglovsprövning eller annan tillståndsprövning inom riksintresseområde för naturvård ska samråd ske med Länsstyrelsen. Vid kommunalt intresse bör samråd ske med kommunens ekologkompetens.

När ett arbetsföretag kan leda till en väsentlig förändring av naturmiljön ska anmälan för samråd göras hos Länsstyrelsen.

Natura 2000 (Miljöbalken 4:8, och 7:27)

Natura 2000 är ett nätverk av skyddsvärd natur inom EU. I Sverige är Natura 2000-områden både riksintressen enligt Miljöbalken 4 kapitlet 8 § och förordnandeområde enligt Miljöbalken 7 kapitlet 27§.

Inom Enköpings kommun finns ett 20-tal Natura 2000-områden. För varje område finns en bevarandeplan som beskriver arter, bevarandestatus och bevarandemål. Flertalet områden i kommunen är skyddade som naturreservat medan andra områden avses skyddas på andra sätt.

Det krävs tillstånd om någon vill bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Detta kan också gälla verksamheter i anslutning till Natura 2000-områden.

Diverse nationella, regionala och kommunala planer och projekt kan äventyra målet med Natura 2000-områden, till exempel nya vägdragningar. Därför finns det i det så kallade habitatdirektivet bestämmelser om konsekvensbedömningar av planer och projekt som kan påverka Natura 2000-områden.

Vägar

De större vägarna inom kommunen är av riksintresse; E18, riksväg 55 och riksväg 70 och gamla Hummelstavägen. Även områden där större vägar planeras är av riksintresse. Sedan öppnandet av motorvägen mellan Enköping och Sagån har den gamla sträckningen av E18 förbi Hummelsta övergått till riksväg.

Järnvägar

Befintlig järnväg är av riksintresse. Markerat område för ny järnväg mellan Enköping och Uppsala i denna översiktsplan är ett av kommunen utpekat utredningsområde.

Ny bebyggelse bör inte placeras närmare järnvägen än 30 meter från närmaste spårmittpunkt.

Farled

Farlederna som nyttjas för transporter till hamnarna i Västerås och Köping samt mellan Ytterholm och Bålsta är av riksintresse. Befintlig farled regleras av farledslagen.

Fiske (Miljöbalken 3:5)

Inom kommunen är Mälarens vattenområde av riksintresse för yrkesfisket. Riksintresset ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra bedrivande av näringen.

Tele

Genom kommunen finns flera teleledning som är av riksintresse. Läget för dessa redovisas inte i kartan.

Kraftledningar

Flera större kraftledningar av riksintresse för landets elförsörjning korsar kommunen. Enligt miljöbalken ska försiktighetsprincipen tillämpas vid planering av sådant som kan påverka människors hälsa negativt. Detta vill Enköpings kommun slå vakt om och föreslår därför att samma gränsvärde för magnetfält i bostad (0,1 mikrotesla) ska gälla i hela kommunen, oavsett om man bor i närheten av en kraftledning eller ej. Se avsnitt 11 Risker, miljö, hälsa och beredskap.

Natargasledning

I översiktsplanen antagen 2001 finns ett markreservat av riksintresse för en naturgasledning. Länsstyrelsen har under 2011 meddelat att gasledningsreservatet genom Enköpings kommun inte längre behöver beaktas som ett riksintresse enligt Miljöbalken 3 kap 8§. Reservatet redovisas därför inte i kartan.

Totalförsvaret (Miljöbalken 3:9, 3:10)

Område för totalförsvaret är av riksintresse. År 1943 organiserades Göta pansarlivgarde (P1) och förlades i Enköping norr om dåvarande riksvägen mot Stockholm. Sedan dess har olika försvarsbeslut under åren inneburit att försvarsmaktens verksamheter i Enköping förändrats och utvecklats.

Inom kommunen finns fyra större mark- och vattenområden som är av riksintresse för totalförsvaret: Veckholms skjutfält, Enköpings övningsfält, ett område söder om Fjärdhundra samt Skogstibble skjutfält. Dessa ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Om ett område är av riksintresse för flera motsatta ändamål, ska företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Behövs området eller del av detta för en anläggning för totalförsvaret ska försvarsintresset ges företräde.

Riksintresseområden för totalförsvaret ska bibehållas och skyddas från exploateringar som kan begränsa försvarets verksamheter.

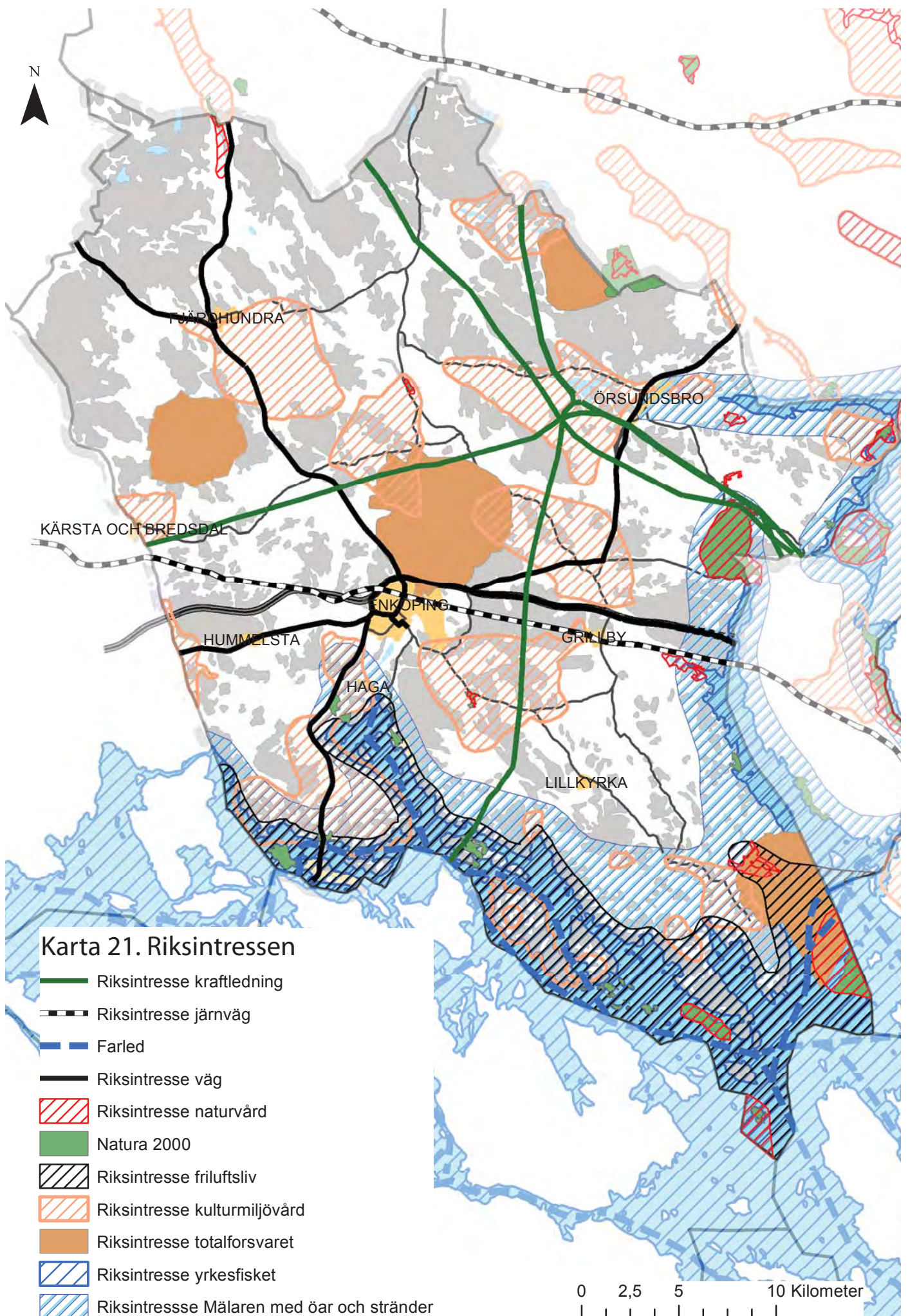
Inom riksintresseområdena och dess influensområden ska kommunen samråda med Försvarsmakten om lov, förhandsbesked och planer enligt plan- och bygglagen.

FÖRORDNANDEN

Förordnanden påverkar möjligheten att utföra en viss åtgärd inom skyddat område. Förhandsbesked, bygglovgivning och annan tillståndsgivning prövas mot respektive förordnande och besluten om förordnande fattas av statliga myndigheter om inget annat anges i texten.

Naturreservat (Miljöbalken 7:4)

Naturreservat inrättas för att skydda ett områdes naturvärden eller för att tillgodose friluftslivets intressen. Naturreservat kan bildas för värdefulla tätortsnära

Samarbete med andra aktörer ska eftersträvas inför kommunalt skydd av natur. Viktiga samarbetsparter är bland annat Upplandsstiftelsen och Länsstyrelsen.

Kommunen ska se över vilka värdefulla kommunägda områden som kan vara intressanta för bildande av kommunala naturreservat.

naturområden för att långsiktigt bevara möjligheterna för friluftsliv och naturkontakt där många människor har möjlighet att bruka området.

Naturreservat är i flera fall ett helt avgörande instrument för att uppnå flera miljömål. För att långsiktigt bevara och förvalta sällsynta biotoper för hotade arter, för biologisk mångfald så behöver hänsyn tas i pågående skogs- och jordbruk, men för många arter krävs att deras livsmiljöer undantas från rationellt brukande. Särskilt tydligt gäller detta många arter som endast finns i skogsmiljöer med lång kontinuitet, med mängder av gamla och döende träd samt död ved.

För närvarande finns 21 naturreservat i kommunen, 20 av dessa har beslutats av länsstyrelsen medan kommunens minsta naturreservat är ett kommunalt naturreservat. Enligt ett avtal mellan naturvårdsverket och Fortifikationsverket kan skyddsvärd statlig mark vid tre olika skjutfält komma att ombildas till naturreservat under vissa förutsättningar.

För varje nationellt utpekade naturreservat finns föreskrifter som reglerar nyttjandet och skötselplan som reglerar skötseln av reservatet.

Dispens för åtgärder inom de nationella reservaten lämnas av länsstyrelsen. Bygglov samt dispens för åtgärder inom kommunalt reservat prövas av miljö- och byggnadsnämnden i Enköpings kommun.

Landskapsbildsskydd

Möjligheten att skydda landskapsbilden genom förordnande fanns i naturvårdslagen före 1974. Skyddet har sedan successivt ersatts av andra i Naturvårdslagstiftningen och Miljöbalken. Förordnandet gäller dock tills länsstyrelsen beslutar att det ska upphöra. Inom landskapsbildsskyddsområden kan tillstånd krävas för ny- och ombyggnationer samt andra verksamheter och åtgärder. Tillstånd söks hos Länsstyrelsen.

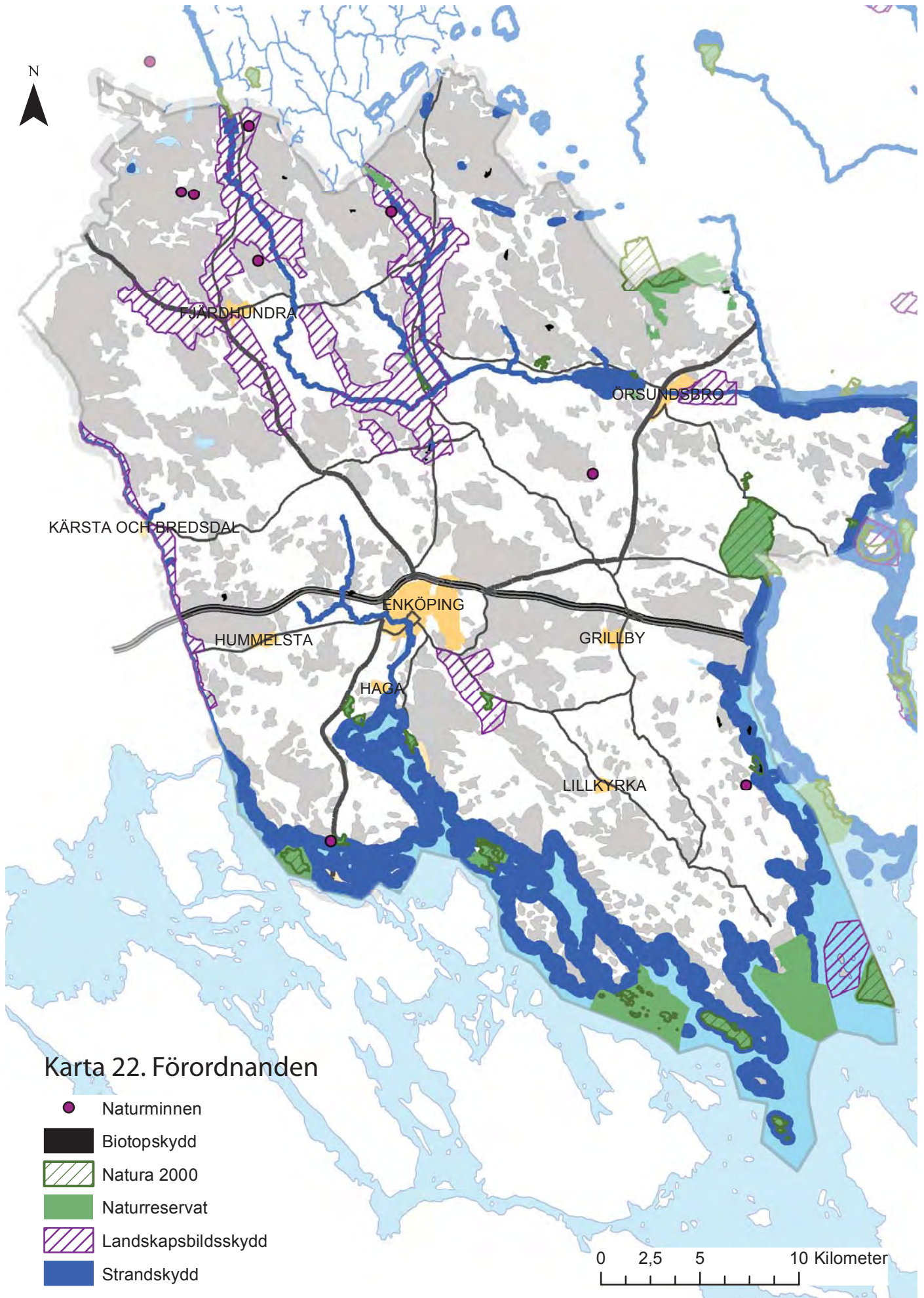
Det finns fem förordnande landskapsbildsskyddade områden i Enköpings kommun: Fjärdhundraområdet, Gåsholmarna, Hemsta-Rickebydalen, Örsundaåns mynning och Sagåns dalgång.

Kommunen föreslår att det gamla förordnandet i flertalet fall upphävs och att kommunen fortsättningsvis tar över skyddet genom till exempel riktlinjer i översiktsplanen. Beslut i frågan fattas av länsstyrelsen och för att säkerställa områdenas fortsatta skydd måste frågan hanteras i ett samarbete mellan kommunen och länsstyrelsen. Av den anledningen redovisas inte mer information om landskapsbildsskyddet i detta läge.

Naturminnen (Miljöbalken 7:10)

Ett särpräglade naturföremål får av Länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturminne, om det behöver skyddas eller vårdas särskilt. Förklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme. Vid beslutet om naturminne formuleras föreskrifter för detta. Detta skyddsinstrument används numera sällan. Alla naturminnen i kommunen avser stora, gamla eller särpräglade träd.

Ett samarbete ska inledas med länsstyrelsen i syfte att i den översiktliga planeringen ta fram ändamålsenliga riktlinjer för landskapsbildsskyddsområdena så att länsstyrelsen i en förlängning kan upphäva skyddet i utvalda områden.

Biotopskydd (Miljöbalken 7:11)

Mindre mark- och vattenområden (biotoper) som utgör livsmiljöer för hotade djur- och växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda får av kommunen, länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen förklaras som biotopskyddsområden. Inom kommunen finns ett antal biotopskyddsområden på skogsmark, alla beslutade av Skogsstyrelsen. Därutöver finns områden med generellt biotopskydd; allér, pilevallar, stenmurar i jordbruksmark, odlingsrösen, åkerholmar, småvatten och våtmarker i jordbruksmark samt källor med omgivande våtmark i jordbruksmark.

Inom biotopskyddsområde får ingen verksamhet bedrivas eller vidtas åtgärder som kan skada naturmiljön. Dispens från biotopskydd söks hos Länsstyrelsen.

Strandskydd (Miljöbalken 7:13)

Stränder längs vattendrag och sjöar är en betydelsefull naturtillgång. För att långsiktigt behålla dessa värden finns en strandskyddslagstiftning. Strandskyddets två syften är att långsiktigt bevara möjligheterna till allemansrättsligt friluftsliv nära vatten samt att bevara goda livsvillkor för växt- och djurliv som lever i anslutning till stränder.

Strandskydd råder vid hav, sjöar och vattendrag. Strandskyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt vattenstånd. Regeringen, eller av regeringen utsedd myndighet, kan även utvidga strandskyddsområden på upp till 300 meter om det behövs för att tillgodose något av strandskyddets syften.

Inom strandskyddsområde får varken byggnader eller förberedelse för byggnader utföras. Anläggningar som tar mark i anspråk och som hindrar allmänhetens fria tillträde får ej heller utföras. Kommunen har dispensrätt och upphävanderätt sedan 2009. Byggnadsnämnden hanterar dispensärenden. Läs mer om strandskyddet i avsnitt 2 Vattenplanering.

Fornminnen (Kulturminneslagen kap 2)

I kulturminneslagen anges grundläggande bestämmelser till skydd för viktiga delar av kulturarvet. Lagen innehåller bland annat bestämmelser för skydd av värdefulla byggnader liksom fornlämningar, fornfynd, kyrkliga kulturminnen och vissa kulturföremål. Inför många byggnads- och anläggningsprojekt behöver Länsstyrelsen kontaktas då kommunen är fornlämningsrik och det kan finnas fornlämningar som ej är registrerade. Om fornlämning påträffas vid grävning ska arbetet avbrytas och Länsstyrelsen kontaktas.

Kommunen har via riksantikvarieämbetets hemsida tillgång till informationssystemet om landets fornminnen (FMIS), fasta fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar.

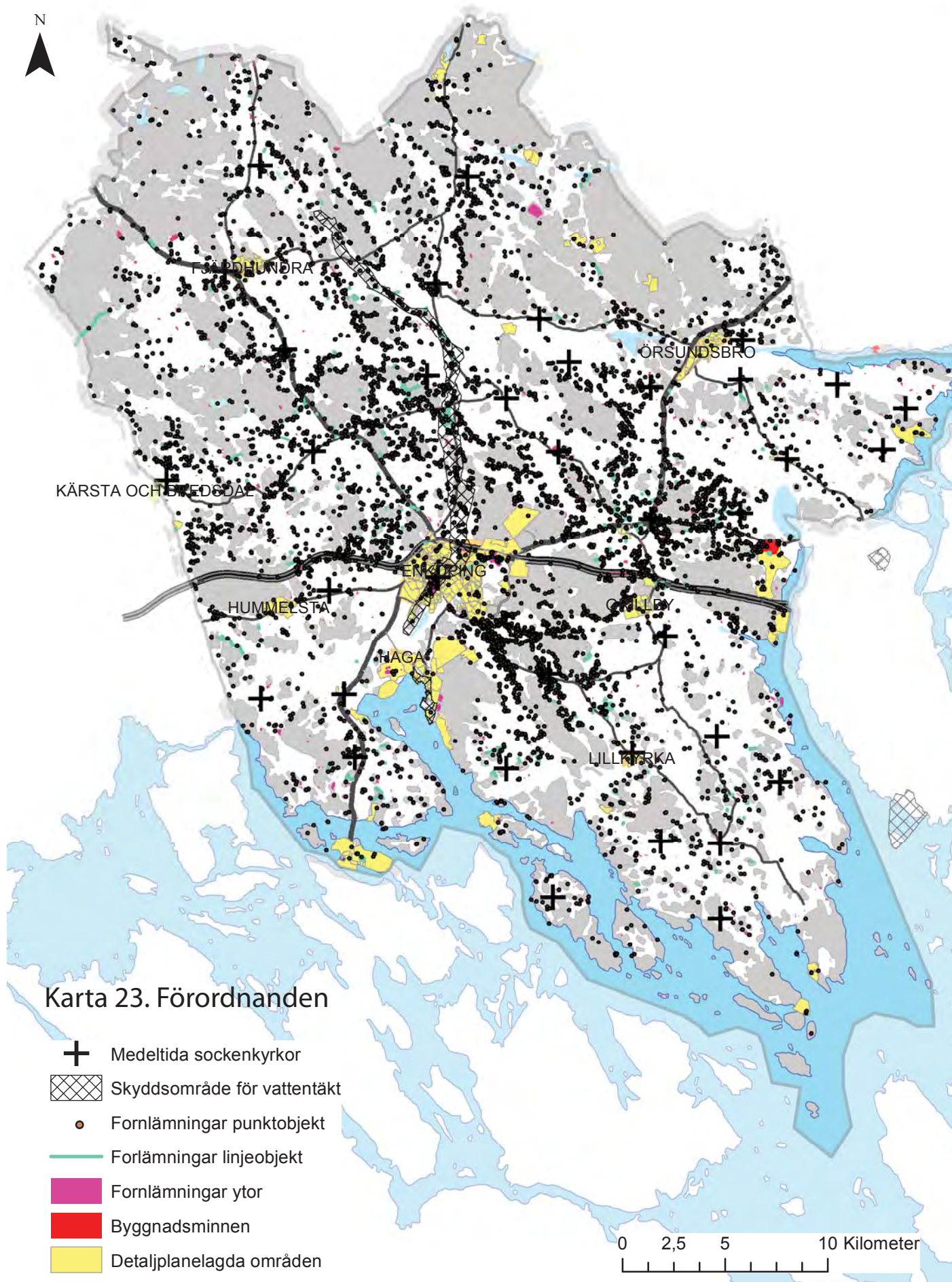
Kulturresevat (Miljöbalken 7:9)

Kulturresevat är en relativt ny resevatsform som infördes tillsammans med miljöbalken 1999. För närvarande finns inga kulturresevat i kommunen.

Kyrkor, kyrkomiljöer (Kulturminneslagen kap 4)

Samtliga kyrkor och kyrkogårdar inom Svenska kyrkans förvaltning med tillhörande byggnader, som tillkommit före år 1940, omfattas av lagens skydd och får inte ändras på något väsentligt sätt utan länsstyrelsens tillstånd. Yngre kyrkor och

Alla maskiningrepp och byggnationer i anslutning till fornlämning ska tillståndsprövas av Länsstyrelsen.

begravningsplatser omfattas även de av lagens skydd men dessa väljs ut av riksantikvarieämbetet.

Byggnadsminnen (Kulturminneslagen kap 3)

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader, miljöer och anläggningar kan skyddas som byggnadsminnen. Länsstyrelsen beslutar om byggnadsminnesförklaring. Alla byggnadsminnena har skyddsföreskrifter. Se även avsnitt 8 Kulturmiljö.

Länsstyrelsen tillståndsprövar ändring av byggnadsminnen enligt Kulturminneslagen 3 kap medan Riksantikvarieämbetet tillståndsprövar ändring av statliga byggnadsminnen.

Samrådsområden (Miljöbalken 12:6)

Om en verksamhet eller en åtgärd, som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i Miljöbalken, kommer att väsentligt ändra naturmiljön i ett område, ska anmälan för samråd göras hos den myndighet som utövar tillsynen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela föreskrifter om vilka uppgifter en anmälan ska innehålla.

Sammanhållen bebyggelse (Plan- och bygglagen 1:4)

Den nya Plan- och bygglagen (2010:900) anger en ny definition på sammanhållen bebyggelse: "Bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark."

Detaljplanerade områden (Plan- och bygglagen 4:1)

I Plan- och bygglagen regleras kommunens möjligheter att bestämma mark- och vattenområdets användning, samt bebyggelse och byggnadsverks utformning och placering. Detta sker genom detaljplaner.

I en detaljplan ska kommunen:

1. bestämma och ange gränserna för allmänna platser, kvartersmark och vattenområden,
2. bestämma användningen och utformningen av allmänna platser som kommunen är huvudman för, och
3. bestämma användningen av kvartersmark och vattenområden

Se mer om när detaljplanen bör tas fram i avsnitt 1 Bebyggelseutveckling.

Områden med områdesbestämmelser (Plan- och bygglagen)

Områdesbestämmelser innebär att vissa bestämmelser gäller för ett avgränsat område. Förändringar i områdets användning prövas mot dessa bestämmelser.

Område utanför planlagt område

Utanför detaljplanerade områden och områden med sammanhållen bebyggelse gäller vissa lättnader i bygglovplikten för en- och tvåbostadshus och till dem tillhörande fristående uthus, garage och andra mindre komplementbyggnader. Detta gäller under förutsättning att andra byggnadsreglerande bestämmelser inte gäller, till exempel

strandskydd, landskapbildsskydd, fornlämningar, byggnadsförbud utmed väg och kraftledning, skyddsområde för vattentäkt med mera.

Vägar (Väglagen 47 §)

Inom ett avstånd på minst 12 meter från ett vägområde får inte, utan Länsstyrelsens tillstånd, uppföras byggnader, göras tillbyggnader eller utföras andra anläggningar eller vidtas andra sådana åtgärder som kan inverka menligt på trafiksäkerheten.

Länsstyrelsen kan, om det är nödvändigt med hänsyn till trafiksäkerheten, föreskriva att avståndet ökas, dock högst till 50 meter.

Följande avstånd gäller för vägar inom Enköpings kommun:

- E 18 - 50 meter

- Riksväg 55 och riksväg 70 - 30 meter

- Övriga allmänna vägar - 12 meter

Skyddsområde för vattentäkt

Det finns fyra kommunala vattentäkter där dricksvatten tas upp: Enköpingsåsen (Munksundet, Vånsjöbro, Nygård, Altuna) och en mindre grundvattentäkt i Veckholm. Utöver detta får Bredsdal vatten från Västerås kommun och Ekolsund från Håbo kommun. För att skydda dricksvattnet från föroreningar finns i kommunen instiftade vattenskyddsområden.

HÄNSYNSOMRÅDEN

Vid planläggning och prövning enligt plan- och bygglagen ska miljöbalkens hushållningsbestämmelser tillämpas (kapitel 3). Syftet med hushållningsbestämmelserna är att redovisa vilka intressen som är av särskild betydelse för samhällsutvecklingen och som därför ska ges ett försteg framför andra intressen när markanvändningsfrågor ska avgöras. Bestämmelserna betonar miljöfrågornas betydelse i planeringen och att vi hushåller med våra mark- och vattenområden på ett långsiktigt och uthålligt sätt. Det är av grundläggande betydelse att områden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skyddas. De allmänna intressena är att skapa goda miljöer för boende, rekreation med mera genom lämplig lokalisering samtidigt som man värnar om natur- och kulturvärden.

Exempel på bevarandebestämmelser enligt Miljöbalken kapitel 3 är; stora opåverkade områden, nyckelbiotoper, ekologiskt känsliga områden, värdefulla ängs- och hagmarker och närströvområden. Exempel på nyttjandebestämmelser enligt Miljöbalken kapitel 3 är; jord- och skogsbruk, fiske, vattenbruk, materialförekomster, lägesbundna anläggningar, totalförsvaret.

Områdena ska "så långt möjligt skyddas mot åtgärder". Vid avvägningen ska hänsyn tas till de praktiska och ekonomiska konsekvenserna av det skydd som paragrafen ger. Rent ekonomiska hänsynstaganden får emellertid inte äventyra de värden som bestämmelsen ska skydda.

Förfrågningar inom hänsynsområden prövas mot intresset av miljö- och byggnadsnämnden. Därvid sker samråd med den nämnd/förvaltning/tillsynsmyndighet vars verksamhet berörs av intresset. Samrådet är vägledande för prövningen.

Vid planläggning och prövning av förhandsbesked som berör hänsynsområden eller områden med kända naturvärden ska kommunen naturvårdskompetens konsulteras.

Förteckningar

BILAGOR

Bilaga 1 utgörs av länsstyrelsens granskningsyttrande under utställningsskedet i enlighet med plan- och bygglagen 3 kap 16 §. Bilaga 1 återfinns sist i denna översiktsplan.

Bilaga 2 innehåller en konsekvensbeskrivning (inklusive miljökonsekvensbeskrivning MKB) som på en övergripande nivå analyseras översiktsplanens miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser.

Bilaga 3 utgörs av en sammanställning av inkomna yttranden under utställningsskedet, kommunens utlåtade, i enlighet med plan- och bygglagen 3 kap 17 §.

KARTOR

Karta 1. Utvecklingsstrategier	7
Karta 2. Geografisk avgränsning	9
Karta 3. Befolkningstäthet	15
Karta 4. Dagens bebyggelsestruktur	20
Karta 5. Tätortsutvecklingsområden	23
Karta 6. LIS-områden	31
Karta 6a-6i Inzoomade LIS-områden	32-39
Karta 7. Ekologisk status	42
Karta 8. Vatten	51
Karta 9. Företagstäthet på landsbygden	56
Karta 10. Skola, vård och omsorg	60
Karta 11. Cykelvägar	67
Karta 12. Trafik	70
Karta 13. Friluftsliv	78
Karta 14. Naturvård	81
Karta 15. Lagreglerade naturområden	83
Karta 16. Stora opåverkade områden	85
Karta 17. Kulturmiljö	91
Karta 18. Vindbruksområden	103
Karta 18a-18c Inzoomade vindbruksområden	105-109
Karta 19. Känsliga områden för skred och ras	114
Karta 20. Verksamheter med omgivningspåverkan	119
Karta 21. Riksintresse	127
Karta 22. Förordnanden	129
Karta 23. Förordnanden	131

Källor

LAGSTIFTNING

Lag (1988:950) om kulturminnen m.m.

Miljöbalk (1998:808)

Plan- och bygglag (1987:10)

Plan och bygglag (2010:900)

TRYCKTA KÄLLOR – NATIONELLA

Avrinningsområden, Miljöförvaltningens uppgifter (1998).

Bo tryggt 05, Stockholms läns polismyndighet, KTH och Chalmers (2005).

Buller i planeringen – Planera för bostäder i områden utsatta för buller från väg- och Spårtrafik, Boverkets Allmänna råd 1100-459 (2008).

Digital agenda för Sverige- IT i människans tjänst (2011)

EU:s ramdirektiv för vatten, (antaget 2000).

Elektroniska kommunikationer i planeringen, Boverket (2010)

Folkhälsopolitik för Uppsala län, Regionförbundet mfl. (2008).

Folkhälsopolitisk rapport 2010 - framtidens folkhälsa allas ansvar. Statens folkhälsoinstitut, (2010).

Framtidens folkhälsa – allas ansvar. Statens folkhälsoinstitut, Rapport 2010:16, (2010).

Framtiden i våra händer; om Odal (2005).

Hästar och bebyggelse - underlag för den fysiska planeringen. Länsstyrelsen i Skåne län.

Information från länsstyrelsen, (1997-03-14).

Information från länsstyrelsen, (1998-04-16).

Infrastrukturinriktning för framtida transporter, proposition 1996/97:53 (1996).

Inventering av berg för krossändamål, (SGU), länsstyrelsen D-län (1996).

Inventering av krossberg i Uppsala län, Länsstyrelsens meddelandeserie 1997:19 (1997).

Inventering av våtmarker i Uppsala län, Länsstyrelsen (1986). Jordbruket och landsbygden i en förändrad global miljö –

underlag till Landsbygdsrådets sammanträde den 20 oktober, Jordbruksverket, Rapport 2008:3 (2008).

Landsbygdsprogram för Sverige 2007-2013, Jo 08.007. Jordbruksdepartementet (2010).

Klimataspekter i fysisk planering - vägledning för kommuner, Länsstyrelsens PM-serie PM 2011:2, Länsstyrelsen i Västmanlands län (2011)

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen vid Mälaren – ett gemensamt förhållningssätt för länsstyrelserna runt Mälaren (2010).

Magnetfält och hälsorisker. Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket, Socialstyrelsen, Strålsäkerhetsmyndigheten (2009).

Materialhushållningsplan för Västers/Eskilstunaregionen, samrådsupplaga reviderad 2000-08-08 (2000).

Miljöhälsorapport 2005, Socialstyrelsen, Institutet för miljömedicin, Stockholms läns landsting: Centrum för folkhälsa, arbets- och miljömedicin (2005).

Miljö kvalitetsnormerna för vatten och översiktsplaneringen, Länsstyrelsen i Jönköpings län (2010).

Miljö i Uppsala län, Strategi (1996).

Miljöplan, koncept 1998-10-29, remissbehandlad (1998).

Mälarens vatten, Mål och Åtgärder, Länsstyrelserna runt Mälaren (1993).

Mälarens vatten, mål och åtgärder, Länsstyrelserna (2003).

PlanPM Dagvatten, Länsstyrelsen i Skåne län, rapport 2008:24, ISBN978-91-86079-66-6 (2008).

Produktion av grus- och bergkrossmaterial i Uppsala län (1996).

Produktion av grus- och bergkrossmaterial i Uppsala län (1997). Riksintresse för naturvård och friluftsliv, handbok med allmänna råd för tillämpningen av 3 kap. 6 §, andra stycket, Miljöbalken, Naturvårdsverket, handbok 2005:5 (2005).

Riksintresse vindbruk 2008, Energimyndigheten, ER 2008:17 (2008).

Rödlistade arter i Sverige, Gärdenfors, U. (2000).

Storstadsnära landsbygd i regional utvecklingsplanering, Rapport 4:2008, Regionplane- och trafikkontoret (2008).

STRAM, länsstyrelsen i Uppsala län, remissupplaga (1996).

Strandskydd – en vägledning för planering och prövning, handbok

2009:4, utgåva 1, Boverket, (2009).

Strandskydd, En skrift om det nya strandskyddet från Boverket och Naturvårdsverket

Täkter med tillstånd, Länsstyrelsens uppgifter (1998).

Uppländsk drivkraft, Regional utvecklingsprogram för Uppsala län (2008).

Ute på dagis, Movium centrum för stadens utemiljö (1997).

Vafab's avfallsplan 1994

Vattenskyddsområde, grundvattentäkt i Fagerudd, fastställd av Länsstyrelsen i Uppsala län, (1996-02-10)

Vattenskyddsområde Enköpingsåsen (Munksundet, Vånsjöbro, Nygård) fastställd av Länsstyrelsen i Uppsala län, (1997-02-10).

Åtgärdsprogram Norra Östersjöns vattendistrikt 2009-2015, Länsstyrelsen Västmanlands län, Vattenmyndigheten (2009).
Översvämningsrisker i fysisk planering- rekommendationer för markanvändning vid nybebyggelse, Länsstyrelserna (2006).

TRYCKTA KÄLLOR – ENKÖPINGSS KOMMUN

Beskrivning av miljösituationen i Enköpings kommun – miljöanalys till kommande miljöplan (1996).

Enköpings kommuns avfallsplan, antagen av KF 1994-03-24.

Enköpings kommuns miljöplan, Temavis redovisning 981123. Underlag till beskrivning av miljösituationen i Enköpings kommun (1996).

Enköpings kommuns VA-verk, uppgifter om kapacitet och nuvarande belastning, Gatukontoret (1987 rev 1998).

Inventering av äldre avfallsupplag, Enköpings kommun

Kommunens allmänna vattenförsörjningsanläggningar och avloppsreningsverk, verksamhetsområden, Gatukontoret (1998).

KÖP 2000, Enköpings kommun (2001).

Mälarens vatten – mål och åtgärder, Enköpings kommun (1994).

Renhållningsordningen, KF 1994-03-24, rev 1995-12-21

Renhållningsordningen (2008).

Riktlinjer för lokalisering av bergtäkt, Enköpings kommun (1996).

Strandskyddsinventering, ännu endast arbetsmaterial?

Täktverksamheter, grus- och bergtäkter, jord- och lertäkter, Miljöförvaltningen (1998).

Vision 2015, Enköpings kommun (2004).

Vision 2030, Enköpings kommun (2012)

Översiktsplan för Enköpings kommun, antagen av KF januari 1990.

DIGITALA KÄLLOR

www.energimyndigheten.se

www.fhi.se

www.vindval.se

www.leadernorramalarstranden.se

www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor

www.naturvardsverket.se/sv/Start/Naturvard/Skydd-av-natur/Skyddad-natur/

www.raa.se/cms/fornsok/start.html

www.lrf.se,

www.naturvardsverket.se/sv/Tillstandet-i-miljon/Bedomningsgrunder-formiljokvalitet/Grundvatten/Kvave/
(Bedömning kväve tillstånd i dricksvatten - från naturvårdsverkets webb)

www.natverketforvindbruk.se,

www.scb.se

www.svenskvindenergi.org

www.viss.lst.se

Bilaga 1

Granskningsyttrande

Länsstyrelsen i Uppsala län

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Samhällsutvecklingsenheten
Johanna Boman
010-22 33 227
johanna.boman@lansstyrelsen.se

GRANSKNINGSYTTRANDE 1 (7)

2013-10-31

Dnr: 401-4768-13

Enköpings kommun
Kommunstyrelsekontoret
Kungsgatan 42
745 80 Enköping

Granskningsyttrande angående översiktsplan för Enköpings kommun, Översiktsplan 2030, Uppsala län

Inledning

Enköpings kommun har översänt förslag till kommunomfattande översiktsplan, "Översiktsplan 2030", daterad den 20 augusti 2013 för granskning enligt 3 kap. 12 § plan och bygglagen (PBL 2010:900). Den nu gällande översiktsplanen antogs år 2001. Enköpings kommun har fyra fördjupade översiktsplaner (FÖPar); för Enköpings tätort (antagen 2009), Örsundsbro (antagen 1995), Grillby (antagen 1992) och Hummelsta (antagen 1993).

Länsstyrelsen lämnade ett samrådsyttrande den 15 maj 2012 (dnr 401-833-12). Kommunen har kommenterat Länsstyrelsens och de statliga myndigheternas samt övriga remissinstansers synpunkter i en samrådsredogörelse. Kommunen har ändrat planhandlingen, men Länsstyrelsen har kvarvarande synpunkter som framförs nedan.

Enligt 3 kap 16 § PBL ska länsstyrelsen i samband med utställning av översiktsplan avge ett granskningsyttrande över planförslaget. Av yttrandet ska det framgå om:

1. Förslaget inte tillgodoser ett **riksintresse** enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,
2. förslaget kan medverka till att en **miljökvalitetsnorm** enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (**LIS-områden**) inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt (**mellankommunala frågor**), och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors **hälsa eller säkerhet** eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Enligt 3 kap 20 § PBL ska länsstyrelsens granskningsyttrande fogas till den antagna översiktsplanen. Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.

Granskningssynpunkter

Allmänt om planförslaget

Länsstyrelsen ser positivt på att Enköpings kommun vill utveckla bebyggelsen i anslutning till befintliga tätorter, småorter och landsbygdscentra samt längs starka kollektivtrafikstråk, eftersom detta generellt sett gynnar en hållbar utveckling.

Riksintressen

Övergripande synpunkter riksintressen

Länsstyrelsen anser att det kapitel i översiktsplanen som behandlar riksintressen (kapitel 12) behöver ses över, så att hänvisningar till gällande bestämmelser blir korrekta. Riksintressen ska skyddas så att påtaglig skada på områdets värden inte uppstår. När ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål görs en avvägning, enligt 3 kap 10 § miljöbalken (MB), av vilket riksintresse som ska få företräde.

I översiktsplanen (s. 119) anges angående riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap 6 § MB att denna bestämmelse inte utgör hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Detta gäller dock endast riksintressen enligt 4 kap 2-6 §§ MB.

En förutsättning för att tillgodose riksintressena är att de värden som finns inom riksintresseområdena är kända. Länsstyrelsen anser att översiktsplanen därför bör kompletteras med tydliga hänvisningar till de motivtexter och värdebeskrivningar som finns för respektive riksintresseområde.

Flertalet av de i översiktsplanen föreslagna LIS-områdena ligger inom och/eller tangerar riksintresseområden enligt 3 eller 4 kap MB.

Länsstyrelsen anser att kommunens bedömning av de föreslagna LIS-områdenas påverkan på riksintressenas värde bör framgå av översiktsplanen. Länsstyrelsen anser vidare att översiktsplanen bör innehålla riktlinjer för hur påverkan ska hanteras i efterföljande beslut.

Riksintresse naturvård och Natura 2000

Länsstyrelsen anser angående LIS-område 1 Enköpings-näs, Hjulstabron Västra att det i kommande planläggning samt lov- och dispensgivning är viktigt att beakta påverkan på det närbelägna Natura 2000-området Hjulsta säteri. Se även under Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) nedan.

Riksintresse kulturmiljövård

De föreslagna LIS-områdena nummer 1 (Enköpings-Näs, Hjulstabron Västra), 5 (Arnö färjeläget) och 6 (Arnö, Strandby och Alvik) ligger inom områden av riksintresse för kulturmiljövården. Översiktsplanen beskriver inte att konflikter kan uppstå mellan riksintresseområdenas värden och bebyggelseutvecklingsfrågor. Länsstyrelsen anser att översiktsplanen bör innehålla riktlinjer för tillgodoseende av riksintresseområdenas värden. Se även under Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) nedan.

Föreslagna områden för vindkraft nummer 5 (Tillinge – Frösvi E18 norra och södra) och 6 (Vallby/Boglösa/Lillkyrka – Storskogen) ligger i närheten av riksintresseområden för kulturmiljö. Även åtgärder utanför ett riksintresseområde kan påverka värdena negativt. Länsstyrelsen anser att påverkan på riksintresseområdenas värden ska beaktas i kommande prövningar. Länsstyrelsen anser att riktlinjer för hur så ska ske ska framgå av översiktsplanen.

Riksintresse kommunikationer

Av översiktsplanen framgår att kommunen avser att beakta framtida behov av utveckling av befintlig järnväg vid placering av ny bebyggelse. Länsstyrelsen anser att det bör framgå att ny bebyggelse inte bör placeras närmare järnvägen än 30 meter från närmaste spårmitt. Se även yttrande från Trafikverket.

Länsstyrelsen anser i likhet med Sjöfartsverket att redovisningen av farleder av riksintresse ska kompletteras med att farled 925 Ytterled-Bålsta, som delvis går genom kommunens vattenområde, är av riksintresse. Se även yttrande från Sjöfartsverket.

Riksintresse för totalförsvaret

Försvarsmakten har i september 2013 uppdaterat områden av riksintresse för totalförsvaret med tillhörande influensområden. Försvarsmaktens områden av riksintresse enligt 3 kap. 9 § MB är Veckholms skjutfält, Enköpings övningsfält samt ytterligare ett område söder om Fjärdhundra där influensområdet kan redovisas öppet i kartan. Skogstibble skjutfält är av intresse för Försvarsmakten enligt 3 kap. 9 § MB och Länsstyrelsen anser att detta område av hänsyn till hälsa och säkerhet bör redovisas i översiktsplanen. Se beslut från Försvarsmakten daterat den 16 september 2013, med beteckning 13 920:62366. De delar av beslutet som berör Enköpings kommun bifogas, se bilaga 1. Beslutet finns i sin helhet tillgängligt på Försvarsmaktens hemsida, www.forsvarsmakten.se.

Det bör framgå i översiktsplanen (sid 27) att inom influensområdena ska kommunen samråda med Försvarsmakten om lov, förhandsbesked och planer enligt PBL.

LIS-område 8 Veckholm, Ön ligger inom bullerpåverkat område vid Veckholms skjutfält som är av riksintresse för totalförsvaret. Länsstyrelsen vidhåller att ny störningskänslig bebyggelse i form av exempelvis bostads- eller fritidshus inte bör tillkomma här. Se även under Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) nedan. Se även yttrande från Försvarsmakten.

Riksintresse Mälaren med öar och strandområden

Mälaren med öar och strandområden är enligt 4 kap 2 § MB utpekad som riksintresse. Länsstyrelsen anser att översiktsplanen bör beskriva hur de föreslagna LIS-områdena påverkar riksintresset värden. Vid kommande planläggning, lov- och dispensgivning ska påverkan på riksintresset beaktas.

Miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten

Av översiktsplanen framgår hur kommunen avser att arbeta med vattenfrågor framöver. Länsstyrelsen ser positivt på kommunens ambition att arbeta på ett övergripande plan med VA- och dagvattenfrågor. Länsstyrelsen vill även betona vikten av att i kommande detaljplanering, lov- och tillståndsgivning beakta miljö kvalitetsnormerna för vatten.

De grundvattenförekomster som finns i kommunen har för närvarande god kemisk och kvantitativ status, vilket framgår av översiktsplanen. Länsstyrelsen anser att det också bör framgå att Vattenmyndigheten har bedömt att det finns risk att grundvattenförekomsterna i Enköpingsåsen inte uppnår God kemisk status 2015. Se även yttrande från SGU.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden)

Länsstyrelsen ser positivt på kommunens vilja att möjliggöra och bidra till utveckling av turism och friluftsliv i anslutning till Mälaren. Länsstyrelsen anser att det av översiktsplanen inte framgår på vilket sätt och i vilken utsträckning bostäder inom de föreslagna LIS-områdena kan förväntas bidra till landsbygdsutvecklingen. Länsstyrelsen anser att frågan om hur bostäderna förväntas bidra till landsbygdsutvecklingen behöver klargöras i kommande detaljplanering och dispensgivning.

Länsstyrelsen anser att översiktsplanens beskrivning av hur de föreslagna LIS-områdena förhåller sig till strandskyddets syften bör utvecklas för att underlätta efterföljande prövningar.

Synpunkter på enskilda utpekade LIS-områden

Utöver ovan redovisade synpunkter på utpekandet av LIS-områden vill Länsstyrelsen framföra följande synpunkter utifrån vad länsstyrelsen ska bevaka enligt 3 kap 16 § PBL:

LIS-område 1 Enköpings-Näs, Hjulstabron Västra ligger inom område av riksintresse för kulturmiljövården (K57, Enköpings-Näs och herrgårdslandskapet sydväst om Enköping) och i anslutning till Natura 2000-området Hjulsta säteri. Länsstyrelsen anser att det i kommande planläggning samt lov- och dispensgivning är viktigt att beakta påverkan på riksintresseområdet för kulturmiljö samt Natura 2000-området.

LIS-område 4 Vallby, Österby brygga ligger delvis under den dimensionerande nivån för Mälaren och det finns därav en liten risk för översvämning. Ju närmare vattnet desto större risk.

LIS-områdena på Arnö (5 och 6) ligger inom område av riksintresse för kulturmiljövården. Här finns också höga naturvärden. Länsstyrelsen anser att vid exploatering inom dessa områden måste mycket stor hänsyn tas till områdenas värden. Område 5, vid färjeläget, ligger delvis inom 100 års-nivån för översvämning. En större del ligger även mellan 100 års-nivån och den dimensionerade nivån för Mälaren. Översvänningsrisken behöver beaktas i kommande planläggning och lovgivning.

LIS-område 8 Veckholm, Ön ligger inom bullerpåverkat område vid Veckholms skjutfält som är av riksintresse för totalförsvaret. Länsstyrelsen vidhåller att ny störningskänslig bebyggelse i form av exempelvis bostads- eller fritidshus inte bör tillkomma här, och att området därför inte är lämpligt att peka ut som LIS-område.

LIS område 9 Husby-Sjutolft, Hammarsudd västra ligger delvis under dimensionerade nivån för Mälaren och innehar en liten översvämningrisk. Detta behöver beaktas i kommande planläggning och lovgivning.

LIS-område 10 Husby-Sjutolft Nylada – delar av området ligger inom Mälarens 100-årsflöde, där det inte utan åtgärder bör tillkomma någon ny bebyggelse med undantag för enkla byggander så som uthus och liknande. Delar av området ligger under dimensionerade nivån för Mälaren. Det behöver beaktas i kommande planläggning och lovgivning.

Mellankommunala frågor

I översiktsplanen anges under rubriken Mellankommunala frågor att kommunen avser att beakta det mellankommunala perspektivet och samråda med grannkommuner exempelvis vid vindkraftetableringar och större exploateringar som påverkar grannkommuner. Länsstyrelsen anser att detta också bör anges som riktlinjer i anslutning till beskrivningarna av de föreslagna vindbruksområden och LIS-områden som ligger nära kommungränsen.

Hälsa, säkerhet samt risken för olyckor, översvämning och erosion

De föreslagna LIS-områdena nummer 4 (Vallby, Österby brygga), 5 (Arnö, färjeläget), 9 (Husby-Sjutolft, Hammarsudd västra) och 10 (Husby-Sjutolft Nylada) ligger delvis inom Mälarens översvämningssområde. Det är viktigt att beakta denna fråga i samband med detaljplanering eller bygglovgivning, för att minska konsekvenserna i en översvämningssituation. Se även under Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) ovan.

Länsstyrelsen anser att översiktsplanen bör kompletteras angående underlag om risker för ras, skred och erosion, samt riktlinjer för hantering av dessa frågor vid detaljplanering och bygglov. Se även yttrande från SGI.

Länsstyrelsen anser att kommunen bör förtydliga att risker förknippade med farligt gods ska beaktas vid lokalisering av bebyggelse nära vägar och järnvägar som är rekommenderade för transport av farligt gods.

ÖVRIGA SYNPUNKTER

Synpunkter angående förordnanden

På sid. 126 listas de lagrum som reglerar kulturminnen och kulturresevat. Länsstyrelsen vill påpeka att Fornminnen, Byggnadsminnen och Kyrkliga kulturminnen alla lyder under kulturminneslagen (KML) och att de lagrum som anges i rubrikerna lämpligen anges på samma sätt: Lag (1988:950) om kulturminnen m.m. (KML) kap. 2, kap. 3 respektive kap. 4.

Angående fornlämningar bör framgå att alla maskiningrepp och byggnationer i anslutning till fornlämning ska tillståndsprövas av Länsstyrelsen.

Angående byggnadsminnen bör framgå att Länsstyrelsen tillståndsprövar ändring av byggnadsminnen enligt 3 kap KML och att Riksantikvarieämbetet tillståndsprövar ändring av statliga byggnadsminnen.

Det bör framgå att inom landskapsbildsskyddsområden kan tillstånd krävas för ny- och ombyggnader samt andra verksamheter och åtgärder. Tillstånd söks hos Länsstyrelsen.

Det bör även framgå att dispens från biotopskydd söks hos Länsstyrelsen.

Deltagare

Länsarkitekt Eva Bergdahl har beslutat i detta ärende. Planhandläggare Johanna Boman har varit föredragande. I den slutliga handläggningen av ärendet har också naturvårdshandläggare Urban Westerlind, miljöskyddshandläggare Anne Wynne, klimat- och beredskapshandläggare Karin von Sydow, byggnadsantikvarie Louise Törnvall och arkeolog Tony Engström deltagit.

Eva Bergdahl

Johanna Boman

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

GRANSKNINGSYTTRANDE 7(7)

2013-10-31

Dnr: 401-4768-13

Bilagor:

Bilaga 1. De delar av Försvarsmaktens beslut angående riksintressen och intressen för totalförsvarets militära del, beteckning 13 920:62366, daterat 2013-09-16, som berör Enköpings kommun

Bilaga 2. Yttrande från Strålsäkerhetsmyndigheten, 2013-09-23

Bilaga 3. Yttrande från Försvarsmakten, 2013-09-10

Bilaga 4. Yttrande från Trafikverket, 2013-09-30

Bilaga 5. Yttrande från SGI, 2013-09-30

Bilaga 6. Yttrande från SGU, 2013-09-30

Bilaga 7. Yttrande från Sjöfartsverket, 2013-10-16

Kopia internt inom länsstyrelsen:

- Miljöskydds-enheten
- Kulturmiljö-enheten
- Enheten för samhällsskydd och beredskap
- Samhällsutvecklings-enheten (2 ex)
- Länsledningen

